

Reparationes

Quod circa initium lo-
gice quedam pambulariter queruntur. **P**ri-
mo quot sunt habitus intellectuales. **S**olo
sunt quinque. scilicet sapientia. intellectus. scia.
prudencia. et ars. **Q**uorum sufficientia po-
test sic sumi. quia omnis habitus intellectu-
lis est circa aliquod obiectum. vel est circa ob-
iectum necessarium vel contingens. **S**i primum
hoc est dupliciter. quia vel est circa principia neces-
saria. vel circa conclusiones. **S**i circa princi-
pia hoc est dupliciter. quia vel est circa prima princi-

pia in essendo. et sic est sapientia. vel est circa prima principia in cognoscendo. et sic
est intellectus. si est circa conclusiones sic est scientia. **S**i est circa obiectum con-
tingens. hoc est dupliciter. quia vel est circa agibilia. et sic est prudentia. vel
circa factibilia. et sic est ars. **E**t si fuerint syllabate fecerit isti habitus in
hac dictio et sipas. unde Intellectuales virtutes dat tibi sipas

Ars sunt plures habitus intellectuales quam quinque. ergo. **A**ntecedens
probat. quia opinio et fides sunt etiam habitus intellectuales.
Solo sunt duplices habitus intellectuales. quidam enim sunt quibus so-
lum contingit assentiri vero. et tales sunt tamen quinque. ut iam patuit. **A**lij sunt
quibus contingit assentiri vero et falso. et tales habitus sunt fides et opinio. et
non numerantur alij habitibus intellectualibus

Arsollertia etiam est habitus intellectualis. et tamen non enume-
ratur hic. ergo erunt plures quam quinque. **S**olo. quia hic solum enu-
merantur habitus intellectuales iudicatiui. sed sollertia non est habitus iu-
dicatiui. sed magis inuentiuus. **E**tiam sollertia magis est habitus natu-
ralis quam acquisitus. **A**lij vero dicunt quod sollertia comprehendat sub pruden-
tia. de ea tamen vide latius circa finem primi posteriorum.

Queritur. **Q**uomodo isti habitus definitur. **S**olo. si fuerint
runt communiter sic definitur sicut trahitur ex diversis passi-
bus **A**ristotelis. quod sapientia est habitus primorum principiorum in essen-
do. intellectus vero est habitus primorum principiorum in cognoscendo
Scientia est habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus. **P**ru-
dencia est recta ratio rerum a nobis agibilem. **E**t ars est recta ratio rerum
a nobis factibilem.

Queritur. **Q**uomodo differunt agibile et factibile. **S**olo. sic dif-
ferunt. quia agibile dicitur quod est operabile operatio-
ne immanente. **S**ed factibile dicitur quod est operabile operatione trans-
seunte. operatio enim immanens dicitur per quam non producit aliquis
terminus in re ad extra preter operationem. sicut volitio intellectio. **S**ed

Credicabiliū Dosphiris.

operatio transiens dicitur per quaz producitur aliquis terminus in re ad extra. sicut edificatio per quam producitur domus. calefactio per quam producitur calor. et sic de alijs

Queris Quot sunt artes liberales. **Solo.** q. septē. s. gram-
 marica. logica. rethorica. arithmetica. musica. geometria. z astronomia. **Et** ratio seu sufficientia earū p̄t sic assignari. quia om-
 nis ars liberalis aut tractat de sermone. aut de quantitate. **Si** de sermone hoc est tripliciter. quia vel tractat de sermone congruo vel incongruo. et sic est grammatica. vel vero et falso. et sic est logica. vel ornato vel inornato z sic est rethorica. **Si** tractat de quantitate hoc est dupliciter. qz vel tractat de quantitate discreta vel continua. **Si** de quantitate discreta hoc est dupliciter. quia vel tractat de quantitate discreta in cōmuni z incontracta et sic est arithmetica. vel de quantitate discreta contracta ad sonum. et sic est musica. **Si** de q̄titate continua. hoc etiam est dupliciter. qz vel tractat de quantitate continua in cōmuni z incontracta. et sic est geometria vel contracta ad motum. et sic est astronomia. **Et** solent iste septem artes his versibz summarī.

Duffincha.

Gr̄a. loquitur. dya. vera refert. re. verba colorat

Du. canit. ar. numerat. geo. ponderat. ast colit astra

Queris Quare iste scientie dicuntur liberales. **Solo.** pluribz de causis. **Primo** quia scibile in illis scientijs libere offerre se nostro intellectui. eo q̄ non sit nimis supra nostrum intellectum elevatū nec nimis in materia sensibili depressum. **Secundo** etiam dicuntur liberales quia requirunt liberos z expeditos animos z circa exteriora non multum sollicitos. **Tercio** quia olim liberi vel nobiles in eis studere consueverunt. plebei vero z ignobilis filij magis in mechanicis. **Quarto** quia olim his artibz studentes fuerunt liberi a tributis principum. sicut et hodie esse desunt. **Quinto** quoqz quia homo his artibz libere vti potest sine impedimēto corporali. verū tamen est q̄ non omnia iam dicta sunt vere cause. sed magis quedam persuasiones.

Hic Sunt plures artes liberales q̄ septem. ergo. **Antecedens** probatur. quia metaphisica videtur esse ars liberalis. quia est suiipsius gratia. **Solo.** metaphisica est tene scientia libera sed non liberalis. **Pro** quo notandū est s̄m venerabilem dominum **Albertum** q̄ differentia est inter scientiam liberam. z scientiam liberalem. quia scientia libera dicitur que est suiipsius gratia. z sic metaphisica est maxime libera. quia nulli principio demonstrationis est obligata nec in aliquem alium finem a se ordinata. sed est suiipsius causa. **Sed** scientia liberalis dicitur cuius obiectum libere se offert nostro intellectui. vt dictum fuit. et ergo quia metaphisica est de his mis elevatis supra nostrum intellectum z de his que difficulter a nobis intelliguntur. ergo non est scientia liberalis.

*libera
 Dca int' suaz
 liberalen*

Reparatiões

Ar̄ physica est ars liberalis. ⁊ tamen non fuit hic enumerata. ergo sunt plures artes liberales q̄ septem. Prima pars antecedentis probatur. quia non acquiritur nisi ab hominib; liberis a curis mundanis s̄m q̄ d̄ philosophus primo metaphysice. q̄ habitis vite necessarijs gens sacerdotum studio vacare dimissa est. ¶ **S**olo. licet physica possit dici liberalis quantum est ex parte subiecti inhesionis inquantuz subiectum eius quod est anima debet esse liberum a curis mundanis que faciunt homines indispotum q̄tum ad adeptiōem scientiarum. tamen non potest dici liberalis quantum est ex parte subiecti attributionis. quia subiectum suum seu seibile non offert se libere nostro intellectui. eo q̄ sit nimis immersuz materie sensibil

Queris Quomodo inter se differunt artes liberales. ¶ **S**olo sic differunt. quia tres prime dicuntur triuales. et quatuor alie quadruales. Et ratio illius est. quia triumum dicitur a tris q̄ est tres ⁊ via. quia ergo tres prime sunt quasi tres vie tendentes ad eūdem finem seu terminum scz ad cognitionem sermonis. ergo ille tres dicuntur triuales. Quadruium vero dicitur a quatuor et via. et ergo quia quatuor alie scientie tendunt etiam ad eūdem terminum. scz ad cognitionem quasitatris. ergo dicitur a pl̄bis quadruales

Queris Quot sunt artes mechanice. ¶ **S**olo. solent cōmūniter poni septem. quarum tres pertinent ad intrinsecuz corporis. scz lamificum armatura. et navigatio. Et quatuor ad extrinsecuz corporis. scz agricultura. venatio. medicina. et theatraica. Et consueverunt a quibusdam talib; versib; notificari. Lana. nemus. miles. navigatio. rus medicina. Neis ars fabrilis. theatraica subditur istis. Verū dominus Albertus dicit q̄ theatraica que est ars ludorum theatralium non videt apud catholicos ponenda. sed magis detestanda. vnde id quod de ludis licituz est catholicis pro loco et tempore ipse comprehendit sub medicina. Et ergo vt seruet adhuc numerum septenarium addit architectonicam. distinguendo eam a fabrilis ⁊ armatura. Et sic dicit q̄ tres sunt que correspondēt trinu ⁊ pertinent ad intrinsecum corporis. scz agricultura. cibaria. ⁊ medicina. Et quatuor q̄ correspondēt quadruiu ⁊ pertinent ad extrinsecuz corporis. scz vestitua. armatura. architectonica. ⁊ mercatura.

Queris An logica sit scientia ¶ **S**olo. q̄ sic. Et ratio illius est quia illud est scientia quod habet omnia ad scientiā requisita. sed logica est h̄mōi. ergo est vera scientia. Vnoq; probatur. quia tria requiruntur ad sciām. scz subiectum. pp̄tia passio. ⁊ dignitas. sed oia illa habet logica. vt patebit ex posterius dicendis

Arguitur Nullus modus sciendi est scientia. sed logica est modus sciendi. ergo logica non est scientia. Vnoq; patet. quia modus rei non est ipsa res. Vnoq; probatur. qz p̄ logicam deuenit de noti notitia ad notitiam ignoti in qualiter scia ¶ **S**olo q̄ modus sciendi p̄t accipi dupl̄. Vno° p̄ instrumēto sciendi. q̄le c̄ definitio

Artes liberales sunt

Credicabiliū Porphiri

diuisio vel argumentatio ⁊ sic modus sciendi non est scientia. Alio modo
modus sciendi potest accipi p̄ noticiā q̄ habet de tali instrumento. ⁊ sic
modus sciendi potest bene dici scientia. ⁊ sic logica pp̄rie est modus sciendi
¶ Vel potest sic dici s̄m̄ Alterū q̄ logica p̄t considerari dupliciter. Uno
in se ⁊ sic non est modus sciendi sed scientia. Alio mō p̄ p̄parōnem ad ali
as scientias ⁊ sic est quidā modus sciendi oībus alijs scientijs imixtus

Ar Nulla ars est scientia. sed logica ē ars. ḡ logica non est scia. Das
ior patet qz ars ⁊ scia sunt habitus distincti. Dinor p̄batur per
pe. hyl. in exordio p̄t̄m̄ tractatus. ¶ Solutio q̄ ars accipitur dupliciter
¶ Uno mō cōiter ⁊ sic ars dicit collectio multoz p̄ceptoz ad vnū finē tenē
dentū ⁊ hoc modo ars nō distinguit cōtra sciam ⁊ sic logica est ars. Alio
modo accipit̄ ars pp̄rie. put est recta rō rerū a nobis factibiliū ⁊ sic ars dis
tinguit cōtra scientiā. Et ergo hoc mō logica non est ars.

Ar Ois scientia habet p̄ aliquē modū sciendi. sed logica nō habetur
per aliquē modū sciendi. ḡ logica nō est scia. Dinor p̄batur. q̄a
ille mod⁹ sciēdi v̄l cēt nor⁹ vel ignor⁹. Nō ignor⁹ qz tūc nō posset esse cā
notificādi aliq̄d aliud. nō p̄t cē dici q̄ cēt nor⁹ qz v̄l cēt nor⁹ p̄ logicā. v̄l
p̄ aliā sciam nō p̄ aliā sciam quia tūc q̄reret̄ p̄ quē modū sciendi haberet
illa scientia. Non etiā p̄ logicā quia tūc ante logicā esset logica. ¶ So
lutio ad m̄norē q̄ logica etiā habet p̄ modū sciendi. Et ad p̄batōnē d̄m̄
est q̄ ille modus sciendi est notus ⁊ nō p̄ aliā scientiā sed per logicā v̄n̄ dis
cit. Alterū q̄ est deuenire ad vnā sciam que simul est scia ⁊ modus sciē
endi ⁊ illa est logica quia logica in se accepta est scientia ⁊ in ordine ad ali
as scientias est modus sciendi vt dictū fuit. vel posset sic dici q̄ duplex est
logica. scz naturalis ⁊ imperfecta. ⁊ artificialis ⁊ perfecta. Nam modus sciē
endi p̄ quē habetur logica. ⁊ p̄ quē p̄mo logica est acquisita est notus p̄ lo
gicā nō artificialem ⁊ perfectā qz sic ante logicā perfectā fuisset logica ar
tificialis ⁊ perfecta qd̄ falsum est. sed p̄ logicā naturāle ⁊ imperfectā. Et h̄
congruit p̄cessui nostre rōnis q̄ est de imperfecto ad p̄fectū.

Querit Utrū logica sit scientia specialis ¶ Solutio q̄ sic. quia
illa scientia est specialis que habet speciale subiectū ab oī
bus alijs distinctū speciales passiones ⁊ specialia principia. sed logica est
h̄mōi. ergo est specialis scientia. Dinor parebit magis posterius.

Ar Idem nō est cōmune ⁊ speciale. sed logica est scia cōmūta. ḡ nō
est specialis. Dinor p̄batur p̄ p̄m̄ quarto metaphysice vbi de
q̄ sunt tres scientie cōmunes scz metaphysica dyalectica ⁊ sophistica
¶ Solutio logica cōsiderat̄ dupliciter. Uno mō vt docens est ⁊ sic est spe
cialis scientia quia habet speciale subiectū de quo demonstrat̄ passiones p̄
pp̄ria principia. Alio modo vt est vtens ⁊ sic est scientia cōmūta quia vt
sic vtimur ea in oībus alijs scientijs definiendo diuidendo ⁊ verum a falso
discernendo.

Ar Logica est de argumentatōne vt de subiecto. sed argumentatio
est cōmūta oībus alijs scientijs. ḡ logica etiā erit cōis scia.
¶ Dinor patet quia ois scientia v̄t̄tur argumentatōne. ¶ Solutio q̄ scz

Docens
logica
vtens

Reparationes

albertus

ois scientia vta argumentato ne iam docta z sacra sola tñ logica est q̄ doct̄
cet ex quibus z qualibz debet argumentatio p̄stitui. Et huius dat dñs Al-
bertus pulcrū s̄te de mallio dicēs q̄ est sp̄ialis q̄dā ars fabricandi malliū
sed tñ mallio fabricato tanq̄ cōmuni instrumēto vrimur i oī arte fabzili

Querit **U**trū logica sit scientia realis vel rōnalis. **S**olutio
q̄ logica ē scia rōnalis. Et hoc sic oñditur. Primo illa
scia est rōnalis que est de subiecto q̄ est ens rōnis. sed logica est de subies-
cto q̄ est ens rōnis. ḡ est scia rōnalis. Maior patet qz scia denomiatur a
suo subiecto. sed minor pbatur qz subiectū logice est argumentatio. sed ar-
gumentario est ens rōnis. qz est secūda intentio. Secūdo sic illa scia est rōna-
lis que est directiva rōnis siue intellectus nostri in suis oparōnibz. sed lo-
gica est hmōi. ḡ logica est scia rōnalis. Tercio illa scia ē rōnalis que est de
vero z falso vt hmōi. sed logica est hmōi. ḡ Maior patet quia verū z fal-
sum sunt circa cōpositōnem z diuisionem intellectus. Et minor pbatur
auctoritate Boetij qui dicit qz logica est veri falsiqz indagatrix. Et quars-
to potest ostendi ex interpretatōne nois qz logica sit scientia rōnalis. quia dicitur
logica a logos sermo vel a lexis quod ē ratio z ycos scientia quasi ser-
motinalis vel rōnalis scientia.

Ar Omnis scientia est realis. ḡ logica est scientia. ergo est realis et
non rōnalis. Maior patet qz ois scia est habitus de prima spe-
cie qualitatis. **S**olutio licet logica sit ens reale nō tamē est scia realis.
sed rōnalis. qz ab alio scia habet qz sit ens reale z ab alio qz sit scia realis.
Nam qz sit ens reale hoc habet a suo subiecto cui inheret z a sua causa. ḡ
qz sit scia realis hoc habet a suo obiecto seu subiecto attributōnis q̄s quas-
sificat sciam sicut obiectū suā potentia. Et ergo quia logica hz obiectum
seu subiectū attributōnis q̄s est ens rōnis vt patuit. ergo est scientia ratio-
nalis z non realis.

Ar Logica est scientia realis. ergo illa solutio est falsa. Antecedēs p̄
batur. quia illa scia est realis que tractat de entibz realibz. sed logi-
ca est hmōi. ergo. Maior pbatur qz tractat de decē p̄dicamentis. **S**olu-
tio licet logica tractet de decem p̄dicamentis que sunt entia realia nō tñ
tractat de eis realiter sed rōnaliter. Et rō illius est quia nō tractat de eis
vt sunt nature quedam z partes entis sed prout referuntur ad dici z ad
predicari.

Cotra Logica p̄siderat decē p̄dicamēta realiter. ergo illa solutio mi-
nus vera. Anis pbatur quia attribuit eis reales passiones z p̄prietates.
vt patet in predicamentis. **S**olo qz logica p̄ se z principaliter nō confis-
derat passiones p̄dicamentoz reales conuenientes eis fm esse reale sed p̄
accidens solum inq̄tum cognitio illaz p̄prietatum valet nobis ad cogno-
scendum p̄dicamenta fm esse intencōnale z logicum

Querit **U**trum logica sit etiam scientia sermotinalis. **S**olu-
tio qz sic. sicut patet ex interpretatōne nois quia dicitur lo-

Predicabiliū Porphiri

gica a logos quod est sermo vt dictum fuit.

Ar Illa scientia nō est sermotionalis que non considerat sermouent
et proprietates sermonis. sed logica non considerat sermouentem neq;
pprietates sermonis. ergo logica non est sermotionalis scia. **Minor** patet
quia hoc spectat ad solam grāmaticā. **Solo** multis modis aliqua scia
potest dici sermotionalis. **Uno** modo improprie quia scz docet p sermo
nem. **Et** sic quelibet scientia potest dici sermotionalis. **Secundo** modo qā
considerat sermone z proprietates eius prout est instrumentum exprimentū
mentis conceptum congrue z sic sola grāmatica est scientia sermotionalis
sicut pretendit argumentū. **Tercio** modo scientia potest dici sermotionalis
qz est directiua pmonis. z sic grāmatica z logica ambe sunt scientie pmo
tionales. **Quarto** scia dicitur sermotional qz vtitur pmo tanq; instrumēto. **Et** hoc
mō logica ppre dicitur sermotionalis qz ipa docet modū deueniēdi d noticia
noti ad noticiam incogniti in oī scientia qd non potest fieri nisi mediante ser
monetanc; instrumento.

Querit **Uerū** logica insit nobis a natura. **Solutio** q duplex
est logica scz naturalis z artificialis. **Iam** dicendū est q
logica naturalis inest nobis tene a natura sed non logica artificialis. **Prī**
mū patet quia logica artificialis non est nisi quedam naturalis habitudo
qua nati sumus discernere inter verū z falsum. sed illa nobis inest a natura
vt patet auctoritate victorini qui dicit **Natura** facit habitum. ars facilem
vltus vero potentē. **Sedm** pbatur multipliciter. **Prīmo** quia illud dicit
nobis inesse a natura quod inest nobis a principio generatōnis vlt creatō
nis sed logica artificialis non inest nobis a principio generatōnis vel cre
ationis. ergo non inest nobis a natura. **Minor** pbatur per **Aristotele** ter
cio de anima vbi dicit q intellectus noster a principio sue creatōnis est si
cut tabula rasa in qua nihil est depictum. **Secundo** illa que nobis insit
a natura non oportet recipere per doctrinam ab alio sed hoc experimur q
si deeamus habere logicam artificialem oportet eam recipere per doctri
nam z per studium z laborem ab alio. ergo non inest nobis a natura. **Ter**
cio quecunq; insunt a natura illa semper insunt nec assuefunt in oppositū
sed logica non inest homini semper quia nō semper homo est logicus. **Et**
qui iam habet logicam potest eam posterius obliuisci. ergo non inest nos
bis a natura.

Ar Hypoceras habuit logicam z non acquisiuit eam per studium z
laborem. ergo logica inest homini a natura. **Antecedens** patet qz
multa scripsit que sine logica scribere non potuit. **Solutio** q hypoceras
habuit logicam naturalem excellentem per quam ipse ex se tantum potuit
inuenire de logica artificiali quantum sufficeret sibi ad scribendum ea
que scripsit. **Unde** dicit dominus **Alterus** q homerus destrinxit tri
plex genus hominum. **Prīmo** enim sunt quidam homines eleuati
ingenij et quasi a natura perfecti qui vigore sui intellectualis luminis
possunt quasi omnia intelligere. **Et** multa per se inuenire. **Et** tales.

Triplex est genus homin.

Reparatiões

vt de **A**l. fuerit pmi inuētores sciaz z legū z de h̄ genere hoīm fuit hypo-
 eras. Secō sūt alij q̄ ex se nō pnt oīa intelligere s̄ a doctoribz z magistris
 pnt multa discere. Et de tali genere sunt vt in plurimū hoīes. Tercio sūt
 alij deficientes in vtroq; q̄ neq; ex naturalibz pnt oīa apprehendere nec etiā
 a magistris discere. Et tales sunt inutiles ad phiām.

Al. Layci hnt logicā z rī nō didicerunt eam. ḡ logica inest a natura.
 Prima pars antecedentis pbat. qz arguit z syllogisane. **S**olutio
 layci nō hnt logicā artificialē z pfectā sed solū naturale z imperfectā seu
 cōsuetudinalem quā didicerūt in foro z in consistorijs.

Querit. Utrū logica sit ps phie. **S**olutio q̄ sic. Et rō illius ē
 qz illud nō potest esse extra ambitū phie p qd̄ acq̄ritur
 oīs phia sed p logicā acq̄ritur oīs phia. ḡ logica nō potest esse extra ambī-
 tū phie. z p sequenti sequitur q̄ logicā necessario sit pars phie.

Al. sunt solum tres pres phie fm̄ p̄m sexto metaphysice scz phisica
 mathematica z metaphysica s̄ inter illas nō enumerat logica. ḡ
 logica nō ē pars phie. **S**olo q̄ phia accipit duplt. Vno p̄prie z stricte p
 phia speculatiua reali tm̄ z sic caput ab **A**risto. sexto metaphysice. z sic vix
 est q̄ logica nō est pars phie. Alio mō phia accipit generaliter z large p̄
 ut sic definit. **Q**z phia ē q̄ oīs admirabilis docet p̄phendere veritatem fm̄
 modū fm̄ quē possibile est p̄phendere eam ex p̄p̄is p̄ncipijs eius qd̄ am-
 mirat. z sic logica ē ps phie. qd̄ clare patet ex eius diuisione.

Physica ḡnāl̄ dicitur
 tam. Et sub illa cō-
 p̄hendit tres scie scz

Physica p̄p̄e dicta q̄ ē cōmūter
 materie sensibilis fm̄ rē z rōnē
Mathematica q̄ ē de cōmūteris
 fm̄ rem s̄ separatis fm̄ rōnem
Metaphysica q̄ ē d̄ separatis fm̄
 rem z rōnem

Querit quō diu
 dit philosophia
 generaliter dicta
Solo **A**lteri q̄
 diuidit in

Ethicā Et sub illa
 p̄phendit tres scie
 morales scz

Monastica q̄ est de regie vni⁹
 Et ḡ d̄ a monos qd̄ est vni⁹ et
 ycos scia q̄ si scia de regie vnius
Economica q̄ ē de regimie alij
 cuius familie vel dom⁹. Et d̄
 ab **E**cos qd̄ ē dom⁹ z nomos
 lex z ycos scientia q̄ si scia de les
 ge domus

Politica q̄ ē de regimie alicui⁹
 cōmunitatis vt regni vel ciuitatis
 Et d̄ a polis qd̄ ē plura
 le z ycos scia q̄ si scia tractans
 de regimine plurū

Rōnalē Et sub illa cō-
 p̄hendit tres scie am-
 nulariue scz

Grammatica
Logica
Rhetorica

Predicabiliū Porphiri

Querit An logica sit scientia speculatiua vel practica. **Solo** logica est scientia speculatiua. qd̄ pbatur auctoritate et rōne. Auctoritate p̄bi primo thopicoꝝ vbi dicit q̄ per hanc methōdum speculamur qd̄ verum quid falsum in alijs scientijs. Rōne dupliciter. Primo ex parte obiecti. Quia illa scia est speculatiua cui⁹ obiectū nō est a nobis operabile sed sibile et speculabile. sed obiectum logice nō est a nobis operabile sed sibile et speculabile. ergo logica est scientia speculatiua. Maior patet ex distinctōne scientie speculatiue a practica. Maior pbatur quia obiectū logice est argumentatio. sed argumentatio non est simpliciter a nobis operabilis quasi nos sumus essentialis sc̄a argumētis ratiōis et p̄prietatū et passiōnū eius. Imo ip̄a argumentatio et p̄prietates ei⁹ habent principia et causas suas alias a nobis et extra nos. Quia si nos essemus simpliciter cause p̄prietatū que considerantur in logica tunc ille p̄prietates essent in potestate nostra et possent variari s̄m voluntatem nostram qd̄ manifeste falsum est. Secūdo pbatur idem ex parte finis. Quia illa scientia ē speculatiua cui⁹ finis ē scire. sed finis logice est scire. ergo logica est scientia speculatiua. Maior patet p̄ p̄m secūdo metaphysice qui in hoc distinguit scientiam speculatiuā a practica quia finis theozice id ē spes. culatiue est veritas practice vero opus. Maior patet quia finis logice est scire argumentationem in se in suis principijs et p̄prietatibus.

Ad Logica est de rebus a nobis opabilibus. ḡ logica est practica scientia et non speculatiua. Maior pbatur quia est de argumentatione et de speciebus eius sed oīa illa sunt a nobis. **Solutio** licet argumentatio cōp̄letiuē fiat a nobis tamē p̄ter nos et extra nos habet sua principia. er ergo non fit a nobis libere agentibus. et ita etiā debet solui argumentatus quo arguit q̄ logica est de secundis intentionibus. sed secūde intentō nes sūt a nobis quia fabricant a nostro intellectu oīdm̄ eū est q̄ licet sc̄de intentō nes fiant a nobis cōp̄letiuē tamen extra nos etiā habent sua principia. Et q̄ hoc verū sit clare patet. qz nemo potest dicere q̄ homo est gen⁹ vel q̄ suba sit species vel q̄ ex puris particularibus possit fieri bonus syllogism⁹ et sic de alijs.

Ad Finis logice est operari. ḡ logica non est scientia speculatiua sed practica. **Ans** pbat. quia finis logice est definire diuidere et argumentari. **Solo** q̄ finis logice p̄prie non est definire diuidere et argumentari. sed scire definire diuidere et verū a falso discernere. **Rel** p̄t dici q̄ scia non dicit practica p̄ter sc̄cūq̄ oparōnē sed p̄ter operatōnem alterius potentie q̄ intellect⁹ sicut p̄ ex definitōe praxi quā dat **Seco** dicit̄ practica est operatio alterius potentie q̄ intellectus naturaliter intellect⁹ ne possitior nara elicit cōformiter rōni recte ad hoc vt sit recta. **Iam** licet finis logice aliquo modo sit operari vt pbat argumentum tamen talis operatō non est alterius potentie q̄ intellectus. et ergo a tali opatōne logica nō potest dici practica.

Querit An logica sit nobis necessaria. **Solo** q̄ sic. Et rōn̄ illius est. qz illud est nobis necessariū sine q̄ nō possum⁹

Reparationes

acquirere alias scientias. sed sine logica non possumus acquirere alias sci-
entias. ergo logica est nobis necessaria. **¶** Vnoq; probatur. quia logica do-
cet modum deueniendi de noticia noti ad noticiam incogniti in qualiter
alia scientia.

¶ Illud non est nobis necessarium sine quo possumus esse & viuere
sed sine logica possumus esse & viuere ergo logica nõ est nobis ne-
cessaria. **¶** Vnoq; patet quia multi viuunt qui non habent logicam. **¶** So-
lutio dupliciter aliquid dicitur esse necessarium. Vno modo simpliciter &
absolute & hoc modo logica non est nobis necessaria vt bene probat argu-
mentum. quia sine logica possumus esse & viuere. **¶** Alio modo aliquid dicitur
necessarium ex suppositione finis. & sic logica dicitur nobis esse necessa-
ria. quia illo supposito q; velimus habere alias scientias tunc necessarium e-
st nos prius habere logicam. **¶** Et hoc propterea. quia ipsa docet modum sci-
endi in alijs scientijs vt dictum fuit.

¶ Contra. quilibet homo habet modum sciendi sibi a natura inditum
ergo logica non est nobis necessaria vt per eam habeamus modum sciendi
di. **¶** Solutio licet homo habeat bene modum sciendi naturalem & im-
perfectum sibi a natura inditum non tamen modum sciendi artificialem
et perfectum. & quia illum docet logica. ergo ad illũ habendũ logica dicitur
nobis necessaria. **¶** Quare dicit **Albertus** q; ignorans logicam ppantur ig-
nitõburenti & nescienti se cõbũtere. quia ignorans logicam licet aliquid
sciat nescit tamen se scire. quia nescit qualiter debet cõtradictõibus obs-
tare. **¶** Et ergo **Albertus** definiendo logicã sic dicit q; logica est que a phã-
sais que videtur & non sunt literat. errores damnat. falsitates ostendit. &
in omnibus lumen recte contemplationis prebet.

¶ **Querit** Vtrũ logica sit de secundis intentõibus vlt de primis. **¶** So-
lutio logica non est absolute de secundis intentõibus
nec absolute de primis. sed est de secundis adiunctis primis. **¶** Pro cuius in-
tellectu primo.

¶ **Querit** Quid est prima intentio & quid secunda. **¶** Solutio.
Prima intentio est primarius & essentialis conceptus quo
intellectus intelligit essentiam rei absolute fm q; in se est. id est sine relati-
one ad aliqd aliud vnũ vel multa. Sed secunda intentio est secundarius et
accidentalis conceptus quo intellectus intelligit aliquid essentie superad-
ditum sicut esse in pluribus vel in vno solo vel aliqd hmoi. **¶** **Exempli gratia**
quando intellectus noster apprehendit hominem fm eius propriam naturam.
et vt constat ex animalis & rationalis dicitur habere primã intentionem. quia
habet conceptũ primariũ & essentialẽ de tali re fm q; absolute a parte rei
est. **¶** Sed qm videt illam naturam comunicabilẽ & eam sic conceptã p suum
actum ppriũ comparat ad multa numero differentia quib; illa natura na-
ta est comunicari tunc ex illa comparatione confurgit & relinquit vna relati-
onis & vocatur species & illa est vna secunda intentio fundata p intellectum
supra naturam prima intentione conceptam.

¶ **Querit** quõ iam ostenditur q; logica non sit absolute de secundis in-

Albertus.

De intentionibus.

Predicabiliū Porphiri

tionibus. **S**olo hoc sic ostendit. quia logica est de predicabilibus et subiectibus sed secunde intentiones non sunt subiectibiles vel predicabiles saltem ea predicatōne vel subiectōne de qua loquitur Porphyrius et alij logici quoniam dicuntur quod genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid est et ergo logica non potest esse absolute de secundis intentionibus. **P**reterea secunde intentiones seclusis primis sunt entia rationis non habentia ut sic fundamentum in rebus. et ergo logica de talibus tractans est quia si de fictis.

Queritur Quomodo ostenditur quod logica non est absolute de primis intentionibus. **S**olo sic ostenditur quia si logica esset absolute de primis intentionibus tunc logica esset scientia realis. sed hoc est falsum. et illud ex quo sequitur. **S**equela probatur. quia prima intentio est conceptus quod habet de re secundum quod a parte rei est. **P**reterea si logica esset absolute de primis intentionibus tunc non esset ab alijs scientijs distincta. sed hoc est inconveniens. et illud ex quo sequitur. **S**equela probatur. quia prime intentiones entia considerantur in alijs scientijs. **C**oncluditur ergo quod logica non potest esse absolute de secundis intentionibus nec absolute de primis quod sit de sedibus adiunctis primis.

Queritur Ergo de quibus logica est magis principaliter verum de sedibus intentionibus vel de primis. **S**olo quod magis principaliter est de sedibus. **E**t hoc probatur dupliciter scilicet auctoritate et ratione. **A**uctoritate **A**nticene **A**uctoris commentatoris venerabilis domini **A**lberti magni sancti **T**home et ceterorum aliorum logicorum. **R**atione autem sic primo artifex rationalis habet principaliter considerare illa que regulant et dirigunt intellectum. sed sede intentiones dirigunt intellectum in procedendo de noticia notum ad noticiam cogniti. ergo logica deest principaliter de secundis intentionibus. **S**ecundo de illo est aliqua scientia principaliter quod est oibus in ea consideratis formalis ratio sue considerationis. et per quod illa scientia differt ab oibus alijs. **S**ed secunda intentio in logica est huiusmodi. ergo logica principaliter est de secundis intentionibus. **M**inor probatur. quia quicquid in logica consideratur habet considerat sub formalis ratione alie sedede intentionis. **S**icut exempli gratia animal non consideratur in logica nisi in quantum est genus nec homo nisi in quantum est species et sic de alijs et per hoc etiam differunt animal et homo secundum quod consideratur in logica a seipsis consideratis in philosophia vel in aliqua alia scientia. **T**ercio de illo est aliqua scientia principaliter quod in ea definitur et dividitur sedede intentio in logica est que definitur et dividitur. ergo secunda intentio etiam in logica principaliter consideratur. **M**inor est manifesta. **M**inor probatur exemplariter de definitione generis quod nisi ibi definiret illa sedede intentio generis non esset definitio cum suo definito quod veritabilis cum manifestum sit quod nulla sit prima intentio cui adquire et quod veritabiliter posset provenire illa definitio. **S**imo si daretur aliqua talis prima intentio ipsa esset communis ad omne genus per prima intentione acceptum. et quia quodlibet predicamentum est genus pro prima intentione sequeretur quod esset aliquod genus per prima intentione commune et univocum ad decem predicamenta quod est falsum.

Arguitur Secunde intentiones in logica non definiuntur nec dividuntur. sed prime ergo logica non potest ex illa ratione dici principaliter de secundis intentionibus. **A**ntis probatur. quia illud definitur vel dividitur cum proprie definitio vel divisio. sed definitio vel divisio provenit primis intentionibus.

Reparationes

et nō secūdis. ergo. **D**inor patet exemplariter qz qñ de Porphyro gen^o est qđ p̄dicat de pluribz specie differentibz illa definitio nō cōuenit secunde intentōm que est genus sed primis. quia omnes logici negant istas hō est genus alius est gen^o. sed p̄cedūt istas hō est aīal alius est aīal. **S**olutio qz secūda intentio in logica definit z diuidit^r vt dicit^r fuit sed tamen definitio de p̄ma intentōe verificat. Et hoc nō est incōueniens. qz aliud est in logica qđ definit z aliud cui definitio attribuit. Definitio em̄ secūda intentio sed quia secūda intentio est ens respectiū supponens p̄ p̄ma igit de finitio attribuit p̄ me intentioni

Contra definitio debet p̄uenire z attribui suo definito. si ergo secūda intentio in logica definit. ḡ etiā debet sibi cōuenire z attribui definitio. z p̄ p̄is nō potest esse aliud qđ definit z aliud cui definitio attribuitur.

Solutio est duplex definitio scz substantiale z absolutū z de tali definito loquendo verū est qđ definitio attribuit suo definito nec p̄t esse aliud qđ definitio z cui definitio attribuit. Aliud est definitū accidentale z respectiū z cōcretiue designatū z loquendo de illo definito aliud p̄t esse qđ definitio z aliud cui definitio attribuit. Quia ḡ vt dicit^r fuit secūda intentio in logica est respectiua supponens p̄ p̄ma. ḡ secūda intentio ibi bñ definit. sed p̄ me int̄ntioni definitio attribuit z p̄ ea verificat. Et hui⁹ sile quodā mō habemus de termino cōi supponente p̄sonaliter qz ille h̄cat naturā cōmune z tamen non supponit p̄ ea nec red dit locutionem veram p̄ natura cōmuni sed pro suppositis sicut patet cum dicit^r homo currit.

AScientia considerans subiectū z eius p̄p̄iaz passiōe p̄ncipaliter considerat subiectū q̄ p̄p̄iam passiōe. sed logica considerat primam intentōe tanq̄ subiectum z secūda tanq̄ eius p̄p̄iam passiōem. ergo magis p̄ncipaliter considerat primā intentōem q̄ secūda. Ad hoc est dicendū qđ prima intentio z secūda non habent se sicut subiectum z sua p̄p̄ia passio. sed potius sicut suū fundamentū z suum fundatum. Et ergo minor est falsa.

AQuandocūqz sunt aliqua duo quoz vnū est essentielle z absolutū et aliud accidentale z respectiū. tunc essentielle z absolutum est magis p̄ncipale q̄ accidentale z respectiū. sed sic est qđ prima intentio ē essentialis z absolutus conceptus et secūda intentio est conceptus accidentalis z respectiuis vt prius dicitur fuit. ergo logica magis p̄ncipaliter erit de prima intentōe q̄ de secūda. **S**olutio argumentum p̄obabat bene qđ prima intentio simpliciter loquendo est p̄ncipalior q̄ secūda sed non concludit qđ prima intentio sit p̄ncipalior secūda in logica scientia. Pro cuius intellectu est notandum qđ prima intentio z secūda quas dupliciter possunt comparari. **U**no modo inter se. Secūdo modo in ordine ad intellectū. Et tercio mō i ordine ad ipsas res. **A**t illis tribus modis semper prima intentio est p̄ncipalior z dignior secūda. quia prima intentio est conceptus p̄ncipalior z essentialis z absolutus que intellect⁹ hz de re. **S**z secūda intentio ē solū p̄cept⁹ secūdari⁹ accidentalis z respectiua vt patuit. Sed quarto modo possunt hec duo scz p̄ma intentio z secūda comparari

Predicabiliū porphiri

in ordine ad tertiu scz ad logica z hoc mo ecotra scda inreio e pncipalioz
 q pma Et hoc ex eo qz pma inreio no intrat p consideratoez logice scie nisi
 sub formali rōe scde inreiois Et q̄ solet dici qz hz scda inreio accidat p me
 capiēdo eā absolute nō tamen accidit ei fm q̄ est de p̄sideratione logice
 vel rōnalis scientie.

Queritur Quid est subiectū in tota logica. **Solutio** al
 berti q̄ argumētatio. Et rō eius ad hoc est qz lo
 gica pncipalr inreio docere qualiter z p q̄ deuenit de noticia noti ad no
 ticiā incogniti. Et q̄ necessariū est qz sit de tali instrumēto rōis subiectiue
 quo possit acqri cuiuslibet ignoti noticia. S3 tale instrumētū ē argumēta
 tio. q̄ argumētatio ē logice subiectū. Preterea illud ē subiectus in aliq̄ scia
 cui pueniūt p̄ditiōes subiecti attributiōis. s3 ille pueniūt argumētatio in
 logica. q̄ argumētatio ē in logica subiectū. Q̄mōz p3 argumētatio est qd
 comunissimū in logica p̄sideratū p̄mo notū nō trāscendes metas verif
 cabile de oibz in logica scia p̄sideratū z ad qd oia in ea p̄siderata hnt ordi
 nem z reducōem. Preterea tertio illud ē subiectū in aliq̄ scia cui p̄fit de s
 mostrari inē p̄prie passiōes p̄p̄ria z adequata p̄ncipia. s3 ille demōstrā
 tur de argumētatioe in logica. q̄ argumētatio ē in logica subiectum. Q̄
 mōz p3 sic faciēdo demōstratioez. Quicqd ē argumēti p̄ ordē explicatio ē
 illariū p̄nt̄ ex ante p̄ medium sed argumētatio est p̄mō. ergo argumē
 tatio est illatiua p̄nt̄is ex ante p̄ medium.

Ar Subiectū logice d3 esse tale instrumētū p̄ qd cuiuslibet ignori
 noticia p̄t acqri s3 p̄ argumētatioem nō p̄t acqri cuiuslibz ignori
 noticia. q̄ argumētatio nō p̄t eē subiectū. Q̄mōz p̄bat qz p̄ argumētatio
 nem acqrit solū noticia ignoti p̄plexi s3 nō ignoti incoplexi qz illa acqrit p̄
 definitōez z diuisionē. So^o q̄ ignotū incoplexū reducitur ad ignotū p̄plexū
 Et q̄ instrumētū q̄ acqrit noticia ignoti incoplexi reducitur etiā ad instrumētū
 quō acqrit noticia ignoti p̄plexi z hoc est argumētatio z q̄ argumētatio
 puenienter ponit huc esse subiectum.

Ar Sylls ē subiectū logice. q̄ nō argumētatio. N̄ns p̄bat. qz oia q̄
 in logica p̄siderant reducunt ad syllogismū. Preterea videt qz
 ens rōis sit subiectū logice. qz ens rōis ē qd cōissimū in logica p̄sideratū
 Solo q̄ triplex p̄t assignari alicuius scie subiectū scz subiectū cōitaris seu
 trāscendēte subiectū attributiōis z subiectū p̄ncipalitaris. iā subiectū cōi
 taris in logica ē bñ ens rōis Et subiectū p̄ncipalitaris sylls s3 sola argumē
 tatio ē subiectū attributiōis. Et p̄terea solet addi quartū subiectū scz sub
 iectū inhesionis z tale ē sp̄cia in oī scia qz oīs scia inheret aīe scientis. sicut
 suo subiecto.

Querit Quor f̄cara h3 ille terminus subiectū. So^o q̄ octo q̄
 p̄nent h3 merris Subiectū. verna. positū sub. cui qd
 inheret. Quod pus est copula. p̄p̄riū logicaliter infra. Quo siml̄ ars heret
 sunt bis subiecta quaterna. Et vltimo modo solum accipit h3 quando
 dicimus q̄ argumētatio est subiectum in logica.

Quod quod dicitur
est logica **S**ola
logica coriter
accepta primo
dividitur

Naturale vñ logica naturalē qdā naturalē habet
scilicet natura q natū sum? dicentur inter ver? z falsum.

Artificiale vñ
logica artificialē
ē q ē artificialē
de mōstrāōes fa
cia p arte z ill
la dividitur in

Dicere hā logica vna ē qua vntur in alijs
scijs ordinēo dividēdo z vna flo dicentēdo

Docere vñ logi
ca docēs ē q docēs
argumētarios i se i
suis pncipis z appi
cantiō z illa pncip
i pposito dividit in

Nouā logicā et
bz noua logica q
tractat de totali
argumētāōe totū
sim ē nou? sius pnc
ip? z illa dividit in

Dicere vñ ver? ars bz q
tractat de pncipio argumē
tariōis qz pncipio vntorio
res toto z illa dividit i
duas ptes quia

Quēdā ē de pncipio remōis
ipz? argumētariōis z illa
la tradit i duobz libris. scz
pncipalibz porpncipz z pnc
ipz? argumētariōis

Resolutiōnā q do
ctz resoluerē sylm
i sua pncipia et ill
la ē duplex qz vñ
docet resoluerē
sylm in pncipia

Inventiōnā q docēs i
venire media p q
liber pckone syllo
gizanda et illa est
duplex qz vñ docēs
invenire media

Quēdā ē de pncipio pncipis z il
la tradit i libro pncipiaz
a resto.

Totū ē illa tradit
in libro po
sternozum.

Artia z sic
ē dialectica
qz tradit i li
bro topicoz

Appartētia z
sic ē topicitā
ca q tradit i
li? elatpncipz

no
ides
accide
genys qd
lū quarto vñf
rio q; vtilis est ad

Predicabiliū porphiri

definitōnem. ergo etiam ad demonstratōnem. p̄sequētia tenet. qz mediūz demonstratōnis potissime est definitio.

Ar Si noticia p̄dicabiliū esset ad om̄ia ista necessaria sicut dicitur est. tunc sequeret q̄ logica aristotelis esset diminute tradita seq̄ la p̄z q̄l̄pe nō cōposuit aliquē libzū de p̄dicabilibz. **S**olutio neganda est sequela. Et rō est. qz lz aristoteles nō cōposuerit aliquē speciale libzū de p̄dicabilibz tamē posuit hinc inde in alijs suis libris aliqua p̄cipia et passus ex quibus iste liber postea a porphirio est extractus. **U**el dicit q̄ necessariū nō dicit hic necessitatem simplr. que est necessitas inevitabilitatis sed dicit solum utilitatē vel necessitatē p̄gruitatis. vñ nō est senus q̄ noticia p̄dicamētoz z altoz nullo mō possit haberi sine noticia p̄dicabilium sz q̄ nō possit faciliter z p̄gruenter haberi sine isto libro.

Querit Quor sunt p̄dicabilia Solo q̄ q̄ncz scz

Genus
Species
Differētia
Proprium
Accidens

Quod ratio siue sufficiētia est ista. qz om̄e p̄dicabile vel p̄dicatur in quid vel in quale. **S**i in quid hoc est duplr. vel qz p̄dicat in q̄d de pluribz differētibz sp̄e z sic est genus. vel de pluribz differētibz numero z sic est sp̄s. **S**i in q̄le hoc est duplr. qz vel in quale essentiale vel accidērale. **S**i essentiale sic ē dīa. **S**i in quale accidērale. hoc est duplr. qz vel p̄dicat p̄uertibiliter z sic est p̄prium. vel incōuertibiliter z sic est accidēs. **Q**uod ista est sufficiētia factioz q̄ p̄uenit magz p̄muniter dicit z ē sumpta a posteriori penes modos p̄dicandi. **A**lbertus tñ in cōmento dat vnam aliā sufficiētiā sumptāz a priori penes modos essendi.

Sufficiētia

Ar Tot erunt p̄dicabilia quot sunt p̄dicamēta sed sunt plura p̄dicamēta q̄ quinqz ergo erunt etiā plura p̄dicabilia q̄ quinqz. **Q**uod ab istoz p̄bat. qz q̄dlibz p̄dicamētum est p̄dicabile. **S**olutio q̄ maior est falsa. **Q**uod ad p̄batōem ddm est qz lz q̄dlibet p̄dicamētū sit p̄dicabile nō tñ quodlibet est distinctū p̄dicabile. Et rō illius est. qz ab alio sumit rō p̄dicabilis z ab alio rō p̄dicamēti. **N**am ratio p̄dicabilis sumitur a modo speciali p̄dicandi. **S**ed ratio p̄dicamenti sumitur a coordinatōne specialit̄ generum z specierum.

Ar Individuum est p̄dicabile z non enumeratur inter ista quinqz ergo sunt plura p̄dicabilia q̄ quinqz. p̄ma pars antecedentis p̄bat p̄ Petrū hyspanū in p̄ncipio sui sc̄di tractatus. **S**olo q̄ individuū est q̄dā p̄dicabile p̄muniter sumptū sed nō p̄prie. qz nō p̄dicat de pluribus sed de vno solo vt ibi dicit petrus hyspanus.

Ar Sunt tantum quattuor p̄dicabilia. ergo male dicitur q̄ sunt quinqz. **A**ntecedens probatur. quia sunt tantum quattuor p̄dicabilia. ergo etiam sunt tantum quattuor p̄dicabilia. p̄sequentia tenet. quia p̄dicatum z p̄dicabile non differunt nisi sicut actus z ap̄tudo.

b iij

Reparationes

Solutio neganda est sequētia. qz aliter sumitur numerus p̄dicabilis
 um ⁊ aliter numerus p̄dicatorum. qz numerus p̄dicabilium sumitur a modis
 dis p̄dicandi. sed numerus p̄dicatorum sumitur a modis inherendi. **Sec**
 ad p̄barōnem dōm est q̄ p̄dicatum accipitur tripliciter. vno modo lar
 ge pro om̄i eo quod actu p̄dicatur. ⁊ sic nō om̄e p̄dicatum est predicabile
 quia indiuiduum bñ p̄dicatur ⁊ tamen non est predicabile. **Alio** modo
 accipitur pro eo quod actu predicatur de vno ⁊ a p̄titudine habz p̄dicā
 di de alijs. ⁊ sic predicatum ⁊ predicabile sunt idem ⁊ differunt soluz sicut
 actus ⁊ a p̄tudo. **Tertio** modo accipitur pro eo quod predicatur in pro
 positōne terminabili per artem dialecticam. ⁊ sic predicabile ⁊ predicatus
 plus differunt q̄ actus ⁊ a p̄tudo. **Et** de hoc vide latius circa primum
 ⁊ hōpicorum.

Proprium non est distinctū ab accidēte. ergo nō sunt nisi quat
 tuor predicabilia. **Antecedēs** probatur. quia proprium est acci
 dens. **S**olutio q̄ accidens accipitur dupliciter. vno modo pro accidē
 te p̄dicamentali. ⁊ sic om̄e illud est accidens quod nō est substantia ⁊ hoc
 modo proprium est bñ accidens. **Alio** modo accipitur pro accidente p̄es
 dicabili. ⁊ sic illud solum vocatur accidens quod habz modum p̄dicandi
 accidētis. ⁊ sic proprium nō est accidēs qz p̄rium habz modum p̄dicand
 di ab accēte distinctum vt p̄us paruit in sufficiētia.

Queritur **An** vniuersale sit genus ad ista quinqz vniuer
 salia. **S**olutio alberti q̄ non. sed est cōmune
 analogum. **Et** ratio illius est. quia genus debz p̄dicari de suis sp̄ibus
 equaliter ⁊ eque p̄mo. sed vniuersale nō p̄dicatur de istis quinqz equaliter
 et eque p̄mo sed s̄m p̄us ⁊ posterius. ergo non est genus ad q̄ncz vniuers
 salia. sed p̄mune analogum. **Di**no. p̄batur. qz vlt p̄ prius d̄r de genere
 sp̄e ⁊ differētia q̄ sunt essentialia q̄ de alijs duobus q̄ sunt accidētia ⁊ p̄
 pus de genere ⁊ sp̄e q̄ p̄dicātur in quid q̄ de differētia q̄ p̄dicatur in qua
 le ⁊ adhuc p̄ pus de genere q̄ de sp̄e. qz genus p̄dicatur de pluribz differē
 tiis sp̄e in eo q̄ quid est. sp̄es vero p̄dicat̄ de pluribus differētibz nu
 mero tantum. **Pr**eterea genus debz p̄dicari vniuoce de suis sp̄ibus sed
 vniuersale non p̄dicatur vniuoce de istis quinqz. ergo non est genus. **Et**
 noz p̄batur. quia si sic tunc sequeretur q̄ substantie ⁊ accidenti esset aliq̄
 p̄mune vniuocum quod est p̄ra p̄m quarto metaphysice. **E**tiam seq̄
 rerur q̄ essent plura vniuersalia q̄ quinqz. quia vniuersale in cōmuni esset
 sextum. vel oporteret dicere quod esset sub aliquo illorum quinqz contēn
 tum quod esset inconueniens dicere. quia nullum genus potest contineri
 sub aliqua suarum specierum.

Pr vniuersale p̄dicatur de istis quinqz vniuoce. ergo est genus ad
 quinqz vniuersalia. **Antecedēs** probatur. quia p̄dicatur de eis
 vno noie ⁊ vna rōne. **Na**m ratio vniuersalis est eē in multis ⁊ dici de mul
 tis ⁊ illa conuenit omnibus vniuersalibus. **S**olutio licet p̄dicetur vno
 nomine ⁊ vna ratiōne tamen illa ratio nō est equaliter ab omnibus p̄cipa
 ta s̄ p̄m p̄us ⁊ posterius. ⁊ ergo nō p̄dicatur vniuoce.

11 Probabile non aliquo d̄r

Predicabilium porphiri

¶ Illud qd pdicatur de plurib; differētib; spē in eo qd est hoc ē genus sed vniuersale in p̄muni sic pdicatur de quinq;. ergo est genus. **¶** Dicoz probatur. quia si querat quid est genus puenienter respōdetur vniuersale. 2 similiter de alijs. **¶** Solutio vniuersale non pdicatur in quid. 2 ergo illa definitio generis non conuenit sibi. **¶** non pdicatur in quid parz quia non dicit aliquam quidditatem vel naturam que sit in multis. sed dicit solum p̄munem intencōnem analogice illis quinq; conuenientem. **¶** Ergo si respondeatur ad interrogatōnem factam per quid hoc non est proprie sed solum per similitudinem quādam ad id quod dicitur veram quidditatem.

¶ Queritur Quomodo porphirius reddit auditores suos dociles. **¶** Solutio per hoc qd ponit modum pferendi in ista scientia.

Reddit auditores suos dociles

¶ Queritur Quis debet esse modus proferendi. **¶** Solutio modus proferendi in ista scia d; esse introductorius scz p acceptōnes definitōnes 2 diuisiones.

¶ Queritur Quō reddit auditores attentos. **¶** Solutio per hoc qd ostendit difficultatem istius scientie. **¶** Dicitur qd ab altioribus 2 difficilioribus questionibus velit abstinere 2 faciliores questiones mediocriter determinare.

Attentos

¶ Queritur Que sunt ille difficiles questiones a quibus porphirius vult abstinere. **¶** Solutio quibus multae sint adhuc alie tamen enumerat hic tres precipuas. **¶** Prima est. an vniuersalia subsistant in rerum natura vel sint in solis nudis puris q; intellectibus posita. **¶** Secunda est. An vniuersalia sint corporalia vel incorporea. **¶** Tertia est. An vniuersalia sint separata a sensibilibus vel insensibilibus. id est singularibus posita. **¶** Ce dicit porphirius qd nedum velit abstinere ab istis questionibus sed etiam recusabit dicere p̄sistentia circa ea. id est p̄sequencia ad istas questiones.

¶ Queritur Quare porphirius vult abstinere ab istis questionibus. **¶** Solutio. quia huiusmodi negotium est altissimum 2 maxime egens specularōnis hoc est solutio istarum questionum non spectat ad logicum sed ad p̄mum p̄m seu metaphysicum.

¶ Queritur Quos vult porphirius imitari procedēdo circa simpliciores questiones in hac scientia. **¶** Solutio dicit qd velit imitari antiquos logicos 2 maxime peripateticos 2 illa monstrare que ipi probabiliter tractauerunt.

¶ Queritur Circa p̄mam questionem superius motam qd dicitur intellectus solus nudus 2 purus. **¶** Solutio dicitur qd intellectus solus dicitur per exclusionem rerum qui scz non

*Solus
nudus
purus*

Reparaciones

habet correspondentiā a parte rei sicut intellectus chymere. **Ad^o** v^o ro dicitur intellectus separatus ab appendicijs materie. Sed purus vocatur qui est ab omni phantasmate depuratus. hoc est qui est illius intelligentis ad quod nihil mouet nisi lumen solius intelligentie et non phantasma receprum.

Queritur Quō debet p^{ma} questio solui. **Solutio** p^{dis} stinctōem. quia est triplex vniuersale scz. **Ante** re^z in re et post rem. vniuersale ante rem est duplex. quoddā est ante rem natura et tempore simul. et quoddam est vniuersale ante rem natura tantum vniuersale ante rem natura et tempore simul ē forma ydealis s^m q^z p^{re}cepta s^m q^z p^{ue}nit oia sua singularia. **Vniuersale** in re est forma ex^{is} in ipis singularibz dans eis nomen et ratōnem. **Vniuersale** vero post re ē forma p ^{abstractōem} ipius intellectus ab indiuiduātibz et singularibz scz para. illa distinctōe stante. **Q^o** d^m ē ad questione p^{ma}m qua q^{re}bat vtrum v^{ta} subsistant in rerum natura vel sint in solis nudis et puris intellectibz posita. **V^o** v^o aū rem natura et tpe simul ē solum in intellectu p^{re}cepta s^m q^z p^{ue}nit oia cognoscētis et causantis. **Sed** v^o aū re natura tantum q^o ē forma vel natura vniuersalis s^m se accepta verissime est ingenerabile et in corruptibile extra intellectum solum nudum et purum. **Vniuersale** vero in re est in ipis rebus seu singularibus existens in eis indiuiduarum. sed vniuersale post rem solum est in intellectu ipsum per abstractōnem agentis et educente.

Ad videtur q^z nullum vniuersale sit in rerum natura extra intellectum. ergo ista solutio p^{me} questionis est falsa. **Ans** p^{bat}ur per boetium dicentem q^z omne quod est ideo est. q^z vnum numero est. sed vniuersale nō est vnum numero. ergo v^o nō est in natura extra intellectum. **Solutio** q^o est potest accipi dupliciter. vno modo vt est, vna dictio et sic quod est est idem quod singulare et sic d^z intelligi dicitur boetij omne quod ē. id ē omne singulare ideo ē q^z vnum numero est. **Alio** modo quod ē potest accipi vt sunt due dictōnes et sic quod ē d^z omne illud quod habet aliquo modo in natura eē et sic nō capitur quod est in dicto boetij. **Uel** p^o dicit q^z v^o nō ē illud quod ē s^z ē illud quo singulare ē. vel potest dici q^z ē duplex numerositas scz essentie et existentie rē.

Queritur Quō debz solui sc^{da} questio qua querebat sup^o posito q^z vniuersalia sint in natura extra intellectum vtrum sint corporalia vel incorporalia. **Solutio** q^z vniuersalia s^z incorporalia. **Et** hoc sic ostenditur s^m albertum. quia corporale dicitur quattuor modis. p^{mo} modo corporale dicitur quod est quantitate contriua distensum ita q^z ipa quantitas sit aliquid sui et sic substantie materiales dicuntur corporales. **Secundo** modo aliquid dicitur corporale quod s^m se non est quantum sed est quantum et extensum ad extensionem aliterius. et sic albedo dicitur corporal nigredo vt aliquid h^{mo}s. **Tertio** corpale

Ad p^o q^o v^o ro dicitur intellectus separatus ab appendicijs materie.

Ad p^o q^o v^o ro dicitur intellectus separatus ab appendicijs materie.

Ad p^o q^o v^o ro dicitur intellectus separatus ab appendicijs materie.

Corporale s^z pot^o mod^o.

Predictabilium porphiri

Dicitur q̄ non suscipit ea que suscipit nisi organo corporali et sic potentie
sensitivie visus auditus &c. dicuntur corporales. Quarto modo aliquid dicitur
estur corpale non q̄ sit pars corporis vel q̄ritatis corporalis s̄ q̄ est cor-
poris vel q̄ritatis corporalis p̄ncipium & sic punctum dicitur esse corpale
Et sic sicut corpale dicitur multis modis ita etiaꝫ incorpale dicitur mul-
tipliciter sed nullo istorum modorum vniuersale dicitur corpale ergo oportet
dicere q̄ vniuersalia sint incorpalia. Preterea si vniuersalia essent cor-
poralia tunc sequeretur q̄ non possent mouere nostrum intellectum s̄ hoc
est falsum ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur q̄ intellectus no-
ster est incorporeus & incorruptibilis. et ergo si vniuersalia essent corpora-
lia non possent mouere nostrum intellectum. q̄ tunc non esset proportio in-
ter motuum & mobile.

Arguitur Quāritas est vniuersale & tamē q̄ritas est cor-
poralis. ergo vniuersale est corpale. Secūda pars
autē p̄t̄. q̄ritas est extēsa habens p̄tem extra p̄tem. **Solutio** h̄
ec q̄ritas p̄ticularis sit extēsa & habēs p̄tem extra p̄tem tamen q̄ritas
vniuersalis non. q̄ritas vniuersalis non est p̄ncipium alicuius realis
q̄ritatis s̄m esse sed solum s̄m rationem. vel posset dici q̄ aliquid vni-
uersale potest bene dici corpale vniuoce et cōtēstualiter sicut p̄ de linea s̄
p̄fectie &c. sed nullū vniuersale potest dici corpale denotatiue q̄ nullū ac-
cidents cōe p̄mo & p̄ se p̄t̄ p̄uenire vlt̄ s̄ solū singulari

Arguitur Corpus de genere substantie est vniuersale & ta-
men est corporale. ergo vniuersale potest eē cor-
porale etiam denotatiue. Secūda pars antecēdētis patet q̄ corpus de
genere substantie est corporeum ergo est corporale q̄ idē videtur esse cor-
poreum & corporale. **Solutio** q̄ non sunt idem corporeū & corpale. q̄
corporeū est differentia diuisiua substantie et p̄stitutiua corporis. et non
predicatur de corpore denotatiue s̄ vniuoce. Sed corporale est acci-
dens de predicamento q̄ritatis & quia vniuersale abstracte ab omni accidēte
ergo vlt̄ non p̄t̄ dici hoc modo corpale

Querit̄ ō debet solui tertia questio qua querebatur vtrum
vniuersalia sint in sensibilibus .i. singularibus posita vel a
sensibilibus separata. **Solutio** q̄ vniuersale accipit dupliciter. Vno modo for-
maliter pro ratione seu intentione vniuersalitatis & hoc modo vniuersale
s̄m rationem est a singularibus separatum quia ratio vniuersalitatis non est
nisi in intellectu. Alio modo materialiter pro natura subiecta seu subtra-
ta intentioni et hoc modo vniuersale s̄m esse est in singularibus & non ē ab
eis s̄m esse separatum licet non sit vniuersale s̄m q̄ est in illis sed s̄m q̄ est
cōmune cōmunicabilitate nature cōmunitis. Et q̄ vniuersale sic acceptū
non sit separatum s̄m esse a singularibus ostēdit̄ auctoritate & ratiōe. Aucto-
ritate Aristoteli. primo posteriorum dicitis q̄ nulla necessitas est opinari
q̄ vniuersale sit p̄ter hoc. Ratiōe sic. Si vniuersale esset s̄m esse separatum
a singularibus tunc sequeretur q̄ esset celum p̄ter hoc celum & terra p̄ter

Vniuersale autē dicitur.

Reparaciones

hanc terram ⁊ homo preter hunc hominem. ⁊ Et quia sciētia sequitur res sequeretur etiam ⁊ alia esset sciētia de celo ⁊ de hoc celo ⁊ alia medicina de homine ⁊ de hoc homine sed ista sunt incōueniētia ergo. Preterea quicquid est subsistens ꝑ seipm est singulare ⁊ hoc aliqd si ergo vniuersale esset subsistens ꝑ se ipm separātū tūc vniuersale esset singulare. sꝫ hoc est falsum. sꝫ vlt nō est ꝑ se subsistens a singularibꝫ separatum.

Arguitur Omne qd̄ habet esse ⁊ non habet illud ꝑ aliud vel ab alio potest esse sine illo sꝫ vlt habet esse nō ꝑ singulare nec ab illo ergo potest esse sine illo ⁊ ꝑ se quē vlt ꝑr esse a singularibꝫ separatum. Minor probatur qz esse vniuersale est esse commune qd̄ a partium est esse in multis ⁊ multis cōscabile sed hoc nō potest habere a singularibꝫ. **Solutio** alteri q̄ oē illud qd̄ habet esse non ꝑ aliud ꝑr eē sꝫ ne illo nō sit ita q̄ suus esse sit in alio cui ipm sit causa essendi. iam vniuersale est in singulari ita q̄ esse vniuersale est singulari causa essendi sicut eūda substātia est causa eēndi ꝑme ⁊ ergo vlt nō potest esse sine singulari.

Ar Idē non potest esse corruptibile ⁊ incorruptibile sꝫ vniuersale ē incorruptibile ⁊ singulare corruptibile. ergo non potest vniuersale esse in singulari ita q̄ idem sit esse vniuersale ⁊ singularis. **Solutio** q̄ aliquid non dicitur corruptibile vel incorruptibile nisi ꝑ eē suorum ꝑncipiorum constituentium esse ipsius. er ergo non est incōueniētia vnū et idem esse corruptibile ⁊ incorruptibile ꝑ comparationē ad diuersa ꝑncipia et quia vniuersale ⁊ singulare referuntur ad diuersa ꝑncipia. quia ꝑncipia vniuersalis sunt simplicia et ꝑncipia singularis determinata et distincta. ergo non est incōueniētia vniuersale esse in singulari et tamē vlt esse incorruptibile ⁊ ꝑncipiale corruptibile.

¶ Pars executiua:

Videtur autē neqꝫ genus neqꝫ spēs simpliciter dici.

In ꝑte executiua Porphirius determinat de quinqꝫ vniuersalibus in propria forma. Et diuiditur in duos tractatus. In quorum primo determinat de quinqꝫ vniuersalibus fm se et absolute. In secundo determinat de eis ꝑꝑatue ponēdo cōueniēcias ⁊ dñas. Primus tractatus diuiditur in quinqꝫ capitula fm q̄ quinqꝫ sunt vltia. In primo determinat de genere. Et subdiuiditur in duas ꝑtes. qz in prima ponit generis acceptōes. et in secunda ꝑsequit de tertia acceptōe. Unde primo dicitur videt autem neqꝫ genus neqꝫ spēs simplr dici.

Queritur Quomodo accipitur hoc verbum videtur apparem probabilitatem ⁊ sic accipitur primo elenchorum. vbi dicitur q̄ syllogismus sophisticus videtur esse syllogismus ⁊ non est. **Solutio** tripliciter. Uno modo vt exprimit veram probabilitatem. ⁊ sic accipitur ꝑꝑꝫ mo ꝑncipiorum vbi dicitur q̄ probabile est quod videtur omnibus aut

Vide amꝫ simplr.

De predicabilium porphirii

pluribus 22. **T**ertio accipitur vt exprimit euidentem veritatem. 2 sic accipitur hic in proposito quando dicitur videtur autem neqz genus neqz species simpliciter dicit.

Queritur Quot modis potest accipi simpliciter. **S**olutio multis modis. **I**no modo vt idem est quod sine excessu 2 sic dicunt grammatici qz positiuus significat suum significatum simpliciter. **S**ecundo modo vt idem est quod vniuersale 2 sic dicitur qz syllogismus simpliciter dicitur est subiectum totius logice. **T**ertio modo vt est idem quod formaliter. 2 sic dicitur qz syllogismus simpliciter dicitur. id est fm forma 2 consideratus est subiectum libri priorum. **Q**uarto modo ut idem est quod non fm quid 2 sic dicitur qz syllogismus simpliciter dicitur id est non fm quid dicitur est subiectum libri thopicorum. **Q**uinto modo vt valet tm sicut sine addito et sic accipitur secundo thopicorum vbi dicitur Simpliciter dico quod sine addito dico. **S**exto vt valet tm sicut non multipliciter vel vno modo 2 ita accipitur hic quando dicitur videtur autem neqz genus neqz species simpliciter. id est vno modo dicit sed vnuquodqz eorum dicitur multipliciter

*acceptio in
vni simpliciter*

*Simpli-
citer*

De genere.

Queritur Quot sunt acceptiones generis. **S**olutio qz tres quarum due prime sunt ciuiles et tertia logica.

Queritur Quid est genus primo modo. **S**olutio genus primo modo est collectio multorum quodammodo se habentium ad vnum aliquod ex ad se inuicem. **E**xemplum est vt collectio romanorum dicitur genus hoc modo qz oes de illa collectioe habent quadam habitudinem ad aliquod vnus scz romulum tanqz pma patrem a quo omnes per successiuam propagationem descenderunt.

Prima acceptio

Queritur Quid est genus secundo modo. **S**olutio genus secundo modo dicitur principium vniuersitatisqz generationis vel ab eo qui genuit vel de loco in quo quis generatus est. **E**t de hoc secundo modo ponit phus quatuor exempla. scz duo de patre qui genuit 2 duo de patria siue loco. **E**xempla de patre sunt. vt dicitur oracles habere genus a tantalo. qz tantalus fuit pater eius. **E**t hylly ab hercule. qz hercules fuit eius artauus. **E**xempla vero de patria siue loco sunt vt dicitur pindari quida thebanu esse genere platonē vero atheniesem qz patria est principium generationis sicut pater.

Secunda

Ridetur qz ista secunda acceptio generis non sit vera. **A**ssumptum probatur quia romulus est genus secundo modo 2 tamen non est principium vniuersitatisqz generationis. **S**olutio qz illa secunda acceptio debet intelligi reddendo singula singulis vt sic sensus qz qdlibet genus est principium siue generationis.

Queritur Quare porphirius no exemplificauit hic de matre sicut de patre. cum tamen mater etia sit principium generationis. **S**olutio quia mater non est principium generationis

*Exemplum
in rebus
vniuersis
simpliciter
dicitur
quod non fm
quid dicitur
est subiectum
libri thopicorum
Quinto modo
vt valet tm
sicut sine
addito et sic
accipitur
secundo
thopicorum
vbi dicitur
Simpliciter
dico quod
sine addito
dico. Sexto
vt valet tm
sicut non
multipliciter
vel vno modo
2 ita accipitur
hic quando
dicitur videtur
autem neqz
genus neqz
species
simpliciter.
id est vno
modo dicit
sed vnuquodqz
eorum dicitur
multipliciter*

Reparationes

nis actuum sicut pater sed solum materiale et passuum et ergo non habet mater puenientiam cum genere logico sicut pater. quia genus logicum non est principium materiale sed formale.

Queritur Quare tempus non ponitur hic principium generatio nis sicut locus. **Sol** quia tempus proprie non est causa generatio nis sed magis causa corruptio nis. ut dicitur quarto philosophico. eo quod est mensura successiva faciens rem distare a suo principio. Sed locus est principium et causa generatio nis quia locus habet mirabilem virtutem sibi a corporibus celestibus influxum generandi et conservandi suum locatum.

Queritur Quomodo comparatur porphyrius istam secundam acceptio nem generis ad primam. **Sol** dicitur quod ista secunda acceptio videtur esse promptissima et principalior generis significatio superius in istis duabus. Et hoc probatur dupliciter. Primo quia genus primo modo habet esse a genere secundo modo ut collectio romanorum a romulo quia romani dicuntur quod ex genere descenderunt romuli et cecropides qui a genere descenderunt cecropis. Secundo patet quod idem quod nomen generis apud civilem prius attributum est generi secundo modo quam primo. quia prius appellatum est genus uniuscuiusque generationis principium et de hinc posterior collectio vel multitudo eorum qui descenderunt ab illo uno principio vocata est genus. Et hoc verum sit patet. quia genus primo modo capit distinctionem suam a genere secundo modo sicut collectio romanorum distinguitur a qualibet alia collectione. quia tota illa collectio descendit a romulo tanquam a primo principio generationis.

Arguitur Ex illo sequeretur quod ista secunda acceptio deberet precedere primam. Sequela patet quia causa debet precedere effectum. **Solutio** secundum ordinem nature ista acceptio deberet precedere primam sed secundum ordinem discipline debet sequi. Et ratio est quia genus secundo modo habet maiorem puenientiam cum genere logico et magis declarat genus logicum et igitur etiam propinquius ponitur ad ipsum.

Queritur Que est tertia acceptio generis. **Sol** aliter rursus dicitur genus cui supponitur species. Et dicit Porphyrius notanter sibi aliter rursus quia ista tertia acceptio non est civilis sicut due priores sed logica ad similitudinem illarum acceptio nis civilium fortasse dicta.

Arguitur Generi supponitur divina et etiam individua. Sed male dicit ista tertia acceptio quod genus est cui supponitur species. **Sol** licet generi supponatur divina non tamen positio ne directa sed indirecta. quia divina ponitur a latere et individuum licet supponatur individuum non tamen suppositione imediata sed mediata. iam sic debet intelligi ista acceptio quod genus tertio modo est cui supponitur species suppositio ne directa et imediata.

Queritur Utrum iste tres acceptiones generis sint sufficienter ab signate. **Solutio** quod sic quia porphyrius non intendit hic

Tertia acceptio.

Not

Supponit
pat pot

Predicabiliū porphiri

ponere oēs acceptōes generis indifferēter s; solū illas q̄ hñt puententias cū genere logico z q̄ ducūt in noticiā generis logici. S; tales sunt due cū uiles hic posite. q̄ illas solū cū acceptōe logica hic ponit.

Ar Est aliqd̄ genus masculinū aliqd̄ femininū aliqd̄ actiuū passiū zc. z ille acceptōes hic nō ponunt. ergo sunt plures acceptōes generis q̄ hic posite. **Solutio** sicut iā dictū fuit q̄ por. nō uoluit hic ponere oēs acceptōes gñis s; solū illas cū q̄b̄ genus logicum de quo hic intenditur habet puententiam.

Querit Quā puententiam h; genus logicum cū genere p̄mo modo. **Solutio** q; sicut gen^o logicū sub se p̄tinet multitudinē sp̄z. ita genus p̄mo mō est collectio multoz generatorū habentiu se ad vnū aliqd̄ p̄ncipiū illius generatōnis sicut collectio thomanoz ordinē habet ad romulum.

Queritur Quō differt genus logicū a genere p̄mo modo. **Solutio** differt ab eo in duob; p̄mo q; gen^o logicū h; se p̄ modū totius v̄tis. s; genus p̄mo mō h; se p̄ modū totius intergralis. S̄do q; genus logicū p̄dicat de qualibet sua p̄te. s; genus p̄mo mō nō p̄t de p̄tib; suis p̄dicari.

Queritur Quam puententiā h; genus logicum cum genere secundo modo. **Solutio** puenit cum eo in tribus. P̄mo q; sicut genus s̄do mō est p̄ncipiū oīm ab eo descendentiū. Ita genus logicū est p̄ncipiū oīm suaz sp̄z. S̄do q; sicut genus s̄do mō est aliquo mō in descendenti; ab eo sic genus logicū est in oīb; suis speciebus. genus em̄ s̄do mō sicut pater dicit aliqd̄ sui habere in oīb; ab eo descendenti; q; semen pagatōis diffusum a patre est aliqd̄ patris. Et q̄ p̄ter hoc uocauit tale semen puum patre. Tercio q; sicut genus s̄do mō ē p̄ncipiū puententiē oīm descendentiū ab eo z p̄ncipiū etiā distinctōis sue collectōnis a qualibet alia. ita genus logicum est p̄ncipiū puententiē oīm suarum sp̄z z p̄ncipiū dñe eaz a sp̄tib; alioz generum.

Querit Quō differt genus logicū a genere s̄do mō. **Solutio** differt ab eo etiā in trib; p̄mo q; genus s̄do mō est p̄ncipiū effectiuū z extrinsecū descendentiū ab eo. S; genus logicū ē p̄ncipiū formale z intrinsecū suaz sp̄z. S̄do q; genus s̄do mō est p̄ncipiū essendi suoz generatorū s; gen^o logicū est solū p̄ncipiū cognoscēdi. Tercio q; genus s̄do mō dicitū nō est in descendenti; ab eo s̄m totā substantiā s; solū s̄m p̄tem substantiē que est semen. Sed genus logicū est in qualib; sua sp̄ s̄m totā suam essentiam.

Queritur Utrum de oīb; istis tribus acceptōibus z modis generis sit hic ad propositum. **Solutio** por. q; nō sed solum de genere tertio modo quod uocatur genus logicum q; de illo solum p̄mo est apud p̄hos.

Queritur Quō definitur genus tertio modo. **Solutio** sic. Genus est quod p̄dicatur de pluribus differe

Definitio gñis

Reparationes

rentibus sp̄e in eo quod quid est. Exemplum est vt animal.

Querit Quō declarat por. illam definitōem generis. **Sol**o p̄mo ponit vnam diuisionē q̄ talis est. **S** cor q̄ p̄dicatur q̄dam p̄dicatur de vno solo sicut indiuidua. vt socrates et hic et hec et hoc. **A**lia vero p̄dicant de pluribus sicut genera et sp̄es et dñe et pp̄ria et accidentia p̄muniā. **E**xemplū de genere est vt aial. de sp̄e vt homo de dñā vt rationale de pp̄rio. vt risibile de accidente p̄muni vt albū nigrum.

Queritur Quō applicat por. istam diuisionē ad declarandū definitōem generis. **S**olutio ostēdit ex ea quō genus per definitōem iam datam distinguitur ab omnibus alijs. **E**t d̄t q̄ p̄mo genus differt ab his q̄ p̄dicant de vno solo. q̄ ip̄m p̄dicat de pluribus. **S**ecundo differt genus a specie quia species p̄dicatur de pluribus differentiibus numero sed gen^o p̄dicatur de pluribus differentiibus sp̄e. **T**ertio etiam differt a p̄prio. q̄ p̄rium p̄dicatur solum de vna sp̄e cuius est p̄rium et de indiuiduis p̄tentijs sub tali specie. sed genus p̄dicatur de pluribus sp̄e differentiibus. **Q**uarto differt etiam genus a differentiā a accidente p̄muni q̄ differentia et accidens p̄mune nō p̄dicantur in quid sed in quale. genus autem hoc p̄dicatur in quid. **E**t probat por. p̄phirius sic. quia differentia et accidens p̄mune p̄uenienter respondentur ad interrogatōnem factam per quale. sed genus responderet ad interrogatōnem factam per quid. **S**icut exempli gratia. quando queritur quālis est homo. responderet est rationalis. qualis est coruus responderet est niger. rationale autem est differentia et nigrum accidens. **S**ed quando queritur quid est homo responderemus est animal. s̄ animal autē ē genus hominis. **Q**uia ergo p̄dicta definitio generis nihil superflui aut diminuzi continet sed distinguit sufficienter genus a quolibet alio. vt patet ex inductioe facta per singulas p̄riculas sequitur q̄ ip̄a sit p̄uenienter et bñ assignata.

Ad Dale dicitur in illa definitōe genus est quod p̄dicatur. ergo illa definitio nō est conuenienter et bene assignata. **A**ntecedēs p̄batur. quia genus in p̄dicatōnibus sepe subijcitur. vt patz dicendo animal est substantia. **S**olutio licet quandoq̄ acceptum in ratōne speciei subijcitur in quantum sc̄z est species subalternā respectu superioris generis. tamen acceptum in ratōne generis nunq̄ subijcitur sed sp̄ p̄dicat

Contra Genus acceptum in ratōne generis nō semper p̄dicatur. ergo ista solutio est falsa. **A**ntecedēs probatur quia animal est genus acceptum in ratōne generis. et tamen de nullo p̄s dicatur. **S**olutio h̄ nō p̄dicatur actu tamen bñ aptitudinem. verba em̄ in definitōnibus posita nō dicunt actum sed aptitudinem.

Contra Genus non p̄dicatur s̄m aptitudinem. ergo. **A**ntecedēs probatur. quia vel p̄dicaretur genus p̄ prima intentōne vel p̄ secunda. sed nullum illorum potest dici. **N**on p̄ secunda intentōne. quia illa nō p̄dicatur in quid sed in quale. **N**on p̄ prima eo q̄ de illa nō dat illa definitio. quia alias nō esset cōterribilis cū

Predicabiliū porphiri

¶ **Solutio** genus predicatur pro prima intentione. ¶ **Et** quando dicitur q̄ de illa non datur definitio negandum est hoc. ¶ **Et** ad probatōnem qua dicitur quia alias nō esset definitio ista conuertibilis cū suo definito. ¶ **Dicendum** est q̄ hoc falsum est. quia sicut prius dictum fuit aliud est hic quod definitur seu de quo definitio daturz aliud cui definitio attribuitur seu de quo definitio verificatur. ¶ **Datur** enim ista definitio de genere pro secunda intentione z cum ea conuertitur. sed definitio ista de secunda intentione non verificatur. quia illa secunda intentio genus non est que predicatur de pluribus differentiibus specie. sed verificatur de prima. non enim dicimus q̄ homo est genus asinus est genus. sed dicimus homo est animal asinus est animal z sic de alijs. ¶ **Et** ratio illius fuit superius assignata.

¶ **Ad** Genus non predicatur de pluribus. ergo definitio generis non est bona. ¶ **Antecedens** probatur. quia si sic hoc vel fieret in vna propositione vel in pluribus. non in vna vt manifestum est. nec in pluribus. quia quod semel dictum est amplius resumī nō potest. ¶ **Solutio** genus predicatur de pluribus in pluribus propositionibus. vt patz dicendo homo est animal. asinus est animal z sic de alijs. ¶ **Et** ad improbatōnem debet dici q̄ illud quod semel dictum est nō potest amplius resumī sub idem eitate vocali. ita q̄ eadem vox in numero semel prolata iterum resumatur sed potest bene resumī sub idem eitate reali sub alia voce in numero. q̄a potest formari alia vox priorū similis que significet eandem rem que significata fuit prius.

¶ **Ad** Genus predicatur de pluribus convenientibus specie. ergo male dicitur in definitōne de pluribus specie differentiibus. ¶ **Antecedens** patet. quia animal est genus z predicatur de homine z asino que conueniunt specie. quia homo est species z asinus est species. ¶ **Solutio** licet homo z asinus conueniant specie accipiēdo speciem pro secunda intentione. tamen differunt specie accipiēdo spēm pro p̄ma intentione quod debet hic accipi in definitōne generis.

¶ **Ad** Genus predicatur in quale. ergo male dicitur in definitōne q̄ predicatur in quid. ¶ **Antecedens** probatur. quia coloratum est genus ad album z nigrum. z tamē non predicatur in quid. sed in quale. qz significat accidens. ¶ **Solutio** licet coloratum predicatur in quale de suo subiecto respectu cuius est accidens. nō tamen predicatur in quale sed in quid de albo z nigro. ¶ **Et** ratio illius est. quia respectu albi z nigri nō habet se vt accidens sed vt genus.

¶ **Querit** An genus possit saluari in vna spē. ¶ **Solutio** q̄ genus accipitur dupliciter. vno mo fm suam essentiam et sic genus potest saluari in vna spē. ¶ **Et** ratio illius est. qz essentia generis est indiuisibile. sed indiuisibile vbicumqz est ibi totum est. ¶ **Alio** modo genus accipitur fm suam potestatem. ¶ **Et** sic nō potest saluari in vna specie.

17. Solu
no de
m.
clarant
idit. et
salus.
idicat.
dicatur
genus
vna spe
as predic
va diffin
tamur
bitur per
videtur
terref
quod
z est
e que
boni
at. con
inductio
signana
eunt. ego
necessis
uando
nō in p̄ta
entis gen
dicat
oper pred
probatu
nullo pred
etiam in
ego. 17.
genus
in. 17.
le. 17.
uerabili

Reparationes

Et ratio est quia potestas generis est diuisibilis per oppositas differentias sed opposite differentie non possunt esse in eadem specie. ergo impossibile est genus saluari secundum suam potestatem in vna specie.

Ad Potestas generis radicitur in essentia. et est ab ea inseparabilis ergo vbi cumq; saluatur genus secundum totam suam essentiam etiam saluabitur secundum totam potestatem. ¶ **Solutio** quod potestas generis radicitur in essentia. vbi cumq; est tota essentia ibi etiam est tota potestas radicaliter siue originaliter et inchoatiue. sed non sequitur quod sit ibi totaliter. et accuratius. Et hoc appereat sicut patuit. quia essentia illa est indiuisibilis. et ergo vbi est ibi totaliter est sed potestas generis est diuisibilis et ergo non oportet quod vbi cumq; ipsa saluatur vel est quod ibi totaliter sit.

Potestas generis

Queritur Quid est potestas generis. ¶ **Solutio** potestas generis nihil aliud est quam diuisibilitas generis in plures species que sequitur naturam ipsius generis intellectam. vnde vna est contrahibilis tamen per oppositas et diuersas differentias in plures species. Et quo patet quod differentie opposite non sunt potestas generis sed explicant generis potestatem. Et non distinguuntur realiter a genere. licet realiter distinguantur inter se. Et ergo etiam species per eas constitute non differunt realiter a genere sed differunt tamen realiter inter se.

Queritur An spes etiam possit saluari in vno individuo. ¶ **Solutio** quod sic secundum essentiam et potestatem de essentia. patet quia illa est indiuisibilis. Et de potestate probatur. quia potestas species non est diuisibilis vel contrahibilis per differentias formales et intrinsecas. sicut potestas ipsius generis sed solum per differentias materiales et extrinsecas.

No

Ad Si spes possit saluari in vno individuo secundum essentiam et potestatem tunc sequeretur quod non esset vniuersale. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. ¶ **Solutio** quod totam speciem saluari in vno individuo potest intelligi dupliciter. vno modo secundum totalitatem sue essentie et potestatis sic quod nihil existens de sua formali perfectione quin sit in tali individuo et sic verum est quod tota species saluatur in vno individuo. imo sic est species in quolibet individuo. Alio modo potest intelligi secundum totalitatem sue vniuersalis aptitudinis et sic non potest species saluari tota in vno individuo. quia nunquam est sic existens in vno quin etiam quantum de se est possit esse in alio.

Secundum capitulum De specie.

Species autem dicitur quidem et de vniuersali in se rei forma.

In hoc secundo capitulo porphirius determinat de secundo predicabili species de specie. Et diuiditur in duas partes. quod in prima ponit acceptiones species et in secunda persequitur de specie hic intenta.

Predicabilium porphirii

Querit Quare istud caplm de spē seqtur caplm de genere.
Solo propter multas causas. pmo qz genus z spe
cies ad inuicē referunt z vnu nō potest definire sine alio cognosci. **S**ecūdo
qz spē hz pformitatē in mō pdicādicū genere. qz ābo pdicant in qd.

Ar Differentia est prior specie. ergo caplm de drā deberet precedere
re caplm de spē. **R**is probat. qz drā est pncipiū spē. **S**olutio
licet drā fm ordinē nature deberet pcedere spēm sicut pncipiū suūm pns
cipiatuz z pstitues pstitutum tñ fm ordinem discipline spēs debet pcedere
re drām. **E**t hoc ppter cās iam dictas et etiam qz spē hater se vt totuz
sz drā solū vt pars totū em sp notius est quo ad nos qz pars

Querit Quot sunt acceptōnes spēi. **S**o qz due. **P**rima est
qz spē s dr vnus cuiusqz rei forma seu decor fm quā dic
tur est qz spē pami digna fuit imperio bona em dispō exterior indicat bo
nam dispōem interiorē fm qz dr. **R**estoreles qz molles carnes aptos
mente dicimus.

Ar Anima rōnalis est vnus cuiusqz rei forma z tñ nō est spē. ergo
ista acceptio est falsa. **P**rima ps anitis. pbat qz est forma hois. **E**t
scda prz qz fm illā rusticus nō est minus dignus iperio qz pamos. **S**o
est duplex forma scz substāntialis z accūntalis. iam non est hic sermo de for
ma substāntiali sz de accūntali q est quedā pulchritudo seu formositas con
sistens in debita pmenturatione ptiū ad inuicē fm pportionem sue spēi

Querit Que est secūda acceptio spēi. **S**olutio qz spē est q
ponitur sub assignato genere. id est sub determinato gen
ere. **E**t ponit por. de hoc tria exempla in tribus pdicamētis. **P**rimo in
pdicamento substāntie vt solemus dicere hoīem esse spēm aiāle cū aiāle
sit eius genus. **S**ecūdo in pdicamēto qualitatē. vt albū dicim⁹ coloris
spēm. **E**t tertio in pdicamēto qritatis quia triangulū dicimus spes
ciem figure. **E**t plus exēplificat porphirus de istis tribz pdicamentis qz
de alijs. qz ista sunt pdicamēta absoluta z magis pncipalia. **A**lia sunt
quod amodo omnia respectiua.

Ar Ista acceptio puenit drā etiā puenit indiuiduo. ergo nō est acce
ptio spēi. **R**is probat. qz drā ponit sub assignato genere sicut indi
uiduū. vt rōnale et fortes sub aiāle. **S**o **A**lteri qz ista acceptio debz
sic intelligi spē est qd ponit sub assignato genere sup⁹ positōne ordinis et
pncipatōnis. **E**t sic non conuenit drā nec indiuiduo qz p hoc qz dr post
tione ordinis excluditur indiuiduū qz indiuiduū non subordinat generi
sicut inferius suo imediato supiozi sz inter indiuiduū et genus mediat sp
spēs. **E**t per hoc qz dicitur positōne pncipatōnis excludit drā qz drā nō
pncipat genus cū non sit pposita sed simplex forma. pter ergo qz sola spes
cies est qz ponitur sub assignato genere.

Ar Inū oppositorū non ponitur sub alio sz genus z species sunt op
posita ergo vnu non ponitur sub alio. **S**olutio qz genus z spē
accipiunt duplt. vno mō scde intēcionaliter z sunt opposita relatiue z vnu

Prima acceptio spei

Secunda acceptio

Reparationes

non ponitur sub alio. Alio modo intencionaliter p naturis substratis illis intencio[n]ib[us] secundis 2 sic non sunt opposita 2 hoc modo spēs que est inferior ponit sub genere tanq[ua]m sub immediato supiore.

Queritur Quō differētia ista secunda acceptio spēt a p[ri]ma Solo q[ui]a p[ri]ma fuit ciuilis s[ed] ista est logica. Et ponit hic illa p[ri]ma acceptio vt ducat nos in cognitōe[m] speciei logicaliter p[er]siderare p[ro]pter similitudinē quam habet cum ip[s]a

Queritur Quā similitudinē habet spēs logica cū spē p[ri]mo mō accepta Solo q[ui]a sicut spēs p[ri]mo mō est forma 2 decor sive pulchritudo eius. cuius est ita spēs logica est forma et pulchritudo sui generis q[ui]a genus fm se est potentiale p[er]sum 2 in forme s[ed] spēs illā informitatē eius 2 p[er]fusionē format 2 terminat.

Ad differētia terminat informitatē generis. ergo nō spēs Solo est duplex terminās. s. quod et quo d[omi]na est bene terminans quo s[ed] species est terminās quod.

Dubium

Quod est dubiū qd̄ remouet por. circa scd̄am acceptōem speciei Solo ex quo supius definiētes genus fecimus mētionē de spē dicendo genus est qd̄ p[ro]dicatur de plurib[us] d[omi]nib[us] spē in ea qd̄ quid est. Et nūc rursūm dicimus q[ui] spēs est que ponitur sub assignato genere faciēdo mētionē de genere posset aliquis putare q[ui] hic p[er]mittit circulus et q[ui] idem esset notius 2 ignotius p[ri]us 2 posterius. Sed remouet per. hoc dubium 2 vult q[ui] hic nō p[er]mittit circulus q[ui] genus nō est sui s[ed] spēt gen[er]is. Et spēs etiam nō est sui s[ed] g[en]is spēs. Et ergo necesse est in v[er]borūq[ue] ratio[n]ib[us] seu definitio[n]ib[us] v[er]isq[ue] v[er]i hoc est in definitōne g[en]is necesse ē poni spēm. et eō tra in definitōe spēt necesse est genus poni

Tres sūt de finitōe
specie.

Queritur Quorū sunt definitōes spēt hic posite a porph[or] Solo q[ui] tres. Prima est q[ui] spēs est q[ui] ponit sub assignato genere. Scd̄a q[ui] sequit[ur] illa est q[ui] spēs est de qua genus in eo q[ui] qd̄ est p[ro]dicatur. Tertia est q[ui] spēs est qd̄ p[ro]dicat de plurib[us] differētib[us] numero in eo q[ui] quid est

Ad vntus definiti debet esse t[ame]n vna definitio s[ed] spēs est vnū definitum. ergo male ponūtur hic tres definitōes spēt Solo q[ui] vntus definiti eode[m] modo sumpti est t[ame]n vna definitio s[ed] si sumat[ur] diuersimodo de sic fm diuersos respectus eius possunt esse plures definitōes siue descriptōes Et sic est in p[ro]posito q[ui] p[ri]ma definitio spēt hic posita dat de spē inq[ui]rum est reponibilis in p[ro]dicamēto. scd̄a datur de ea in rōne subiectionis Et tertia in rōne p[ro]dicabilis. Et ergo p[ri]me due definitōes p[ro]ueniunt tam spēt specialissime q[ui] subalterne. s[ed] tertia p[ro]uenit solū spēt specialissimē q[ui] sola est distinctū p[ro]dicabile a genere.

Arguitur Illa tertia definitio etiam conuenit generi ergo non cōuenit solum speciei specialissime Ad p[ro]bat[ur] q[ui] genus p[ro]dicatur de plurib[us] d[omi]nib[us] nūero in eo q[ui] qd̄ est sicut

Predicabiliū porphiri

animal p̄dicatur de sorte ⁊ plarone // Solutio licet genus p̄dicat de plu-
rib; differenti; nūero hoc tamē nō est imediare Spēs aut̄ illa imediare
p̄dicat de plurib; nūero d̄n̄tib; in eo q̄d quid est.

Arguitur Sol luna mūdus sunt spēs ⁊ tamē non possunt
p̄dicari de plurib; nūero differētib; ergo illa defi-
nitio spēs est falsa. **S**c̄da pars aīctis p̄z. qz non sunt plures soles aut lune
aut mūdī // Solutio licet ille spēs non predicētur de plurib; nūero differē-
rentib; actu t̄m b̄n̄ aptitudine. Et ratio illius est. qz defectus nō est in illis
ex p̄te forme specificē s; t̄m ex p̄te materie

Contra. Frustra est aptitudo que nunq̄ ducit ad actum s; ista apti-
tudo nunq̄ ducet ad actum. ergo est frustra. // Solutio aptitudo nō est
frustra que nunq̄ ducitur ad actū. qz aptitudo est quedā actus sed potē-
tia illa est frustra q̄ non ducitur ad actum. qz potētia est ad actum ordina-
ta. et ergo si illum non attingit est frustra

Aī Spēs p̄dicatur de plurib; spē d̄n̄tib; ergo. **A**īns pbatur qz hoc
mo est spēs ⁊ predicatur de viro ⁊ muliere q̄ differūt spē // **S**o^o
qz licet vir et mulier differāt spē accīdenti penes sexum masculinū ⁊ femini-
num nō t̄m differūt spē essentiali s; solo nūero essentiali.

Contra. vir ⁊ mulier plus differūt q̄ vir ⁊ vir. s; vir ⁊ vir differunt
nūero essentiali. ergo vir ⁊ mulier differūt spē cēntiali // **S**o^o vir ⁊ mulier
plus differūt accīdentialiter q̄ vir ⁊ vir s; nō plus differūt essentialiter

Contra. Plus differūt essentialiter q̄. **A**īns pbet qz differunt sicut
natural' potētia et ipotētia q̄ d̄n̄t spē cēntiali. **S**ol' vir ⁊ mulier p̄nt p̄si-
derari dupl'r. vno modo materialiter q̄tū ad eoz am subam ⁊ sic non dif-
ferunt cēntialiter sicut naturalis potētia ⁊ ipotētia. Alio modo forma-
liter. vt vir est naturalis potētia ⁊ mulier naturalis ipotētia. ⁊ sic dif-
guuntur essentialiter s; sic non p̄dicatur de eis hec species homo in quid
s; ecōtra vir ⁊ mulier hoc modo p̄dicantur de hoīe in quale

Querit Quō declaraz por. predictas definitiones speciei.
Solutō p̄mo declarat p̄mā ⁊ postea secundā ⁊ tertiā
relinquit ex eis notam.

Querit Quō declarat p̄mā definitiōem qua dicebat spēs est que
ponitur sub assignato genere // **S**o^o declarat eam p̄ coordinatiōe p̄dē
tamēntalem p̄mo in generali ⁊ secūdo in speciali

Queritur Quō declarat eā per coordinatiōem predicamē-
talem in generali // **S**o^o sic. quia in vno quoq; p̄dicamēto sunt quedā generalissima quedā specialissima. et q̄dā inter me-
dia que vocant̄ subalterna. Generalissimū est supra quod non est aliud
supueniens genus Specialissimū vero post q̄d non est alia inferior spes
cies. Sed intermedia que dicunt̄ subalterna sunt genera ⁊ species ad ali-
ud quid ē ⁊ ad aliud sumpra.

Arguitur In vno p̄dicamento est t̄m vnus generalissimū
ergo male dicit̄ hic qz in vno quoq; p̄dicamēto
sunt generalissima // **S**o^o qz q̄n̄ d̄t por. qz in vno quoq; p̄dicamento sunt

Reparationes

generalissima hoc debet intelligi red dēdo singula singulis.

Queritur Que est diuisio generis que habetur ex isto textu
S^o est ista q^d duplex est genus scz genus generalissimū et genus subalternū. **Et** ratio illius diuisionis est q^d oē gen^o ponitur in coordinatione predicamentali vel ergo est pncipiū sue coordinationis exiūs metrū z mensura oīm aliorū z sic est genus generalissimū vel est sub pmo ab eo mensuratum z inferiora mensurans z sic est gen^o subalternū. **Et** est ista diuisio sicut dicit altertus subiecti in accētia

Queritur Quō diuidit spēs. **Solutio** spēs silt^r diuiditur in spēm specialissimā z spēm subalternā. **Et** ratio diuisionis est. qz nomē spēi impositum est a specialitate vel ergo habz specialitatem in termino vel non si pmo modo sic est species specialissima **Si** scdo modo sic est species subalterna

Queritur Quō iam declarat dēam definitōem spēi p coordinatiōne pdicamentalem in spēali. **S^o** declarat eā specialiter in pdicamēto substantie qz substantia est pcpuum z dignissimum predicamētum. Nam in illo pdicamēto substantia est p mū genus sub qua imediate est corpus. Sub corpe corpus animarum. sub corpe aiato animal. sub animal aiato rationale sub aiato rationali homo z sub homine fortes z plati qui sunt indiuidua. Sed inter ista substantia est genus generalissimū. qz est genus solum z homo est species specialissima qz est species solum. Sed corpus est species substantie z genus corporis aiati. **Et** corpus aiati species corporis z genus aiatis. **Et** aiato species corporis animati z genus aiatis rationalis. **Et** aiato rationale spēs aiatis z genus hominis z homo cōsequēter est species animalis rationalis sed non est genus particulariū hominū sed solum species. **Et** sic vlt^r omne illud qd est ptime ante diuidua est spēs tm et nullo modo genus.

Queritur Que est habitudo eorum que sic ponitur in pdicamento. **S^o** porphirij. **Q^d** aliam habitudinem habent intermedia et extrema. qz intermedia que vocant^r subalterna habēt duplicem habitudinē scz vnā ad supiora respectu quorū dicitur species. **Et** aliam ad inferiora respectu quorū dicuntur genera. Sed extrema habēt solum vnā habitudinē qz genus generalissimū soluz habet habitudinē ad inferiora q^d sunt post ipm respectu quorū est genus. Nam vero habitudinē que est ad supiora non habēt cū sit supremuz et p mū pncipiū. Sic species specialissima soluz habet habitudinē ad supiora respectu quorū dicitur spēs. Sed ad inferiora nullā hz habitudinē scz dicit^r indiuiduorū spēs quasi ea ptime species. vero supiorum inq^rz ab illis continetur.

Arguit^r Species specialissima habz duas habitudines ergo istud dicitur est fallum. **Ans** probatur qz sicut habz habitudinē ad supiora que cēntialiter picipat ita etiam ad inferiora scz indiuidua a quibus participatur. **Solutio** licet species specialissima

Spēs
Subst^o
in

Spēs
Subalterna

Spēs
Specialissima

Predicabilium porphiri

habet illas duas habitudines tamen prima solum est formalis scz quas
habet ad superiora et ergo dicitur solum habere vnaz habitudinem. ha
bitudo em̄ quam habet ad individua est materialis z ad ea que non cas
dunt sub arte vt posterius dicitur

Queritur Quor sunt definitiones generis generalissimi.
Solutio q̄ due. Prima est. genus generalissimū
est qd̄ cum sit genus non pot̄ esse species. Secunda est genus generalissimū
mum est supra qd̄ non est aliud genus supueniens.

*Due sūt definitōes
gen̄is generalissimū*

At Nulla bona definitio debet esse negatiua sed ille due definitōnes
generalissimi sunt negatiue. ergo non sunt bone. **Solutio** nul
la bona definitio debet esse pure negatiua potest tamen bene dari definitio
rio p̄ aliquā negatiōnem dūmodo p̄ eam innuatur aliqua affirmatio. Et
sic est in pposito qz qū dicitur genus generalissimū est supra qd̄ non est ali
ud genus supraueniens intelligit ista affirmatio q̄ genus generalissimū
est genus em̄ z supremū sue coordinatiōis

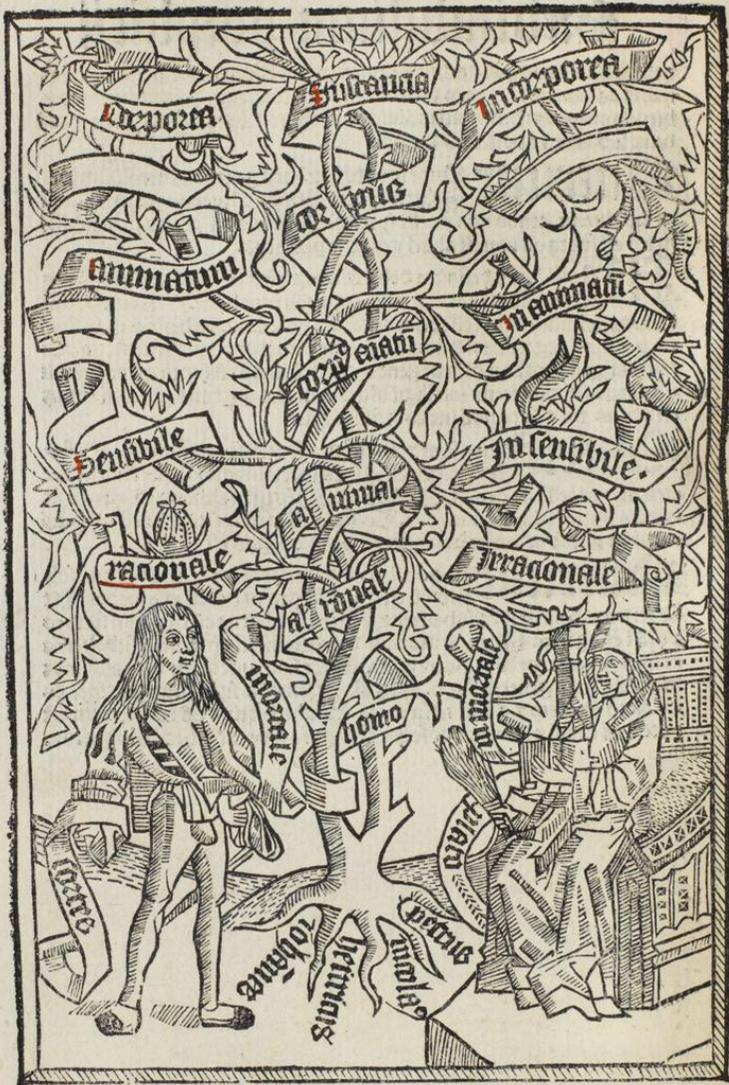
Queritur Quor sunt definitiones speciei specialissime. **Solutio** q̄
tres. Prima est q̄ spēs specialissima est que cum sit spe
cies non potest esse genus. Secunda est Spēs specialissima est que cū sit
species nunq̄ diuiditur in spēs. Tertia est Spēs specialissima est qd̄ p̄dis
catur de pluribus differētibus nūero in eo q̄ qd̄ quid est

*Trēs sūt definitōes
sp̄is specialissime.*

Queritur Quid est genus subalternum. **Solutio** genus sub
alternum est qd̄ cū sit genus potest esse species. Et
sic etiam dicitur spēs subalterna q̄ spēs subalterna est que cum sit spēs
potest esse genus. Et ratio istarum definitiōnū est qz genera subalterna
et spēs subalterne sunt illa intermedia que sunt ante spēm specialissimā
vz ad genus generalissimū. Sed illa intermedia sunt genera et species
ad aliud quidem z ad aliud sumpra. Et istud totum qd̄ iam dictum est
potest ad oculū patere in hac sequenti figura q̄ vocat arbor porphiriāna.

Genus subalternum.

et est
genus
est qd̄
in se
generalissimū
est sic est
genus
cū sit
genus
non potest
esse species
Et ratio
istarum
definitōnū
est qz
genera
subalterna
et spēs
subalterne
sunt illa
intermedia
que sunt
ante spēm
specialissimā
vz ad
genus
generalissimū
Sed illa
intermedia
sunt genera
et species
ad aliud
quidem z
ad aliud
sumpra
Et istud
totum qd̄
iam dictum
est potest
ad oculū
patere in
hac sequenti
figura q̄
vocat arbor
porphiriāna

Querit Quare ista coordinatio generū z spēs vocat arbor.
Solo q̄ vocat arbor metaphorice ad similitudinē arbor̄

Predicabilium porphiri

naturalis. Quia sicut in arbore naturali pprie sunt tria scz radix trūc^o z rami sic proportionabiliter est ista iuenire in arbore porphiriana. Nam radix ista arbore est duplex. scz radix subiectōis z pdicatiois. Radix subiectōis sunt individua in qbus oia superiora hūc cōtinent. Scz radix pdicatiois est genus generalissimū qz a genere generalissimo oia inferiora hūc esse cōtinent. Trūcus vero est rect^o ordo generū z spēs. Et rami sunt dīctī qz laterales se habent pullulantes ex radice z trūco. Et sicut sunt duo etiā accētia arboris naturalis scz fructus z folia ita etiā est illa aliquo modo assignare in arbore ista. Nam fructus hīc sunt accētia ppria qz sapore trahūt ex cōtinentibus pncipij subiecti. Et folia sunt accētia qz sicut folia fluunt z refluent abiqz corruptione subistētie arboris naturalis. ita etiā accētia cōtia possunt adesse vel abesse suis subiectis sine corruptione suorū subiectozum.

Querit^r Utrū ista arbor porphiriana sit cōueniēter ordinata autius. Et ratio illius est. qz in ista arbore aīal rōnale ponit p genere respectu hoīs scz hoc est falsum z obuium fidei catholice. qz fides nostra non ponit aliqd aīal qd sit rōnale aliud ab hoīe. Et nedū istud est obuiū fidei sed etiā vere philosophie qz fm phiam nullum genus debet esse querribile cū sua spē sed aīal rōnale est querribile cū hoīe. Nec est consonū vere phie qz aliqd sit aīal rōnale imortale qz fm phiam oē ppositum ex contra rīis est corripibile sed oē aīal ē ppositum ex cōtrariis ergo nullus potest esse aīal imortale. Et si querat quare tale posuit porphir^o qz tamen fuit magnus phs. Ad hoc debet dici qz porphirius in hoc sequutus est opinionē stoicorū qz posuerūt duplices spiritus scz bonos quos vocabāt castodemonēs z malos quos vocabant cacodemonēs z oēs. illos spiritus dicebāt esse aīalia rōnalia sed imortalia. Et postea dicit por. Sum^o em nos rationales z dii sed mortale nobis additum sepat nos ab illis. Et si dicat por. supius in p̄hemio pmisit se sequuturū opinionē peripateticorū. Ad hoc respondēt qdā qz hoc debet intelligi in pluribus z pncipalioribus scz in definitionibus z diuisionibus. scz non in omnibus.

Querit^r Quō porphirius declarat istā coordinatōem pdicamēntalem seu arborem in textu. **Solutio** declarat eam p vnā coordinatōem naturalem seu ciuilem in familijs. Et dicit qz in coordinatōe pdicamēntali est sicut est in familijs. Scz in familijs est repire aliqz quem qd est filius tm̄ vt agamēnō z aliqz qui ē pater tm̄. vt iupiter z aliqz quos qui sunt patres z filij respectu diuersorū sicut atreides pelopides z tantales. Et ergo sic erit etiā in coordinatōe pdicamēntali qz aliqd erit genus tm̄. aliqd erit spēs tm̄. Et aliqz erūt intermedia qz sint genera z species respectu diuersozum.

Ad Saturnus dicitur fuisse pater iouis. ergo male dicitur iupiter est pater tm̄ z nō filius. **Solutio** fm fabulas historiales poetarū licet iupiter dicatur fuisse filius saturni tm̄ qz expulit patre suū a regno ideo in dignitate regali z gradu honoris dicitur pater tm̄ qz in eorūqz in summo stat regalis sua familia.

*Jupiter - pater tm̄
Atreides - filius tm̄
Pelopides - pater z filij
Tantales - filius tm̄
Agamēnō - filius tm̄*

Predictabiliū porphiri

Solo ad unitatem scientie nõ requiritur unitas uniuocatiõis subiecti ita
q̄ subiectum sit aliquod vnum uniuocum. sed sufficit unitas analogie et
attributiõis. et ergo dicitur phis q̄ scientia est eorum que sunt ad vnu. de
hoc plura videas in commentarijs

Querit Quor sunt genera gñalissima et spēs spēalissime de q̄
bus iam sepe dictū ē. **Solo** porphiri. q̄ generalissima
sunt in numero quodam certo et determinato. quia sunt decem specialissi-
ma vero sunt quidem in numero quodam sed non in numero certo et des-
terminato quo ad nos. licet tene quo ad naturam. Sed indiuidua q̄ sunt
post spēalissima sunt infinita tam quo ad nos q̄ quo ad naturam.

Querit Quor correlaria infert Porphirtus ex dictis. **Solo**
q̄ duo. **Primum** est q̄ descendētem a generalissimis
vsq̄ ad specialissima iubet plato quiescere. Et hoc probat in effectu dupli-
citer. **Primo** quia descendētem a generalissimis per media necesse est des-
cendere et diuidere per specificas et oppositas differentias. Sed species
specialissima non habet tales differentias. ergo necesse est descendētem in
specie specialissima quiescere. **Secūdo** sic. quia ad illa non est descendēdū
que sunt ab arte relinquenda et quorum non potest esse disciplina. sed ins-
diuidua cum sint infinita sunt ab arte relinquenda. nec eorum potest esse
disciplina. ergo ad indiuidua nõ ē descendēdum. et p̄sequens oportet des-
cendētem a generalissimis quiescere in spē spēalissima

*Por infert duo cor-
relaria ex dictis
Primu*

Querit Quod est secūdam correlarium. **Solo**. istud q̄ des-
cendētem a generalissimis ad specialissima necesse est esse
diuidētem et per multitudinem ire. Sed ascendētem a specialissimis ad
generalissima necesse est multa in vnum colligere. Et ratio illius est. q̄
species est collectiua multorum in vnam naturam. et adhuc magis gen^{us}.
Sed particularia seu singularia et contra hoc q̄ vnum est in multitudine
diuidū. Et ergo participatione speciei plures hoies sunt vnus hō. et econ-
tra vnus hō cōis p̄ diuisionē est plures hoies particulares

Secūdu

Querit Quomodo debet hoc intelligi q̄ participatione speciei
et plures homines sunt vnus homo. **Solo**. non debet
sic intelligi. quasi plures homines diuisi per suas proprias materias. sine
vnus homo. sed sic plures homines sunt vnus homo participatione speciei.
id est sunt vnus homo in specie s̄m q̄ homo dicit naturam speciei pres-
dicare de ipsis.

Ar. Si participatione speciei plures homines sunt vnus homo. ergo
plures homines sunt vnus homo. sed hoc est falsum. ergo illud
ex quo sequitur. **Solo**. non valet illa p̄sequentia. sed p̄mittitur falsū
lacia a dicto s̄m quid ad dictum simplr

Querit Quomodo declarat iam Porphirtus secūdam definiti-
ones speciei superius posita. que fuit q̄ species est de
qua genus in eo q̄ quid est predicatur. **Solo**. vult q̄ intellectus eius sa

Reparationes

is patet ex dictis. **D**ictum em̄ est prius quid sit genus ⁊ quid species et q̄ genere existente vno species possunt esse plures. q̄ diuisio generis sem̄ per est in plures species. **E**t ergo satis patet q̄ necesse sit q̄ genus de specie p̄ diceat q̄ semp̄ superiora p̄dicant de inferioribz

Querit **U**trum etiam e contra species possit predicari de genere. **S**olutio porphiri q̄ non nec de genere sibi proximo nec de superioribus generibus. **E**t ratio illius est. quia species nō cōuertitur cum illis generibus nec etiam est in plus q̄ ipsa. ergo non potest predicari de ipsis. **C**onsequentia tenet. quia omni ordinata predicatione oportet p̄dicari equa de equis. vt hūmibile de equo. aut maiora de minoribus. vt aīal de hoīe. minora vero de maioribus minime

Riste predicationes sunt vere. animal est homo. homo est fortis. ⁊ tamen ibi predicantur minora de maioribus. **S**olo q̄ ille predicationes sunt bene vere sed nō sunt ordinate

Querit **U**trum genus etiam possit predicari de indiuiduis. **S**olutio porphiri q̄ sic. quia species predicatur de indiuiduis. ergo etiam genus. **A**ntecedens patet ex definitione speciei. **E**t consequentia probatur. quia de quibuscunq̄ predicatur species de illis etiam predicatur genus speciei et genus illius generis vsq̄ ad generalissimum. **E**xempli gratia. si verum est dicere socratem esse hominem et hominem esse animal. ⁊ animal esse substantiam. tunc etiam verum erit dicere socratem esse animal ⁊ socratem esse substantiam

Querit **Q**uid est indiuiduum. **D**icendum q̄ porphirius ponit hic duas definitiones indiuidui.

Prima est. indiuiduum est q̄ de vno solo particulari predicatur. **E**xemplum. vt socrates. hoc album. hoc veniens. suffronet filius. si solus socrates sit ei filius

Secunda est. indiuiduum est quod constat ex proprietatibus quarum collectio in alio nunq̄ eadem erit. vt patet de socrate. proprietates em̄ discretiue socratis nunquam erunt eadem in aliquo alio particularum. sed proprietates hominis que sunt communes ille sunt bene eadem in alijs. imo in omnibus particularibus hominibus.

Querit **Q**uā differenter dantur iste due definitiones de indiuiduo. **S**olo. indiuiduus dicitur quasi in se indiuisum et a qualiter alio diuisum. sed gratia primi datur de eo prima definitio qua dicitur. **I**ndiuiduū est q̄ p̄dicat de vno solo. et gratia secundi datur de eo secunda definitio in qua dicitur indiuiduū est q̄ constat ex proprietatibus ⁊ c̄

Querit **Q**ue sunt ille proprietates indiuiduantes de quibus loquitur ista secunda definitio. **S**olo. p̄ueniunt communiter dari in his metris. **F**orma. figura. locus. nomen. stirps. patria. tempus. **D**ec septem propria p̄tinet omnis homo

*Due sūt definitioes
indiuidui.*

Credicabiliū Porphiri.

Ar Indiuuiduum non potest definiri. ergo male ponitur hic due definitiones de indiuuiduo. Antecedens patet. quia definitio est soluz vniuersalium. primo posteriorum. **S**olo licet indiuuiduuz non possit de finiri definitione pprie dicta quid diciturua z essentiali. potest tamen. bene de finiri definitione accidentalī z qualitercuqz. notificatiua

Ar Indiuuiduum non potest predicari. ergo male dicitur in prima definitione. qz indiuuiduum est quod predicatur de vno solo. **Ans** recedens probatur. quia **A**ristoteles dicit in predicamentis qz a prima substantia nulla exit predicatio ordinata z directa. sed bene inordinata z indisrecta. predicatio em̄ qua predicatur indiuuiduū dicitur inordinata z contradicorie. qz est p̄ter ordinem z nullo mō p̄t fieri ordinata.

Ar Indiuuiduum potest predicari de pluribus. ergo male dicitur qz predicatur de vno solo. Antecedens probatur. quia aliquis homo est indiuuiduum et predicatur de forte platone z sic de alijs. **S**olo qz alius quis homo non predicatur de pluribz p̄ dicatione ppria. sed aliena. ex parte scz nature z communis significare per illum terminum z communē hō circa quam adhuc vagatur intellectus

Querit Quotuplex est indiuuiduum. **S**olo primo est duplex scz vagum z determinatum. Indiuuiduum vagum dicitur quod significat suppositum indeterminatum. vt aliquis homo alius quis bos. **Et** dicitur vagum non ex parte rei significare. sed ex parte notionis intellectus circa naturam cōmunem vagantis propter indeterminatōnem ad certum suppositum. **Et** hoc indiuuiduum ex parte nature z communis predicatur de pluribus. sed ex parte signi determinantis illam naturā ad suppositum predicatur de vno solo. Indiuuiduum vero determinatum dicitur quod significat certum suppositum. et tale semper predicatur de vno solo. **Et** est quadruplex. quia quoddam est indiuuiduum determinatum ex significatione sine impositione. vt fortes plato. quoddam ex demonstratione. vt iste homo. hoc album. hoc veniens. quoddam ex suppositione. vt suffronici filius. supposito qz solus socrates sit eius filius. et quoddam ex circūlocutione. vt voca sedentē in scāno

Arguitur Indiuuiduum determinatum potest predicari de pluribus. ergo zc. Antecedens probatur. quia iohannes est indiuuiduum determinatum et predicatur de isto iohanne et de illo. **S**olutio qz iohannes non predicatur de illis vniuoce sed equiuoce. **Et** si dicitur. predicatur de eis vniuoce. quia vno nomine z vna ratione. supposito qz ambo vocentur tali nomine. quia sunt nati in festo iohannis. **Ad** hoc debet dici sic. licet illa suppositione stante iohannes predicatur de illis pluribus vno nomine et vna ratione que est ratio vocis significantis. non tamen predicatur de eis vno nomine z vna ratione que sit rō rei significare. **Et** causa illius est. quia ratio rei significare illa est indiuidua et nullo modo potest esse pluribus z communis

Reparatiões

Quid est principium indiuiduationis. **S**olo. q. de hoc sunt apud diuersos valde diuerse et varie opinionones quibz omnibz dimissis verior videtur sententia venerabilis domini **A**lteri dicentis. q. materia se sola est principium indiuiduationis. Et hoc probatur auctoritate et ratione. **P**rimo auctoritate philosophi. xij. metaphisice. vbi dicit q. materia est qua fit hoc alqd ens in apparere. **S**ecundo auctoritate eiusdem pmo celi. vbi dicit. cum dico celum dico formam. cu dico hoc celum dico formam in materia. **T**ercio auctoritate **B**oetij dicentis. q. ab aliis res habet q. est et ab alio q. hoc est. quia q. est habet a forma. s. q. hoc est habet a materia. **R**atione etiam probatur sic primo. illud est principium indiuiduationis quod est causa et radix vltime vnitatis que est vnitatis numeralis. sed materia est hmoi. ergo materia est principium indiuiduationis. **M**aior est nota. quia indiuiduum nominat aliquod incommunicabile. **E**t minor probatur per p. h. m. quinto metaphisice vbi dicit q. eadem numero sunt quorum materia est vna et nihil aliud ibi addit. **S**ecundo sic. illud est principium indiuiduationis quod est principium incommunicabilitatis et hocceitatis. sed materia est hmoi. ergo. **M**aior est nota. **E**t minor probatur. quia illud est principium incommunicabilitatis et hocceitatis quod est de se hoc et incommunicabile. sed materia est de se hoc. et incommunicabilis. q. nihil habet cui possit se communicare cum sit p. e. nihil creatum s. m. beati **A**ugustinum in libro suaruz confessionum. vbi sic dicit **T**u dicit duo creatu. vnu p. te et alud p. e. nihil. forma p. te. et materia p. e. nihil.

Non est principium indiuiduationis quod est commune multis generibus et speciebus diuersis. sed materia est hmoi. ergo materia se sola non est principium indiuiduationis. **M**aior patet. quia indiuiduum est in se indiuisum. **M**inor probatur. quia omnium generalitatem et corruptibilitatem est vna materia s. m. p. h. m. primo posteriorum. **S**olo. est duplex communitas. scilicet propria et aliena. iam materia non est communis communitate propria. sed communitate aliena et accommodata cui non repugnat singularitas propria. **E**t hanc communiter accommodat a forma in quantum ipsa s. m. sua substantiam vna manens potest subsistere diuersis formis. **S**icut in simili portio aliquid cere que de se est singularis potest dici communis communitate aliena scilicet forme sigilli in quantum de se scilicet indifferens est ad substantiam cuius forme sigilli sibi imprimitur.

Non est principium indiuiduationis quod est principium distinctionis et diuisionis vnius indiuidui ab alio. sed hoc non est materia sola. sed quantitas vel materia quantitate signata. ergo materia se sola non est principium indiuiduationis. sed quantitas vel materia quantitate signata. **M**inor patet. quia materia s. m. se accepta est indiuisibilis et quantitas est principium diuisionis. **S**olutio. q. quantitas est bene causa cum qua fit indiuiduatio vel causa sine qua fit in rebus materialibus indiuiduatio. quia sine quantitate vnum ens materiale non numeratur contra aliquid. sed quantitas non est causa principalis et intrinseca ipsius indiuidui.

Predicabiliū porphiri

tionis. Et ratio illius est. quia quantitas est accidens. sed accidens nō potest esse causa principalis et intrinseca faciens ad esse singularis substantie. Imo omne accidens indiuiduatur ad indiuiduationem singularis substantie. Et ergo quantitas quae ipsa sit singularis et indiuidua et terminata habet a substantia indiuidua. et sic consequitur indiuiduationem secundum esse suum completum et terminatum. et per consequens ipsa non potest esse in terminum secum indiuiduationis principium. Et in hoc etiam deficiunt illi qui ponunt differentiam indiuidualem seu hecceitatem esse principium indiuiduationis. quia non attendunt quod differentia indiuidualis presupponit indiuiduationem. hoc est terminationem forme in materia. nisi enim forma esset in materia terminata et incommunicabilis reddita nulla esset intelligibilis hecceitas vel definitio indiuidualis in substantia.

Ar. Forma est que distinguit et separat. ergo videtur quod forma sit principium indiuiduationis. **Solo.** quod est duplex distinctio. quedam enim est distinctio specifica et illa causat formam. Alia est distinctio numeralis et illa est intrinseca materia. et ergo dicitur Damasceno. quod sicut forma numerat species. ita materia numerat ipsa indiuidua.

Ar. Porphyrius dicit quod indiuiduum est quod constat ex proprietatibus quarum collectio nuncupatio in alio erit eadem. ergo videtur quod ille proprietates sint indiuiduationis principia. **Solo.** quod ille proprietates siue accidentia non sunt cause indiuiduationis. sed solum signa quibus ad sensum singularitas substantie dinoscitur. Et ergo albertus exponens definitionem dicit quod indiuiduum consistit quantum ad discretionem non quantum ad substantiam ex proprietatibus. quia quauis haec materia sit forme partis indiuiduationis principium et indiuidui pars substantialis. tamen haec accidentia quauis non component substantiam singularem sunt facientia ad notitiam sue discretionis. haec ille. Haec deceptatorem de principio indiuiduationis vide latius si liter in commento.

Tercium capitulum De differentia

Differentia vero communiter et proprie et magis proprie etc.

In hoc tercio capitulo Porphyrius consequenter determinat de tercio predicabili. scilicet de differentia. Et diuiditur in tres partes. In quarum prima ponit acceptiones differentie. In secunda ponit eius diuisiones. Et in tercia definitiones eiusdem.

Queritur. Quare differentia precedit proprium et accidens. **Solo.** ratio est ista. quia predicabilia ordinantur secundum suos modos predicandi. sed differentia habet digniorem modum predicandi quam proprium vel accidens. et ergo precedit proprium et accidens. **Di.** non patet. quia differentia predicatur in quale essentiale. sed proprium et accidens in quale accidentale.

Reparaciones

Queris Quot sunt modi siue acceptiones differentie? **Solo** porphi. q. tres. scz differentia communis. propria. et magis propria. Et rō illorum trium modorum est. quia omnis differentia vel facit aliud in substantia. vel solum alteratum. si primū sic est dīna magis propria. Si secundū hoc est duplx. qz vel facit alteratū accēte separabili. et sic ē dīna communis. vel accēte inseparabili. et sic est dīna propria.

Quia communis

Queris Que vocatur differentia communis? **Solo** differentia communis est qua alterum differt ab altero alteritate quadam quocūq; modo vel a seipso vel ab alio. vt socrates differt a plato ne alteritate. quada[m]. quia vt Apuleg^o dicit plato fuit laetus facit. socrates autem non. Idem etiā differt hoc modo a seipso. vt socrates senex differt a seipso puero. et faciens aliqd differt a seipso quiescente.

Ar Non est aliqua differentia communis. ergo ista acceptio differentie est falsa. Antecedens probatur. quia omnis differentia debet facere differre. sed commune non facit differre. quia commune est principium conuenientie plurium. ergo. **Solo.** differentia non dicitur hic communis quia communiter inest pluribus. quia sic magis esset principium conuenientie q̄ differentie. sed dī communis a communicate vtentium. quia scilz communes et vulgares quando volunt vnam rem ab alia distinguere vtuntur differentia in illa acceptione

Ar Differentia communis est accidens. ergo non est differentia. Antecedens patet ex exemplis textus. **Solo.** neganda est consequentia. Et rō illius est. quia differentia communis potest dici accidens et etiam differentia. sub alia tñ et alia ratione. Accidens em̄ dicitur p̄ paratōem ad suū subiectum absolute acceptum. Sed dicitur differentia inq̄rum facit suū subiectū cui inest differre ab alijs subiectis cui nō inest.

Quia propria

Queris Que vocat dīna propria? **Solo.** dīna propria est qua aliterum differt ab altero inseparabili accidente. Inseparabile accēns est vt nasi curuitas. cecitas oculorū. et cicatrix cum ex vulnere occalluerit. id est indurata fuerit

Queris Quare ista differentia vocatur propria? **Solo.** non vocatur propria a proprio quarto predicabili quasi solum habeat per ipsum fieri. sed vocatur propria quia est illi in quo est per causas naturalem appropriata. Et ergo accidens inseparabile in p̄posito non vocatur accidens sp̄ci tñ. sed omne accēns q̄d hz cām in subiecto in quo est. scilz vt tale accēns sit accēns sp̄ci siue individui. Et hoc patz ex exēplis porphiri qui dē vt nasi curuitas cecitas oculorū etc.

Quia magis propria

Queris Que vocatur differentia magis propria? **Solo.** differentia magis propria est qua alterum differt ab altero

Predicabiliū Porphiri

Specifica differentia. sicut homo ab equo specifica differentia differt rationali qualitate

¶ Animatum et sensituum sunt differentie magis proprie. et tamē non sunt differentie specificę sed genericę. **¶** Solo. q. differentia specificę capitur hic p̄muniter pro omni differentia constituente speciem. siue talis fuerit specialissima. siue subalternā. Et isto mō etiam aīarum et manū matrum vocantur differentie specificę.

Querit Quare Por. dicit q. homo differt ab equo rationali q̄ litate. cū tamen rationale sit in predicamento substantię. **¶** Solo. licet rationale et similiter quecūq. alia differentia substantialis sit substantia siue in predicamento substantię finem rem. tamen vocatur hic a Por. qualitas p̄pter modum qualitatis quę habet. inq̄tum scz qualifcat et p̄ficiat potentiā sui generis et terminat eius p̄fusione. et sic p̄b etia in topicis vocat eam essentialem qualitatē.

Querit Quomodo comparat Porphiri? istas tres acceptiōnes differentię ad invicem. **¶** Solo. comparat eas p̄rimo quo ad p̄uenientiam. secūdo quo ad differentiam. Nam in hoc p̄ueniunt omnes acceptiōnes differentię q. vniuersaliter omnis differentia facit alteratum cuiuslibet adueniens. Sed in hoc differunt. quia differentia cōmūnis et p̄pria faciunt alteratum tm̄. differentia vero magis propria facit aliud in substantia

Querit Quid est facere alteratū tm̄. et quid est facere aliud? **¶** Solo. facere alteratū tm̄ est facere diuersitatē accidentalem. sed facere aliud est facere diuersitatē essentialem

Querit Quomodo differunt ista tria relatiua. alter. alius. et aliud? **¶** Solo. sic differūt. quia alter dicit diuersitatē accidentalem. et illa potest esse eiusdem ad seipsum. Unde dicimus q. sortes sedens est alter a seipso non sedente. Sed alius dicit diuersitatē personalem seu suppositaalem. sicut sortes dicitur alius a plarone. et sic in diuisiōnis etiam dicimus q. pater est alius a filio. quia persona patris est alia a persona filij. Aliud vero dicit diuersitatē essentialem. et sic dicimus q. homo est aliud ab asino. q. hō et asinus habent diuersas essentias

Alter
Sunt ista tria
relatiua
Alius
Aliud

Querit Quot sunt diuisiōnes dñe in textu posite. **¶** Solo. q. quinq. **¶** Prima est. q. differentiarum quedam faciunt alteratum. id est diuersitatē accidentalem. quedam vero aliud. id est diuersitatē essentialem. **¶** Un̄ ille que faciunt aliud specificę vocantur ille vero que faciunt alteratum vocantur simpliciter differentie. **¶** Et ratio istius diuisiōnis est. q. omnis differentia facit differre. vel ergo facit differre essentialiter vel accidentaliter. **¶** Si essentialiter sic est differentia faciens aliud. si accidentaliter sic est differentia faciens alteratum.

Prima diuisio dñe

Reparationes

Ar Omnis dñia facit alteratū. ergo male dicit ista diuisio q̄ q̄dam facit alteratū z quedā aliud. An̄ p̄z ex dictis. statim em̄ dictū fuit q̄ in hoc pueniūt om̄es dñie q̄ vlt̄er om̄is dñia alteratū facit. ¶ Solo q̄ alteratū p̄t accipi dupl̄r. ¶ Uno mō p̄munit̄er p̄ quacūq̄ diuersitate siue eēf̄tiali siue acc̄tuali. z sic accipit̄ alteratū superius q̄m dictūz fuit q̄ vlt̄er om̄is dñia alteratū facit. ¶ Alio mō accipit̄ pp̄rie vt solū d̄r diuersitate acc̄tuali et inq̄sum distinguit̄ z̄tra hoc relatiuū aliud. z sic accipit̄ in ista diuisiōe qua d̄r q̄ dñiaz quedā faciūt alteratū. quedā aliud

Querit̄ Quō hoc debet intelligi q̄ dñie que faciunt alteratū vocant̄ simpl̄r dñie. cuz tñ hoc magis videat̄ puenire dñie magis pp̄rie. ¶ Solo alteri. q̄ non dicūt̄ur simpl̄r dñie accipiēdo simpl̄r vt opponit̄ ei qd̄ est fm̄ qd̄. qz hoc mō accipiēdo simpl̄r dñie magis pp̄rie que faciūt aliud dicūt̄ur simpl̄r dñie. qz ille faciūt essentialiter differre. Sz dicūt̄ur simpl̄r dñie accipiēdo simpl̄r quodā mō in malam p̄c̄ationem. si cut̄ ideora dicit̄ simplex homo. qz sc̄z parum vel nihil habet vltra nomē hominis. Sic etiam dñie p̄munit̄is z pp̄ria habent quidē nomen dñie. quia faciūt alteratum. sed parum vel nihil addūt̄ supra nomen dñie. eo q̄ nō conſtituūt̄ aliqua sp̄m. sicut faciūt dñie magis pp̄rie

Querit̄ Que sunt ille proprietates quas attribuit̄ Porphyri⁹ membris istius prime diuisiōis. ¶ Solo. dicit̄ q̄ fm̄ differentias que faciūt aliud fiunt diuisiōes generū in sp̄es. et etiaz fm̄ ipsas assignant̄ur definitiones que fiunt ex genere z huiusmodi dñitijs. Sz fm̄ illas que faciunt alteratum non fiunt definitiōes. sed sola alteratio cōmunit̄er dicta

Arguitur. Ex illo sequeretur q̄ nihil posset esse differentia faciens alteratūz nisi qualitas de tercia specie. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur. quia alteratio est solum in tercia specie qualitatis. ¶ Solutio. q̄ alteratio non accipitur hic a Porphyrio pp̄rie. vt solum est ad qualitates de tercia specie. sed accipitur p̄munit̄er pro quacūq̄ permutatione vel diuersitate que est fm̄ accidens quodcūq̄ sit illud. Et hoc innuit̄ Porphyrius quando dicit. et aliquo modo se habendi permutationes

Sada diuisio dñie **Querit̄** Que est secūda diuisio differentie. ¶ Solutio. q̄ differentiarum alie sunt separabiles. alie sunt inseparabiles. Exemplum primi. vt moueri quiescere sanum esse. egrum esse. et quecūq̄ sunt his proxima. Exemplum secūdi. vt aquilum esse z symum esse. vel rationale esse vel irrationale esse.

Querit̄ Que est ratio istius diuisiōis. ¶ Solo. q̄ ista. qz om̄nis differentia vel habet causam firmāz et stabilem in eo quod facit differre vel non. Si habet sic est differentia inseparabilis. si nō h̄z eā m firmāz et stabilem sed mobilem z tranſeūt̄e. sic est dñia separabilis

¶ **Indicabiliū Porphiri**

Querit Que differentie dicuntur separabiles et que inseparabiles. **Solutio** differentie communes dicuntur separabiles. scilicet differentie proprie et magis proprie dicuntur inseparabiles. Et ratio istius patet ex dictis quia differentia propria et magis propria habet causam stantem et firmam in eo cui est differentia. sed de a causa habet causam mobilem et transcurrentem.

Querit Utrum differentia propria et differentia magis propria sint eque inseparabiles. **Solutio** quod non. quia differentia magis propria est inseparabilis contradictione quasi nullo modo separabilis nec secundum rem nec secundum rationem. Sed differentia propria est inseparabilis secundum rem sed tamen separabilis secundum rationem seu intellectum. Et hoc differenter. quia differentia propria comprehendit duo scilicet proprium quartum predicabile et accidens inseparabile sed proprium quartum predicabile est inseparabile in secunda operatione ipsius intellectus quia subiectum non potest intelligi sub opposito eius sed non est inseparabile in prima operatione intellectus imo sic est separabile. quia intellectus potest in prima operatione bene intelligere subiectum non contemplantendo proprium. Sed accidens inseparabile nec est inseparabile in prima operatione nec in secunda. quia intellectus potest bene intelligere subiectum sub opposito talis accidentis. quod dicit Porphyrius posterius quod coruus potest intelligi albus et ethiops nitens cando re. Et ergo non dicitur inseparabile nisi respectu talis dispositionis complexionalis subiecti.

Querit Que est tertia diuisio differentie. **Solutio** quod differentiarum inseparabilium quodam sunt per se et quedam per accidens. **Exemplum** de deo per se et rationale per se inest homini et mortale et discipline esse perceptibile. **Exemplum** de differentia per accidens ut esse aquilum esse symm. quia illa non insunt per se sed secundum accidens.

Tertia Diuisio etc.

Querit Que sunt ille proprietates quas attribuit per membris istius tertiae diuisionis. **Solutio** dicit quod ille differentie que sunt per se recipiuntur in definitione subiecti et etiam faciunt aliud. Sed ille que sunt per accidens non recipiuntur in definitione subiecti nec faciunt aliud sed solum alterarum.

Querit Utrum proprium sit differentia per se vel per accidens. **Solutio** est differentia per accidens. Et ratio patet ex iam dictis quod proprium non recipitur in definitione subiecti nec etiam facit aliud hoc est essentialiter diuersitatem sed solum alterarum.

Ar Proprium predicatur de se de eo cui est proprium. **S** videtur quod non sit differentia per accidens. **A**ns patet per philosophum primo posteriorum. **Solutio** quod per se accipitur hic a Porphyrio primo modo per se in quo modo illud dicit esse per se quod est de essentialiter alterius sed proprium non predicatur de eo cui est proprium per se in primo modo sed solum in secundo. et ergo non dicitur hic differentia per se sed per accidens.

Querit Que est quarta diuisio differentie. **Solutio** quod differentiarum quedam non suscipiunt magis et minus quedam vero suscipiunt magis et minus differentie que non suscipiunt magis et minus.

Quarta Diuisio etc.

Reparationes

sunt dñe p se vt dñe magis pprie. Sed dñe que suscipiunt intentōnem z remissionē sunt dñe p accis siue sunt sepabiles siue inseparabiles.

Querit Quō pbat **Por.** q dñe p se nō suscipiunt magis z minus. **Solutio** tali rōne qz dñe p se diuidūt gen⁹ sed genus nō dicitur fm magis z minus. **S** nec dñe p se. **E**tiā dñe p se acceptē cū gñe cōplent definitōem siue esse rei. **S**z eē vniuersaliusqz est vni z idem neqz intensiōne neqz remissionē recipiens.

Ar Animatū est differētia p se z enī suscipit magis z minus. **S** ista diuisio dñe est falsa. **A**ns pbat p **S**ilbertū qui dicit qz brutū est aiantius planta. **S**olo qz brutū dicit bñ aiantius planta quo ad act⁹ et opatōnes inq̄trum brutū exercet plures opatōnes aiales q̄s planta sed brutū nō dicit aiantius p essentiā quasi plus pncipet de esse aiato p se z in trinsice.

Querit Que est q̄nta diuisio dñe. **S**olo q̄nta diuisio est qz differētiar p se alie sunt diuisiue generū. alie vero constitutiue specierum.

Ar Sunt eedem differētie que sunt diuisiue generū z q̄ sunt cōstitutiue sp̄ez. **S** male dicitur hic qz sunt alie z alie. **S**olutō licet sint eedem fm substantiā z fm rem non tamē sunt eedē fm officiū. quia aliud officium ē diuidere z aliud officiū est constituere. **S**el pōt dici qz licet sint eedem fm subam tamē dñe fm aliū z aliū respectū.

Querit Quomō ostēdit **Porphirius** qz sunt eedem differentie fm substantiam que sunt diuisiue generū z constitutiue specierum. **S**olutio hoc ostēdit exēplari qz aiātū z in aiātū diuidūt corp⁹ sensibile insensibile diuidūt corp⁹ aiātū rationale z irrationale diuidūt aial. mortale p̄o z imortale diuidūt aial rationale fm stoicos z iste eedē differētie etiam sunt constitutiue. quia animatū sensibile est differētia constitutiua aialis. quia animal p definitōne est substantia animata sensibilis. planta vero substantia aiata insensibilis. lapis autē substantia inanimata insensibilis. z sic psequenter de alijs. **E**t ita patz qz licet eedē differētie sint que sunt diuisiue generū z constitutiue specierū tamē hoc conuenit eis respectu diuersoz vt dicitur quia p sui oppositiōnem dicitur diuisiue generū sed dicitur constitutiue sp̄ez inq̄tū vna eaz accipit vt complementum potētie generi adueniēs. **E**t ergo dicit **Porphirius** qz eedē differētie alio z alio modo sumpte sunt diuisiue z constitutiue. **E**t omnes tales vocantur specifice. quia coniuncte cum suis generibus faciunt species vel specialissimas vel subalternas.

Ar Diuidere z constituere sunt opposita. ergo non possunt vni conuenire z per consequēs non possunt eedem differētie esse diuisiue et constitutiue. **S**olutio licet opposita non possint vni conuenire respectu eiusdē tamē bñ respectu diuersorum. **E**t sic est in proposito. quia differētie dicuntur diuisiue respectu generum sed dicuntur constitutiue respectu specierum.

Quarta diuisio

Predicabiliū Porphiri

Ar Genus equaliter est in qualibet specie. $\bar{g}$ non diuiditur in species per differentias. Consequentia pbatur. quia si diuideretur tūc $\bar{g}$ vnam partem solum eēt in vna specie. z fm aliam partem in alia specie. **Solutio** genus est equaliter in qualibet specie fm suam essentiam sed non $\bar{g}$ trum ad suam potestatem. Et ergo etiam per differentias non diuiditur fm essentiam s; tūc fm eius potestatem.

Queris Quid facit Porphirius in fine post omnes istas diuisiones differentiarum iam positas. **Solutio** elicit differentiam hic principaliter intentam. Et vult q; de differentijs inseparabilibus per se diuisuris z constituturis principaliter hic intendimus. Et ratio illa est quia illis maxime opus est ad diuisionē generum z ad definitōnes specierum. quia ad plenam z perfectam definitionē spci omnes tales differentie colliguntur a prima vsq; ad vltimā. differentijs vero p accidēs inseparabilibus z multo magis separabilibus ad illa non vtuntur. z ergo solum de differentijs p se z substantialibus hic principaliter intēdimus.

Queris Quot sunt definitōnes differentie in textu. **Solutio** q; quinque. Quaz prima ē q; dicit q; abundat species a genere. Et hoc probat Porphirius exēplariter. quia homo abundat ab animalis p rationale z mortale que sunt differentie. quia animal fm q; est genus nihil horum est.

*Definitio dicitur
quod dicitur p^a est*

Queris Si spes abundat a genere dicitur unde tunc habet spes illam differentiam. Non potest dici q; habeat eam a genere. quia sic essent in genere z opposita essent in eodem quod est impossibile. Nec a nihilo quia nihil nullius ē causa. Nec etiam a seipso quia nihil est constitutiuū suipsius. **Solutio** ad hoc dubium rēdet Porphirius q; spes habet illam differentiam a genere. quia genus habet ambas dicitias potestate actu vero nullam. Et sic non sequitur inconueniens scz q; spes habeat illam dicitiam qua abundat a genere a nihilo vel q; opposita actu sine in eodē s; solum potestate z hoc non est inconueniens.

Dubium

Ar posterius in cōmunitatibus pdicabiliū dicitur q; genus vltra spēm abundat differentijs. ergo male dicitur hic q; spes abundat a genere differentia. **Solutio** q; abundare accipitur dupliciter. Uno modo cōmuniter vt ē quocunq; modo plura in se habere. z sic accipitur a Porphirio posterius in cōmunitatibus. Alio modo accipitur proprie vt abundare ē actu z intellectu plura in se claudere z sic accipitur in proposito quando dicitur spes abundare dicitia a genere. Et p hoc etiam soluitur argumentum quo posset argui q; genus continet vnam dicitiam actu z duas potestate species vero vnam actu z potestate nullam. ergo genus abundat adhuc differentijs a specie z nō econtra. Dicēdū em̄ est q; illa cōsequētia non valet. quia licet genus plus contineat q; species continentia potestaria vt virtuali species tamē plus continet continentia actuali. z hoc vocatur hic abundare in proposito vt patet.

Reparationes

Contra genus dicit totam essentiam sp̄i. ḡ species non p̄t actu et intellectu plura in se claudere q̄ genus. **A**ns est notū z d̄ia parer quia si species aliqd plus includeret tunc genus nō diceret totam eius essentiam. **S**olutio licet genus dicat totā essentiā speciei nō tamē dicit eam totā liter. **E**t rō illius est quia dicit essentiam speciei solū p̄ modū p̄ncipij consuli z formabilis. **E**t ḡ sp̄s vltra genus includit d̄iam que h̄: ter se p̄ modū p̄ncipij formantis. z sic dicit sp̄s abundare differētia a genere

Seda de summo d̄. n̄.

Querit̄ **Q**ue est secūda definitio differētie. **S**olutio q̄ d̄ia ē q̄ p̄dicat̄ de plurib; specie i eo q̄ quale vt rōnale mortale p̄dicat̄ de homie in quale z non in quid.

Querit̄ **Q**uō p̄bat̄ hoc q̄ d̄ia p̄dicat̄ in quale. **S**olutio hoc p̄bat̄ dupliciter. **P**rimo q̄ illud p̄dicat̄ in quale q̄d cōuenienter r̄ndetur ad interrogatōne factam p̄ quale. sed d̄ia est h̄mōi q̄a q̄n̄ interrogat̄ a nobis qualis est homo p̄uenienter r̄ndemus est rōnalis z mortalis. ḡ zē. **S**ecūdo sic d̄ia in compositiōne sp̄i h̄bet se p̄ modū forme. ḡ h̄bet se p̄ modū qualis. **C**ōsequētia tenet quia forme est qualificare. **S**ed āns p̄bat̄ a simili quia sicut in artificialib; res constituūt̄ ex materia z forma. sicut statua cōponit̄ ex ere tanq̄ ex materia z figura tanq̄ ex forma sic sp̄s logica cōponit̄ ex genere z d̄ia. **E**t genere tanq̄ ex materia. z ex d̄ia tanq̄ ex forma. **E**t ergo hoc totū aial rōnale mortale est sicut es z figura ex quibus componitur statua.

Querit̄ **Q**uō differt̄ ista definitio a prima. **S**olutio quia prima definitio datur de omni differētia tam generica q̄ sp̄sifica. **S**ed ista datur solum de differētia p̄dicabili que est differentia generica.

Querit̄ **Q**uare ista definitio nō datur de differentia specifica. **S**olutio rō illius est q̄ differentia specifica nō est p̄ p̄te differentia sed est aliquid plus q̄ differentia. **P**ro cui? intellectu ē nos tandū q̄ duo sunt actus essentialis z p̄rij differētie p̄dicabilis inq̄tū d̄isferentia est. **P**rimus est diuidere genus. **E**t ille actus cōuenit differētie inq̄stum oppositiōnem h̄bet ad d̄iam sibi oppositā. **S**ecūdus est cōstituere sp̄m. **E**t ille actus cōuenit sibi gratia primi quia ex quo ipa genus d̄is uidit sic p̄trahit̄ ipm z p̄trahendo cōstituere sp̄m sub eo. **P**roter istos duos actus est adhuc tercius actus qui sc̄z est constituere sp̄m a thōmā seu sp̄s cialissimā. **E**t ille actus nō cōuenit d̄ie inq̄stū est differentia. quia als cōuenit̄r omni d̄ie q̄d fallum est s; p̄uenit̄ d̄ie inq̄stū est vltima. **Q**uia ḡ differentie specificē non solū cōuenit̄r duo primi actus qui sunt essentialis et p̄rij differentie inq̄stum est differētia s; etiā tercius actus qui est d̄eter̄minare ad speciem vltimā. iō differētia specifica aliquid plus est q̄ d̄ia. **E**t ita hoc q̄d plus h̄bet tollit̄ ab ea rōnem d̄ie p̄dicabilis factiens eam eiusdē cōitatis cū sp̄s specialissima. **C**lerū tamē est q̄ non est alterius p̄dicabilis sicut nec p̄rium q̄d cū genere cōuenit̄r est alterius p̄dicabilis a p̄rio q̄d quert̄r̄ cum specie.

Arguit̄. **E**t istis sequeret̄ q̄ ista secūda definitio d̄ie nō p̄ueniret

Preditabiliū porphiri

omni contento sub definitio. Sequela probatur. quia non pueniret differētie ultime seu specificē. **Solo.** neganda est sequela. quia hic non definitur differentia in cōmuni. sed solum differentia generica. que habet simplicem virtutem differentie. differentia em̄ specifica aliquid plus habet q̄ debet habere dñia s̄m q̄ dñia. vt iam paruit. z ergo sibi definitio nō puenit

Ar̄. Ita definitio dñie est incōgrua. ergo nō est bona. **Ans.** p̄. qz relatiuū z suū añs discōueniūt ibi in genere. **Solo.** q̄ nō est incōgrua. qz relatiuū non refertur hic ad añs expressum sed subintellectum. Nam sensus definitionis est. Differentia est supple vlt vel p̄dicabile qđ p̄dicatur de pluribz zc.

Ar̄. Videtur q̄ dñia p̄dicatur in quid. ergo male dicit definitio q̄ p̄dicatur in quale. **Ans.** probatur. quia differentia dicit quid dicitur speciei de qua predicatur. **Solo.** licet differentia dicat quid dicitur z essentiam speciei s̄m rem. non tamen s̄m modum p̄dicandi. z ergo non predicatur in quid sed in quale.

Querit̄. Que est tertia definitio dñie. **Solo.** q̄ dñia est qđ aptum natum est diuidere ea que sub eodem genere s̄t vt rationale z irrationale diuidit hominem z equū. que sunt species eiusdem generis. scz animalis

Tertia Definitio Dñe

Ar̄. Illa que sunt sub eodem genere sunt spēs. sed differentia nō diuidit spēs sed diuidit genus z p̄stituit spēm. ergo illa definitio est falsa. **Solo.** q̄ differentia d̄z diuidere genus z etiam spēs. sed diuersimodo. qz dicitur diuidere genus in quantum scindit generis potestatem. S̄z dicitur diuidere species vt diuidere idem est quod distinguere. quia differentia est que distinguit vnā speciem ab alia propter oppositionem quā habet ad aliam differentiam

Querit̄. Que est quarta definitio dñie. **Solo.** q̄ dñia est qua differūt a se singula. i. singule spēs vel singularia vni⁹ speciei a singularibz alterius spēt.

Quarta Definitio

Querit̄. Nō probat Porphi. q̄ spēs differunt a se differentia. **Solo.** hoc sic probat. qz spēs non differūt s̄m genus ergo differūt s̄m dñias. Consequentia tenet. qz spēs nihil aliud includit q̄ genus z dñiam. Sed añs pbat. qz spēs in genere pueniūt. nos em̄ z irrationales sumus aīalia. hoc est in aīali puenimur. sed rationale nobis addituz separāt nos ab illis. sic nos etiā rōnales sumus z dij. sed mortale appositū distīxit nos ab illis

Ar̄. Nulla differentia differunt a se singula. ergo ista definitio est falsa. **Ans.** probatur. quia per rōnale non differunt singula. quia leo z asinus nō differūt per rōnale. Consequentia tenet per legem subalternā. **Solo.** q̄ definitio non debet sic intelligi quasi vna sola differentia differant omnes species. sed debet sic intelligi q̄ vnaqueqz spēs ab alia differet per differentiam qua p̄stituitur

specie ueniret
in qua p̄dicatur
omni ueniret
tunc dicitur
p̄ modū p̄dicandi
in quibz dicitur
differētia z gener

Solutio p̄
dicitur in rōnale

Solutio hoc
est in quale qđ rō
dicitur dicitur de
genus rōnale
et in modū p̄dicandi
est quālibet
tunc et materia rō
nales in forma
et materia z et d̄
dicitur in figura

solum prima
differētia q̄
differētia q̄

differētia p̄dicandi
in specie nō est p̄
dicitur intellectus
p̄dicabilem
conuenit d̄ficant
d̄ficant est d̄ficant
ut quā p̄dicandi
dicitur p̄dicandi
differētia. quia dicitur
est vltima. d̄ficant
is qui sunt d̄ficant
is necesse qui est d̄ficant
quid plus est q̄ d̄ficant
p̄dicabilem faciens et
q̄ non est alterius
d̄ficant p̄dicabilem

Reparationes

Ar Singula sunt infinita. si ergo dñā est qua differūt a se singula. seq̄tur q̄ differentia est qua differunt a se infinita. **Solo.** licet singula (.i. singule species) sint infinita quo ad nos. non tamen sunt infinita quo ad naturam

Quinta definitio.

Querit Que est quinta et vltima definitio differentie. **Solo.** q̄ dñā est quod p̄ducit ad esse rei. et ei⁹ quod est esse rei pars est. **Et** quo p̄z vt dicit porphyrius q̄ ap̄tum natum ad nauiganduz non potest esse differentia specifica hominis. q̄uis sit proprium eius. q̄ nō est completum quidditatis et substantie hominis. nec etia⁹ est pars ei⁹. **Sed** ille dicitur specificē differentie quēcuq̄ faciunt alteram speciem et q̄ in quale essentialē predicātur.

Ar Accidens non conducit ad esse rei. sed differentia est accidens. q̄ non conducit ad esse rei. **Vinoz** probatur quia differentia p̄seq̄tur genus sicut p̄rium speciem. ergo sicut p̄rium est accidens sp̄i. ita differentia erit accidens generis. **Solo.** dñā non est accidens s̄m rem. sed solum s̄m modum sc̄andi. nec est simile de p̄rio respectu sp̄i et de differentia respectu generis. quia p̄rium consequitur sp̄em sicut quoddam completum et perfectum. sed dñā p̄sequitur genus sicut quoddā incompletum et imperfectum seu formabile. et ergo nō oportet eam esse acc̄s

Ar Bonus etia⁹ p̄ducit ad esse rei. ergo non t̄m differentia. et p̄ consequens ista definitio non est bona. **Antecedens** probatur. q̄ species p̄stituitur ex genere et differentia. **Solo.** q̄ genus non conducit ad esse speciei. sed potius conducitur per differentiam ad esse. **Et** ergo sic des̄bet intelligi ista definitio. Differentia est quod conducit. .i. genus secuz dicit ad esse rei. .i. sp̄i. et eius qd̄ est esse rei pars est

Ar. Esse rei non habet partes. q̄ est simplex et indiuisibile. vt prius dictum est. ergo differentia non est pars rei. **Solo.** licet ei⁹ rei non habeat partes integrales et q̄sitatiuas. habet tamē partes essentialē et definitiuas. et talis pars est differentia.

Quartū caplm de proprio

Proprium vero quadriariam diuidūt: nam et id qd̄ soli.

In hoc quarto caplo **Por.** determinat de quarto p̄dicabili. sc̄z de p̄rio. **Et** diuidit in tres partes. **In** quaz p̄ma ponūtur acceptiones p̄rii. **In** secūda remouet vnū dubiū. **Et** in tertia eligit acceptionem p̄rii intentā.

Querit Quare p̄rium p̄cedit acc̄s. **Solo.** q̄ queribile est ante incōuertibile. sed p̄rii p̄dicat̄ in quale queribile. et acc̄s p̄dicat̄ in quale incōuertibile. q̄ p̄rii p̄cedit acc̄s.

Querit Quot sunt modi p̄rii. **Solo.** quatuor. **Et** rō illius est. q̄ omne p̄rium fluit effectiue a p̄ncipij⁹ sp̄i. vel q̄ fluit ex eis adequate vel inadequate. **Si** adequate hoc est duplx. q̄ vel transmutabiliter. vel intransmutabiliter. si trāsmutabiliter sic est p̄rium tertia

Predictabiliū Boethij.

mō. si intransmutabiliter sic est proprium quarto modo. Si vero fluit ex principiis
prijis speciei inaequitate. hoc est dupliciter. quia vel principia proprii excedunt principia
speciei. et sic est proprium secundo modo. vel principia speciei excedunt principia proprii. et
sic est proprium quarto modo.

Ad plus primo topicorum ponit solum tres modos proprii. scilicet proprium
ad aliquid. proprium quando. et proprium simpliciter. ergo superflue ponitur
hic quatuor. Solo. neganda est consequentia. Et ratio est. quia plus primo
topicorum sub illis tribus modis comprehendit istos quatuor. quia proprium
simpliciter vocatur proprio quarto modo. et proprium quando vocatur proprio tercio
modo. et sub proprio ad aliquid comprehendit duos primos modos. quia illi duo modi
sunt solum ad aliquid hoc est in respectu proprii.

Querit Quid est proprium primo modo. Solo. proprium primo
modo est quod uenit soli. sed non omni soli super speciem. et non omni
super indiuiduo illius speciei. Exemplum est. ut esse medicum vel esse geos
metricum. Et ratio istius est. quia proprium primo modo consequitur prin
cipia unius determinate speciei contingenter. Et ergo in quantum conse
quitur principia determinate speciei sic conuenit soli speciei. Sed in quantum
consequitur illa contingenter sic non conuenit omni indiuiduo illi speciei. Si
cut per de eo quod est esse medicum.

Ad Esse medicum non uenit soli homini. ergo non est proprium primo
modo. Incedens probatur. quia etiam conuenit canibus. iuxta com
munes versus. Condizione bona sunt in cane bis duo dona. Est lingua
medicus. dominoque fidelis amicus. Sentit odoratu. fugit eius latro las
tratu. Solo. quia canis est bene medicus a natura in quantum scilicet habet
linguam porosam qua lambendo desiccatur et purgat ulcera et vulnera. sed
non est medicus per artem medicine studio et labore acquisitam. sicut hic
Boethius loquitur de esse medicum.

Contra esse medicum per artem medicine uenit omni homini. non est pro
prium primo modo. Incedens probatur. quia omnis homo aptus natus est ha
bere habitum medicine. Solo. quia esse medicum accipit dupliciter. Uno modo ut
dicit aptitudinem. et sic non est proprium primo modo homini. sed proprium quarto
modo. Alio modo ut dicitur actu. et sic est proprium primo modo. quia non omnis homo est actu me
dicus. licet bene secundum naturam aptitudinem.

Querit Quid est proprium secundo modo. Solo. proprium secundo
modo est quod uenit omni et non soli. Exemplum est. ut esse bipe
dem uenit omni homini. sed non soli. quia etiam accidit quibusdam animalibus. Et ratio istius est
quia proprium secundo modo consequitur principia communia. ideo non uenit soli speciei. sed quia consequitur
illa de necessitate. ergo uenit omni indiuiduo talis speciei. ut esse bipede
dem. ut patet.

Ad Esse bipedem non uenit omni homini. ergo non est proprium secundo modo
homi. Incedens probatur. quia non uenit his quibus amputati sunt pedes.
Solo. licet per actum et secundum actum esse bipede non ueniat omni homini. ut bene pro
bat argumentum. tamen uenit omni homini secundum aptitudinem.

proprium primo modo

proprium secundo modo

Reparatiões

Primo modo

Querit Quid est proprium tercio modo. **Solo** proprium tercio modo est quod conuenit omni soli, sed non semp. vt homini in senectute canescere. **Et** ratio istius est, quia proprium tercio modo sequitur principia propria speciei de necessitate, sed non intransmutabiliter. **Et** ergo quia sequitur principia propria speciei, ideo inest soli. **Et** quia de necessitate, ergo inest omni. **Et** quia non intransmutabiliter sed transmutabiliter, ergo non inest semper.

Ad Canescere non puenit omni homini, ergo non est proprium tercio modo. **Ad** hunc pbatur, quod non omnis homo canescit, vt pars de iuuenibus. **Solo**, quod canescere puenit omni homini, sed non semp, et per qualiter differentia temporis, sed solum tempore senectutis.

Ad Pures in iuuentute canescunt, ergo non conuenit homini solus, per tempore senectutis. **Solo** quod est duplex canities, scilicet naturalis et illa non puenit homini nisi in senectute propter humiditatem sui cerebri et defectum caloris naturalis, homo enim habet maximum cerebrum respectu sui corporis et humidissimum cuius humiditas temperatur quod calor naturalis fuerit fortis, sed procedente etate et calore frigescente incipiunt humores putrescere et tunc facit pilos canescere. **Alia** est canities accidentalis que puenit ex aliquo accidente scilicet vel ex nimia sollicitudine vel cura finis que solet dici. **Cura facit canos** quibus homo nesciat annos, vel ex tristitia seu duplicentia, quomodo dixit Boetius. **Intempestiui** vertuntur vertice canis. **Aut** propter debilitatem complexionis, aut propter infirmitatem et multa alia similia. **Et** ista canities accidentalis bene potest conuenire homini tempore iuuentutis. **Sed** tale canescere non ponitur hic proprium tercio modo homini.

Ad Canescere etiam conuenit lupis, ergo non conuenit soli homini, et per consequens non est proprium tercio modo. **Solo**, quod lupi proprie non canescunt sed grisescunt.

Primo modo

Querit Quid est proprium quarto modo. **Solo**, proprium quarto modo est quod accidit omni soli et semper, sicut risibile conuenit homini. **Et** ratio istius est, quia proprium quarto modo sequitur principia propria speciei de necessitate et intransmutabiliter adaequate, et ergo puenit omni soli et semper.

Ad Si ista definitio proprii quarto modo esset vera tunc sequeretur quod diuina ultima esset proprium quarto modo, sed hoc est falsum, ergo. **Secundo** probatur, quia puenit omni soli et semper, vt pars de rationali respectu hominis. **Solo**, quod diuina excluditur per hoc quod dicitur accidit, quia diuina non accidit sed puenit essentialiter ei cuius est diuina.

Ad In ista definitione proprii quarto modo ponuntur opposita, quod non est bona. **Ad** hunc pbatur, quod dicitur omni et soli que opponuntur. **Solo** latio, quod ille particule non referuntur ad idem sed ad diuersa, quod soli referuntur ad speciem, et omni ad indiuidua eiusdem speciei.

Reparationes

subiecto verificant realia cōtradictoria p̄dicata. ḡ distinguūt realiter. **¶** In
not. pbatur. qz de subiecto dicit q̄ substernit pp̄ie passioni. sed de passione
non dicit q̄ substernit passioni. Et̄ia de passione dicit vere qd̄ ē i subiecto
sed de subiecto non dicit q̄ sit in subiecto s; illa sunt p̄radictoria p̄dicata.

¶ Illa que eadem generatōne generant. z eadem corruptōne corri
punt sunt idem realiter. sed pp̄ia passio z suū subiectū sunt h̄mōi
ergo sunt idem realiter z p̄ p̄sequens nō distinguunt. **¶** Sōlo maior ē ve
ra de his que generant eadem generatōne z corripūt eadem corruptōe
per se z intrinsece. Nam pp̄ia passio z subiectū nō generant eadē genera
tione p̄ se z intrinsece. sed subiectū generat p̄ se z intrinsece tanq̄ intrinsece
terminus generatōnis. z pp̄iū solū p̄ accēs ex p̄nti z extrinsece tanq̄ ex
trinsece terminus generatōnis z cōcomitans.

¶ Illa nō distinguūt que hz eadem p̄ncipia. sed pp̄iū z suū subie
ctum habent eadem p̄ncipia. ḡ non distinguūt. **¶** Solutio hz
sunt eadem p̄ncipia subiecti seu speciei z pp̄iū nō tñ eodē mō nec in eodē
ḡnē cāe. quia p̄ncipia que sūt p̄ncipia intrinseca sp̄ei in genere cause forā
lis sunt p̄ncipia extrinseca pp̄iū in genere cause efficiētis. Et si dicat cā
efficiētis z materia nunq̄ coincidunt. sed subiectū est materia pp̄iū ḡ nō est
causa efficiētis eius. **¶** Solutio causa efficiētis z materia ex qua nunq̄ coin
cidunt sed bñ causa efficiētis z materia in qua quo mō est in ap̄posito.

Capitulū quintū

¶ Accidens est qd̄ adest et abest p̄ter subiecti corruptōne

In hoc quinto capitulo por. p̄nter determinat de q̄nto z vltimo p̄dicat
bili scz de accidente. Et diuidit in tres partes. In quaz p̄ima por. ponit
vnā definitōem accidentis. In secūda diuidit accidens Et i tertia ponit
duas alias definitōnes eiusdem.

¶ Querit̄. Utrū accidens sit distinctū p̄dicabile ab alijs. **¶** Sōlo
q̄ sic. Nam q̄ sit p̄dicabile patet quia sibi cōuenit rō
vniuersalis que est esse in multis z dici de multis. Et q̄ sit distinctū p̄di
cabile. Probatur quia habet distinctū modū p̄dicandi qui est p̄dicari in
quale accidentale incōuertibile. Et qz ille modus p̄dicandi inter omnes
modos p̄dicandi est imperfectior. ḡ accēs etiā ē vltimū in ordine p̄dicabiliū

¶ Accidens nō est p̄dicabile. ḡ nō est distinctū p̄dicabile ab alijs
An̄s. pbatur. qz accēs nō est vlē cū vlē sit vbiz z semp. accēs vel
ro est hic z nunc. ḡ accēs nō est p̄dicabile. **¶** Solutio accēs pot̄ p̄siderari
dupliciter. Vno mō in particulari yr est in hoc vel in illo subiecto z sic est
hic z nunc z nō est vlē nec p̄dicabile. Alio mō in vlti z mōtū abstracte ab
hoc z ab illo subiecto z pbatur ad subiectum in cōmuni z sic est vbiz et
semper z hoc modo etiā ponit esse p̄dicabile.

¶ Querit̄. Quot sunt definitōnes accidentis posite a por. **¶** Sol
lutio q̄ tres. quaz primā datur de accidente per cōmpa
rionem ad subiectum in quo z a quo habet esse. Secūda vero datur de ac

Definitōes amitt
sunt hic et

Predicabiliū Sophirit.

cidente p comparōnem ad suā causam p quā est in subiecto. Et tercia da
tur de eo p comparōnem ad alia vltia seu pdicabilia. Et p hoc soluit argu
mentū quo posset argui q vntus definiti debet esse solū vna definitio.

Ar Accidens non potest definiti. q eius non est aliqua definitio. Ans
pbat. quia solū species definit p m Boetii. Solo sola spēs des
finit. vel illud qd habet modū speciei. Nam accidens acceptū p secunda in
tentione prout hic definit habet modū speciei z hoc sufficit.

Querit Que est prima definitio accidentis. Solutio prima
definitio est q Accidens est qd adest z abest prater sub
iecti corruptione. Et i illa definitione subintelligit vlt loco generis sicut in
definitionibus alioz pdicabiliū.

Prima definitio

Ar Nulla bona definitio debet dari p opposita. copulatiue coniuncta
sz ista ē hmoi. q nō ē bona. Vno p. q. dicit adest z abest. So
q adest v abest i illa definitōe nō dicit act⁹ sz aptitudines sz nō ē incōue
niens aptitudines oppositoz copulatiue cōiūgi z esse simul z dicit de codē

Arguitur Illud qd adest z abest illud est corruptibile sed accidēs
non est corruptibile. quia tunc non esset vniuersale. ergo accidens nō adest
et abest. Solutio q illud qd adest z abest p m actum hoc est bene corrup
tibile. sed non illud qd adest z abest p m aptitudinem. Nam dictum fuit
q adest z abest non dicunt hic actus sed aptitudines. z sic accidens in vni
uersali bene adest z abest.

Arguitur Si ista definitio accidentis esset bona tunc sequeretur
q crines essent accidentia similiter capitū esset accidens. sed hoc est falsū
ergo illud ex quo sequitur. Sequela patet quia possunt adesse z abesse p
ter subiecti corruptionem. Solutio q omnia illa excluduntur per hoc
qd dicitur adest z abest. quia adest valet ibi tū sicut aptitudinaliter affir
matiuē predicatur. Et abest sicut aptitudinaliter negatiue pdicatur

Ar Nullum accidens potest abesse subiecto. ergo ista definitio est fals
sa. Accidens pbarur. quia si posset abesse subiecto tunc posset p
se stare sine subiecto qd est falsum. Solutio q abesse in definitōe acci
dentis non debet capi positiuē vt idem est q separim existere. sed potius
negatiue vt idem est qd non inesse vel non inherere vnde accidens qd iū ē
est in subiecto. Sed potest bene subiecto abesse z sic non esse.

Ar Viuere est accūs z tamen viuere non potest subiecto suo abesse
se. ergo ista definitio est falsa. scda pars accidentis patet. quia viuere in vi
uentibus est esse. sed esse non potest viuentibus abesse. Solo viuere ac
cipitur dupliciter. Vno modo vt dicit actū scdm inqū viuere est idem
q vitalem operatōnem exercere. z sic est accidens z potest adesse z abesse
quia viuens non semper exercet vitales operatōnes. Alio modo dicit ac
tum p mūz inqūm scz viuere est idem q esse viuū habere z sic non est acci
dens viuētis sed est in genere substantie z sic etiam nō pōt abesse.

e iij

Reparatiões

Querit quō diuidit accēs So-
lurio accēs diuidit in accēs

Segabile vt dormire lacere

Insepabile vt nigredo i coruo
et ethiope.

Et rō istius diuisionis est. quia omne accidēs comune fuit a pncipijs com-
plexionabilibus indiuidui. vel ergo illa pncipia sunt faciliter mobilia a sub-
iecto. z sic causatur accēs sepabile. vel sunt firmiter radicata in subiecto z
sic causatur accidēs insepabile.

Ar Nullū est accidēs insepabile. ergo ista diuisio est falsa. **Ans** pbatur
quia omne accidēs adest z abest preter subiecti corruptionē. vry
ex definitōe iam data. **Solutio** q̄ accidēs non dicitur hic insepabile cō-
tradictorie quasi nullo modo sepabile. sed potius contrarie. quia difficulter
a subiecto sepat. vel posset dici q̄ licet accēs insepabile non possit separi
fm rem. z ideo dicatur insepabile potest tamē tēne separi fm rō nem. quia
vt dicit porphyrus coruus potest intelligi albus z ethiops nitens cando
re preter subiecti corruptionem.

Seda definitio

Querit Que est secūda definitio accidentis. **Solutio** secūda de-
finitio est q̄ Accēs est qd̄ contingit eidem inesse z nō
in esse. **Et** rō istius definitōis est quia accēs inest subiecto suo p̄ causam
variabilem z mutabilem. z ḡ cōtingit ipm inesse vel non inesse

Ar Si ista definitio esset bona sequerē q̄ manus esset accēs. sed hoc
est falsum. ḡ illud ex q̄ sequitur. **Seq̄la** pbat q̄ ptingit manū inesse
forti vel non inesse. **Solutio** q̄ alius est modus essendi in quo manus
vel aliq̄ pars integralis ē in toto z alius quo accēs ē i subiecto. z ergo ar-
gumentū laborat in equiuocis equocat em̄ modus essendi in.

*Tertia definitio
accidentis*

Querit Que est tertia definitio accidentis. **Solutio** tertia des-
finitio est q̄ accidēs est qd̄ neq̄ est genus neq̄ species
neq̄ differentia neq̄ ppriū semper autē in subiecto subsistens. **Et** in definitio-
ne subintelligitur vniuersale p̄ genere z negatio alioz predicabilium p̄
differentia.

Ar Nulla bona definitio d̄z dari p̄ negatōnē. s̄z ista ehmōi. ḡ nō ē bo-
na. **Solutio** nulla bona definitio d̄z dari p̄ purā negatōnē. sed
bñ p̄t dari p̄ negatōnē dūmodo cū negatōne ponat aliqua particula affir-
matua z sic est hic. q̄z hic addit semp̄ autē in subiecto subsistens. **Uel** potest
dici q̄ nulla bona definitio d̄z dari per negatōnem nisi talis negatio det in-
telligere aliquā affirmatōnē. **Et** sic est in pposito quia p̄ negatōnē z remo-
tione alioz p̄dicabilū datur intelligi pprius modus predicandi ipius ac-
cidentis qui est predicari in quale accidentale inconuertibile. per quem a
posteriori ab alijs distinguit.

Querit Quare accēs plus definit p̄ negatōem alioz p̄dicabilū
q̄ genus vel species vel aliqd̄ alioz. **Solutio**

Predicabiliū Porphiri

Quod hoc est propter duas causas. Prima est quia accedens est vltimū predicabile. et sic quia alia predicabilia prius definita sunt sic accēns pot bene p negationem ipoz definiri. Sed si aliqd pcedens definitur p negationem posterioris vel ipsius accētis tunc cōmitteretur petitio principij. quia definirēt igitur notum p aliud ignotum.

Secūda causa est quia alia predicabilia sunt necessaria q̄ ad suas inherēntias. sed accēns quo ad suam inherēntiam non cadit sub necessitate et sic prius quodammodo necessitatem inherēntie in alijs repertam z igitur etiā per abnegationem alioz definitur.

Querit Quare in illa definitōe dicitur semper in subiecto subsistens. **S**olo rō illius est quia accēns esse est inesse. z igitur semper est in subiecto subsistens. Et etiā patet ex nomis interpretatōe dicitur em accedens quasi ad cadens vel a cadens.

Accidentia in sacramento eucharistie sunt accidentia trāme non sunt in subiecto. igitur male dicitur semper autem in subiecto subsistens.

Solutio Accedens sicut naturam semper est in subiecto subsistens. Sed quod in sacramento altaris accidentia nō sunt in subiecto hoc non est sicut naturam suā vel p potentia aliquā naturalem sed p potentiam supernaturalē z diuinam miraculose.

Accidens est prius quod accedens cōtingit eidem inesse z non inesse. et quod accedens adest z abest. igitur non est semper in subiecto subsistens.

Solutio quod accēns quod diu est z quod diu habet esse in rerū natura. tunc semper est in subiecto subsistens quoniam autem non est in subiecto tunc est corruptū z amplius non est. Et ergo dicitur Albertus quod semper non dicitur ibi distributōnem pro omnibus rebus generaliter sed dicitur distributōnem pro omnibus partibus duratōnis accidentis.

Tractatus secundus

Cōmune quidem est omnibus de pluribus predicari sed genus quidem et cetera

In hoc secūdo tractatu z finali istius libri pot. determinat de quinqz p̄dicabilibz p̄partie comparando sez ea ad inuicem penes cōuenientia z differēntia. Et diuidit in quinqz capitula. In quoz p̄mo agit de p̄partōne p̄dicabiliū in generali penes cōuenientiam z differēntiam.

Querit In quo cōueniunt oīa p̄dicabilia. **S**olutio in hoc cōueniunt quod cōmune est oībus predicari de pluribz. Sed hoc tamen differēt. puenit eis quia genus z differēntia p̄dicant de speciebz z indiuiduis. species vero solum de indiuiduis. p̄p̄riū de vna specie t̄m cuius est p̄p̄riū. z accēns de speciebz z indiuiduis. Et de oībus illis ponit porphirius exēpla in textu.

Querit Que est rō illius cōuenientie quod cōmune est oībus p̄dicabilibz predicari de pluribz. **S**olo rō illius est quod omnia

Reparationes

Predicabilia sunt vniuersalia. sed vlt est illud qd apertū natum est esse i multis et dici de multis.

Ar Predicari de pluribus est propriū predicabilibus. q̄ nō est eis cōmune. Cōsequētia tenet. qz cōmune et propriū opponitur. **Solutio** qz cōmune et propriū p̄pata ad vñū bñ opponūtur. sed nō qñ p̄pantur ad diuersa sicut fit in opposito. Nam predicari de pluribus dicitur cōmune predicabilibus qñ comparant inter se quia sic conuenit oibus. Sed dicitur propriū eis qñ p̄pantur ad indiuidua quibus non conuenit.

Capitulū secundū

Cōmune autē est generi et dñtīe cōtinentia specierum

In hoc secūdo capitulo porphirius specialiter comparat genus ad alia q̄ tuor. Et s̄m hoc diuidit istud caplm i q̄tuor pres. In quaz p̄ma comparat genus ad differentia. In secūda ad specie. In tertia ad propriū. et in quarta comparat genus ad accidens.

Querit Quare porphirius comparando predicabilia ad inuicem hic p̄ponit dñtiam speciei cum tamen superius definitio ipa p̄posuit speciem differentie. **Solutio** genus et species se habent correlatiue ad se inuicem. et ergo oportuit vñū in ordine ad alterū definire. et sic oportuit post capitulū de genere immediate capitulū de spē subūingere. vt seruaref ordo doctrine. Sed ipsis definitis et cognitis p̄gruū fuit significare ordinē nature quia s̄m illum differentia est prior specie. quia differentia est principium speciei et constituens ipsam.

Querit Quō comparat porphirius genus ad dñtiam. **Solutio** dupliciter. Primo quo ad conuenientia. Et secundum quo ad differentiam.

Querit Quot conuenientias ponit generis et differentie. **Solutio** tres. Prima ē qz gen⁹ et dñā in hoc conueniūt qz vtrūqz p̄tinet sub se plures spē q̄uis gen⁹ adhuc plures p̄tineat q̄ dñā. vt aīal cōtinet sub se hoīem et alia rōnalia. rōnale vero solū p̄tinet rōnalia sed hoīem et deum.

Ar Sensibile ē dñā aīalis et tñ p̄tinet tot spē q̄t aīal. q̄ istud dictum est falsum. **Solutio** qz dictū por. non intelligit de differentia constitutua sed diuisua.

Solutio Secūda conuenientia ē qz sicut q̄cūqz predicant de gnē. etiā predicant de spēb p̄tinent sub genere. ita q̄cūqz predicant de dñā predicant etiā de specie p̄eam constituta et de oibus indiuiduis illius speciei.

Solutio Tercia ē qz sicut destructo genere destruit oīa q̄ sub ipō sunt sic etiā destructa dñā destruit oīa que sub ipa sunt. Et rō istius conuenientie est quia destructo priore semper destruit inferius.

Querit quot dñtias ponit por. inter gen⁹ et dñtiam. **Solutio** sex. Prima est qz genus predicat de pluribus q̄ dñtīa aut aliqd alioz p̄dicabilū. Et hoc intelligit de differentia diuisua et non constitutua.

Predicabiliū Porphiri

Ar Prius dicitur est q̄ oīa p̄dicabilia pueniunt in hoc q̄ p̄dicantur de pluribus. q̄ p̄dicari de plurib; genus non differt ab alijs. **S**o q̄ hoc cōplexum de pluribus potest exponi dupliciter. Uno mō vt t̄m valet sicut de multis. 2 sic oīa p̄dicabilia conueniūt in hoc q̄ p̄dicant de pluribus. Alio modo potest exponi p̄partue vt valet t̄m sicut de magis multis et sic gen^o differt a d̄n̄tia 2 ab oīb; alijs q̄ predicat de pluribus vt hic d̄r.

Ar Exponēdo de plurib; compatiue sic acc̄s p̄dicat de pluribus q̄ genus. q̄ non puenit generi. **A**ns p̄batur. qz acc̄dēs p̄dicat de in̄ diuiduis diuersar; speciez. 2 de sp̄ibus illoz indiuiduoz 2 etiā generibus. **S**o^o lz acc̄s p̄dicat de plurib; q̄ gen^o q̄tū ad numerū suppositorum et subicibiliz t̄m genus excedit acc̄s in intencōnib; subicibiliū. qz genus p̄dicat p̄ se 2 directe de sp̄ibus 2 indiuiduis. S; acc̄s solum p̄dicat directe de indiuiduis 2 indirecte de sp̄ibus 2 generib;.

Secūda d̄n̄tia est q̄ genus cōtinet d̄n̄tias potestate vt aīal p̄tinet rōnale 2 irrōnale non autem econtra.

Tercia d̄n̄tia est q̄ gen^o ē prius d̄n̄tīs q̄s p̄tinet p̄tate. Et hoc patet a signo qz sublatis generib; auferūtur simul d̄n̄tie. sed sublatis d̄n̄tīs non oportet genera auferri vt sublato aīali auferūt etiā rōnale 2 irrōnale. S; nō econtra. quia si om̄es d̄n̄tie diuisiue aīalis auferant adhuc potest intell̄s q̄ substantia animata sensibilis que est aīal.

Quarta differentia ē q̄ genus predicatur in quid. sed differentia in q̄le bene possunt esse plures differentie vt rōnale mortale discipline suscepiibile mente sunt differentie hominis.

Sexta d̄n̄tia est q̄ genus in p̄stitucōne sp̄i simile est materie sed differentia similis forme.

Querit Quō por. compat genus ad sp̄ciem. **S**olo duplicib; ter. p̄tmo quo ad conuenientiā. sc̄do quo ad d̄n̄tiam

Querit Quot pueniētias ponit inter gen^o 2 sp̄m. **S**olo q̄ tres. Prima ē q̄ vtrūq; p̄dicat de plurib;. **S**ecūda cōuenientia est q̄ vtrūq; prius ē eo de q̄ p̄dicat. **T**ercia est q̄ vtrūq; eozū est totum ad ea de quibus predicatur.

Querit Quot d̄n̄tias ponit inter gen^o 2 sp̄m. **S**olutō sepr̄ vero continentur 2 non continent genera.

Secūda est q̄ oportet genera p̄iacere fm̄ intellectū ip̄is sp̄ibus. Et rō est qz genera non constituunt species nisi informata 2 contracta specificis differentijs. Sed illud qd̄ formatū 2 contractū constituit aliud 2 oportet p̄iacere 2 p̄intelligi fm̄ intellectum.

Tercia ē q̄ genera sunt priora sp̄ib; qz sunt cause specierum.

Quarta est q̄ interemptis generibus simul etiā interimūt species. S; non econtra. quia omnibus speciebus interemptis adhuc saluatur genus fm̄ intellectum licet non fm̄ esse reale.

Reparationes

Quinta differentia est q̄ genera p̄dicant̄ vniuoce de speciebus sed species de generibus minime.

Sexta differentia est q̄ genera abundant a speciebus p̄nec̄ta specierum quia p̄nec̄ta sp̄s. Sed sp̄s abundant a generibus p̄nec̄ta p̄p̄iaz d̄ant̄ q̄ d̄n̄t̄e sunt in sp̄s̄ actu. in generibus vero solū potestate.

Septima d̄n̄tia est q̄ sp̄s̄ nunq̄ p̄t̄ fieri generalissimū. nec ec̄tra gen̄ nunq̄ potest fieri specialissimū.

Querit̄. Quō compar̄ pot. genus ad p̄p̄iū. **S**olū dupliciter. primo quo ad cōuententiā. et sec̄do quo ad d̄n̄tiam.

Querit̄. Quot cōuententias ponit̄ pot. inter genus et p̄p̄iū **S**olutio tres. **P**rima est vtrūq̄ sc̄z tam genus q̄ p̄p̄iū sc̄q̄ur̄ specie de qua p̄dicat̄ s̄m̄ ordinē cōsequentiē.

Sec̄nda est q̄ vtrūq̄ sc̄z tam genus q̄ p̄p̄iū equaliter p̄cipiat̄ a speciebus et non s̄m̄ magis et minus.

Tercia est q̄ cōmune est vtrūq̄ sc̄z tam generi q̄ specie p̄dicari vniuoce.

Ad p̄p̄iū est acc̄ns̄ p̄dicam̄t̄ale. sed acc̄ns̄ nō p̄t̄ vniuoce p̄dicari de subiecto. **I**sta cōuententia est falsa. **S**olutio licet p̄p̄iū nō p̄dicat̄ vniuoce definitōne dicente quid qua definit̄ in suo genere. tamē bene p̄dicatur vniuoce definitōne dicente p̄pter quid que datur p̄ principia sui subiecti. **A**lij dicunt q̄ p̄dicatio vniuoca accipit̄ dupliciter. **U**no mō p̄ predicatōne essentiali. et sic p̄p̄iū nō p̄dicat̄ vniuoce. **A**lio mō p̄ oī p̄dicatōne necessariā et ordinatā. et sic p̄dicatio p̄p̄iū est vniuoca.

Querit̄. Quot differentias ponit̄ pot. inter genus et p̄p̄iū **S**olū quinque. **P**rima est q̄ genus s̄m̄ naturam p̄p̄iū est in eo de quo p̄dicatur sed p̄p̄iū s̄m̄ naturā et intellectū est posterius specie de qua p̄dicatur.

Sec̄nda differentia est q̄ genus necessario p̄dicat̄ de pluribus speciebus sed p̄p̄iū p̄dicatur solum de vna specie cuius est p̄p̄iū.

Tercia differentia est quia p̄p̄iū p̄dicatur cōuertibiliter de eo cuius est p̄p̄iū. sed genus de nullo p̄dicatur cōuertibiliter.

Quarta differentia est q̄ p̄p̄iū in est omni soli et semper. sed genus in est bene omni et semper specie de qua p̄dicatur sed non soli. quia etiā in est alijs speciebus.

Quinta differentia est q̄ species interempte nō simul interimūt genera quoz sunt species. sed p̄p̄ia interempta simul interimunt ea quibus sunt p̄p̄ia et contra.

Ad posterius non destruit prius. sed p̄p̄iū est posterius sp̄e cuius est p̄p̄iū. **I**tem nō destruit seu interimūt sp̄em. **S**olutio q̄ argum̄tum p̄bat bene q̄ p̄p̄iū nō interimat̄ v̄l destruat̄ sp̄em causaliter sed bene tū cōcomitatur. **E**t hoc p̄terea q̄ p̄p̄iū et sp̄s̄ h̄nt̄ eadem p̄ncipia. et ergo quia corrupto p̄p̄io corruptūtur p̄ncipia p̄p̄iū que etiā sunt p̄ncipia speciei. **I**tem cōcomitant̄ etiā corripit̄ species.

Querit̄. quō compar̄ pot. genus ad accidens. **S**olutio dupliciter

Predicabiliū porphiri

pmo quo ad uenientiam. scdo quo ad dñam.

Queritur Quō ppar gen^o ad accñs q̄ ad uenientia. So^o pontē vnā uenientia Et dī q̄ in h̄ uenitū gen^o z accñs q̄ vtrūq̄ p̄dicat de plurib. Et hoc uenit tā accñi sepabili dī q̄ insepabili. Sicut exēpli gr̄a moueri (q̄ d̄ accñs sepabile) de valde mult̄ p̄dicat Et nigrum (quod est accñs insepabile) p̄dicatur de omnibz corz uis ethiopiū z de multis inanimatis scz de carbonibz ebēno zc.

Queritur Quot differentias ponit porphirius generis et accñtis. **Solutio** q̄ quattuor. Prima est q̄ genus est añ spēs de q̄bus p̄dicatur sicut p̄ncipium añ p̄ncipiatū Sed accidētia sunt q̄ sunt q̄ posteriora spēsbus z indiuiduis de quibz p̄dicantur. **¶** Scda dñā est q̄ genera equaliter p̄cipant a spēsbus. Sz accidētia non p̄cipant equaliter a spēsbus vel indiuiduis sz fm̄ magis z minus.

¶ Tertia dñā est q̄ accidētia p̄ncipaliter z imediate subsistunt in indiuiduis q̄ sunt eoz p̄p̄ia subiecta. Sz genera z spēs naturalr̄ sunt p̄ora in h̄ indiuiduis. qz genera sunt p̄ncipia essentialia spēs z spēs sunt totū eē indiuiduoz sz quod ē p̄ncipium p̄ncipij ē etiam p̄ncipium p̄ncipiatū.

¶ Quarta ē q̄ genera p̄dicantur in eo quod quid est de spēsbus. Sz accidētia p̄dicantur solum in quale.

Querit Quō docet porphirius reducere omēs istas dñās ad certum numez. **Solutio** dī q̄ qz quinqz sunt p̄dicabilia z vnumq̄ dī differt ab alijs quattuor sic sunt quater q̄ncz dñe z qz quater q̄ncz faciunt viginti. ergo in toto sunt viginti dñe p̄dicabiliz Sz tamē qz posteriora p̄dicabilia differūt a p̄oribus eisdē differentijs q̄bus p̄ora differebant a posterioribz. ergo nō est necesse omēs illas dñās toties ponere sz manēt solum decem ita q̄ genus habz quattuor differentia tres spēs duas z p̄p̄ium vnā.

¶ Tertium capitulum.

Comune ergo differentie z speciei est equaliter participari

¶ In hoc capitulo porphirius ppar dñām ad alia p̄dicabilia. Et diuisditur in tres pres. in quarum p̄ma ppar dñām ad spēm. In scda ad p̄p̄ium. z in tertia ad accidens.

¶ Querit Quō ppar dñām ad spēm. **Solutio** duplr̄. p̄mo quo ad conuenientiam. scdo quo ad differentiam.

Querit Quot uenientias ponit inter dñām z spēm. **Solutio** q̄ solutio duas. Prima ē q̄ commune ē vtrūq̄ scz dñe z spēi equaliter p̄cipari a suis inferioribz. Scda ē q̄ dñā z spēs sp̄ assunt h̄is a q̄bus p̄cipantur. Exēpli gratia. vt sp̄ socrates ē rationalis z sp̄ ē homo. Et ex isto passu allegatur a ueritate qua p̄muniter dī. Siue socrates sit siue nō sit sp̄ est rationalis z homo.

Querit Vtr̄ illa autoritas porphirij sit vera. **Solutio** q̄ sic Et ratio illius est. qz quā docūq̄ habitudo p̄dicari ad

Reparationes

Subiectū est ppetua tunc ppones semp sunt vere. Sed sic est de illis pponibus. Socrates est rationalis socrates est homo. ergo ille ppones sunt semp vere. **¶** Dicitur p batur qz in eis p dicitur spes vel dicitur de individuo s3 habitu do generis ad spem vel spei vel dicitur ad individua est ppetua vt dicitur aut cenna z algasel. **¶** Preterea scdo. omnis ppo essentialis est necessaria z sp vere. s3 iste socrates est homo socrates est rationalis sunt ppones essentielles. ergo sunt necessarie z sp vere. **¶** Preterea tertio. socrate corrupto ista est vera. Socrates est socrates. qz ibi idē p dicitur de se ipo. **¶** S3 ad illam socrates est socrates. sequitur ista socrates est homo. qz pns est de intellectu astitis. ergo socrate corrupto adhuc ista est vera. socrates est homo z p pns siue socrates sit siue no sit semp est homo z rationalis etc.

¶ Ad hunc ens no potest predicari de no ente. S3 socrate no exite adhuc ho est vere ens. ergo no potest predicari de socrate no ente. **¶** Dicitur p batur qz adhuc ho saluat in alijs suppositis existētibz. **¶** Solutio qz quod dicitur Socrates est ho ibi no predicat existēs de no exite. s3 predicat natura humana pcepta. vt dicibilis de pluribz de eadē natura pcepta vt hec ē z singularis in quo qdem singulari ipa actu z intellectu includit. vñ nature sic intellectu z pparte ad id in quo ipa actu z intellectu includit accidit existere vel no existere. **¶** Ergo ad veritatem talium pponum no requirit existētia rerum. s3 sufficit sola vnio extremoz. vñ solet dici qz tales p dicationes fundant in ppetua habitu dine z ordinabilitate rez scz generum spcerum dicitur z individuz adinuitem.

¶ Ad destructis pms substantijs impossibile est aliqd aliorum remanere fm p m in p dicatione. ergo socrate no existente vel alijs quo singulari iste ppones no pnt esse vere. socrates est ho. socrates est rationalis. **¶** Solutio qz destructis pms substantijs impossibile est aliquid alioz remanere fm esse existētie. qz illa hnt oia alia a pms substantijs. **¶** S3 bñ potest aliqd remanere fm esse essentie z fm esse ordinis inferioroz ad superius z eodē qz tale ēē no hnt alia a pms substantijs s3 est ppetuum.

¶ Bene sequitur. si socrates est ho. ergo socrates est. qz ibi arguit a pponēde tertio adiacēte ad ipm scdm adiacēs. s3 socrate no existēte ista no est vera. socrates est. **¶** Tertio ista no erit vera. socrates ē homo. **¶** Solutio qz illa pna no valet. si socrates est homo. ergo socrates est sed pmitit fallacia quodamō ad dicto fm quid ad dictum simplr. qz arguit ibi ab esse essentie z pcepto ad esse existētie z ratū in natura. **¶** Et qñ dicit qz ibi arguit a pponē de est tertio adiacēte ad ipm scdm adiacēs. **¶** Dicitur est qz illa pna no tenet nisi in p dicatione accidentibus sicut qñ arguit sic socrates est albz. ergo est. no aut in p dicatione essentialibus sicut est in p dicatione. **¶** Et ratio diuersitatis est. qz p dicatione accidentalia realia no pueniunt nisi existentibus. Sed p dicatione essentialia abstrahunt ab existentia z no existentia z ergo equaliter attribuntur existentibus z no existentibus.

¶ Queritur. Quot differentias ponit porphyrius inter differentiam z speciem. **¶** Solutio quatuor. **¶** Quia

Predicabiliū porphiri

ma est q̄ drā p̄dicatur in quale. sed spēs in quid.

¶ Sc̄da drā est q̄ drā generica q̄ pprie drā est h̄z eē in plurib; spēb;. Sed spēs q̄ e pprie spēs sc̄z spēs specialissima n̄ h̄z eē i plurib; spēb; s̄z solū i plurib; individuis que sunt sub eadem specie.

¶ Tertia drā est. qz drā fm naturā z intellectū ē p̄oz spē sicut p̄ncipiū est p̄us p̄ncipiatō. Et rō est. qz illud est p̄us fm naturā z intellectum a quo nō p̄uertit subsistendi p̄sequētia s̄z a drā ad spēm nō p̄uertit subsistēdi cō sequētia. ergo differētia est p̄oz spē fm naturam z intellectum.

¶ Quarta drā est. qz vna drā cōponit cū alia ad p̄stituenduz spēm sicut ratōnale z mortale p̄ponunt ad p̄stituendū hōiem. s̄z vna spēs nō p̄ponit cū alia vt gignāt alia spēm. vñ q̄uis qdā equa in p̄culari cuidam asino in p̄culari p̄misces ad muli generatōem. tñ equa simp̄l̄r z vlt̄ sumpra nū q̄ vlt̄ asino p̄ueniens pficiet mulum.

¶ Quare repugnat duab; spēb; p̄currere ad p̄stitutōez tertie spēt nō aut̄ differētis. **S**o q̄ rō diuersitat; ē. qz spēs est ens in vlt̄io actu formāl̄ p̄fectū. s̄z ex duob; entib; actu z formāl̄ p̄fectū nō p̄ fieri tertii q̄ ex duab; spēb; nō p̄ fieri tertia spēs s̄z sic nō ē de differētis. q̄ zc.

¶ Due differētie sunt etiā entia in actu vel duo actus. ergo etiāz ex duab; differētis nō p̄ fieri tertii sicut nec ex duab; spēb;. **S**olutio s̄z dr̄ne sint duo actus. tñ nō p̄uenit eis p̄stituere tertii in q̄tum sunt actus s̄z inquantū vna ē alteri subordinata z in q̄tum vna est in potētia q̄da mō ad alia. Et hoc p̄z ex exēplis p̄z. exēplificāris de rōnali z mortali.

¶ Et equa z asino generat mulus. z tñ sunt due spēs. q̄ due spēs p̄ne p̄currere ad p̄stitutōem tertie spēt. **S**olutio iā patuit. qz q̄uis p̄cularis equa z p̄cularis asinus p̄currāt ad generatōem muli. p̄pter v̄ cimitatem z p̄plexionem z p̄portōnem seminum nō tamen equa z asinus in cōmuni zc.

¶ Contra **S**i nō repugnat indiuiduis seu p̄cularib; tunc etiā nō debet repugnare spēbus. pb̄atur a simili. **S**olutio q̄ non est simile. qz generatōnes sunt singulariū p̄mo metaphȳtice z ergo p̄ actum generatōnis potest aliquid p̄ducī a duob; indiuiduis diuersis vnum spēz qd nō p̄ p̄ducī a duab; spēb;.

¶ Queritur Quō p̄pat porphiriū drām ad ppriū. **S**olutio **S**olutio p̄mo quo ad p̄uenientiam. z sc̄do quo ad differētia. **¶** Et ponit p̄mo duas p̄uenientias differētie z ppriū. **¶** Prima ē qz vtrūq; sc̄z tam differētia q̄ ppriū equaliter p̄cipiat̄ a suis subiectib; bus. **¶** Sc̄da est qz vtrūq; sc̄z tam differētia q̄ ppriū vt uicē uersaliter inest illi cui inest. **¶** Et ratio illius est. quia vtrumq; attribuitur ei cui attribuitur fm nature potētia. z ergo q̄uis aliquis vno pede vlt̄ vtrōq; sit tñ carus. tamen p̄pter hoc nō perit in ipō sua substantia formalis que for̄z mat̄ur ad habendum duos pedes.

Reparaciones

Querit Quot drās ponit porphirius inter drām ⁊ p̄prium. **Solutio** duas. Prima est q̄ drā generica que est vere drā sp̄ dr̄ de pluribus sp̄ebus. S; p̄prium nō p̄dicatur nisi de vna sola specie cuius est p̄prium.

¶ Sec̄da drā est q̄ drā seq̄tur ad ea quoz ē drā s; nō p̄uertibiliter. p̄prium autē hoc p̄uertibiliter seq̄tur ad sp̄m de qua p̄dicatur ⁊ cuius est p̄prium.

Queritur Quō comparat porphirius differentiam ad accidens. **Solutio** dupliciter primo quo ad cōuenientiam, ⁊ secundo quo ad differentiam.

Queritur Quot p̄ueniētiās ponit inter drām ⁊ acc̄ns. **Solutio** duas. Prima est q̄ vtrius p̄mune ē de pluribus p̄dicari ⁊ hoc ex eo q̄ vtrumq̄ est vlt̄.

¶ Sec̄da p̄ueniētia quam h̄z p̄prium sp̄cialiter cum acc̄nte inseparabili est q̄ tam drā q̄ acc̄ns inseparabile sp̄ affunt h̄is de q̄bus p̄dicant. vt parz exemplariter de bipede quod est differentia et de nigro quod est accidēs inseparabile in cozo.

¶ **Ar̄** Nigres do potest a cozo separi. ergo accidēs inseparabile nō sp̄ adē illi de quo p̄dicat. **Ans.** p̄b̄at. q̄ paucis sup̄iorib; annis visus ē in insigni ciuitate coloniensi cozuus albu. **Solutio** acc̄ns inseparabile p̄t p̄pari ad suum subiectū dupl̄. vno mō vt ad subiectū t̄m ⁊ inq̄s̄tū est q̄d p̄st̄itutum ex p̄ncipijs substantialib; q̄ sunt materia ⁊ forma. Et hoc mō acc̄ns tale p̄t bene separi a suo subiecto. Alio mō vt ad subiectū ⁊ causa; et s̄m eē talis vel talis p̄plexionis q̄d h̄z ex p̄ncipijs p̄plexionārib; q̄ sunt qualitates p̄me calidū frigidū humidū ⁊ siccū. ⁊ hoc mō acc̄ns inseparabile nō p̄t separi a suo subiecto. Et s̄ domin⁹ albertus dicēs q̄ possit p̄ adiu; rozum arts fieri cozuus albu ostēdit modum p̄ que possunt mutari p̄ncipia p̄plexionalia subiecti. q̄ illis manētib; nūq̄ fieret cozuus albu.

Queritur Quot drās ponit porphirius inter drām ⁊ acc̄dens. **Solutio** q̄ tres. Prima ē q̄ drā p̄inz ab̄itu sue p̄munitatē oia illa de q̄bus p̄dicat. acc̄ntia vero nō veterē p̄prie cōtinent s; q̄dam quodammodo p̄tinent ea de q̄bus p̄dicantur inq̄tum in pluribus sunt ⁊ ea excedunt. Alia vero magis p̄tinentur inq̄tum subiecta de quibus p̄dicantur excedunt ip̄a.

¶ Sec̄da drā est q̄ drā nō suscipit magis ⁊ minus sed b̄n acc̄ns.

¶ Tercia drā est q̄ p̄trarie d̄me sunt inq̄miscibiles ad p̄st̄itutum vni us sp̄ci sicut p̄z de rōnali ⁊ irrōnali. S; accidētia p̄traria b̄n admiscē possunt p̄misceri sicut duo p̄trarij colores p̄miscentur ad p̄st̄itutum meū vij coloris.

¶ **Ar̄** Contraria expellunt se ab eodem subiecto. ergo nō possunt ad inuicem p̄misceri. **Solutio** licz p̄traria s̄m esse intentum ⁊ p̄fectum expellant se nō tamē s̄m eē remissum.

¶ Quartum capitulum.

Predicabiliū porphiri

Spēi autē z pprii cōe est de seinuicem predicari Nam si

In h̄ q̄rto capitulo por. dētermiat de p̄parōe spēi ad aliā p̄dicabilia se
quētia Et diuidit in duas pres. qz i p̄ma p̄par eā ad ppriū. sc̄do ad accēns

Querit Quō p̄par spēm ad ppriū. **Solutio** dupl̄r. p̄mo q̄
ad p̄uenientiā. sc̄do quo ad d̄rām. Et ponit duas cōs
uenientias. Quaz p̄ma est q̄ hoc h̄nt cōe spēs z ppriū q̄ de seinuicē p̄uer
tibiliter p̄dicant. **S̄cda** est q̄ ambo equaliter p̄cipant z nō fm maḡ
et minus ab his a q̄bus p̄cipantur.

Querit Quor d̄rās ponit por. inter spēm z ppriū. **Solutio**
quattuor. **Prima** ē q̄ spēs q̄ est spēs ad vnū p̄t eē gē
nus ad aliud. z hoc loquendo de spē subalterna. **Sz** ppriū qd̄ est ppriū
respectu vnus spēi impossibile est esse aliarum spēm.

S̄cda d̄rā est q̄ spēs p̄or est ppriū fm naturā z intellectū ppriū vero
est posterius. Et ratio illius est. qz ppriū causatur a spē.

Tertia d̄rā est q̄ spēs semp̄ actu est in illo de quo p̄dicatur. sed ppriū
solum fm aptitudinem z aliquando actu.

Quarta d̄rā est. qz illa d̄rā q̄ suis definitōibz distinguunt. s̄ sic est de
spē z ppriū. ergo d̄rā. **S̄mo** p̄z ex p̄us dicitis.

H̄ Quare por. plus dicit q̄ spēs z ppriū d̄rā suis definitōibz q̄ d̄rā
cat hoc de alijs cum n̄ oia p̄dicabilia suis definitōibz differāe

Solo q̄ hoc ē p̄pter duas causas. **Prima** ē qz spēs z ppriū h̄nt eadē
p̄ncipia z ita magis vident̄ p̄uenire q̄ alia. **S̄cda** est. qz ppriū z sua spēs
p̄dicant de seinuicē p̄uertibiliter. ne ergo aliquis putet q̄ sint idem dicit
q̄ pprijs suis rātibz differant.

Querit Quō p̄par por. spēm ad accēns. **Solutio** dupl̄r p̄ri
mo quo ad p̄uenientiā. sc̄do quo ad d̄rām. Et pos
nit p̄mo vnā p̄uenientiā. Dicens q̄ in hoc p̄ueniūt spēs z accēns q̄ cōe ē
eis inq̄tū sunt v̄lia de pluribz p̄dicari. **Alie** vero p̄uenientie spēi z accēns
sunt rare eo q̄ plurimum a se differant.

Q̄ Quor d̄rās ponit inter spēm z accēns. **Solo** q̄ quattuor. **Prima**
ē. qz spēs p̄dicatur in quid sed accēns in quale.

S̄cda d̄rā est. qz vnus indiuidui est solū vna spēs. p̄xima z immediat̄
sa. sed n̄ vnus indiuidui possunt esse multa accēntia tam separabilia q̄
inseparabilia.

Tertia d̄rā est. qz spēs potest intelligi in se existens ex suis p̄ncipijs
substantialibus ante accidentia que sunt in ip̄a. **Sed** accidentia non. quia
accidentia p̄supponunt subiectum.

Quarta d̄rā est. qz spēs p̄cipat̄ suis inferioribus equaliter. sed accēns
p̄cipatur fm magis z minus.

¶ Quintum capitulum.

Cōmune autē pprijs z inseparabilis est accēntis q̄ p̄ter ea nūq̄
f ij

Reparationes

In hoc quinto et finali capitulo ponitur pariter primum ad accensum. Et hoc dupliciter primo quo ad convenientiam et secundo quo ad diversitatem.

Quæritur Quot convenientias ponit primum et accensum? **Solutio** duas quas prima est quod primum et accensum inseparabile se assumunt illis quorum sunt. ita quod præter illa subiecta nunquam possunt subsistere. quod sicut præter risibile non subsistit homo in natura. sic etiam sine nigredine non subsistit coruus. **Secunda** convenientia est. quod sicut primum seipsum adest illi cuius est primum. ita etiam accensum inseparabile adest omni et seipsum non solum. **In** signum cuius accensum inseparabile non predicatur prout dicitur de eo cuius est.

Quæritur Quot diversitates ponit ponitur inter primum et accensum? **Solutio** tres. **Prima** est quod primum convenit solum uni speciei. scilicet accensum inseparabile convenit pluribus speciebus. **Exempli gratia** risibile convenit tamen homini. nigra quod est accensum inseparabile non solum convenit ethiopi vel corvo sed etiam alijs scilicet carboni et ebano et alijs. **Et** capitulum ibidem per arborum quadam quod cesa durecit in lapide et ebano.

Secunda diversitas est quod primum predicatur prout dicitur de eo cuius est primum minus. **Accensum** vero inseparabile non predicatur prout dicitur.

Tertia diversitas est quod primum equaliter precipat ab his a quibus precipat. scilicet accensum precipat sibi magis et minus. **Et** dicitur ponitur in fine conclusio quod sunt adhuc alie convenientias et diversitates horum quod predicabilia. scilicet ille qui iam dicitur sunt sufficienter ad noticiam et distinctio eorumdem. **Et** tamen de libro predicabilium ponitur brevis ter dictum sufficit.

Irra initium libri predicamentorum aristotelis.

Quæritur primo **Quæ** est ratio ordinis istius libri ad sequentem? **Solutio** est duplex. **Prima** est quod simplex et incomplexum est ante positum vel complexum. **Sicut** in isto libro determinat de simplicibus et incomplexis sive de partibus enunciationis in libro

vero sequenti per hermenias determinat de complexis. quod de totali enunciatione. ergo iste liber per se ordinem præcedit illum. **Secunda** ratio est. quod præter logicæ ordinem sicut ordinem operationum nostri intellectus. quod logica est scilicet dicitur etiam ratio. **Et** ergo sicut prima operatio præcedit secundam et secunda tertiam ita iste liber predicamentorum præcedit librum per hermenias. et ille præcedit totam novam logicam.

Predicamentorum Aristotelis

Queritur *Utr de decem predicamentis sit scia.* **Solo** q̄ sic
Etro est. qz de illis p̄ esse scia q̄ ueniunt in aliq̄
cōi subiecto cui demonstrant inesse passionēs p̄ p̄ria z adēquata p̄ncipia
sz decem p̄dicamēta sunt h̄mōi. ergo. **Minor** statim patebit.

Ar Omnis scia habet p̄ncipia z causas. sed p̄dicamēta nō h̄nt p̄n
cipia z causas. q̄ de eis nō p̄ esse scia. **Minor** p̄t qz p̄dicamēta
sunt p̄ma p̄ncipia. **Solutio** alberti qz p̄dicamēta p̄nt dupl̄t p̄siderari.
vno mō vt sunt nature quedam z p̄es entis. z sic nō habent aū se aliqua
p̄ncipia formalia z vnioca. sed sic nō p̄siderant a logico sed a metaphysico.
Alio modo possunt p̄siderari vt sunt quedā dictibilia incōpleta in ges
nere p̄m sub z supra ordinata. Et sic habent aū se p̄ncipia remota z p̄in
qua remota sunt modi essendi rerum a q̄bus sumuntur modi predicandi
penes quos distinguunt p̄dicamēta. sz p̄ncipia p̄inqua etiam formalia z
vnioca p̄m qz cadūt sub p̄sideratōe logicae sunt aū p̄dicamēta

Ar Scia nō habet de aliquo nisi p̄notius sz p̄dicamētis nihil est no
tius. q̄ de p̄dicamētis nō p̄t haberi scia. **Minor** p̄bat. qz it̄ p̄is
ma p̄ncipia. sz p̄mis p̄ncipijs nihil est notius. **Solo** qz duplicia s̄t p̄is
ma p̄ncipia. q̄dā sunt p̄plexa z illis nihil est notius. qz stant in seōibz nostri
intellectus. vt p̄z de isto p̄ncipio oē totū ē maī sua p̄e qd̄ statim cogno
scitur cognis terminis. Alia sunt p̄ma p̄ncipia incōpleta. Et talia sz p̄na
se sint notissima. tamē nō sunt nobis maxime nota z talia sunt decem p̄di
camenta. z ergo de eis potest bene esse scia.

Ar Idem est scia z scia vna. sed de decem p̄dicamentis nō est vna
scia. ergo de eis nō est scia. **Minor** p̄batur. qz decem p̄dicamentis
za sunt decem p̄mo diuersa. **Solutio** sz decem p̄dicamenta sint decē p̄mo
diuersa. tamē illa decē reducunt ad duo. scz substantiam z accidens et illa
duo p̄nt in vnum quod est ens ordinabile in genere p̄m sub z supra. Et
si dicat p̄mo diuersa nō possunt in aliquo vno uenire. qz alias non essent
p̄mo diuersa. **So** qz nō possint uenire in aliq̄ vno reali tū bñ in aliquo
vno inr̄tionali. Et tale est ens ordinabile in genere zc.

Queritur *Utr ista scia predicamentorum sit realis vel raronalis.* **Solutio** est raronalis. Et hoc sic p̄batur
qz illa scia est raronalis que p̄siderat entia inq̄trum substantiarum passionibz
raronis. sed scia istius libri est h̄mōi. ergo est raronalis. **Minor** est nota.
qz scieantur quēdam dū z res de quibus sunt supple formaliter consi
derate. **Minor** probat. qz ista scia p̄siderat p̄dicamenta inquantum eis
attribuitur vniocē p̄dicari z sic de alijs.

Ar Illa scia est realis z nō raronalis que p̄siderat entia realia. sz ista
est h̄mōi. ergo est scia realis. **Minor** p̄batur qz decem p̄dicamē
ta sunt entia realia. **Solutio** sz p̄dicamenta sint entia realia tamen vt
sic nō p̄siderantur in ista scia sed inquantum eis attribuitur passionēs
raronis. Et de hoc superius dictum fuit quando querebatur vtrum lo
gica sit scia realis vel raronalis.

Reparationes

Subiectū huius

Queritur Quid est subiectū istius libri **Solutio** ens ordinabile in ratione subijcibilis et predicabilis prout substat voci talem ordinem fecant. Et quod hoc sit subiectum patet. quod subijcuntur et ditiones subiecti attributionis. Preterea in isto libro principia liter determinatur de ordinatione subijcibilium et predicabilium adiuuicem et ergo ordinabile secundum rationem subijcibilis et predicabilis debet esse principium et principale consideratum in ista scia. Et quod additur ibi. prout substat voci talem ordinem fecant sumptum est ex boetio qui dicit quod liber predicamentorum est de decem primis vocibus decem rerum prima principia fecantibus. Et si dicatur quod logica non est de vocibus. quod hoc spectat ad grammaticas ergo male dicitur quod liber predicamentorum est de decem primis vocibus. Solutio scoti quod boetius in illa loquutione intellexit passiuam per actiuam hoc modo liber predicamentorum est de decem primis vocibus decem rerum prima principia significantibus. id est de decem generibus per decem voces significatis.

Ad Nullū pplexū prout esse subiectū. sed ens ordinabile in ratione subijcibilis et predicabilis etc. est quod pplexū. ergo non prout esse subiectū istius libri. **Solo** hanc sit quod pplexū secundum vocem non tamen secundum re vel secundum fecantem. vel mur enim illo pplexo loco vnius vocis incoplexe nobis deficientis.

Ad Si ens ordinabile etc. esset hic subiectū. tunc sequeret quod decem predicamentorum esset aliquod compositum vniuocū. sed hoc est falsum. ergo. Solutio quod nihil prohibet aliquid esse commune vniuocū decem predicamentis secundum esse logicū consideratis quibus ipsis nihil possit esse commune vniuocū consideratis secundum esse reale. vel vult aristoteles quarto metaphysice. Vel posset negari se quela. quod non oportet quod subiectum scie semper sit vniuocum. sed sufficit quod sit commune analogum ad quod omnia in scia considerata possint haberi reductionem et attributionem.

Equiuoca dicuntur quorum solum nomen est commune

De Quō diuidit iste liber predicamentorum. Solo prima sui diuisione diuidit in tres tractatus. In quorum primo determinat de antecedentibus. In secundo de veris predicamentis. Et in tertio de posterioribus. Primus tractatus subdividit in tria capitula. In quorum primo determinat de tribus primis modis predicandi. In secundo de duabus diuisionibus. Et in tertio de duabus regulis. Primum capitulum item diuidit in tres partes. quod prima ostendit quod sit modus predicandi equeus. In secunda quod vniuocus. et in tertia quod denotatiuus

Quid est antecedentium. Solo est quod dicitur pambulū ab aristotele traditū inmediate aut vera predicamenta valēs ad noticiā eorum a priori. Et per hoc quod dicitur a priori excludunt posteriora quia illa etiam valent ad noticiā predicamentorum sed a posteriori. ista vero antecedentia valēt a priori et hoc in quantum cadunt sub consideratione logica. Et sic soluit argumentū quo possit argui vel esse quod decem predicamenta sunt prima principia. quod nihil est aut ea quod nihil est aut ea secundum esse reale sed bene secundum intentionale et vel cadunt sub consideratione logica

Antepredicamentū

Reparationes

sed equiuoca sunt zizania in orzo predicamentali nō serenda Et ergo are
fores illa premitit tanq̄ extirpanda z a pposito abijcienda.

Prima definitio antepredicamentalis.

Equiuoca dicitur.

Queritur Que dicitur equiuoca **Solutio** Equiuoca di
cuntur quozū soluz nomē est cōmune et ratio sub
stātie s̄m illud nomē est diuersa. Et debet illa definitio sic exponi (Equi
uoca) supple equiuocata (dicuntur quozū) supple equiuocatozū (soluz no
men) id est nota mentis vel vox informata potenciali ratione significan
di (est cōmune Et ratio substantie) id est definitio vel ratio rei significan
te s̄m illud nomē est diuersa) id est alia z alia. Exemplum est vt anis
mal homo et q̄ pingitur hoc est homo verus et homo pictus sunt equi
uoca equiuocata animalis. quia habent solum nomen animalis cōmune
sed ratio substantie. id est definitio s̄m illud nomen est diuersa qz si quis
assignet quid sit vtrūqz quo sunt animalia ille assignabit propriam vtrū
usqz rationem. quia aliam oportebit assignare definitionem de anima
si vero et aliam de animalia picto.

Arguitur Illa non possunt definiri que non habēt vnam
et eandem rationem. sed equiuoca non habent
vnam et eādem ratōnem. ergo non possunt definiri. Maior est nota z mi
nor probatur ex definitione equiuocozū iam data. **Solutio** q̄ equiuoca
possunt considerari dupliciter. vno modo s̄m se z s̄m q̄ veniūt in com
muni noie equiuocante. z sic non possunt definiri quia sic non habēt vnā
rationem. vt bene probat argumentum. Alio modo possunt considerari
s̄m q̄ conueniunt in vna intentione sc̄a. z habent vnam rationem. sc̄z
illam que hic posita est et sic p̄ illam rōnem definiuntur.

Contra Solius vniuoci est definitio sed equiuocum non est
vniuocum. ergo **Solutio** ad maiore q̄ solius vniu
uoci est definitio proprie dicta sed ista non est talis sed qualicūqz notifica
tio vel posset dici ad maiorem q̄ equiuocū s̄m q̄ hic definitur est vniuocū
cum. quia hic definitur secunda intentio. sed in illa secūda intentione om̄
nia equiuoca vniuoce conueniunt

Queritur Quare definiuntur hic equiuoca in plurali nu
mero **Solutio**. qz hic definiuntur equiuoca eq̄
uocata z illa sunt s̄ḡ plura siue multa.

Predicamentorum Aristotelis

A casu est quod fecit plura diuersis rationibus equaliter et eque primo sine ordine. ut canis.

Equiuocans est dicitur diuersis rationibus plura significans ut canis. Et est duplex scilicet

Querit Quod duplex est equiuocum. Solo duplex scilicet equiuocum

A consilio est quod significat plura quod dicitur ordine per prius et posterius. Et tale est triplex. quia quiddam dicitur secundum

proportiones vel sanum de anima li vrina medicina etc. Similitudines ut homo de homine vero et picto. Trassumptionem. ut curru dicitur de cursu animalis et aque.

Equiuocatum est si significatum equiuocantis. Et est duplex scilicet.

A casu est res significata per equiuocum equiuocans a casu. ut si dicitur celeste est equiuocatum istud equiuocum quod est canis.

A consilio est fecit equiuocum equiuocantis a consilio. ut homo uergerus vel homo pictus dicitur equiuocum equiuocatum a consilio illius termini homo.

A nomina non habent nomen commune Sed equiuoca equiuocata sunt mer nomina. ergo non habent nomen commune. Et per pleques definitio equiuocorum est falsa. **S**o quod equiuoca accipiunt dupliciter. uno modo per uocibus fecerunt et sic sunt nomina sed sic non definiuntur hic. **A**lio modo pro rebus fecerunt et sic non sunt nomina. Et hoc modo in proposito definiuntur quando dicitur equiuoca dicuntur quorum solum nomen est commune et ratio substantie secundum illud nomen est diuersa

A si illa definitio esset bona tunc sequeretur quod uerba non possent esse equiuoca. Et tunc sequeretur quod termini singulares non possent esse equiuoci. Sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur dicitur equiuoca dicuntur quorum solum nomen est commune. **S**o nomen non accipitur hic proprie ut distinguitur contra uerbum sed accipitur commiter ut nomen idem ualeat quod nomen uel nota mentis et sic uerbum etiam est nomen. **A**d aliud quod fuit assumptum de terminis singularibus debet dici quod commune non accipitur hic ut distinguitur contra singulare. Et sic etiam substantia non accipitur hic proprie sed commiter ut non distinguitur contra accens. Et per hoc soluitur aliud argumentum quo posset argui quod accidentia non possent esse equiuoca si ista definitio esset uera.

Secunda definitio

Reparaciones

Vniuoca
Dicuntur

Queritur Que dicuntur vniuoca. **Solutio** vniuoca dicitur quorum nomen est commune et ratio substantie secundum illud nomen est eadem. **Et** illa definitio debet sic exponi. (Vniuoca) sup^r vniuocata (dicuntur quorum) sup^r vniuocatorum (nomen) sup^r vniuocantis (est eodem et ratio substantie). i. essentia vel definitio substantialis (secundum illud nomen est eadem). **Exemplum** phi est. vt aial homo atqz bos. ho em et bos sunt vniuoca vniuocata aialis qz habet nomen aialis eodem et etiam eandem rationem qz si aliquis assignet rationem vtriusqz quid sit vtriusqz quo sunt animalia eandem assignabit rationem.

Queritur Quotplex est vniuocum. **Solutio** duplex scz vniuocum

Vniuocans est dictio equaliter et eadem ratione significans sua significata vt animal respectu hominis leonis etc.

Vniuocatum est significatum vniuoci vniuocantis vel prenta sub vniuocovniuocante sicut ho et asinus sunt vniuocata aialis

Queritur Quot requirunt ad hoc qd aliqua dicantur vniuoca vniuocata. **Solutio** qd duo. Primum est qd habeant nomen eodem. Secundum est qd equaliter precipient formam seu qualitates a quibus est talis nomen impositio. **Et** illa duo trahuntur ex definitione data quod datur solum secundum dominum. Alterum de vniuocis vniuocantis quibus **Scor^o** exprimat eam etiam de vniuocis vniuocantibus.

Ad homo et albedo sunt vniuoca vniuocata et tamen non est eis nomen eodem. ergo definitio vniuocorum iam data est falsa. **Sol^o** licet homo et albedo sint vniuoca vniuocata non tamen respectu eiusdem vniuocantis sed respectu diuersorum scz ho respectu aialis et albedo respectu coloris. et ergo non oportet qd habeant nomen eodem. **Et** ergo solet dici qd ista definitio vniuocorum debet intelligi reddendo singula singulis. i. quando quis dicit vniuocata suis vniuocantibus.

Ad homo et asinus sunt vniuocata aialis et tamen non habent rationem substantie aialis eandem. ergo definitio est mala. **Ad** is probatur qd ratio aialis secundum vniuersum aial est altera et altera. **Solutio** qd ratio animalis tracta ad speciem est bene altera et altera secundum vniuersum aial sicut abia est ratio hominis alia asini etc. **Sed** ratio generica animalis illa est eadem et equaliter conuenit omni animali.

Ad vniuersum dictum fuit circa definitionem equiuocorum qd animal est equiuocum ergo male dicitur hic oppositum scz qd sit vniuocum. **Solutio** qd aial dupli^r pparat. Vno modo ad suas species. puta ad hominem asinum etc. et sic est vniuocum. qd vniuocum dicitur de omnibus suis speciebus. Alio modo comparat ad aial verum. et aial pictum que sunt sua analogata. **Et** hoc modo est equiuocum seu analogum. **Et** hoc non est inconueniens qd vnum et idem aial naturaliter sit vniuocum et equiuocum respectu diuersorum.

¶ Tertia definitio

Predicamentoy arestotelis

Deuoiatia.

Querit Que dicunt denominatiua. **Solutio** denominatiua dicuntur quicunq; ab aliquo solo casu sunt dicitur enim illud nomen habet appellationem. Et dicitur illa definitio sic exponi (denominatiua) supple voce et fecit simul (dicuntur quicunq; ab aliquo) supple principali siue abstracto (sunt dicitur solo casu). i. sola cadentia ad subiectum. vel (solo casu). i. sola finali terminatioe (et enim illud nomen) supple principalis siue abstracti (habent appellationem). i. denominatioem vel ad alienam naturam pulsione. Et exemplum philosophi est ut a grammatica grammaticus a fortitudine fortis.

Ad Alibi dicitur si denominatiua tamen non dicitur ab aliquo solo casu sed ab aliquo. **Solutio** qd ista dicitur intelligit red dicitur reddendo singula singulis. i. quando quodlibet denominatiuum ad suum principale vel abstractum.

Ad Studiosum est denominatiuum a virtute et tamen non differt a virtute solo casu. i. finali terminatioe. **Solutio** qd ista definitio dicitur de denominatiuis voce et fecit sicut quod sunt vera denominatiua. sed studiosum et virtus non sunt denominatiua nisi fecit tunc tantum.

Voce tamen. Et dicuntur preterita que habent uenientiam in principio et dicitur in fine cum suis abstractis sed non est ibi pulsio ad alienam naturam. Exemplum est ut fortis est humanus ab humanitate. humanus enim et humanitas conueniunt bene in principio et differunt in fine. sed humanus non pellicur ad alienam naturam. quia humanus est eiusdem nature cum subiecto de quo dicitur sed cum forte.

Querit quoruplicita sunt denominatiua. **Solutio** sunt triplicita. quia quedam sunt denominatiua

Significatioe tamen. Et dicuntur preterita que non habent uenientiam cum suis abstractis in principio et dicitur in fine. et tamen est ibi pulsio ad alienam naturam. Exemplum est ut fortis dicitur studiosus a forte.

Voce et fecit sicut. Et dicuntur preterita que habent conuenientiam cum suis abstractis in principio et dicitur in fine et etiam est ibi pulsio ad alienam naturam. Et est ut grammaticus a grammatica fortis a fortitudine

Querit Quot requirunt ad denominatiua voce et fecit sicut. **Solutio** qd tria scilicet. Primo qd forma denominans sit aliena natura a subiecto et non fluat etiam a principis essentialibus subiecti. Et si generis non potest esse denotatum respectu sue spei nec etiam proprii respectu sui subiecti. Secundo qd forma denotans fecerit cadentem. i. preteritue. et si nullum abstractum preteritari denominatiue. Tertio qd preteritum a abstracto ueniant in principio et differant in fine. et ergo studiosus non est perfectum denominatiuum a forte. Et ex isto etiam elicitur qd tria debent esse in qualibet predicatioe

Predicamentoz aristotelis

tenentur hic sub diuiso. qz voces ille nō dicuntur. id est nō fecatiue proferūtur. vnde diuisum hic est dicibile in cōi acceptū vel vox fecaria ad placitū.

Ar Omne dicibile est p̄dicabile. sed omne p̄dicabile est incōplexū. ergo omne dicibile erit incōplexum et p̄sequens male dicitur hic q̄ sit aliquod dicibile p̄plexum. **Solutio** dicibile nō accipitur hic vt idē est quod p̄dicabile. sed accipitur vt idem est quod significatiue proferūbile vel vt est idem quod vox significatiua ad placitum. et illa ē duplex vt paruit scz p̄plexa et incōplexa.

Ar Nulla est res cōplexa. ergo nulla erit vox p̄plexa. **R**ecedens pz qz omnis res est incōplexa. **Solutio** lz omnis res p̄m se accepta sit incōplexa. tamē vna res nō potest designari inesse alteri vel non inesse sine complexione.

Queritur Quid est complexio. **Solutio** alberti q̄ complexio est designatio vnius in alio vel nō in alio. **Exemplum** p̄mi est vt hō currit. **Exemplum** sc̄bi vt hō nō currit.

Complexio.

Voce t̄m. Vbi sunt plures voces q̄b in mente cor̄respōdet vnus simplex p̄ceptus. vt corp⁹ anis matum. animal rationale.

Querit **Ar**plex ē significatōe t̄m. vbi ē vna vox cui in mēte cor̄spondēt plures p̄ceptus vt canis. **Solutio** triplex scz p̄plexum

Distās vbi error ma distāt p̄ mediū copule p̄bal vt p̄iū cional. **Exē** p̄mi vt hō ē albi. **Exē** sc̄bi vt fortis et plato

Voce et fecatōe sit. vbi sunt plures voces q̄b cor̄rōndz i mēte p̄cept⁹ p̄plex⁹. **Et** tale p̄plexū ē duplex. nā q̄ddā est

Indistans. vbi error ma non distant p̄ mediū alicuius copule vt homo albi.

Queritur Quot requirunt ad p̄plexionem p̄prie dictam voce et fecatōe simul. **Solutio** tria. **Primo** requiritur q̄ sint plures voces fecatiue. et ergo in simplici dictione nō est cōplexio. **Secundo** q̄ res fecate habeāt inter se aliquā vnionē. ita q̄ vna habeat se vt de terminatio. et alia vt determinabile. **Et** h̄c nō est p̄plexio cū b̄i hō alius. **Tertio** q̄ illis pluribz vocibz cor̄respōdeat in mēte p̄cept⁹ p̄plexus.

Queritur Quare in ista p̄ma diuisione an̄ p̄dicamētali cōplexum p̄cedit incōplexum. **Solutio** rō illius. **Et** qz habitus p̄cedit p̄uatoz. lz p̄plexū lz se p̄ modū habit⁹. et incōplexū.

margin notes on the left edge of the page, including fragments of text from the adjacent page.

Reparationes

p̄ modū p̄uatois. ¶ Vel p̄ dici q̄ p̄ncipal̄ int̄ctio p̄ h̄c p̄ced̄ h̄ m̄b̄z q̄
ē incōplexa. z q̄ p̄mittit̄ p̄plexū tanq̄z a p̄posito remouendum.

Queritur Ad quid est ista prima diuisio vtilis. ¶ **Solutio** valet ad cognoscendum q̄ solum incompleta sunt p̄bilita in p̄dicamento.

¶ Secunda diuisio.

Queritur Que est secunda diuisio antepredicamentalis. ¶ **Solutio** secunda diuisio est ista. Forū que sunt sup̄ple incōplexa. Alia de subiecto quodam dicuntur in subiecto vero nullo sunt. vt homo dicitur de subiecto sc̄z de aliquo homine sed nō est in subiecto.

Queritur Quid est dici de subiecto in proposito. Et q̄d est esse in subiecto. ¶ **Solutio** dici de subiecto est dici de alio sicut superius de inferiori. Sed esse in subiecto est esse in alio. sicut accidens in subiecto. hoc enim nō est in eo sicut pars in toto z impossibile est ipsum esse sine eo in quo est.

Queritur Que sunt illa que dicuntur de subiecto z nō sunt in subiecto. ¶ **Solutio** sunt genera z species de p̄dicamento substantie. illa enim dicuntur de subiecto quia habet inferiora. Sed nō sunt in subiecto q̄ nō sunt accidentia.

¶ Quicquid dicitur de subiecto est etiā in subiecto. ergo istud primum membrum istius diuisiois est falsum. Antecedens p̄batur q̄ dici de p̄supponit esse in. ¶ **Solutio** dici de p̄supponit esse in sibi p̄forz me. Et sic genera z sp̄s de p̄dicamento substantie que dicuntur de subiecto. hoc est de inferiori etiam sunt in subiecto sicut in inferiori. sed nō sunt in subiecto sicut accidens est in suo subiecto quō accipit̄ hic eē in subiecto. ¶ Alia in subiecto quidem sunt de subiecto vero nullo dicuntur. vt quodam grammatica in subiecto quodā est sc̄z in anima. sc̄z de subiecto nullo dicitur. Et quoddam album in subiecto est sc̄z in corpore. q̄ om̄is color est in corpore. sed nō dicitur de aliquo subiecto.

Queritur Que sunt illa que sunt in subiecto z nō dicuntur de subiecto. ¶ **Solutio** sunt individua de predicamentis accidentium. illa enim sunt in subiecto. q̄ sunt accidentia z non dicuntur de subiecto. quia nō habent inferiora.

¶ Alia vero dicuntur de subiecto z in subiecto sunt vt sc̄ia in subiecto q̄dā est sc̄z in anima. z de subiecto dicitur vt de grammatica.

Queritur Que sunt illa que dicuntur de subiecto z sunt in subiecto. ¶ **Solutio** sunt genera z species de predicamentis accidentium. illa em̄ dicuntur de subiecto. q̄ habent inferiora et sunt etiam in subiecto q̄ sunt accidentia.

¶ Alia vero neq̄ in subiecto sunt neq̄ de subiecto dicuntur. vt aliquis homo aliquis equus.

Predicamentorum Aristotelis

Queritur Que sunt illa que neque sunt in subiecto neque dicuntur de subiecto? **Solutio** sunt individua de predicamento substantie illa enim non sunt in subiecto quia non sunt accidentia neque dicuntur de subiecto quia non habent inferiora

Queritur Que est ratio istius quadrimebris divisionis? **Solutio** Ratio est ista: Quia omne quod est vel est substantia vel accidentia. Si est substantia hoc dupliciter quia vel est substantia universalis vel particularis. Si est substantia universalis sic est primum membrum. Si particularis sic est tertium membrum. Si est accidentis hoc dupliciter quia vel est accidentis velle et sic est tertium membrum vel est accidentis particulare et sic est secundum membrum. Et ex ista ratione patet quomodo ista divisio quadrimebris reducibilis est ad binariam

Queritur Qualis est ista divisio? **Solutio** alteri quod est similis divisioni generis in species. Et dicitur notanter esse similis divisioni generis in species quia substantia et accidentia que sunt membra diuidentia istius divisionis sunt primo diuersa. et ergo non possunt conuenire in aliquo vniuoco

Ad in ista divisione permixtio et quocatio ergo non potest esse similis divisioni generis in species. **Ad** hinc probatur quia subiecto equocatur eo quod aliqui accipiatur pro subiecto accidentis aliqui pro subiecto superioris. Solutio licet specialis ratio subiecti sit alia et alia respectu subiecti accidentis et superioris tamen eorum ratio subiecti est vna et eadem. Et illa est que subiectum dicitur quasi subiectus iactum

Queritur Ad quid valet ista secunda divisio antepredicamentalis? **Solutio** valet ad tria. primum ad cognoscendum dram vltimum a particularibus que sunt in eodem predicamento. Secundo valet ad cognoscendum ea que determinantur ad predicamenta que sunt substantia et accidentia. et tertio ad cognoscendum rationes sub quibus ordinantur ad predicamenta que sunt vltimas et particularitas

Tertium capitulum Prima regula

Quando alterum de altero predicatur ut de subiecto quecumque

In hoc tertio capitulo determinatur pars de regulis antepredicamentalis. Et diuiditur in duas partes secundum que sunt due regule

Queritur Que est prima regula antepredicamentalis? **Solutio** ista: Quando alterum de altero predicatur ut de subiecto quecumque de eo quod predicatur dicuntur omnia etiam de subiecto dicuntur. **Ex**emplum est. ut homo de quodam homine predicatur. animal vero de homine ergo et de quodam homine animal predicabitur quodam enim homo et homo est et animal.

Queritur Quomodo ista regula debet exponi? **Solutio** quod ista regula potest diuersimode exponi iuxta diuersum finem ad quem potest ordinari. Nam vno modo potest ordinari ad cognoscendum naturas illorum que in eadem linea predicamentali ordinantur

Reparationes

Expositio p^{ma}.

Sur tunc debet sic exponi. Quādo alterū hoc est supius p^{dicat} de altero vt de subiecto. id est de inferiore affirmatiue directe z centialiter tunc q^uis q³ de eo q³ p^{dicatur} id est de tali supiore. dicunt etiam affirmatiue di e ce z centialiter omnia illa de subiecto. id est de inferiore dicuntur. vt homo est aial z aial est corpus. ergo homo est corpus. Et isto modo exponendo regulam requiritur q³ in vtraq³ p^{pone} tam in maiore q³ in minore sit p^{dicatio} affirmatiua directa z centialis. q³ talis est p^{dicatio} supioris de inferiore. Alio modo p^t ista regula ordinari ad cognoscendum omnes modum p^{dicandi} quinq³ vniuersaliū. Et tunc debet sic exponi. Q^uā alterū de altero p^{dicatur} vt de subiecto supple p^{dicatio}ne ordinata z directa siue hoc fuerit centialiter siue acc^{ntaliter} tunc quecūq³ de illo q³ p^{dicat} dicunt sup^o affirmatiue directe et centialit^r oia illa de subiecto dicunt id est oia illa p^{dicantur} de p^{mo} subiecto p^{dicatio}ne ordinata z directa.

Expositio 2^a.

Et hoc modo exponēdo regulā req^uit. q³ in p^{ma} p^{pone} sit p^{dicatio} directa z ordinata s^{ec} ordine alicuius quinq³ vniuersaliū sed nō oportet q³ sit essentialis. Sed in secunda p^{pone} debet esse p^{dicatio} affirmatiua directa z essentialis supioris de inferiore. Et sic regula extendit se ad omnē modū p^{dicandi} quinq³ vltimū. Exemplū de genere. vt hō est aial et aial est corpus. ergo homo est corpus. Exemplū de sp^{ec}. vt fortes est hō z hō est aial ergo fortes est aial. Exemplū de differentia. vt homo est rationalis z rōnale est g^{gnitium} ergo homo est g^{gnitiuus}. Exemplū de p^{prio} vt homo est risibilis z risibile est amiratiuū. ergo homo est amiratiuus. Exemplū de accide^{te} vt hō est albus z albus est coloratū. ergo hō est colorat^{us}.

Arguitur Non sequit^r arguendo penes istā regulā. fortes est homo z hō est sp^{ec}. ergo fortes est sp^{ec}. Et nō sequit^r homo est aial z aial est asinus. ergo homo est asinus. ergo regula est falsa. **Solutio** ad hoc q³ bⁿ arguat^r penes istā regulam requirit^r q³ minor sp^{ec} sit centialis z directa iam in p^{mo} exēplo ad ducto in arguimento minor est acc^{ntalis} z in sec^{do} minor est indirecta z ergo ibi nō bⁿ arguitur penes istā regulam.

Queritur An ista regula teneat etiā in negatiuis arguēdo. **S^o** alberti q³ sic dūmodo p^{ma} p^o sit sp^{ec} affirmatiua z secūda negatiua. Et negentur illa de p^{dicato} quecūq³ opponit^r sibi s^{ec} genus vel speciem. Exemplū. vt bⁿ sequit^r homo est aial et animal non est lapis. ergo homo non est lapis vel homo est albus z album non est nigrum. ergo homo non est niger. Et dicit^r ibi notanter dūmodo negentur ea de p^{dicato} q³q³ opponit^r sibi s^{ec} genus vel sp^{ec} Quia alias argumētum non valeret. Exempli gratia non sequit^r Ethiops est niger z nigrū nō est homo. ergo ethiops non est homo. q³ homo non opponit^r nigro formaliter s^{ec} genus vel sp^{ec}.

Q^uare in ista regula potius dicitur quādo alterum de altero p^{dicatur} q³ alius de alio. **S^o** q³ alterum dicit diuersitate acc^{ntalem} s^{ec} aliud s^{ec} diuersitate essentialē. z ergo ad innuendū q³ supius est inferius de quib³ p^{ncipaliter} dat ista regula nō differat centialiter et

Predicamentoy aristotelis

fm rem s; solū accidentaliter 2 fm rōem. ergo dr pbs qñ alterū de altero
p dicitur 2 nō qñ aliud de alio predicatur

Arguitur Ista regula est pñialis. ergo non fuisset hic possi-
ta s; in noua logica. pñia tenet qz h nō arguitur ni-
si de incōplexis. **S**o licet ista regula sit pñialis tñ nō ponit hic vt ples
quērialis nisi incidentaliter. **P**incipaliter em ponit hic ad pgnoscendū or-
dinem superioris 2 inferioris in eodē pdicamento

¶ Secunda regula.

Queritur Que est secūda regula antepdicamētalis. **S**o scda
regula est q diuersorū generū 2 non subalternarū posi-
torū diuersa sunt spēs 2 dñie vt aialis 2 scie. dñie em aialis sunt gressibile
volatile bipes. s; nulla illarū p̄t dici dñā scie qz vna scientia non differt
ab alia in co q bipes.

Dicitur Que est ratio istius regule. **S**olutio qz eēntie pdicamētorum
sunt ignixte vt dr theomiscius s; diuersa genera nō subalterna-
rū posita sunt diuersa eēntie pdicamētorū. ergo nō pñt habere eadē spēs
cū vel dñās qz alias eēntie diuersa pmiscerent in ill' spēs 2 dñi tñs. **P**re-
terea diuersificatis pncipijs diuersificant etiā pncipiata s; diuersa genera
non subalternarū posita sunt diuersa pncipia spēs q ponunt sub ipis. **S**

Queritur Quare dicit in scda diuersorū genēz non subal-
ternarū positorū. **S**olo qz si genera eēnt eēt sub-
alternarū posita tunc nihil p̄teret eoz ee eadē spēs 2 dñās. **E**t rō por-
ad hoc est qz superiora pdicant de inferiorib; **E**t ergo q̄cunq; sunt spēs vl'
dñie superioris etiam sunt spēs vel differentie inferioris

Dicitur Que dicuntur genera subalternarū posita. **S**o gñā subal-
ternarū posita dicunt que sic se habent q vñū ponit sub alio in
recta linea pdicamētali. vt aial ponit sub corpe aiato vel genera subalter-
narū posita dicūt q̄ ambo ponūtur sub vno tertio vt aial et plāta sub
illo genere qd est corpus aiatum

Arguitur Substātia et q̄ritas sunt diuersa genera nō subalternarū posita
ta 2 tñ habēt eadē spēm scz corpus. ergo ista regula est falsa.

So q corpus accipit dupliciter. vno mō p sub a apra nata dimēsiōna
in trib; dimēsiōnib; 2 sic corpus est in genere substantie. **A**lio accipit pro
ipa trina dimēsiōne. **A**lō gitudine latitudine 2 pfunditate 2 sic est in gñe
q̄ritatis. **E**t ita p̄z q corpus ei' ponit in genere substantie 2 q̄ritatis

Arguitur Rationale est dñā aialis 2 etiā scie 2 tñ aial et scia sunt diuersa
genera. ergo regula est falsa que dicit diuersorum generum 2c.

So q rōnale equiuoce est dñā aialis 2 scie. **R**ōnale em accipit du-
pliciter. vno mō vt est idē q rōem habere 2 sic est dñā aialis. **A**lio modo
accipit vt est idē qd directiuū rōnis in suis actib; et sic est dñā scie sic em
logica dr scia rationalis vt prius dictum fuit.

Reparationes

Queritur Quō vocat altertus istas duas regulas? **So^o** vocat eas regulas et suppositōnes, regulas qdaz qz regulant z certificant ordinem pdicabilium z subijcibilium in cathedra gozia pdicamēntali. Et supōnes inq̄rum sunt quedā presupposite cognitiones sine quibz non p̄t haberi noticia pdicamēntozum.

Querit Ad quid valent iste due regule? **Solutio** prima valet ad cognoscendū ordinē eozū que ponuntur in eodē pdicamento, vt prius paruit. Et ista secūda valet ad cognoscendū ordinem eozum que ponunt in diuersis pdicamentis vel ad cognoscendū qd essentia pdicamēntozū sunt inmixte.

Tractatus secundus

Eozū que s̄m nullā p̄plexionē dicuntur singulum aut substantiam significat.

In secūdo tractatu istius libri p̄hs determinat de ip̄is veris pdicamentis. Et diuidit in sex capla. In quozū primo determinat de pdicamentis in cōi. Et diuidit in duas ptes. In p̄ma enūerat pdicamēnta. in secūda declarat quoddā suppositum

Querit Quō enūerat p̄hs pdicamēnta? **So^o** d̄t sic qd **Eozū** q̄ s̄m nullā p̄plexionē dicunt singulū aut s̄cat substantiaz aut q̄ritatem, aut qualitatē, aut ad aliqd̄ aut vbi aut quā, aut sitū esse, aut habere, aut facere aut pati.

Queritur Quō declarat p̄hs illū nūerū pdicamentozū. **So^o** declarat figurat. i. exēplariter. Et dicit est aut substantia, vt hō equus, q̄ritas vt bicubicū ericubicū, q̄ritas vt alibum. Ad aliqd̄ vt duplū mai^o vbi vero vt esse in loco, quā aut vt heri sitū eē, vt sedet iacet, habere vt calcia^o arma^o, facere vt secare vt erere, pati vt secari vt. Et oia ista pdicamenta exēplariter colligit ysiderus secūdo erhimologiaz in hac orōne: **Augustinus magnus pdicator filius patris** cū stans in templo hodie infularus pdicando fatigatur

Querit Quod est illud suppositū qd declarat p̄hs post enūeratioem pdicamentozū? **Solutio** est istud qd nullum pdicamentozū s̄cat cum affirmatōne vel negatione. Et probat p̄hs duobus rōnibz. Prima est, qz nullū dicibile ex cuius complexione cū aliquo resulcat affirmatio vel negatio significat cum affirmatōne vel negatione sed quodlibet pdicamentozum est huiusmodi qd complexione eius cū alio sit affirmatio vel negatio, ergo nullū eozum s̄cat cum affirmatōne vel negatione. Secūda ratio est, qz om̄is affirmatio vel negatio est vera vel falsa sed ea que s̄m nullam p̄plexionem dicuntur qualia sunt pdicamēnta neqz sunt vera neqz falsa, ergo

Suppositū.

Reparationes

Ar **Ar** solum vñū generalissimū. ergo est solū vñū p̄dicamētum et p̄ hñs nō s̄t decē p̄dicamēta. **L**osequētia p̄t q̄ generalissimū et p̄dicamētū sunt vñū et idem. **Ar**s p̄bat q̄ q̄cqd p̄ sup̄habūdantiā d̄t hoc vni soli p̄uenit s̄ gñāllissimū est h̄mōi q̄ est sup̄latiui gradus ergo **S**o^o q̄ generalissimū p̄t dupliciter exponi. vno^o positīue vt generalissimū valet tm̄ sicut oib̄ alijs generalius. **E**t sic nullū est generalissimū simpl̄ sed tm̄ in aliquo genere. **A**lio mō p̄t exponi p̄uatiue vt tm̄ valet sicut q̄ nihil generalit̄. **E**t sic q̄libet istorū decē est generalissimū q̄ de quolibet est verū dicere q̄ nihil ē eo generalius. **E**t si dicatur hoc est p̄tra au^o roritatē p̄ficiant allegatā q̄ dicit q̄cqd p̄ sup̄habūdantiā d̄t vni soli p̄uenit **D**dm̄ est q̄ illa h̄z veritatē solū qñ sup̄latiuius vel illud qd̄ p̄ sup̄abundātiā dicit̄ ex ponit̄ positīue et nō qñ ponit̄ p̄uatiue.

Arguitur **E**t solum vñū p̄dicamētum substantie. ergo erit solum vñū p̄dicamētū accētis et p̄ p̄seq̄ns non erunt nisi duo p̄dicamēta. **p̄**na p̄bat a s̄lt̄. **S**o^o nō est s̄lt̄. **E**t ratio illius est q̄ subst̄ntia d̄t vniuoce de oib̄ subst̄ntijs et ergo ponitur tātuz vñū genus seu p̄dicamētuz substantie. **S**ed accidens non dicitur vniuoce de oib̄ accidētibus s̄ f̄m̄ p̄ius et posterius et p̄m̄ magis et minus. **E**t ergo non potuit esse tm̄ vñū genus accētis sed plura. **E**t licet omnia illa plura genera habeant vnum modum p̄dicandi generalem q̄ sc̄z p̄dicantur in quale habent tamē diuersos modos p̄dicandi speciales quib̄ bus a seinuicem distinguuntur.

Querit **Q**uid est esse in p̄dicamēto. **S**olutō p̄dicamētuz acc̄cipitur dupliciter. vno modo p̄o totali coordinatiōe. et sic esse in p̄dicamēto est esse in tali coordinatiōe sicut ps̄ in suo toto. **A**lio modo accipit̄ p̄dicamētum p̄ genere generalissimo seu p̄o p̄mo talis coordinatiōis. **E**t sic esse in p̄dicamēto est contineri sub ambitu talis generis generalissimi.

Querit **Q**uor modis aliqd̄ dicit̄ esse in p̄dicamēto. **S**o^o **S**o^o duob̄ modis sc̄z p̄ se et reductiue. **P**er se tm̄ illa dicunt̄ esse in p̄dicamēto que ponūt̄ in aliqua coordinatiōe p̄dicamētali v̄t sub aliquo genere generalissimo vt iam dictum fuit. **S**ed reductiue sunt illa in p̄dicamēto. quia non ponuntur in tali coordinatiōe sed tamē aliquo modo ad coordinatiōem reducuntur.

Querit **Q**uor mōis aliqd̄ ponit̄ in p̄dicamēto reductiue. **S**o^o **S**o^o trib̄ modis. q̄ p̄mo reduct̄ aliqd̄ ad p̄dicamētū sicut cōe analogū et sic ens et vñū ponūt̄ in p̄dicamētū. **S**ecundo mō reduct̄ aliqd̄ ad p̄dicamētū sic p̄ncipiū dā p̄dicamētū sui p̄ncipiari. et sic materia et forma aīa et corp^o sunt reductiue in p̄dicamēto subst̄ntie. s̄lt̄ manus ca p̄t et cetera p̄es integrales. **T**ertio modo sicut via ad terminū et sic motus q̄ est qd̄ā via reductur ad illa p̄dicamēta in quib̄ sunt sui termini. et sic dicimus q̄ generatio et corruptio sunt in p̄dicamēto subst̄ntie al̄ teratio in p̄dicamēto qualitatis. et c̄s.

Querit **Q**uor requirunt̄ ad h̄ q̄ aliqd̄ sit p̄ se et p̄rie ponibile in p̄di

Reparaciones

quarta ergo erunt aliquae substantiae tertiae et quare. **Solutio** et confusum confusum et confusissimum inter genera et species non faciunt gradus sed differentes. scilicet solum unum gradum in hoc quod nihil eorum substantiarum primo et per se sed solum ex consequenti.

Ad Substantia dividit in corporea et incorporea. ergo male dicitur hic quod dividit in prima et secundam. **Solutio** quod suba per triplicem considerari. Et per hoc tripliciter dividit. uno per considerari ut est principalis per entis in se et ens. Et sic dividit in materia formam et eorum oppositum. Alio per considerari quod ad proprietatem nominis. ut suba dicitur a substantia. Et sic dividit in prima et secundam. Tertio modo per considerari. put est primum predicabile ad quod fit reductio omnium sue coordinatis et ut dicitur a substantia dicitur. Et sic dividit in corporea et incorporea. Et sic per quod suba diversimode considerata diversimode etiam dividit.

*Definitioes sube.
sunt due Quam
Prima e ista.*

Ad Quot sunt definitioes prime sube. **Solutio** quod due. Quae prima est quod prima substantia est quae proprie principaliter et maxime substantare dicitur. **Arguitur**. Illa definitio videtur nugatoria. Non est bona. **Respondeo**. quod ille periculis principaliter et maxime videntur idem scire. **Solutio** quod ille periculis referunt ad diversa dicitur enim proprie propter individua accidentium quod licet illa substantent aliquo modo sicut superficies altedini non tamen proprie principaliter dicitur propter secundas subas. quod licet ille substantent accidentibus non tamen principaliter sed per primas substantias. Et maxime dicitur ad excludendum omnia alia quod nihil est cui actus substantandi conveniat in suplativo et in termino nisi prime substantiae.

Arguitur. Ista definitio convenit materiae prime. et tamen materia prima non est prima substantia. ergo definitio non est bona. **Prima** per se an sit probatur. quod materia prima proprie principaliter et maxime substantat quod est subiectum vnicuique primum. **Secunda** per se per quod non est individuum. **Solutio** dupliciter aliquid dicitur substantare uno modo logicaliter et sic materia prima non dicitur substantare quod substantare logicaliter est actus suppositi completi et perfecti natura. Alio modo accipitur physicaliter et sic materia prima dicitur bene substantare quod substantat foris substantiali vel per dicitur quod licet materia prima maxime substantet foris substantiali non tamen maxime substantat accidentibus sicut habet caput substantare.

Queritur. Quot requirunt ad hoc quod aliquid dicatur esse prima substantia. **Solutio** tria. Primum est quod habeat perfectum esse in re ipsa natura et sit in ultimo actu completum et distinctum. Et ergo nulla secunda intentio per dicitur prima substantia. **Secundum** est quod substantat actu in se et in ipso fundent omnia alia. Et ergo secunda substantiae non possunt dici prime. quod non substantat in se sed in primis. **Tertium** est quod tribuat aliquid ratione et virtutem substantandi. Et hoc convenit solum primis substantiis. Et ista tria ranguntur in definitione prime substantiae iam dicta. primum rangitur quando dicitur proprie. **Secundum** quando dicitur principaliter et tertium quando dicitur maxime.

Seda definitio

Queritur. Quae est secunda definitio prime substantiae. **Solutio** secunda definitio est quod prima substantia est quae neque dicitur de subiecto neque est in subiecto. ut aliquis homo vel aliquid equus.

Predicamentorum aresto.

Ar. Illa definitio est negatiua ergo non est bona. **Consequentia** tenet quia entis positum debet esse positium definitio. **Solo.** q. ille ne/gationes equivalent duabus affirmationibus. quia cum dicitur prima substantia neq. dicitur de subiecto. datur intelligi q. ipsa sit vltima in eendo. et cu additur. neq. est in subiecto. datur intelligi q. ipsa sit prima in substando. **Etiam** posset dici q. ista definitio non est pure negatiua. quia prima eius particula est affirmatiua. sensus em est. Prima substantia est supple substa tia que neq. d. de subiecto. neq. est in subiecto.

Querit Quare phus potius exemplificat de prima substantia per indiuidua vaga q. p. indiuidua determinata. **Solo** propter duas causas. Prima est. quia indiuiduum vagum magis accedit ad scientiam vel artem q. indiuiduum determinatum. eo q. indiuiduum vagum aliquid habeat de predicatore speciei propter suam indeterminationem. **Secunda** causa est. quia indiuidua determinata non sunt eadem apud omnes. sed alia et alia sunt diuersas regiones et ideomata. et propter hoc phus non exemplificat per ea.

Querit Quomodo definiuntur hic secunde substantie. **Solo** Secunde substantie dicuntur species in quibus sunt prime substantie. et hanc speciem genera. ut homo et animal

Ar. Secunde substantie sunt in primis. ergo male dicitur in ista definitione oppositus. scilicet q. prime sint in secundis. **Solo.** q. dicitur secunde sube sunt in primis et prime in secundis. quia secunde substantie sunt in primis actu et intellectu et formaliter. Sed prime sube sunt in secundis potestatiue et virtualiter. quoniam omne inferius est in suo superiori.

Ar. Subsistere est accidens commune. et hoc non potest uenire nisi in indiuiduis. ergo male dicit ista definitio q. secunde sube dicuntur subsistere. **Solo.** q. licet subsistere ut est accidens commune non potest uenire primo et per se nisi in indiuiduis. potest tamen uenire secundis substantiis secundario et ex consequenti gratia scilicet indiuiduorum et primarum substantiarum.

<p>Q. f. q. no hinc se ista tria scilicet</p>	<p>Esse</p>	<p>Solo. q. hinc se si cur sup addes et sup additu q.</p>	<p>Esse quere oib. siue sint esse siue accidentia</p>
	<p>Subsistere</p>		<p>Subsistere pro uenit solius substantiis siue per se siue secundis</p>
	<p>Substare</p>		<p>Substare aut uenit soliu per se mis substantiis per se et secundis nisi secundario et ex consequenti</p>

Querit Quomodo declarat phus secundam definitionem prime substantie phus positam. **Solo.** pro declaratione eius primo premitur unam differentiam inter secundas substantias et accidentia. Et postea declarat intentum. Differentia quam ponit est ista. q. eorum que dicuntur de subiecto necesse est nomen et rationem de subiecto predicari

Reparationes

ri. Sed cor que sunt in subiecto in aliquibus neque nomen neque rō de subiecto predicatur. ut patet de accidentibus abstractiue designatis. In aliquibus vero nihil phibet nomen predicari de subiecto. sed rationem impossibile est de subiecto predicari. ut patet in accidentibus peretive sumptis. ut album predicatur bene de subiecto sed de corpore. sed rationem eius impossibile est de corpore predicari

Ar Est una maxima que de quocumque predicatur definitio et definitum. Et ratio loco nominis licet ponere definitiōem. ergo male dicitur hic que aliqua accidentia predicantur nomine et non ratione de subiecto. **Solo.** licet ratio seu definitio accidentis possit predicari de subiecto. non tamen predicatur ut ratio vel definitio. Et ratio illius est. quia predicari ratione in proposito est predicari essentialiter. iam nulla ratio accidentis potest essentialiter predicari de subiecto.

p. declarat 23 de 3.

Querit Quomodo declarat iam philosophus secundam definitiōem. Solo philosophus innuit tale rationem. illa de quibus omnia alia dicuntur aut in quibus omnia alia sunt neque dicuntur de subiecto neque sunt in subiecto. sed sic est de primis substantiis que omnia alia dicuntur de eis vel sunt in ipsis. ergo primo subiecto neque dicuntur de subiecto neque sunt in subiecto. **Binores** declarat philosophus exemplariter. primo in his que dicuntur de subiecto. ut animal predicatur de homine. ergo de aliquo homine. quia si de nullo particularium hominum predicatur tunc etiam non predicabitur de homine. **Secundo** declarat eam in his que sunt in subiecto. ut color est in corpore. ergo in aliquo corpore. quia si in nullo particularium corporum esset color. tunc etiam non esset in corpore. **Et** ergo concludit philosophus que omnia alia a primis substantiis vel dicuntur de primis substantiis aut sunt in primis que vocantur subiecta principales

Querit Utrum ille p̄ne quas hic format Aristoteles dicitur animal predicatur de homine. ergo de aliquo homine. color est in corpore ergo in aliquo corpore. sunt formales et bone. **Solo.** que sic. quia illa p̄sequentia est formalis et bona ubi ex opposito p̄sequentis inferitur oppositum antecedentis. Sed philosophus in textu probat utrumque p̄nam inferendo ex opposito p̄sequentis oppositum antecedentis. ergo utrumque illa p̄sequentia est formalis et bona. **Unde** prima p̄sequentia illa decurrit penes primam regulam antecedentem. quando alterum de altero predicatur ut de subiecto et cetera. **Et** secunda tenet per hanc regulam. nihil inest alicui supponenti distinctiue per multis nisi alicui illorum indeterminate sumpto insit

Ar Sic est illic modus arguendi. spes predicatur de homine. ergo de aliquo homine. et tamen non valet consequentia. ergo videtur que consequentia phibita iam posite non sunt formales et bone. **Solo.** spes non predicatur de homine ut hic accipitur predicari. quia predicari accipitur hic ut est dicitur de alio sicut superius de inferiore. **Et** solum dicitur que iste consequentia non tenetur nisi sumendo commune seu terminum commune per suppositionem personalem et non simpliciter. quomodo supponit hic quod dicitur homo est spes.

Correlatiu.

Querit Quod est hoc correlatiu quod inferit philosophus ex dictis. **Solo.** latio. inferit tale correlatiu. que non existentibus primis sub

Predicamentoy arestotelis

stantis impossibile est aliquid aliorum esse. Et ratio illius est, quia omnia alia de subiectis eis dicitur, aut in subiectis eis sunt, ut iam dictu fuit

Querit Quot modis potest exponi hoc correlarium? **Solo** duobus modis. **Primo** de intentionibus. **Et** hoc modo verum est quod destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere. **Quod** sic ostenditur, quia destructo vno relatiuorum destruitur etiam reliquum, sed primum et secundum sunt relatiua, ergo destructis primis substantiis quo ad intentionem illam primitatis destruitur etiam secundum. **Secundo** potest exponi de rebus, et sic etiam est verum quod destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere. **Et** ratio illius est, quod destructo illo sine quo aliud non habet esse, destruitur etiam illud quod habet esse ab illo, sed sine primis substantiis secundae substantie non habent esse in rerum natura nec etiam accidentia, ergo. **Quinque** prae primo de locis substantiis, quia ille sunt vniuersales, sed vniuersalia non habent esse perfectum in rerum natura nisi in singularibus. **Secundo** etiam pars de accidentibus, quia accidentium esse est inesse, et ergo accidentia non possunt esse sine primis substantiis quae sunt eorum subiecta

Ad destructo posteriori non est necesse prius destrui, sed prime substantie sunt posteriores secundis, ergo destructis primis substantiis prius adhuc se habent manere. **Solo** quod destructo posteriori secundum quod posterior est non est necesse prius destrui, sed secundae substantie non sunt priores primis secundum esse existentie, sed solum secundum esse essentie, et secundum esse existentie sunt posteriores primis, et ergo non existentibus primis substantiis impossibile est secundas substantias manere secundum esse existentie

Ad sorte et platone non existentibus non existunt prime substantie, et tamen possibile est aliquid aliorum remanere, ergo correlarium istud est falsum. **Secunda** pars antecedentis patet, quia sorte et platone non existentibus adhuc possunt manere homo et animal in alijs. **Solo** quod istud correlarium est equiualeuter vniuersale, sensus enim est, non existentibus primis substantiis, id est nullis primis substantiis existentibus vel omnibus destructis impossibile est aliquid aliorum remanere, et hoc est propter negationes sibi prepositam in locutione. **Et** ergo si argumentum ponatur ad formam praeiudicatur fallacia sequentis

Arguitur. Porphyrius dicit in communibus predicabilium quod siue socrates sic siue non sit semper est rationalis et est homo, ergo videtur quod destructis primis substantiis non sit necesse secundas destrui. **Solo**, licet homo vel rationale vel animal semper predicetur vere de socrate, siue socrates sic siue non sit, propter inseparabilem unionem et perpetuam habitudinem extremorum, tamen ex hoc non sequitur quod extrema illa semper existant secundum esse reale subsistentie in natura, ut superius dictum fuit in diuinis articulis, predicabilium

Reparatiões

Querit Quomodo comparat philosophus substantias ad invicem. **Solo.** dupliciter. quia primo comparat secundas substantias ad se invicem. et secundo primas

Querit Utrum inter secundas subas una sit magis substantia quam alia. **Solo.** sic. quia spes est magis substantia quam genus. Et hoc probat duobus rationibus. Prima est. quia spes proximior est prime sube quam genus. ergo est magis suba quam genus. **Ans.** sic. probat. quod ad interrogationem factam per quid de prima suba convenientius respondet spes quam genus. **vt.** si queratur de aliquo homine quid est. convenientius respondet quod est homo quam animal. **Et** hoc non est ex alia causa nisi quia spes est magis propria et proximior alicui homini quam genus. **Secunda** ratio est. quod sicut se habent prime substantie ad omnia alia. sic se habent spes ad genera. eo quod sicut prime substantie omnibus substantiis ita spes substantiis generibus et non e contra. sed sic est quod prime substantie dicitur maxime substantie. propterea quia omnibus substantiis et omnia alia de ipsis predicantur. ergo etiam spes que substantiis generibus etiam magis debent dici sube quam genera

Ans. Suba non suscipit magis et minus. ergo spes non est magis suba quam genus. **Ans.** patet inferius in proprietatibus sube. **Solo.** quod suba accipit dupliciter. Uno modo ut dicitur substantiando vel a se essendo. et sic suba non suscipit magis nec minus. **vt.** postea dicitur. **Alio** modo accipit ut dicitur substantiando. et sic suba suscipit tunc magis et minus. quod una suba magis substantiatur quam alia. sicut spes pluribus substantiatur quam genus.

Querit Utrum inter spes specialissimas una sit magis suba quam alia. **Solo.** philosophus quod non. **Et** hoc sic probat. quod non responderetur familiariter vel convenientius homo ad hanc interrogatorem quod est alius homo quam respondeatur equus ad hanc interrogatorem quod est equus et sic de aliis speciebus specialissimis. igitur omnes ille sunt equaliter sube

Querit Utrum inter primas subas una sit magis suba quam alia. **Solo.** philosophus quod non. quod aliquis homo nihil magis substantiatur est quam aliquis bos

Querit Quo probat philosophus quod sola genera et spes primarum subarum sunt secunde sube. quod fuit superius suppositum in definitione secundarum subarum. **Solo.** hoc probat duobus rationibus. Prima est. quod inter illa que predicantur de primis substantiis sola genera et spes indicant eam essentiam. igitur illa sola merito dicuntur secunde sube. **Ans.** patet. quod sola genera et spes convenienter respondent ad interrogatorem factam per quid de prima suba. licet spes convenientius quam genus. **vt.** cum querit de aliquo homine quod est. convenientius respondetur homo quam animal. vel cum querit de aliqua arbore quid sit. convenientius respondetur arbor quam planta. sed si responderet aliquid aliorum. puta albam vel currit. esset extranea ratio. **Sequitur** ergo quod sola genera et spes primarum subarum indicant eam essentiam. **Secunda** ratio est. sicut se habent prime sube ad omnia alia. ita se habent spes et genera ipsarum ad reliqua omnia. puta ad accidia. sed prime sube ideo dicuntur prime sube. quod omnibus substantiatur.

Predicamentorum aresto.

genera et species dicuntur merito esse substantie. quia omnibus alijs substantiis a primis. et reliqua omnia de eis predicantur

De proprietatibus substantie Prima est.

Queritur Quot sunt proprietates subiecti. **Solo.** quod sex. quarum prima est. quod commune est omni substantie in subiecto non esse. Et istam proprietatem probat philosophus primo de primis substantiis. secundo de secundis. De primis probat per definitionem earum. quia prime substantie dicitur que nec dicitur de subiecto. nec sunt in subiecto. De secundis substantiis probat dupliciter. scilicet inductione et syllogismo. Inductiue sic. homo non est in subiecto. animal non est in subiecto et sic de alijs secundis substantiis. ergo nulla secunda substantia predicatur nomine et ratione de subiecto. ergo nulla secunda substantia est in subiecto. Syllogismo sic. nihil eorum que sunt in subiecto predicatur nomine et ratione de subiecto. sed omnis secunda substantia predicatur nomine et ratione de subiecto. ergo nulla secunda substantia est in subiecto. Maior patet ex superius dictis. quia licet eorum que sunt in subiecto nihil prohibet aliquando nomen de subiecto predicari. tamen impossibile est rationem eorum predicari de subiecto

Ad non esse in subiecto est proprium substantie. quod non est commune. Consequenter probatur. quia commune et proprium opponitur. Solo. quod non esse in subiecto est proprium subiecti et commune respectu diuersorum. proprium quidem subiecti in communi accepto. et commune omni subiecto. et omnibus contentis sub ea

Ad Omnis illa affirmatio est falsa in qua predicatur vniuersale sumptum prout vniuersaliter. ut dicitur primo periermentiarum. sed in ista proprietate predicatur vltimum sumptum vltimè. quod ista proprietas est falsa. Solo. quod omnis illa affirmatio est falsa in qua predicatur vltimum sumptum vltimè in recto. sed non in obliquo. in apposito autem predicatur in obliquo

Ad ista proprietas venit chimere. ergo non est proprietas substantie antecedens probatur. quia chimere venit non esse in subiecto.

Solo. ista proprietas debet exponi positue. ut sit sensus. Esse et non esse in subiecto est commune omni substantie. iam licet chimere conueniat non esse in subiecto negatiue. tamen sibi non conuenit esse et non esse in subiecto. quia sibi non conuenit esse.

Queritur Utrum ista proprietas sit propria substantie. Solo philosophus quod non. quia etiam venit differentie substantie. quia differentia substantie non est in subiecto. Et hoc sic declarat. quia bipes et gressibile dicitur tunc de subiecto. scilicet de homine. sed non est in subiecto quia de quocumque predicatur bipes vel gressibile de illo etiam predicatur ratio vel definitio differentie

Ad differentia est etiam substantia. ergo male dicit philosophus quod ista proprietas non est propria substantie. quia etiam conuenit differentie Antecedens probatur. quia differentia est pars definitionis species. Solo substantia accipitur dupliciter. Uno modo communitè ut extendit se ad omnem illud quod est in predicamento substantie. siue ponatur in recta linea per b. iij.

Reparationes

dicamentali siue a latere. et sic differentia est tene substantia. Alio modo accipitur stricte prout solum dicitur de his que ponuntur in recta linea predicamentali. et sic differentia non est substantia. et sic capitur suba in presenti proprietate. Et ex isto patet quod si accipiatur substantia primo modo et communiter tunc non esse in subiecto est proprie proprium sube conueniens omni soli et semper. Sed si accipiat secundum modum et stricte sic est solum proprium secundum modum. quod omni soli non solum. quod etiam puenit differentie. que non est suba stricte accipiendo subam

Dubiu

Queritur Quod est hoc dubium quod remouet plus circa istam proprietatem in textu. Solo dubium est de partibus integralibus substantie. quia ille videntur esse in subiecto et tamen sunt substantie. ergo non est proprium substantie non esse in subiecto. Sed hoc remouet plus dicens. Non vos pcurtent substantiarum partes que ita sunt in toto quasi in subiecto sint. ne forte cogamur eas non esse substantias pcurti quia licet sint in suo toto. non tamen sunt in eo sicut in subiecto. quod aliud est modus essendi in accipiis in subiecto et partium integralium in suo toto

Queritur Utrum partes sube sint sube. Solo. quod suba accipitur dupliciter. Uno modo ut est ens per se. et illo modo est generalissimum. et sic partes substantie non sunt sube. Alio modo accipitur suba ut dicitur de principijs entis per se. et hoc modo partes substantie possunt dici substantie. Et sic patet quod partes substantie non sunt sube per se sed solum reduciue. Et istud habet veritatem tam de partibus essentialibus que sunt materia et forma quod de partibus integralibus. ut sunt manus pes caput et

Secunda proprietates.

Queritur Que est secunda proprietates substantie. Solo. secunda proprietates est quod inest omnibus secundis substantijs et differentijs earum uniuoce predicari de primis. Et illa proprietatem plus sic probat quia inter prius enumerata illa que predicantur aut predicantur de indiuiduis aut de speciebus. sed de omnibus illis predicantur vno nomine et vna ratione. ergo predicantur uniuoce. Maior patet. quia inter prius enumerata illa que predicantur sunt secunde substantie et differentie earum. sed inter illa spes predicatur de indiuiduis et genus de speciebus et indiuiduis. et similiter differentia de speciebus et indiuiduis. Prima enim substantia non predicatur quia a principali substantia nulla erit predicatio. Maior etiam probatur. quia prime sube suscipiunt rationem speciem et generum et spes rationem diuinarum. et sequitur quod omnia illa uniuoce predicantur

Queritur Quid est predicari uniuoce. Solo. uniuoce predicari est predicari vno nomine et eadem ratione.

Ad Et illo sequitur quod ista proprietates non pueniret generi generalissimo istius predicamenti. nec etiam differentijs. Sequela probatur. quod genus generalissimum non habet rationem seu definitiorem nec etiam diuina. Solo licet genus generalissimum et diuina non habeant rationem seu definitiorem proprie dicantur. quod talis constituitur ex genere et diuina. habent enim rationem communiter dicantur

Predicamentoy arestotelis

tam seu aliqualem assignationem correspondentem imponi nois. Et sic substantia definitur quod substantia est ens per se. Et rationale est quod habet aiam rationalem. et sic sufficit ad hoc quod dicatur predicari uniuoce

Ar predicari uniuoce uenit etiam accidentibus. ergo non est proprietas substantie. **Ans** probatur. quia color est accidens. et predicatur uniuoce de albedine et nigredine. **Solo.** licet accidentia predicentur tene uniuoce de suis inferioribus. sicut probatur argumentum. non tamen predicatur uniuoce de primis substantiis. sicut dicit ista proprietas.

Querit Quomodo ista proprietas est propria substantie. **Solo** quod substantia potest accipi dupliciter. Uno modo in primum. ut extendit se ad primum et secundum. Et sic ista proprietas est propria primo modo quod uenit soli. sed non omni. Alio modo potest accipi substantia stricte per secundam substantiam. Et hoc dupliciter. quia vel potest accipi ueliter pro omni secunda substantia completa vel incompleta. et sic est propria quarto modo. quia sic uenit omni soli et semper. Vel potest accipi pro secunda substantia completa tamen que imponitur substantiam sub modo subiectionis. et sic est propria secundo modo. quia sic uenit omni secunde subiectionis sed non soli. quia etiam uenit differentiis eorum.

Querit An hoc uerum sit quod a principali substantia. id est prima substantia nulla exit predicatio. **Solo.** quod sic. Et ratio illius est. quia predicari siue dicitur de presupponit esse in. sed prima substantia nulli inest. ergo de nullo predicatur

Ar non est uera predicatio sortes est sortes. vel plato est plato. et tamen ibi predicatur prima substantia. ergo a prima substantia bene exit predicatio. Et hoc confirmatur. quia dicit Boetius quod non est uerum predicatio illa in qua idem predicatur de seipso. **Solo.** a prima substantia nulla exit predicatio directa et ordinata. licet tene exeat aliqua indirecta et inordinata. qualis est illa. in qua prima substantia predicatur de se ipsa. Et ad autoritatem Boetii debet dici quod licet talis predicatio sit uerissima ueritate rei. non tamen ueritate predicationis

Tercia proprietas

Querit Que est tertia proprietas substantie. **Solo.** tertia proprietas est quod omnis substantia uidetur significare hoc aliquid. et de primis substantiis est hoc indubitabile et uerum. quia quod significatur per primam substantiam est indiuiduum et unum numero. De secundis autem substantiis uidetur quidem quod hoc aliquid significent sub appellationis figura. sed tamen non est hoc uerum. quia non significant indiuiduum et unum numero. sed magis significant quale quid. quia significant commune quod potest de pluribus predicari. ut homo et animal. hoc enim potest dici de pluribus si ueliter et aial

Querit An secunda substantia significat simpliciter quale. sicut albus vel niger. **Solo.** quod sic. **b** **iii**

Dubium.

Reparationes

Ad hoc dubium respondet plus q̄ non. Et hoc sic probat. quia album nihil aliud significat q̄ qualitatem. sed secūde substantie vt genus 2 species circa substantiam qualitatem determinant. id est significant quandam qualitatem circa substantiam. In hoc tamen est differentia inter genus 2 speciem. q̄ in genere est plus determinatio q̄ in specie. et debet ibi determinatio capi passiuē. vt sit sensus. in genere est magis determinatio. id est genus est magis determinabile q̄ species. Et ratio illius est. quia genus est p̄minus q̄ species. dicens em̄ animal plus p̄plectitur q̄ dicens hominē. Et ergo vult plus q̄ genus plus fecit quale quid q̄ spēs. q̄ est plus p̄ qualitatem essentialē que est d̄na determinabile.

Hoc aliquid

Querit Quid est fecare hoc aliquid. Solo fecare hoc aliquid est significare vnū numero 2 subsistens. et hoc solum cōuenit prime substantie

Querit Utrum p̄ma substantia fecit hoc aliquid vel sit hoc aliquid. Solo. q̄ p̄ma sub̄a accipitur dupl̄. vno modo pro voce fecante rem indiuiduam 2 vnā numero. 2 hoc modo prima substantia fecit hoc aliquid. Alio mō accipit̄ pro refecata per vocem. 2 sic p̄ma sub̄a nō fecit p̄rie sed est hoc aliquid.

Querit Unde habet prima substantia q̄ sit hoc aliquid. Solo. In prima substantia sunt duo. scilz materia 2 forma. materia ergo habet q̄ sit hoc. 2 a forma q̄ sit aliquid in specie constitutum iuxta verbum Boetij dicentis ab alio res habet q̄ est. et ab alio q̄ hec vel illa est. 2 forma em̄ habet om̄is res q̄ est. sed a materia q̄ hec vel illa est. q̄ materia est principium indiuiduationis 2 singularitatis.

Querit Quot p̄ditiones requirūt̄ ad hoc q̄ aliquid dicatur significare hoc aliquid. Solo q̄ tres. Prima est q̄ sit in diuiduū 2 singulare. et ergo nullum vniuersale significat hoc aliquid. Secūda est q̄ sit ens per se subsistens. et ergo nullum accidens potest significare hoc aliquid. Tercia est q̄ sit ens in specie vltimo completū. et ergo anima rationalis a corpore separata non est hoc aliquid. quia licet sit indiuidua 2 subsistens. tamen non est in specie completa. cum sit solum pars speciei humane

Querit Quomodo secūda substantia videtur significare hoc aliquid sub appellationis figura. Solo alteri. q̄ ap̄pellationis figura in p̄posito vocatur similis formatio nominis. Et quia est similis formatio nominis ad significandum naturam cōmunem in se et in indiuiduo. sicut patet dicendo homo 2 hic homo. ergo secūda substantia videtur significare hoc aliquid sicut prima substantia sub appellationis figura. id est propter illam similem formationem seu appellationem nominis vtriusq̄. scz prime substantie 2 secunde. sed quia non est idēz modus p̄minis 2 determinati. ergo q̄uis videatur sic esse in veritate. t̄m secūda substantia non fecit hoc aliquid. sed quale quid

Predicamentorum aristoto.

Querit Quid est significare qualeqd. **Solutio** significare qd
leqd est significare qd p mune qd determinabile e z con
trahibile qlitare ita q de ipo no cessat questio querentis quale est hoc. **Et**
ergo secunde substantie sez genera z spes dicitur significare qleqd. qz de eis
querit quale est hoc vt habitio q aliqd sit aial vt homo non cessat querens
sed querit quale ai al vel qualis homo.

Qualeqd.

Querit Unde habet secunda suba q significet qualeqd. **Solutio**
lucio q significet quid hoc habet a genere. **Et** q signi
ficet quale hoc habet a differentia que ab Aristoto alibi vocat essentialis
qualitas. **Et** si tunc queratur quid tunc differentia pot significare qualeqd
et genus generalissimu. **Solutio** q differentia ex noie suo dicit quale et
ipm quid licet non dicat formaliter dicit tamen in effectu qui est facere ges
nus in actu. genus generalissimu aut ex noie suo dicit quid z quale no di
cit actu sz includit potestate quia includit parte dntiam.

Quarta proprietates

Querit Que est quarta proprietates substantie. **Solutio** quarta
ta proprietates est q substantie nihil est contrarium. **Et** pbatur
inducendo in pms z secundis vt alicui homini nihil est contrarium neqz homi
neqz aiali z sic de alijs.

Querit Quod pbatur extra textu q sube nihil est contrarium.
Solutio potest pbari duabus rationibus.

Prima est ista subiecto contrariorqz nihil est contrarium. sed substantia e subiectu
contrariorqz substantie nihil est contrarium. **Ratio** patz qz vnu contrariorqz
non subieitur alteri sed potius expellit ipm cu substantia sit subiectum
contrariorqz sequit qz et nihil pot esse contrarium. **Secunda** patet ex sexta proprietates
te sequenti. **Secunda** ro est quia contraria temp sunt in subiecto. sed sub
stantia non est in subiecto cu sit ens p se. sz sube nihil est contrarium.

Ar In vno quoqz genere est vna prima contrarietas. sed substantia est
vnu genus. ergo in suba est contrarietas. **Solutio** qz contrarietas
accipit tripliciter. **Primo** mo p perfecta oppositioe duar differentiar in eode
genere z hoc modo intelligit qz in unoquoqz genere est vna prima contrarietas.
z sic in suba est bene contrarietas. **Allo** modo accipit contrarietas pro
oppositioe habitus z priuarietatis circa eandem materia que subsunt vtrius
qz. **Et** sic in suba est bn contrarietas. quia sic forma z priuario contrariant vt
dicit pmo physicoz. **Tercio** mo accipit contrarietas p completa repugnans
ia duar formarum actiuarum z passiuarum ad inuicem expellenti se ab eode subie
cto cui vtriusqz insit nec alteru eoz insit a natura sicut pz de calido z frigido
albo z nigro. **Et** sic loquendo de contrarietate dicit hic qz primum est sub
stantie nihil habere contrarium.

Ar Elementa sicut ignis z aqua sunt substantie. z tamen contrariatur
ergo sube est aliqd contrarium. **Respondet** p secunda parte pbatur quia
vnu deest ruit aliud. **Solutio** qz elementa sicut ignis z aqua no contrariant
in se z qru ad suas subas sed solu gratia qualitaru que sunt calidum frigidum

margin notes on the left edge of the page, partially cut off.

Reparationes

gidum humidum z siccum.

Ar Unus homo cōtrariat alteri. q̄ sube est aliqd̄ p̄rariū. **Ans** patet quia vn̄ homo est alteri sepe inimicus. **Solutio** licet vn̄ homo p̄rariet alteri cōtrarietate hostili nō tamē p̄rarietate formali de qua loquit̄ ista p̄prietas.

Querit̄ Quo mō est ista p̄prietas p̄ria. **Solo** est p̄ria secūdo mō q̄ p̄uenit oī substantiē s̄ non soli.

Querit̄ Quō p̄bat hoc p̄s q̄ nō cōuenit solis. **Solutio** sic p̄bat quia p̄uenit multis alijs vt q̄sitati q̄ bicubijs et tricubito nihil est cōtrariū aut alicui talū nisi forte q̄s diceret multa paucis esse contraria vel magnū paruo. sed de hoc postea videbit̄.

Quinta p̄prietas

Querit̄ Que est quinta p̄prietas substantiē. **Solo** quinta p̄prietas est q̄ suba nō suscipit magis nec̄ minus.

Querit̄ Quō exponit̄ illā p̄prietatē. **Solo** dicit̄. nō dico h̄ ideo quasi vna substantia non sit magis suba a substantia do dicta q̄ alia. quia superius hoc dictū est q̄ p̄ma substantia est magis substantia q̄ secunda. z species magis q̄ genus. Sed ideo dictū est quia substantia s̄m id quod est non intendit̄ nec̄ remittit̄. Et hoc p̄bat exēmp̄lariter quia homo nō dicitur magis homo vno tempore q̄ alio. nec vn̄ homo est magis homo q̄ alius. sicut vni album est magis albū q̄ aliud vel vno tempore magis albū q̄ alio tempore.

Querit̄ Quomodo p̄batur ex textu q̄ substantia non suscipit magis nec̄ minus. **Solutio** potest sic p̄bati. Quia substantiē nihil est cōtrariū. ergo non suscipit magis nec̄ minus. **Ans** dens patet ex p̄prietate precedente. Et p̄sequentia tenet per locum a causa ad effectum. quia susceptio magis causal̄ ex depuratōne contrarij a contrario z susceptio minus a permixtōne cōtrarij cum contrario. Et est ista p̄prietas p̄ria substantiē secūdo modo sicut p̄cedens quia conuenit omni sed non soli eo q̄ conueniat etiam quantitati.

Ar Prima substantia est magis substantia q̄ secūda. ergo p̄prietas illa est falsa. **Solutio** ad hoc argumentū patet ex dictis q̄ substantia s̄m id q̄d est non suscipit magis z minus licet actus subitandi conueniat sibi s̄m magis z minus.

Ar Unus homo est maior alio. sed homo est substantia. ergo substantia suscipit magis z minus. **Solutio** q̄ substantia suscipit magis z minus exēnsiue. quia suscipit maiore vel minore quantitatem s̄ non suscipit magis z minus intensiue in suo esse substantiali.

Solutio Contra substantia suscipit magis z minus intensiue. p̄batur per Gilbertū qui dicit q̄ rōnale est animantius irrōnali sed aiati est substantia. **Solutio** q̄ rōnale nō est animantius irrōnali s̄m essentiā aie s̄

Predicamentorum aresto.

solum quo ad operationes sequentes eius essentiam.

Sexta proprietates

Queritur Que est sexta proprietates sube. **Solutio** q. marie. **Queritur** videtur esse substantie cum sit aliquid unum et idem numero esse susceptivum contrariorum.

Queritur Quod probatur per hoc esse proprium substantie. **Solutio** sic quia in alijs que non sunt substantie non est sic et aliquid unum et idem numero manens possit recipere contraria sicut color unus et idem numero non erit albus et niger neque una et eadem actio erit prava et stultitia. Et sic sequenter inducendo in omnibus alijs predicamentis sed sola substantia manens una et eadem numero est susceptiva contrariorum. Ut unus et idem homo numero quicquid est calidus quicquid frigidus quicquid albus quicquid niger pravius et stultifolius. quia ergo hoc non convenit alijs sequitur quod proprium sit soli substantie.

Queritur Quod debet exponi illa dictio maxime in ista proprietate. **Solutio** potest duobus modis exponi. Uno modo nominaliter ut sit sensus proprium est maxime substantie. id est prime substantie. Alio modo potest exponi adverbialiter et sic sensus est maxime proprium est substantie. id est est proprie proprium quia est proprium quarto modo. Et utroque modo exponendo loquutio est una quia esse susceptivum contrariorum primo et per se convenit primis substantijs et secundis ex parte se gratia primarum.

Ad Angeli sunt substantie et tamen non suscipiunt contraria. Et ista proprietates non est proprie propria substantie. Antecedens probatur quia angeli vel sunt in bono confirmati vel in malo obstinati. **Solutio** licet angeli sunt qui sunt in bono confirmati vel in malo obstinati non possunt recipere contraria tamen sue proprie nature relicti mutabiles sunt de bono in malum et contra et sic possunt recipere contraria.

Ad Celum est substantia tamen non potest recipere contraria quia celum ut dicit philosophus non est susceptivum peregrinorum impressionum. **Solutio** licet celum non possit recipere contraria formalia que sunt forme active et passive potest tamen bene recipere contraria situata cuiusmodi sunt de extrinsecum ante retro sursum et deorsum.

Queritur Que est instantia quam facit philosophus contra istam proprietatem. **Solutio** instantia est ista que oratio vel opinio una et eadem numero manens suscipit contraria. et tamen oratio vel opinio non est substantia. ergo non est proprie proprium substantie que sit susceptiva contrariorum. Oratio vel opinio recipiat contraria. Probatur quia eadem oratio vel opinio videtur esse successively vera et falsa. Exempli gratia ista oratio sortes sedet est vera sorte sedente et falsa sorte non sedente. Similiter si quis opinetur sortem sedere eo sedente opinio est vera ipso autem surgente ipsa est falsa.

Instantia.

Reparationes

Querit Quō soluit .p. istā instantiam. **Solutio** dupliciter. primo p̄ distincōnem. sc̄do p̄ interemp̄tōnem. Per dist̄ncōnem sic q̄ dupliciter contingit aliqd̄ recipere p̄raria. Uno mō fm̄ sui mutatōnem. ⁊ sic soli sube cōuenit recipere p̄raria. Alio mō fm̄ mutatōne nō sui sed alterius. ⁊ sic oratio ⁊ opinio bene recipiunt cōtraria sc̄z verum ⁊ falsū quia orō manens vna ⁊ eadem numero ⁊ imobilis iam est vera ⁊ iam falsa fm̄ mutatōnem rei de qua format̄ talis orō. ⁊ similiter opinio. **Iam ista p̄rarias debet intelligi de p̄mo mō receptōnis p̄rariarū nō de secundo modo.** Per interemp̄tōnem vero sic soluit istā instantiā. q̄ nō est verum q̄ orō ⁊ opinio recipiant cōtraria. **Et rō illius est quia quicqd̄ recipit p̄raria aliquo mō parit̄ ab ip̄is sed q̄n̄ orō vel opinio dicit̄ vel vera vel falsa nihil parit̄ nec mouet̄ ab aliquo sed quia circa rem facta est aliqua passio vel mutatio. quia ab eo q̄ res est vel non est oratio dicit̄ vera vel falsa. et ergo orō ⁊ opinio nō suscipiunt cōtraria quare sequit̄ q̄ p̄rarias p̄rarias ē substantiæ cū sit vna ⁊ eadem numero fm̄ sui mutatōnem esse susceptibile cōtrariariorum.**

Querit Quō p̄nt̄ illa simul stare q̄ suba maneat vna ⁊ eadē numero ⁊ q̄ fm̄ sui mutatōnez recipiat cōtraria. **Solutio** Substantia enim dicit̄ manere vna ⁊ eadem numero fm̄ suū esse substantiale s̄ mutat̄ ⁊ variat̄ fm̄ esse accidentale q̄d̄ h̄z a cōtrariis. ⁊ sic suscipit̄ cōtraria fm̄ sui mutatōnem. id est fm̄ mutatōnem alicui⁹ q̄d̄ est in ea.

Querit An̄ hoc verū sit q̄ ad mutatōnem rei mutant̄ veritas ⁊ falsitas in orōne. **Solutio** q̄ sic. ⁊ rō illius est q̄ ad mutatōnem cause inesse ⁊ cōseruari mutat̄ effect⁹ sed res ē causa veritatis vel falsitatis orōnis. s̄ ad mutatōnem rei mutant̄ veritas ⁊ falsitas in orōne. **Minor** patuit p̄rius exemplariter in ista orōne sortes fedet̄.

Ar̄ Illud nō mutat̄ ad mutatōnem alterius q̄d̄ semp̄ eodez modo se habet sed orō semp̄ eodem mō se h̄z. in significando. s̄ non mutat̄ ad mutatōnem rei. **Minor** p̄batur. q̄ ista orō ego sedeo semp̄ feat̄ me sedere siue ego sedeam siue non sedeam. **Solutio** q̄ licet orō semp̄ idem feat̄ in q̄ntū feat̄ id ad instituta ad q̄d̄ ē significādū t̄n̄ ex hoc nō dicit̄ vera vel falsa q̄ semp̄ idem feat̄. sed est vera vel falsa per hoc q̄ in significādo adequatur vel non adequatur ip̄i rei.

Querit Quā differenter veritas ⁊ falsitas sunt in rebus in intellectu ⁊ in orōne. **Solutio** q̄ in rebus sūt veritas et falsitas sicut in cā in intellectu sicut in subiecto ⁊ in orōne sicut in signo.

Capitulū terciū de quantitate.

Quantitas aliud cōtinuū aliud discretū. Et aliud quidē ex

In hoc tercio capitulo p̄hs determinat̄ de secundo p̄dicamento sc̄z de quantitate. Et diuidit̄ in duas partes p̄ncipales in quaz̄ p̄ma determinat̄ nat. p. de q̄ntitate q̄ntū ad ei⁹ essentialia. In secunda q̄ntū ad ei⁹ accidentalia.

Predicamentorum aresto.

Querit An q̄ritas ponat̄ p̄gruo ordine p̄mū inter p̄dicamenta
accidētū? **Solo.** q̄ sic. Et rō est. q̄ inter omnia p̄dica
menta accidētū q̄ritas est simillima sube a substando dicte. ḡ imediate
debit ordinari cū suba. An̄s p̄bat. q̄ sicut suba est subiectū qd̄ omnium
accidētium. ita q̄ritas est subiectū quo eorūdem

Ar̄ Illud predicamentū deberet esse p̄mū in ordine p̄dicamentoz ac
cidētū qd̄ est maioris accidētualitatis. z minoris entitatis. sed ad
aliquid est h̄m̄ōi. ḡ ad aliqd̄ deberet esse p̄mū? **Solo.** q̄ ex illa rōne ad al
qd̄ p̄cederet q̄ritatē z omnia alia. sed aliud obstat. scz quia q̄ritas est simillis
ma substantie in hoc q̄ ipsa est subiectum quo mediante alia accidentia in
sunt substantie

Querit Utrū q̄ritas sit genus generalissimū? **Solo.** q̄ sic. q̄
est p̄mū principū sue coordinacionis z nihil h̄z supra se

Ar̄ Nullum genus p̄dicatur denominatiue de suis sp̄cbz. sed quan
titas predicat̄ denominatiue de suis speciebz. ergo non est gen⁹
Datoz est p̄bi secūdo topicozum. Q̄ inoz probatur. q̄ dicimus linea est
quanta? **Solo.** q̄ linea potest accipi dupliciter. Uno modo absolute et
in abstracto. z sic quantitas non predicatur de ea denominatiue sed in qd̄
et vniuoce. Alio modo capis p̄cretiue vt est in materia. z sic q̄ritas p̄creti
ue sumpta denotiatiue de ea predicat̄. Vel potest dici q̄ maior habet veris
tatem in omni alio genere a q̄ritate z non de quantitate. Et ratio est. quia
q̄ritati nō soli p̄uenit rō mensure vt scz sic mensura sube. sed etiā sibi p̄ue
nit rō mensurati. q̄ q̄ritas etiā est res q̄ra. accipiendo rem quantaz pro
omni eo qd̄ habet partem extra partem.

Ar̄ Quantitas habet aliquid supra se. ergo non est genus generalis
simum. Antecedens probatur. quia habet supra se substantiaz
Solo. licet q̄ritas habeat supra se subam in genere cause efficientis. nō
tū in genere cause formalis. et ergo solet dici q̄ quantitas habet bene aliqd̄
ante se. sed non supra se

Querit Quō p̄cedit p̄bus determinādo de q̄ritate q̄ritum ad
eius essentialia? **Solo.** ponit aliquas diuisiones z de
clarat mēbra illarum diuisionum.

Querit Quare p̄bus non definit quantitatē antequaz ponat
eius diuisiones? **Solo.** q̄ ideo. quia q̄ritas nō potest
p̄uenienter definirī. Et sic ostenditur. q̄ si quantitas posset definirī tunc
vel definiretur definitione quidditatiua z essentiali. vel descriptiua z acci
dentali. Nullum illozum potest dici. non definitione quidditatiua z essen
tiali. quia illa datur per genus z per differentiam. sed q̄ritas est genus ge
neralissimū non habens genus z differentiam. nec definitione descriptiua
et accidentalī. quia sic describeretur per actum mensurandi substantiā vel
per suū modū denominandi. Non potest describi per actum mensurandi
substantiam. q̄ mensurare subam non p̄uenit equaliter omni quantitati.
sed p̄bus q̄ritati discrete. z ex p̄nti q̄ritati p̄tinue. Nec etiā p̄ suū modū

Reparationes

denoiaudi. qz nō hz vnū modū denominādi subam. sed denoiat subaz
quantam vel quoram

Ar. p̄hs q̄nto metaphisice definit q̄ritatē dicēs. q̄ q̄ritū est q̄d est
diuisibile in ea que insunt quoz vnū quodqz aut singulum est hoc
aliqd natum esse. ḡ videt q̄ q̄ritas bene possit defini. **Solo** dñi **Uris**
ci de **Argentina**. q̄ q̄ritas p̄t p̄siderari dupl̄r. **Uno** modo vt est mēsurā
sube corpore. z sic de q̄ritate determinat in logica. z nō p̄t defini p̄ter eā
dictā. qz nō est eiusdē rōnis mēsurā p̄tinuoz z discretoz. nec entis z esse
q̄ mensurant locus z tēpus. nec p̄manētis z nō p̄manētis. **Alio** mō cō
siderat f̄m q̄ dependet ex ente z inq̄ritū est ens. z sic de ea determinat in
metaphisica. z sic p̄t bene defini vt p̄bat argumētū. qz sic est vnū rōnis

Ar. Qualitas definit in logica. ḡ etiā q̄ritas p̄t defini. **Consequē**
tia p̄bat a similit. **Solo**. q̄ non est sile. **Et** ratio est. qz qualitas
hz vnū modū denoiaudi subam. sed q̄ritas non. qz q̄ritas denoiat subaz
q̄ritam z quoram. vt dictum fuit

Tres sut diuisioes q̄ritatis **Querit** Quot sunt diuisioes q̄ritatis. **Solo**. sunt tres. nā
phus p̄mo ponit duas. **Et** declarat in ebra illaz diuisio
nū. z postea subdit tertiam.

Prima diuisio quantitatis

Querit Que est p̄ma diuisio q̄ritatis. **Solo**. qz quantitatis
aliud p̄tinuū. aliud discretū. **Et** rō istius diuisiois est.
qz omis q̄ritas habet partes. vel ergo hz partes sub vna forma cōiunctas
et vnitās vel ab inuicem diuisas z discretas. si p̄mo mō sic est q̄ritas cōi
nua. si secūdo mō sic est q̄ritas discreta.

Ar. Ista diuisio q̄ritatis est in eō grua. ergo nō est bona. **Ans** p̄ba
tur. qz relatiuū z suū aūs discōueniūt in genere. **Solo**. licet ista
diuisio sit in eō grua vocaliter. est t̄n p̄grua ad intellectū. qz relatiuū nō res
fertur hic ad aūcedens expressum. sed subintellectū. **Sensus** em̄ est. quan
titatis. id est illius generis generalissimi. **Aliud** supple genus subalterius
est p̄tinuū aliud discretum.

Querit Quare d̄r q̄ritatis in singulari nūero. z nō q̄ritatuz in
plurali numero. **Solo**. d̄r q̄ritatis in singulari nume
ro ad designandum essentialē vnitatem q̄ritatis. qz quodlibet gen^o de
bet esse vnū f̄m essentialē.

Querit Quare d̄r aliud p̄tinuū aliud discretū. z non d̄r alia.
Solo. aliud feat diuersitatē essentialē. z nō alia. **Et** ergo
ad designādū essentialē diuersitatē istaz sp̄cz q̄ritatis d̄r aliud in neutro
genere. z nō alia. neutri em̄ genus est genus essentialē.

Querit Quare nō d̄r aliud p̄tinuū aliud discretio. hz d̄r alia
aliud p̄tinuū aliud discretū. **Solo** alter. qz p̄tinuū et
discretio non sunt quantitates sed sunt qualitates circa quantitatem sicut
angulus triangulus zc.

Predicamentoy arestotelis

Querif Quare in ista diuisione pbs preponit p̄tinuū discreto
cū tñ posterius in executōe p̄ponat discretū p̄tinuo. **Solo**
q̄ pbs p̄ponit hic p̄tinuū discreto. q̄ diuisio incipit a p̄ori quo ad nos. h̄z cō
tinuū est p̄us quo ad nos q̄ discretū. q̄ p̄tinuū est p̄positius discreto. **Sz**
posteri⁹ definiendo illa membra preponit discretū p̄tinuo. q̄ definitio p̄o
cedit a priori quo ad naturam. sed discretū est p̄us quo ad naturā q̄ p̄ti
nuū. q̄ discretū est simplicius. **Vel** p̄t dici q̄ pbs nūc p̄ponit cōtinuū dis
creto z nūc ecō tra discretū p̄tinuo ad inuendū q̄ p̄tinuū z discretum sunt
spēs q̄ritatis coequue sub suo genere

Querif Qūo sub diuidit̄ q̄ritas discreta. **Solo**. q̄ritas dis
creta diuidit̄ in numerū z in orōnem. **Dicit** em pbs sic.
Est aut̄ discreta q̄ritas. vt numerus z oratio

De Numero

It̄ dicitur sub spēs q̄rit̄ discreta

*Numerus
Oratio*

Querif Qūo pbat p̄us q̄ numerus sit q̄ritas discreta. **Solo**
ludio. sic. q̄ q̄ritas discreta est cuius partes nō copulant̄
ad aliq̄ terminū p̄munē. sed partes numeri ad nullū terminū p̄munē co
pulant̄. ergo numerus est q̄ritas discreta. **Diinozē**. pbat exemplariter. q̄
pres denarij que sunt q̄nq̄ z quinq̄ vel septem z tria nullum ha bēt termi
nū p̄munē ad quem copulant̄. sed vnaqueq̄ manet discreta z separata ab
alia. ergo sequitur q̄ numerus sit q̄ritas discreta

Querif Quid est numerus. **Solo**. numerus est multitudo
ex vnitatib; aggregata

Numerus

Ar Multitudo nō est q̄ritas sed relatio. si ergo numer⁹ esset multiti
tudo tñc nō esset spēs q̄ritatis. **Solo**. q̄ multitudo accipit̄ duō
pliciter. **Uno** mō materialiter z absolute. z sic multitudo est q̄ritas z po
nit̄ in definitōe numeri. q̄ ois numer⁹ est multitudo q̄dā vel q̄dā multū
Alio mō accipit̄ formalit̄ vt p̄para ad alterum. sicut multū p̄par̄ ad paucū
et h̄ mō multitudo est relatio. h̄z sic nō ponit̄ in definitōe numeri

Ar Nulla q̄ritas p̄ponit̄ ex nō q̄ritis. sed numer⁹ p̄ponit̄ ex nō q̄ritis
q̄ p̄ponit̄ ex vnitatib;. q̄ numerus nō est spēs q̄ritatis. **Solo**
maior h̄z veritate de q̄ritate p̄tinua. sed nō de q̄ritate discreta. **Vel** p̄t dis
ci q̄ nulla q̄ritas p̄t p̄poni ex nō q̄ritis simplr. scz que nō sunt actu quāra.
nec etiā habent reductōem ad q̄ritate. iam vnitates licet actu nō sint q̄rite
habent tñ reductōem ad q̄ritatem

Querif Vtrū numerus habeat aliquas species sub se. **Solo**
q̄ sic. quia species sue sunt duo tria quatuor quinq̄z sex
et sic de alijs. **Et** q̄ ille sint species numeri pater per philosophum quinto
metaphisice. vbi dicit q̄ bis tria nō sunt sex. sed semel sex sunt sex. vñ vult
p̄hus q̄ senarius sit senarius p̄ forma senarij distinctam a forma ternarij.
Et similitudo dicendū est de alijs numeris

Reparatiões

¶ Magis et minus nō diuersificant spēm sed numeri non differunt nisi fm magis et minus. vt patet de ternario et quaternario. ergo numeri non differunt specie. **¶** Solo. q. numeri nō solum differunt fm magis et minus. sed etiā fm formas diuersas cōsequentes hoc magis et minus. Sicut ternarius et quaternarius habent diuersas formas. qz habent diuersas vltimas vnitates. et vltima vnitatis in numero vt terminus ordine aggregatiōis omnium pcedentium vnitatum vocatur forma talis vel talis numeri. Et ergo differunt specie

¶ Vna spēs nō pstituit aliam. sed vnus numerus pstituit alium numerum. ergo nō differunt specie. **¶** Solo. vna spēs nō pstituit aliam formaliter. sed bene materialiter

¶ *Quirit* **¶** Vnus numerus sit in anima tanq̄ in subiecto vel in rebus extra animā. **¶** Solo. q. est triplex numerus. scilicet numerus numeratus. numerus numeratus quo numeramus. et numerus formalis. Numerus numeratus qui alio nomine vocatur numerus materialis sunt ipse res numerate vel numerabiles. Et talis numerus nec est in anima nec in rebus. sed ipsemet res. et reperitur in quolibet predicamento quia res cuiuslibet predicamenti possunt numerari. Numerus numerans quo numeramus est ratio discretiua anime qua accipit aliqua vt plura vel multa. et ille numerus est in anima. Et de hoc numero dicit p̄s q. est idē numerus decem hominum et decem canum. sed ille numerus non est species quantitatis discrete. Numerus vero formalis est forma discretionis numerorum seu forma accidentalis adherens rebus qua res ipse formaliter h̄ numerate siue in numero posite. et talis numerus est species quantitatis discrete. de hoc hic loquimur. et est subiectiue in rebus et non in anima. Et h̄ potest sic ostendi. quia nullus sensibilis per se est in anima. sed numerus hoc modo acceptus est sensibilis per se. vt patet secundo de anima. ergo non est in anima sed in rebus. Preterea omne accidens est subiectiue in eo quod de nominat. sed numerus est accidens et denotat res numeratas et nō animas ergo subiectiue est in rebus et nō in anima

¶ Vnum accidens debet habere vnum subiectum. sed in rebus extra animam non est reperire vnum subiectum numeri. ergo videtur q. non sit in rebus sicut in subiecto. sed solum in anima. **¶** Solo. q. minus est falsa. quia quatuor equi vel quatuor asini sunt vnum subiectum numeri quaternarii.

¶ Et si dicatur. vnum subiectum excludit multitudinem. sed numerus est multitudo. ergo non habet in rebus vnum subiectum. **¶** Solo. q. vnus subiectum excludit bene multitudinem subiectorum. sed non excludit multitudinem simpliciter. Sicut a simili paries tectum et fundamentum sunt quidam multa. et tñ sunt vnum subiectum forme domus. sic etiam quatuor equi sunt multa quedam. sed tñ sunt vnum subiectum quaternarii.

De Oratiōe

Quirit
¶ *Quirit*
¶ *Quirit*

De predicamentorum aresto.

Queritur Quod ostendit phis q oratio sit q̄ritas discreta. **Solutio**
phis pmo ostendit q sit q̄ritas. scdo q sit discreta q̄ritas
q̄ sit q̄ritas sic pbat q̄ illud est q̄ritas quo aliqd mensurat. sed p oratio-
nem aliqd mensurat. q̄ oratio est q̄ritas. **Primo** pars qz p oratione syllaba me-
suratur longa vel breuis. **Et** istud debet intelligi dicit phis de oratione voca-
liter plata in qua vna syllaba scz longa habet duo rpa duas moras. z alia
scz breuis vnu tempus. ad est vna mora in quo p̄ferit. **Et** q oratio sit discre-
ta q̄ritas sic pbat qz partes orationis nō copulant ad aliquē terminū comu-
nem qz nō potest assignari aliquis terminus cōmunis ad quē copuletur
syllabe alicuius dictionis sed vnaqueqz syllaba p̄m suū sonū manet distinc-
ta ab alia.

Ad Nulla vox est q̄ritas. sed oratio est vox. q̄ oratio non est q̄ritas z p
phis non est discreta q̄ritas. **Ad** maior patet. qz vox est q̄ritas de
tercia specie. **Primo** patet ex definitione orationis qua dicit oratio est vox si-
gnificatiua zc. **Solutio** q oratio non accipit hic p vocē sed p mensura
platonis vocis. z q̄ quia rō mensura ad q̄ritatem p̄tinet. ergo oratio est spes-
cies quātitatis. **Pro** quo notandū q in oratione. put est in platonē possumus
sex considerare. **Primo** vocem que est species soni z sic oratio est qualitas
Secundo actus quo vox formatur z ille p̄m q̄ tenet se ex parte agentis ē ac-
tio z p̄m q̄ tenet se ex parte patientis est passio. **Tercio** motum qui ē fun-
damentū talis actionis z passionis quoz vnus est ad vocem que est quali-
tas. **Alius** ad vbi qui est localis. **Quarto** extensionem vel successionē que
est p̄m prius z posterius que est qd̄ continuū. **Quinto** mensuram talis ex-
tensionis vel successionis quā etiā oportet esse continuā quia mensura et
mensuratum debent esse proportionata z illa mensura est tempus. **Solutio**
est considerare discretonem z multitudinē partū scz sonoz litteraz z sylla-
baz. **Subiunctem** succedentū. **Et** sic oratio considerata est discreta q̄ritas. **Et**
definit sic ab **Alexandro**. q̄ oratio est aggregatio discretorū sonoz litteraz z
syllabarū z dictionū ad vnu totū complens ordinatam illā aggregatōnez
sicut l̄z. z in syllaba est vnum complens qd̄ est vltima littera. z syllabarū
in dictione est vnu complens qd̄ est vltima syllaba z dictionum in oratione ē
vnu complens qd̄ est vltima dicitio.

Quinto oratio.

Queritur Quod queniunt z differunt numerus z oratio. **Solutio**
veniunt in tribus. **Primo** cōueniunt in hoc qz vtrūqz est
multitudo discretorū. **Secundo** qz sicut in numero est aliqd̄ indiuisibile scz
vnitas ita in oratione est aliquod indiuisibile z minimū qd̄ est elementū
seu littera. **Tercio** quia sicut in numero diuersificant species p additōnem
vel subtractōnem vnitatis ita in oratione etiam p additōnem vel subtractō-
nem littere vel syllabe. **Et** sicut in tribus conueniunt ita ex oppositis etiaz in
tribus differunt. **Primo** em̄ differunt in hoc qz numerus est multitudo di-
cretorū p̄manētū h̄ oratio ē multitudo discretorū libiūnicē succedentū. **Secundo**
qz nūer⁹ cū ex reiteratōe vni⁹ z eiusdē indiuisibilis qd̄ ē vnitas. **Et** i oratio
nō ē vnu indiuisibile ex cui⁹ reiteratōe causatur tota oratio quantitas. sed sicut
multa indiuisibilia p̄m sonū litteraz. **Tercio** qz numerus causatur ex di-
uisione continui permanentis. sed oratio causatur ex diuisione continui (ue

Reparationes

cessivi quod est tempus vel mora mensurans plationem vocis.

De speciebus quantitatis continue

Querit Quod subdividit quantitas continua. **Solutio** in quibus species que sunt linea superficies corpus locus et tempus.

Querit Quod ostendit philosophus quod ista quinque sunt species quantitatis continue. **Solutio** philosophus intendit per omnia tale rationem. Ille quantitates sunt continue quarum partes copulantur ad aliquem terminum communem. sed partes linee superficiei corporis loci et temporis copulantur ad aliquem terminum communem. ergo omnia ista sunt species quantitatis continue. **Primum** de linea quia partes linee copulantur ad punctum. **Secundo** de superficie. quia partes superficiei copulantur ad lineam. **Tercio** de corpore quia partes corporis copulantur ad superficiem. **Quarto** de tempore. quia tempus presens copulatur ad preteritum et futurum. id est preteritum et futurum ad se invicem copulantur per presens nunc. **Quinto** de loco quia partes corporis locati copulantur ad aliquem terminum communem. ergo etiam particule loci que obtinent singulas particulas corporis ad eundem terminum communem copulantur ad quem corpus locati particule.

Querit Que est sufficientia istarum specierum quantitatis continue. **Solutio** ratio sufficientie est ista. quia omnis quantitas continua est mensura substantie. vel ergo mensurat intrinsece vel extrinsece. Si mensurat intrinsece hoc est tripliciter. vel scilicet per unam divisionem. et sic est linea. vel scilicet per duas et sic est superficies. vel scilicet per tres et sic est corpus. Si mensurat extrinsece hoc est dupliciter. quia vel est mensura rei scilicet per quod est in permanentia et quiete et sic est locus. vel scilicet per quod est in successione et motu et sic est tempus.

Querit Que quantitas dicitur mensurare intrinsece et que extrinsece. **Solutio** illa dicitur mensurare intrinsece que est subiective in eo quod mensurat sicut linea superficies corpus. Sed illa dicitur mensurare extrinsece que non est subiective in eo quod mensurat sicut locus et tempus.

Querit Quid est linea. **Solutio** linea secundum euclidem sic definitur quod est longitudo sine latitudine et profunditate cuius extremitates sunt duo puncta. Et ratio istius definitionis est quia linea secundum imaginatorem mathematicam causatur ex fluxu puncti in longum. sed punctus est omnino indivisibilis. et ergo ex fluxu eius causatur divisibile secundum longum tantum et hoc est linea.

Querit Quid est superficies. **Solutio** superficies est longitudo cum latitudine sine profunditate cuius extremitates sunt due linee. Et ratio istius definitionis est quia superficies imaginatur causari ex fluxu linee in latum. Et ergo a linea habet longitudinem et a fluxu linee latitudinem et consequens est longitudo cum latitudine. et quia ille fluxus incipit a linea et terminatur ad lineam. ergo extremitates eius sunt due linee.

Suffici. istarum specierum

Definitio linee

Definitio superficiei

Predicamentorum aristoteli.

Queritur Quid est corpus? **Solutio** corpus est longitudo eius latitudine et profunditate cuius extremitates sunt due superficies. Et ratio definitionis est. quia corpus imaginatur causari ex fluxu superficiei in profundum. Et ergo a superficie habet longitudinem et latitudinem. et a fluxu superficiei profunditatem et quia ille fluxus incipit a superficie et terminatur ad superficiem. ergo extremitates eius sunt due superficies.

Corpus definitio

Ad Linea non distinguitur a superficie nec superficies a corpore. Et iste tres species non sunt distincte. Antecedens probatur. quia longitudo non potest reperiri sine latitudine. nec latitudo sine profunditate. Solo latitudo non potest reperiri longitudo sine latitudine. nec latitudo sine profunditate sine esse separata in re tamen reperitur bene separata secundum rationem definitivam et secundum intellectum. Nec oportet quod omne quod est realiter et specificiter ab alio de finitum possit per se inveniari a parte rei sine alio.

Queritur Quid est tempus? **Solutio** tempus secundum philosophum quarto physicorum sic definitur. Quod est numerus motus secundum prius et posterius.

Tempus definitio

Ad Tempus non est species quantitatis continue. Et male dicitur fuisse quod sunt quinque. Antecedens probatur. quia illud quod non est non potest esse species quantitatis. sed tempus non est. Et minor probatur. quia illud non est cuius partes non sunt. sed partes temporis non sunt. Et tempus non est. Minor probatur. quia partes temporis sunt preteritum et futurum. sed preteritum abijit et futurum nondum est. Solutio illud non est cuius partes nullo modo sunt necesse in permanentia nec in successione. Jam partes temporis licet non sint in permanentia sunt tamen in successione qua una alteri sine interruptione succedit.

Ad Numerus est quantitas discreta. sed tempus est numerus. Et tempus non est species quantitatis primum sed discreta. Solutio quod tempus non est numerus simpliciter sed est numerus motus mensurari per ipsum. Et si non est numerus partium discretarum. sed numerus partium primum. quia partes motus que sunt prius et posterius sunt sibi invicem continue.

Queritur Quid est locus? **Solutio** locus quarto physicorum sic definitur. Locus est superficies corporis continens immobilem partem.

Locus definitio

Ad Ex illa definitione sequitur quod locus non est distincta species quantitatis continue. Sequela probatur. quod non distingueret a superficie. cuius superficies sit de eius definitione. Solo quod neganda est sequela et ratio est quod locus non est superficies absolute sed superficies corporis continens. Pro cuius intellectu est notandum quod circa hoc est problema et sunt due opiniones famose. Quarum una est doctoris sancti dicentis quod locus non est distincta species quantitatis continue a superficie sed habet se ad superficiem sicut inferius ad superius ponit enim triplicem superficiem scilicet concavam conuexam et planam. quod ergo locus non est aliud quam superficies nisi quatuor species continue quantitatis. Et quoniam dicitur quod philosophus enumerat quinque in textu dicit quod philosophus non loquitur hic secundum opinionem suam propriam

margin notes

Reparatiões

Alb opinio

sed fm opinionem antiquorum ponentiū locum esse spaciū dimensionatū
equale locato quā reprobat quarto physicoz. **Alia** est opinio venerabilis
domini **Alberti** dicentis q̄ pbus loquitur hic de loco mathematice fm
quam consideratōnem mathematicā locus non est aliud q̄ distantia in q̄
diffenditur tota corporis quantitas. Ita q̄ nihil corporis vel partius cor-
poris est extra illam distantiam fm longum latum z pfundum corporis
Et illa distantia tanta est q̄rum est corpus nec maior nec minor sed in to-
to corpori cōmensurata existens fm esse eadem cum dimensionibus cor-
poris locati. **Et** si dicatur **Ex** illo sequeretur q̄ locus non distingueret a
corpore locato quia habent eandem distantiam fm esse. **Ad** hoc respōdet
venerabilis dominus **Albertus** in cōmento veteris artis q̄ q̄uis distan-
tia loci z corporis locati sit eadem fm esse differt tamen adhuc tripliciter.
Primo ex superficiebus quia superficies locati est intra locatum vt est
aliquid eius z est contenta non continens. **Secūdo** actu mensurādū quia
dimensiones loci dicuntur mensurare fm longum latum z pfundū z nul-
la earum dicitur mensurata. **Sed** dimensiones corporis locati dicuntur
mensurare et non mensure. **Tercio** differt ex rōne mensurandi quia alium
de sumitur hinc inde distantie principium. **Nam** principū distantie corpo-
ris locati est ab intra a corporis superficie. **Sed** principū distantie loci est
ab extra a superficie corporis locati que est extra locatum. **Et** ergo isto mo-
do locus est quantitas continua differens a superficie a corpore z alijs spe-
ciebus in hoc q̄ habet specialem rātionem mensure est enim mensura exis-
stentis prout stat in continente seu loco vt patet ex dictis. **Et** hoc modo
nulla alia quantitas mensurat. **Et** sic verū etiam est qd̄ dicit phylosoph⁹
hic in textu q̄ singule particule loci continent singulas particulas locati
et q̄ particule loci z corporis locati ad eundem terminū cōmunē copulan-
tur qui terminus cōmunis est centrum loci quia centrum loci z centrū lo-
cati idem sunt fm esse z in illo etiam congregantur virtutes loci physici
vt dicunt astronomi per lineas productas a circūferentia loci. **Et** istud est
longe aliud ab opinione antiquoz quam reprobat phylosophus quarto
physicoz quia illi phierantes dicebant locum esse spaciū dimensionas
rum penitus diuersum in suis dimensionibus a dimensionibus corporis
locati z ita quando poneretur corpus locatum in loco esset penetratio dis-
tensionū. **Sed** fm abstractionem mathematicam quam dominus **Al-**
bertus hic saluat dimensiones loci z locati non sunt distincte sed sunt eedē
fm esse licet differant rātionē. **Et** ergo non est imaginandum quasi distā-
tia ista quam nominat locus consideratus mathematice sit quedam posi-
riua quantitas distincta a distantia corporis locati. **Imo** fm ppriam suaz
rōnem est quedam vacuitas actuata per dimensiones locati que receden-
te illo potest actuari per dimensiones alterius corporis impositi. **Et** sic sua
potentialis distantia transmutatur in distentionem dimensionis corpore
locati pari modo sicut potentia perspicui in actum luminis saluo q̄ manet
semper distinctio rātionis continētis z contenti seu recipientis z recepti z
in xposito mensurantis et mensurati

Predicamentorū aresto.

¶ Secunda diuisio quantitatis

Querit *Que est secūda diuisio quātitatis. ¶ Solo secūda diuisio est q̄ quātitatis aliud constat ex partibz habentibz positōnem ad se inuicem. Aliud vero constat ex partibz non habentibz positōnem ad se inuicem.*

Querit *Quō differt ista secūda diuisio quantitatis a prima. ¶ Solutio quia prima est data de quantitate in rōne generis per differentias formales cōstituentes species. Sed ista datur de quantitate in rōne totius integralis. z ergo p̄ma est formalis sed ista est formalis materialis.*

Querit *Que sunt ille quantitates que constant ex partibz habentibus positōnem. ¶ Solutio sunt quatuor: scz linea superficies corpus z locus. Et hoc pbat inductiue. p̄mo de linea qz partes linee sunt site alicubi z p̄t assignari vbi vnaqz i plano posita sit z etiā copulant ille partes ad aliquē terminū cōmunē. Secūdo de superficie qz p̄t ostendi vbi vnaqueqz pars superficiei sita sit z quō copulant ad se inuicē quia copulant ad lineam que est terminus cōmunis partū eius. Et eodē modo dōm est de partibz corpis z loci qz positōnem habent z copulationem ad se inuicem.*

Querit *Que sunt ille quātitates que cōstāt ex partibz non habentibus positōnem ad se inuicē. ¶ Solutio sunt tres. scz numerus tempus z oratio. Et hoc pbat p̄s s̄lt inductiue. Primo de numero quia partes numeri non copulant ad aliquem terminū cōmunē nec habent positōnem ad se inuicē vt sunt site alicubi. Secūdo de tempore qz partes temporis nō sunt permanentes sed qd nō est permanentis nō p̄t habere aliquā positōnem. vñ licet partes temporis habeant tene quēdam ordinem prioris z posterioris nō tamē habent positōnem ad se inuicem. Tercio de orōne quia partes orōnis vt sunt littere z syllabe nō sunt permanentes quia qd dictū est semel nō potest amplius resumī. Et ergo partes orōnis non habent positōnem.*

Querit *Quot conditōnes requirūtur ad hoc q̄ aliqua quantitas habeat positōnem in continuo. ¶ Solutio tres*

¶ Prima est q̄ possit assignari vbi in continuo partes eius possit sint. an scz ante vel retro sursum vel deorsum.

¶ Secūda q̄ partes eius sint p̄manentes z ergo tempus non habet positōnem in continuo nec etiam oratio.

¶ Tercia q̄ partes eius ad inuicē copulent. Et p̄pter hoc nulla quātitas discreta habet positōnem in continuo. Ex quibz patet q̄ habere positiones in continuo nihil aliud est q̄ habere permanentiā in partibz z primitatem

¶ Tercia diuisio quantitatis

Querit *Que est tertia diuisio quātitatis. ¶ Solo tertia diuisio est q̄ quantitatū alia est per se alia per accidens.*

Reparationes

Quaerentes
p se
p aruo

Quaerit **Q**ue dicuntur quantitates p se. **S**olo quantitates p se dicuntur quibus convenit p se mensurare subam sicut sunt omnes ille species quantitatatis continue et discrete de quibus iam dictum est.

Quaerit **Q**ue dicuntur quantitates p accidens. **S**olutio quantitates p accidens dicuntur omnes alie quantitates a predictis speciebus. **E**t hoc sic probatur philosophis quia alie quantitates ab istis non sunt quantitates nisi p respectum ad istas species iam dictas. ergo sunt quantitates p accidens. **A**n s probatur quia album dicitur multum et multa albedo eo quod superficies in qua est est multa. **E**t actio dicitur longa eo quod tempus est longum in quo fit talis actio. **E**t sicut est de motu. **E**t ergo si sit aliquis interrogatus quanta sit actio debet assignare quantitatem eius ex quantitate ipsius et dicere ea esse annua vel diurna etc. **E**t si interrogatus quantum sit album debet definire quantitatem albi ex quantitate superficies quia quanta fuerit superficies tantum album esse dicitur concludit philosophus dicens quod solum in ille quantitates que superius dicte sunt dicuntur quantitates proprie et sicut in nihil autem aliorum dicitur quantitates p se sed forte p accidens.

De proprietatibus quantitatis

Quaerit **Q**uot sunt proprietates quantitatis. **S**olutio quod tres.

Ar **Q**uantitas non habet proprietates. **S**ed non sunt tres proprietates quantitatis. **A**n s probatur quia omnis proprietates est accidens et requirit aliquid quod subiectum sed quantitas non potest esse subiectum cum sit accidens. ergo. **S**olutio quod quantitas potest considerari dupliciter. **U**no modo p comparationem ad subiectum et sic est accidens et non potest esse subiectum. **A**lio modo per comparationem ad aliquam propriam passionem vel proprietatem sibi convenientem et sic habet rationem subiecti. **E**t sic eius possunt tene esse proprietates.

Prima proprietates

Quaerit **Q**ue est prima proprietates quantitatis. **S**olutio. **P**rima proprietates est quod quantitati nihil est contrarium. **E**t hoc probatur philosophus exemplariter quia bicubito tricubito vel superficies vel aliquid talium nihil est contrarium.

Quaerit **Q**uomodo probatur ratio extra textum quod quantitati nihil est contrarium. **S**olo potest sic probari quia illud quod presupponit in subiecto ante omnem contrarietatem nihil potest habere contrarium. sed quantitas est huiusmodi. **Q**uantitas nihil habet contrarium. **M**or est manifesta. **M**or probatur quia contraria sunt activa et passiva ad semivivem. sed actio et passio non sunt sine motu omne autem quod movetur est divisibile. et quia nihil est divisibile nisi sit actum sequitur quod quantitas presupponit in materia vel in subiecto ante omnem contrarietatem.

Ar **O**mnis motus est de contrario in contrarium. sed in quantitate est contrarietas. **S**olutio quod quantitas potest dupliciter accipi. **U**no modo logice vel metaphysice et sic in quantitate non est motus nec contrarietas sed presupponitur ante omnem motum. **A**lio modo potest accipi physice et sicut quod habet libi

De predicamentorum aristoteli.

conlunctam rationem perfecti et imperfecti. et sic in quantitate est motus et ratio perfecti et imperfecti circa eam contrariantur.

Ad omne quod corrumpitur a suo contrario corrumpitur. sed quantitas corruptur per se. ergo a suo contrario corrumpitur. et per consequens quantitati est aliquid contrarium. **Solutio** quicquid corrumpitur per se hoc a suo contrario corrumpitur. sed quantitas non corrumpitur per se sed solum per accidens ad corruptionem sui subiecti quod subsistat qualitatibus contrariis. et ergo non oportet quod quantitati sit aliquid contrarium.

Queritur Quomodo est ista proprietates propria quantitati. **Solutio** est ista proprietates secundo modo. quia conuenit omni quantitati sed non solum. quia conuenit etiam substantie ut prius patuit.

Queritur quor instantias format **Aristoteles** contra istam proprietatem quibus uult probare quod quantitati potest esse aliquid contrarium. **Solutio** duas. Quarum prima est de multo et paucis. magno et paruo. Nam multum et paucum magnum et paruum sunt quantitates et tamen contrariantur. quia multum contrariatur paucis et paruum magno. **Queritur** videtur esse aliquid contrarium.

no 7
Prima instantia

Queritur Quomodo soluit philosophus istam primam instantiam. **Solutio** soluit eam dupliciter. Primo dicit sic quod multum et paucum magnum et paruum non sunt quantitates. Et ergo dicitur quod adinueniem essent contraria tamen ad huc quantitati nihil esset contrarium.

Queritur Quomodo probat philosophus quod non sunt quantitates. **Solutio** hoc probat duabus rationibus. Prima est. quia illa non sunt quantitates quorum esse non est absolute. sed consistit in quadam habitudine ad aliud. sed esse multum et paucum magnum et paruum non est absolute. sed consistit in quadam habitudine ad aliud. ergo non sunt quantitates. sed magis ad aliquid. **Secundo** probat inductiue. Primo de magno et paruo quia nihil dicitur absolute magnum vel paruum. sed quod ad unum est magnum ad aliud comparatum est non magnum sicut mons qui simpliciter videtur esse magnus si comparatur ad maiorem montem dicitur esse paruus. Sicut granum milii quod simpliciter videtur esse paruus si comparatur ad maiorem grano ut grano papaueris vel rube dicitur esse magnum. **Secundo** ostendit hoc idem de multo et paucis. quia hoc quod est multum respectu unius est paucum respectu alterius. **Et** triginta homines sunt multi in uico. Sed sunt pauci in ciuitate. Sic etiam multi in domo sunt pauci in theatro. patet ergo quod nullum eorum dicitur absolute et per consequens non sunt quantitates.

Secunda ratio est ista bicubiti tricubiti et uniuscuiusque talium que important aliquid absolute sunt quantitates. **Solutio** per oppositum magnum et paruum multum et paucum cum dicatur comparationem ad aliud non sunt quantitates sed ad aliquid. **Et** ista ratio eadem cum precedente nisi quod hic uariatur modus arguendi. quia hic arguitur a destructione partis ad destructionem antecedentis.

Queritur Quomodo soluit secundo predictam instantiam. **Solutio** secundo dicitur sic quod multum et paucum magnum et paruum non sunt contraria. et **supposito** quod essent quantitates adhuc non sequitur quod quantitati sit aliquid contrarium.

margin notes on the left edge of the page, including some illegible text and a small drawing of a figure.

Reparationes

Querit Quò pbat q̄ nō sunt cōtraria. **Solutio** pbat duob̄ rōnib̄. **Prima** est ostensiva z est ista quecuq̄ referit ad se inuicem nō sunt cōtraria s̄ p̄dicta referuntur ad se inuicem. ergo non sunt contraria.

Secunda rō est ducens impossibile z potest sic formari. **Si** magnū et parū multū z paucū essent p̄traria tunc sequerēt duo impossibilia s̄z q̄ duo p̄traria essent simul in eodem. **Et** q̄ idem esset sub̄ipsi p̄trariū. **Q̄** primū impossibile sequerēt p̄z quia cōringit vnū z idem s̄t esse magnū et parū ad aliud z aliud compatū vt patet ex dictis. si ergo magnū z parū essent contraria tunc contraria essent s̄t in eodem. **Q̄** autē hoc sit impossibile declarat p̄hs sic. q̄ suba que est susceptibilis p̄trarioz nunq̄ suscipit si mul cōtraria sed successiue tantū vt vnus homo nō dicit simul sanus et eger albus z niger. ergo sequit̄ q̄ nihil simul cōtraria suscipit. **Et** q̄ sedm̄ impossibile etiā sequerēt patet q̄ vnū z idem potest dici magnū z parūz si q̄ magnū z parū essent p̄traria s̄t multū z paucū tunc idem esset sub̄ipsi si cōtrariū patet q̄ etiam si p̄dicta ponant esse quātitates z non relatiua. adhuc non sequit̄ q̄ quantitati sit aliquid contrariū.

Sida instana

Querit Que est secūda instantia quā format p̄hs p̄tra istā p̄t mā p̄rietatem. **Solutio** secūda instantia est de loco. **Nam** locus est quātitas z tamē habet contrariū. q̄ locus sursum z loc⁹ deorsum p̄trariant. ergo q̄ritari est aliqd̄ contrariū. **Et** q̄ locus sursum et deorsū p̄trariant. p̄batur p̄ definitōne contrarioz quia illa sunt p̄traria q̄ sub eodem genere maxime distant sed locus sursum z deorsum s̄t h̄mōi. ergo sunt cōtraria. **Minor** patet q̄ est multa distantia loci deorsum s̄z mediū mūdi vel centri ad terminos mundi. id ē ad polos vbi est loc⁹ sursum.

Querit Quò soluit p̄hs istam terciā instantiā. **Solutio** p̄hs non soluit eā. **Et** h̄ p̄ter duo. **Primo** q̄ solutio ill⁹ in stantie magis spectat ad physicā q̄ ad logicā. **Secdo** etiā q̄ solutio ill⁹ in stantie potest aliquāter haberi ex his que iam dicta sunt de magno z paruo. **Quia** sursum z deorsus possunt eidem inesse respectu diuersoz. z ergo nō sunt cōtraria eadem rōne qua magnū z parū non p̄trariant.

Secunda p̄prietas

Querit Que est secūda p̄prietas quantitat̄is. **Solutio** secūda p̄prietas est q̄ quātitas nō videt suscipere magis et minus. **Et** hoc p̄bat inductiue. q̄ vnū bicubitū nō est alio bicubito magis bicubitū nec bicubitū est magis quantitas q̄ tricubitū. **Nec** in numeris vnus ternarius est magis vel minus ternarius q̄ alius neq̄ tria magis vel minus dicitur tria q̄ quinq̄ dicant quinq̄. nec vnū temp⁹ dicit magis vel minus tempus q̄ aliud vt dies nō dicit magis temp⁹ q̄ hora. vel q̄ annus nec in aliquo alioz de his que superius dicta sunt. s̄ sequit̄ q̄ quātitas non suscipit magis neq̄ minus.

Querit Que ē rō istius p̄prietatis extra textū. **Solutio** rō ē quia quantitati nihil est cōtrariū. s̄ etiā non suscipit magis z minus. **Antecedens** est manifestū ex p̄prietate p̄cedente. p̄nā p̄batur

Predicamentoz aristotelis

q: susceptio magis causatur a de puratoe p rarij a p rario z susceptio mi
nus ex p mictione p rarij cum p rario.

¶ Una linea est maior z minor: alia silt vnus numerus est maior
vel minor alio numero. sed linea est quãritas silt numerus. ergo
qritas suscipit magis z minus. ¶ Solutio q vna linea est bñ maior vel
mñor: alia silt vnus numerus alio numero extensive. sed vna linea nõ est
magis vel minus linea intensue q̃ alia. nec vnus numerus magis vel mi
nus numerus. Et ergo solet dici q qritas suscipit maius vel minus nos
minaliter. sed nõ suscipit magis vel minus adverbialiter

Tertia proprietas.

Queritur Que est tertia proprietas quantitatis: ¶ Solu
tio tertia proprietas est q maxime proprium est
quãritati fm eam equale vel inuale dici.

¶ Querit Quare hoc dicitur maxime p rium qritati. ¶ Solutio q: e
p rium quarto mō pueniens omi quãritati soli z sp.

Queritur Quõ pbat p hõ q illa p rias pueniat omi quã
ritati. ¶ Solutio sic. qz omis qritas est alteri eq
lis vel inualis. qd p r inductiue. qz vñ corpus est equale vl inuale al
teri cozpo: Et vnus numerus est equalis vl inualis alteri numero z
vñ tempus alteri tempore z sic de alijs oibz qritatibz. ergo omi qritati
puenit fm eam equale vel inuale dici.

Queritur Quõ pbat p hõ q illa p rias pueniat etiam
soli quantitati. ¶ Solutio sic pbat. qz in alijs q̃
nõ sunt qritates nõ multũ videbit equale vel inuale dici sicut affectio.
Id est qualitas nõ d r equalis vel inualis alteri affectõni vel qualitati sz
bñ d r alteri siltis. sicut vnum album nõ d r equale vel inuale alteri albo.
sed magis simile. ergo sequitur q soli quantitati puenit fm eam dici equa
le vl inuale.

¶ Scdm equalitatẽ d r aliqd alteri equale z fm inualitatẽ ineqle
Sed equalitas z inualitas sunt relatiõnes. ergo male d r q p h
p rium est qritati fm eam equale vel inuale dici. ¶ Solo q illa ppositõ
fm ibi equocatur. qz vel d r circũstantiam cause formals z sic fm equalis
tatem vel inualitatem d r aliqd equale vel inuale. vel d r circũstan
tiam cause efficiẽtis z sic fm quãritatẽ dicimur equales vel inuales

¶ Omis res mundi est alteri equalis vel inualis. ergo nõ conue
nit tm quãritati. ¶ Ans. pbat. qz equale z inuale opponuntur
p ratiõne. sed de quolibet ente mundi verificat aliez p ratiõne.
¶ Solutio q equale z inuale nõ accipiunt hic p ratiõne. vt inqua
le valz tm sicut nõ equale vt prendit argumentũ. sed accipiunt vt opponũ
tur p ratiõne. vt inuale valer tantum sicut quantum nõ equale. hoc est
quantum quod habz quantitatẽ excedentem vel excessam. z sic non verũ
ficatur de quolibet ente.

Reparationes

Queritur Quid est equalitas et inequalitas. **Solutio**
equalitas est rerum differentiu eadem quantitas.
Et est ibi pdicatio nō formalis sed causalis. quia sensus nō est q equalitas sit formaliter quantitas. quia hoc falsum est cum sit relatio sed sensus est q equalitas causatur ab eadem quantitate in rebus differentibus. Et per oppositum definitur inequalitas q inequalitas est rerum differentiu diuersa quantitas.

Ad Quantitas est est accūs s; idē accūs nō p̄t esse in reb; differentib; ergo male d̄r in definitōe equalitatis q equalitas est rez differētiū eadē q̄ntitas. **Solutio** s; idē accūs numero nō possit esse in reb; differentib; tamē bñ idē accūs sp̄e vel genere.

Queritur ergo Qualem identitatem d̄r ibi eadem. **Solutio** nō d̄r identitatem materiale vel genericā sed specificā. **Solutio** nō dicat materiale patz ex iam dicitur. quia eadem quantitas numero non potest esse in rebus differentibus. **Solutio** etiam non dicat identitatem genericā patz quia si illa vnitas sufficeret tunc duo p̄raria possent dici equalia. quia duo p̄raria habent p̄uenientiam in genere. et ergo relinquunt q dicat solum identitatem specificā

Ad Aliqui dicuntur equales in albedine. sed albedo non est q̄ntitas ergo male d̄r q equalitas est rez differentiu eadē q̄ntitas. **Solutio** equalitas et inequalitas p̄siderant dupl. vno p̄muniter et sic equalitas est p̄uenientia aliquar rez in aliqua p̄rietate quaz neutra excedit aliam siue illa p̄rietas sit quantitas siue qualitas. Et hoc modo due res habētes albedinē eque intensam dicuntur equales in albedine et duo eque boni dicunt equales in virtute. Et ex opposito d̄r inequalitas. **Solutio** sic equalitas et inequalitas nō p̄siderant in p̄posito. **Solutio** p̄siderat stricte et p̄prie. Et sic equalitas est p̄uenientia aliquar rez in eadē quantitate s̄m sp̄em in qua sese nec excedunt nec excedunt. Et p̄ oppositum d̄r inequalitas. Et sic accipiunt in p̄posito et p̄ueniunt soli quantitati.

Quartum capitulū De adaliquid

Adaliquid vero talia dicuntur quocūq; hoc ip̄m quod sunt et c̄.
In hoc quarto capitulo p̄hs p̄r determinat de tertio pdicamento qd vocat adaliquid siue relatio. Et diuidit in tres p̄tes. In quarum p̄ma dat vnā definitōem adaliquid p̄uenientē om̄ib; relatiuis tā s̄m esse q̄ s̄m dici que d̄r esse platonis. In sc̄da ponit p̄muniter et p̄prietates adaliquid. Et in tertia calūpniat p̄mam definitōem et dat vnā aliam que p̄uenit solum relatiuis s̄m esse.

Queritur Que est rō q adaliquid ponitur sc̄dm pdicamentum in ordine pdicamentorū accidentiu. **Solutio** q̄ inter pdicamenta accidentiu illud debet p̄cedere quod est maioris accidentalitatis et minoris entitatis. s; sic est de adaliquid. q adaliquid d̄r p̄cedere oīa alia pdicamenta accidentiu. **Sed** q̄ q̄ntitas est simillima sub

Creditamētoꝝ aristotelis

stantie vt p̄us paruit. ergo illa p̄cedit. Et sic post q̄ritatē sequitur imediatē
re ad aliqd̄ alias ad aliqd̄ fuisse simpl̄ p̄mum.

Ar Absolutum est ante respectiū. sed qualitas est p̄dicamentū
absolutum z ad aliqd̄ respectiū. ergo qualitas deberet p̄ce
edere ad aliqd̄. ¶ Solutio q̄ p̄dicamenta accidentiū non ordinantur
sui maiorem vel minorem p̄fectōnem. q̄ sic qualitas om̄ia alia p̄cederet.
sed s̄m maiorem vel minorem accidentiū vt paruit. z ergo. q̄ ad aliqd̄
est maioris accidentiū q̄ qualitas. ergo p̄cedit qualitatē.

Queritur Quō ostenditur q̄ ad aliqd̄ est maioris accidentiū
talitatis q̄ alia p̄dicamenta accidentiū. ¶ Solutio q̄ de ratōne accidentis est dependentia. z ergo illud est maioris acci
dentiū talitatis q̄ alia quod magis est dependens q̄ alia. Sed ad aliqd̄ ē
magis dependens. ergo. ¶ Sic magis dependens pars. q̄ alia accidentia
solum dependent dependentia subiectiua ad suum subiectum. Sed ad
aliqd̄ dependet duplici dependentia. scz subiectiua ad suum subiectū. mo
re alioꝝ accidentiū. Et etiam obiectiua ad suum correlatiū.

Queritur Utrum ad aliqd̄ sit distinctū p̄dicamentū ab
alijs. ¶ Solutio q̄ sic. ¶ Sicut em̄ sit p̄dicamentū
p̄z. q̄ est genus generalissimū habes sub se spēs subalternas specialiss
mas z indiuidua. Nā spēs subalterne ei⁹ s̄z relatiū sup̄pōis sup̄pōis z eq̄
parantie m̄plex subm̄plex. spēs vero specialissime s̄nt duplum. dis
tinctum pater filius z indiuidua sunt ista paternitas illa paternitas hec
filiario. Et q̄ illa coordinatio generū z sp̄erū z indiuiduoz in nullo alio
p̄dicamēto regitur. ergo ad aliqd̄ est etiam distinctū p̄dicamentū

Ar Omne p̄dicamentum debet esse ens reale. sed ad aliqd̄ non
est ens reale. sed ens ratōnis. ergo non potest esse p̄dicamentū.
¶ Dicitur probatur. quia ad aliqd̄ d̄r quandā p̄p̄tōnem vnus ad aliqd̄
sed p̄p̄tō est actus ratōnis siue intellectus p̄p̄tantis. ¶ Solutio s̄z p̄p̄t
tio actualis siue actus p̄p̄tandi non sit nisi in ratōne vel intellectu p̄p̄tante
tamen p̄p̄tatio habitualis est p̄ter omnem actum ipsius intellectus. Et ra
lem nominat ad aliqd̄ in proposito. z ergo ad aliqd̄ non est ens ratōis
nis sed reale. ¶ Et q̄ p̄p̄tatio habitualis sit p̄ter omnem actum ipsius in
tellectus. p̄z quia p̄p̄tatio habitualis nihil aliud ē q̄ illa habitudo seu for
ma s̄m quam vna res est alteri p̄p̄tabilis. sed illa est p̄ter omnem op̄atio
nem intellectus. quia res a parte rei sunt p̄p̄tabilis omni op̄atōne intelles
tus seclusa. Sicut si nullus esset intellectus adhuc pater esset p̄p̄tabilis
ad filium sed actu non comparatur nisi per intellectum sicut bene probauit
argumentum.

Ar Nullum ens reale p̄t de nouo acq̄ri sine mutatōe. s̄z ad aliqd̄ siue
relatio p̄t acq̄ri de nouo sine mutatōe. ergo non est ens reale z p̄
p̄t nō est p̄dicamentū. ¶ Solutio q̄ nullū ens reale p̄t acq̄ri de nouo in
subiecto sine quacūq̄ mutatōe puta virtutūq̄ extremi. s̄z b̄ sine muta
k. ii

Reparationes

atione illius cui aduenit. 7 sic est de relatione. Sicut exempli gratia iohannes tam petro dissimilis. qz iohannes est albus 7 petrus niger pot fieri similis petro nulla mutacione facta in eo sed iohanne p solam mutacionem factam in petro in contrarium petrus mutatur de nigro in album.

Hic Ad aliquid est omni alij predicamenti immixtum. ergo non est predicamentum distinctum. **Ans.** pbat. qz in quolibet predicamento inuenitur relatio. **Solutio** sunt duplicia ad aliquid siue relatiua. scz fm esse et fm dici. Nam lz relatiua fm dici inueniuntur in omni predicamento non tamen relatiua fm esse que sunt vera 7 proprie dicta relatiua vt posterius manifestis patebit.

Querit Quare istud predicamentum potius vocat ad aliquid qz relatio vel relatiuum. **Solutio** qz hoc nomen ad aliquid propriissime 7 convenientissime de naturam istius predicamenti quod sic patet. quia de natura istius predicamenti sunt duo. scz dependentia siue respectus. Et terminus illius dependentie primus fecit p illam propensionem ad qd dicitur transitum ad alterum. 7 secundus fecit p illum actum aliquid. Et ergo propriissime vocat ad aliquid. Et post hoc dicitur apertius relatiuum 7 impropriissime relatio. Quod sic patet qz relatiuum nominat id quod refert. 7 hoc est materiale in relatione. Relatio vero nominat naturam istius predicamenti vt preceptam tunc 7 fm esse abstractam que vt sic non est predicabilis ergo etc.

Prima definitio ad aliquid.

Queritur Que est prima definitio ad aliquid. **Solutio** prima definitio est ista. Ad aliquid vero talia dicuntur quecumqz hoc ipsum quod sunt aliorum dicuntur vel quolibet aliter ad aliud

Queritur Quomodo declarat philosophus istam definitionem. **Solutio** declarat eam exemplariter. Primo in relatiuis fm esse. qz maius dicitur id quod est alterius. qz maius dicitur aliquo maius. Et dupliciter alterius dicitur. qz dupliciter dicitur dimidij dupliciter. Et sic de alijs relatiuis fm esse. scz eundo in relatiuis fm dici. qz habitus affectus disciplina 7 positio que sunt relatiua fm dici dicuntur aliorum. qz habitus alicuius est habitus scz habitus et e contra habitus est habitus huius 7 disciplina dicitur alicuius disciplina scz disciplina nati. 7 e contra disciplinatum dicitur disciplina disciplinatum. Sic positio dicitur primum positum positio 7 presposita dicuntur positio positio. Concludit ergo philosophus definitionem ad aliquid iam positam. scz qd ad aliquid sunt quecumqz fm hoc ipsum quod sunt aliorum dicuntur. i. referunt ad aliud sub habitudine grati casus. vel quolibet aliter ad aliud. i. sub habitudine alicuius alterius obliqui casus. vt mors dicitur magnus in ordine ad alium montem. scz minorem. qz magnum est ad aliquid 7 simile est alicui simile 7 sic de alijs. **Et** circa predicta remouet philosophus quoddam dubium. Dicens qd accubitus statio 7 sessio sunt quedam positiones. Et qd dictum est qd positio est ad aliquid possit aliquid dubitare an stare sedere iacere 7 accubere sint etiam positiones 7 ad aliquid. Ad hoc respondet philosophus qd predicta non sunt positiones sed sunt denotatiue a positionibus dicta. Et si dicat peritum 7 abstractum sunt in eodem predicamento. scz stare iacere sedere etc. scz percreta positionum

Dubium

Predicamentorum aristotelis

ergo. **S**olo q phs nō vult negare quin sint in p̄dicamēto positōis qz manifestum est q in nullo alio p̄dicamēto ponunt. s; vult dicere q nō sunt positōes fm sua noia sicut a sili albū nō est qualitas s; quale.

Queritur Quare ad aliqd a pho definitunt in plurali numero. **S**olo q hoc est ideo. qz ad relatōem sp res qrun̄t plura scz relatiuū z suū correlatiuū. Relatiuū vt dependēs z corre latiū vt dependentiā illam terminans.

Queritur Quare dicitur in definitōne talia z non hec vel illa. **S**olutio. qz natura istius p̄dicamēti est acci dentalis. qz ergo talia est relatiuū accidentis. ideo dicitur q ad aliqd dicunt talia z nō hec vel illa. Et q natura istius p̄dicamēti est accidentalis. qz qz substantia vt substantia est nūq̄ est cā relatōis. nec dicitur ad aliud s; dicitur ad aliqd a platonice. vt sic sensus. (Ad aliqd dicuntur) supple a platonice. quasi velis phs dicere ego non dico zc.

Queritur Quare dicitur nō dicitur ad aliqd vero sunt. **S**olo ad innuendū q relatiua nō p̄siderant hic in rōe entiu s; in rōe dicibiliū siue p̄dicabiliū. qz logicus nō est artifex realis s; rationalis. vñ oia q logicus p̄siderat ad dici z p̄dicari refert. Vel p̄ dici q dicitur hic dicuntur ad innuendū q ista definitio nō est definitio aristotelis. se d da ra a platonice. vt sic sensus. (Ad aliqd dicuntur) supple a platonice. quasi velis phs dicere ego non dico zc.

Queritur Quare dicitur quicquid. **S**olo quicquid dicitur infinite z nō distri butiue ad denotandū relatiuoz multitudinē inceptū q dam sunt fm esse z qdam fm dici qdā realia z qdā rōnis.

Queritur Cuius casus est hoc ipsum in ista definitōne. **S**olo alberti q est acci casus z regit ab illa p̄positōe fm sub intellecta vt sic sensus. Ad aliqd dicunt talia quicquid fm hoc ipm qd sunt alioz dicunt. id est fm eorum esse referunt ad aliud. Alij dicunt q hoc ipm est ibi nō casus z regit ab illo verbo dicunt ex vi copule. z est sensus. Ad aliqd dicunt talia quicquid dicunt hoc ipm quod sunt alioz.

Queritur Quare dicitur alioz in grō. **S**olutio p̄ter relatiua fm esse q vt in plurimu ad se mutice referuntur sub habitu dine grī casus. vt pater filij pater. dñs serui dñs

Queritur Quare addit in fine vel quolibet aliter ad aliud. **S**olutio p̄ter relatiua fm dici. qz talia nō referunt sp sub habitu dine grī casus. sed quicquid sub habitu dine grī quicquid dicitur quicquid acci z quicquid ablatiu. vt disciplina dicitur disciplinari disciplina in grō s; eō rra disciplinarū dicitur disciplina disciplinarū. in ablatiu sic scia dicitur scibilis scia in grō. sed scibile dicitur scia scibile in ablatiuo.

Ad Nulla bona definitio debet dari p̄ distinctōem s; ista dat p̄ distinctōem. ergo nō est bona. Dicitur parz. qz dicitur vel quolibet alter ad aliud. **S**olutio q nulla bona definitio dicitur dari p̄ distinctōem nisi in ea innuat diuisio. s; in ista definitōne innuitur vna diuisio relatiuoz scz q

S² talia

S² sunt

S² quicquid

S² alioz

Reparationes

relatiuoz qdam sunt relatiua fm esse qdam vero fm dicti.

Queritur Que dicuntur relatiua fm esse z que fm dicti. **Solutio** relatiua fm esse sunt que ex principali suo scato nō impozitāt aliud q̄ respectum. vt pater z filius dñs z seruus. Relatiua fm dicti sunt que ex principali suo scato impozitant aliquod ab solutum z p̄ter hoc p̄notant respectum ad aliud sicut scia ex principali scato impozitat qualitatē. qz sciat habitum de p̄ma sp̄e qualitatē sed p̄ter hoc p̄notat respectum ad seibile. z ergo est relatiuū fm dicti.

Ad Si ista definitio esset bona tunc sequeretur q̄ humanitas z animalitas essent relatiua. sed hoc est falsum. ergo. Sequela p̄bat. qz dicunt alioz vt humanitas est hominis humanitas. z animalitas est animalis animalitas. **Solutio** alberti q̄ ad hoc q̄ aliquid sit ad aliqd nō sufficit q̄ quocunq̄ modo sit alterius. Sed requiritur q̄ sit alterius vt potentia. vt organum vel instrumentum. **Exemplū** p̄mi vt virtus discipulina. Scđi vt manus caput. Tertij vt nauis remus

Queritur Utrum relatio sit vnum ens. **Solutio** q̄ sic qz quicqd̄ dicit vnam aliquam naturā hoc est vnum ens. sed relatio est huiusmodi. ergo est vnum ens. **Dimoz** patz. q̄ nisi diceret naturam aliquam nō esset determinata ad vnum genus vt ad vnam speciem.

Ad Relatio nō inest vni sed pluribus. ergo nō est vnum ens. **Antecedens** p̄bat qz est in relatiuo z correlatiuo. **Solutio** q̄ quis relatio sit in illis duobus nō tamen est in eis vt in subiectis. Sed in vno est sicut in subiecto scz in relatiuo z in alio scz in correlatiuo sicut in termino. Et sic a subiecto capit vnitatem numeralem sed a termino vnitatem specificam.

Queritur Utrum idem sint subiectum relatiōis z fundamentū. **Solutio** q̄ nō. qz subiectum relatiōis ē illud cui inest relatio z hoc est substantia que substat relatiōi sicut om̄ibus alijs accidentibus. Sed fundamentum relatiōis ē illud quo mediat ante relatio innascitur subiecto. z hoc nō est substantia sed semp̄ aliquod accidens. Et p̄ueuerunt p̄muniter assignari tria fundamenta quibus substantie innascitur relatio scz q̄ritas qualitas z actus. id est actio vel passio. In q̄ritate em̄ fundant p̄portiones numeroz z relatiōes equalitatis z in equalitatis. in qualitate relatiōes similitudinis z dissimilitudinis. Et in actōne z passione paternitas filiatio dominatio seruitus z similia. Et dicunt actio z passio vnum fundamentū. qz sunt materialr vnus motus.

Queritur Utr̄ relatio realiter distinguitur a suo fundamento. **Solutio** q̄ sic loquēdo de relatiōe reali. Relatio est. qz illa distinguunt realiter que sic se h̄nt q̄ vnū p̄ manere reliquo corrupto. sed sic est de relatiuo z suo fundamento. ergo. **Dimoz** p̄bat. qz si sint duo homines similes qz albi tunc si in vno eoz corruptatur albedo

Predicamentorum Aristotelis

tunc destruitur similitudo in alio. z tamē manet in eo adhuc eadem qualitas scz albedo que fuit fundamentum similitudinis.

Queritur Quot requirunt ad relationem realem. **Solutio** quatuor. Primo requiritur qd sit entium. z ergo nō entis ad ens nō est relatio realis. Secūdo qd sit entium realium. Et ergo entium rationis sicut generis z spēs nō est relatio realis. Tertio qd sit entium realium inter se distinctorum. z ergo relatio eiusdem ad seipsum nō est relatio realis. Quarto qd relatio sit distincta ab utroq; extremorum. z ideo relatio creatore ad creaturam nō est realis sed solum rationis.

De cōmunitatibus z proprietatibus relatiuorum

Queritur Quot sunt cōmunitates z proprietates relatiuorum. **Solutio** Solo qd due sunt cōmunitates z due proprietates quibus addunt duo correlatiua.

Prima cōmunitas.

Queritur Que est p̄ma cōmunitas relatiuorum. **Solutio** p̄ma cōmunitas est qd relatiōi inest contrarietas. Et hoc p̄bat exemplariter. qz virtus contrariatur vitio z vtrumq; eorū est ad aliud sicut disciplina vel scia contrariantur ignorantie z sunt etiā relatiua.

Queritur An ista cōmunitas pueniat omnibus relatiuis. **Solutio** p̄bi qd nō. qz duplo triplo vel alicui talium nihil ē contrarium. Et qz habere contrarium nō puenit omnibus relatiuis nec etiam solis. qz puenit qualiteri z quibusdam alijs. ergo nō est aliquo modo p̄mū relatiuis z p̄pterea etiā magis vocat cōmunitas q̄ proprietates.

Ad oppositio relatiua z contraria sunt distincte spēs oppositiōnis sed relatiua opponuntur relatiue. ergo nō opponuntur contrarie z p̄ p̄ns ista cōmunitas est falsa. **Solutio** qd relatiua p̄siderant dupl̄r. vno modo formalit̄ inq̄tū sunt relatiua. z sic opponuntur relatiue hīs ad que referuntur z nō contrarie. Alio modo materialit̄ z quantum ad sua fundamenta. Et hoc modo aliqua relatiua p̄m̄ dici habēt contraria. qz aliqua sunt que fundantur in contrarijs fundamentis sicut pars de virtute z vitio. de scientia z ignorantia.

Secunda cōmunitas.

Queritur Que est sc̄da cōmunitas relatiuorum. **Solutio** sc̄da cōmunitas est qd relatiua videntur suscipere magis z minus. Et p̄bat p̄his hoc exemplariter. qz simile z inaequale sūt relatiua z dicuntur p̄m̄ magis z minus.

Queritur Utz suscipere magis z minus pueniat omnibus relatiuis. **Solutio** p̄bi qd nō. qz duplū est relatiuū z nō nō ē; p̄m̄ magis z minus nec aliqd talium. Et ergo. qz suscipere magis
k. iij.

Reparationes

et minus nō uenit omnib; relatiuis nec etiā uenit solis eo q̄ etiā uenit
at substātie. q̄ nō est p̄iū relatiuis s̄m aliquē modū p̄iū. Et hinc ē q̄ ma
gis uocat sicut p̄cedēs p̄mutitas quā uocat p̄prietas.

Queritur Utr; equale etiā possit recipere magis et minus? sicut
in equale? Solo q̄ nō. Et rō diuersitatis est
q̄ equalitas consistit in indiuisibili. eo q̄ equalia dicunt. q̄ sic sibi adequant
q̄ seinuicē nec excedunt nec excedunt. Et ergo equale nō suscipit magis et
minus. S; in equalitas nō consistit in indiuisibili. q̄ in equalitas dicit recessus
ab equalitate recessus autē ille p̄ esse s̄m magis et minus. et ergo in equalitas
suscipit bene magis et minus sicut pedale et tripedale magis sunt in equalitas
lia q̄ pedale et bipedale.

Prima proprietas:

Queritur Que est p̄ma p̄prietas relatiuorum? **Solutio** p̄ma p̄prietas est q̄ omnia relatiua dicunt ad cō
uertentiam. ut seruus dicit dñi seruus et contra dñs dicit serui dñs. et duplum
dicit dimidiū duplū et ecōtra dimidiū dicit dupli dimidiū et sic de alijs.

Queritur Quod est dubium quod remouet p̄hs circa hāc
p̄prietatē? **Solutio** aliquis possit dubitare an
correlatiuū semp̄ referat ad relatiuū in eodē casu in quo relatiuū refert ad
ipsum. Ad hoc responderet p̄hs q̄ nō sed quandoq̄ mutat casus. Et hoc
declarat exemplariter. q̄ disciplina dicit disciplinari disciplinā in grō. s; ecō
tra disciplinari dicit disciplina disciplinatū in abtō. Et sic sensus etiā dicit
sensati sensus. Sed ecōtra sensati dicit in abtō sensu sensatum.

Queritur Quid est dici ad uertentiam? **Solutio** dici ad
uertentiam est unum relatiuorum referri ad aliud
sub habitudine alicuius obliqui casus eiusdem vel diuersi. Et dicitur nota
et r̄ sub habitudine alicuius obliqui casus. q̄ in recto nō p̄ fieri uertentia
et r̄. q̄ rectus ad rectum nō ponit diuersitatem. s; bñ rectus ad obliquū. Et
dicitur eiusdē vel diuersi. q̄ q̄nq̄ relatiua referunt ad seinuicē sub habitudine
eiusdē casus q̄nq̄ sub habitudine casus diuersi. ut paruit

Ad Subiectum et sua p̄p̄ia passio dicunt ad uertentiam. et tamen nō
sunt relatiua. ergo dici ad uertentiam nō est p̄p̄ium relatiuis p̄i
ma p̄s aūctis part. q̄ subiectum et sua p̄p̄ia passio uertunt. **Solutio**
subiectum et sua p̄p̄ia passio habent bene adinuicem uertibilitatem. sed
nō dicuntur ad uertentiam. **Pro** quo est notandum q̄ dicitur est inter
uertionem uertibilitatem et uertentiam. q̄ uertio est passio positio
num ueniens positioibus s̄m transmutatio eim suoz terminoz. **Con**
uertibilis uero est eozum que de seinuicem verificant ueritas saliter et affir
matue sic sunt subiectum et sua p̄p̄ia passio. Sed uertentia est eozum q̄
ad seinuicem referuntur sub habitudine alicuius obliqui casus cuiusmodi
dicitur sunt sola relatiua.

Quod est imp̄ r̄p̄ios

conuertibilitate.

conuertentia.

Reparationes

Solutio secundū impedimentum est q̄ si correlatiuis sine noīa imposta s̄ ipsa relatiua nō referunt ad ipsa sed ad aliq̄ aliud quod est accis v̄ ex tranēū ad ea tunc impeditur p̄uertentia. Et hoc probat p̄hs p̄ locum a malo in relatiuis s̄m esse que indubitanter sunt relatiua z quibz sunt noīa imposta qz illa nō p̄uertuntur nisi assignentur ad ea ad que sunt p̄ se ipsa referenda. Sicut exempli gratia si seruus non referatur ad dominū q̄ est suum p̄prium correlatiuum sed ad hominē esse non est debita assignatio qz seruus proprie non est hominis seruus in eo q̄ homo cū multū sine hoīes seruos nō habētes. s̄m si referat ad bipedē non est cōueniens assignatio neqz fiet p̄uertentia.

Remediū q̄ impeditur

Quod est remediū p̄ra istud impedimentū. **S**o^o remediū est istud q̄ si circūscriptis oibz que accidunt correlatiuo et ip̄o solo relicto adhuc referatur relatiū ad tale correlatiuū tunc est facta p̄ueniens assignatio. Si nō tunc non est assignatio p̄ueniens nec dicitur ad p̄uertentiam. **E**xemplum de p̄uenienti assignatio ne est. vt si dñs assignet esse correlatiū seruū est p̄ueniens assignatio qz circūscriptis oibz q̄ accidunt dño pura q̄ sit homo q̄ sit bipes vel am̄ mal̄ t̄ijs. et relicto illo solo q̄ sit dñs adhuc seruus referatur ad ip̄m sp̄ ei seruus est dñi seruus et ecōtra dñs seruū dñs De incōuenienti assignatio est exemplū. vt si seruus assignet hoīs tanq̄ correlatiū z ala auis est incōueniens assignatio. qz si circūscribatur ab hoīe esse dñm z ab aue ēē alarū tam seruus non dicitur ad hoīem nec ala ad auem. qz si non est dñs nō erit seruus. z si non est alarū nō erit ala. **P**ater ergo ex oibz hīs q̄ si p̄uenienter assignatur relatiū ad suū correlatiuum propriū est oibz relatiuis dicitur ad p̄uertentiā vt dixit p̄prietas.

Secunda p̄prietas.

Que est secūda p̄prietas relatiuorū. **S**o^o secūda p̄prietas est q̄ relatiua sunt simul natura. Et hoc probat p̄hs ex p̄lariter qz duplū et dimidiū sunt simul natura. qz si duplū est dñs dimidiū est z ecōtra. Et s̄m seruus z dñs sunt s̄m natura qz cū seruus ē dñs est z similiter est in alijs.

deposito
 bachy.
 Augustine.

Quō debet exponi ista p̄prietas. **S**o^o p̄t exponi duplīter. vno mō sic s̄m Boetii. Relatiua sunt s̄m natura. i. sunt s̄m naturali intelligentia qz vnū non cognoscitur sine alio nec de se terminat nec indeterminate. Alio modo p̄t sic exponi s̄m beati Augustini. Relatiua sunt s̄m natura. i. ortu z occasu. qzposito vno ponit reliquū et corrupto vno etiā corūp̄it reliquū vt patet in correlatio.

Arguitur. Pater et filius sunt relatiua et tñ non sunt s̄m natura ergo ista p̄prietas est falsa. **S**ed a pars auctoris p̄t qz est prior sc̄to etiam stat patre esse nō exire filio. **S**olutio q̄ pater z filius accipiunt duplīter. vno modo materialiter p̄ illo qui est pater vel qui est filius. z sic pater est bñ prior filio z p̄t pater manere destructo filio. Alio modo accipiuntur formaliter quo ad formale esse relationis paternitatis z filia

Predicamentorum Aristotelis

tionis. et hoc modo pater non est prior filio nec potest esse sine filio sed sunt simul natura. Et sic etiam dicendum est de causa et causato de prior et posteriori et similibus.

Queritur Quod est illud correlatiu quod inferit philosophus ex ista prima proprietate. **Solutio** quod relatiua posita se ponit et pempora se perimit. Et probatur hoc exemplariter quod quod dupliciter est necesse est dimidiu esse. Et quod dupliciter non est necesse est dimidiu non esse. Et contra Si non sit dimidiu necesse est dupliciter non esse. Et sic est in omnibus alijs que sunt in veritatem relatiua.

Corollarium

Ad opposita non ponit se sed relatiua sunt opposita. ergo relatiua non ponit se. **Ratio** patet quod opposita magis excludunt se. **Solutio** quod licet relatiua respectu eiusdem subiecti sunt opposita et excludat se tamen respectu diuersorum subiectorum necario ponit se quod vniuersum non potest esse in aliquo subiecto nisi etiam aliud sit in aliquo alio subiecto. sicut non patet paternitas esse in petro nisi filiatio sit in aliquo alio scilicet henrico vel iohanne.

Queritur Quot instantias format philosophus in textu contra secundam proprietatem. **Solutio** quod duas. Prima est de scia et scibili. **Ad** scia et scibile sunt relatiua et tamen non videntur esse simul natura. ergo non ponitur oibus relatiuis quod sunt simul natura. **Secunda** proprietatis probatur quod scibile videtur esse plus scia. Et hoc probatur philosophus duobus rationibus. Quarum prima est ista quod nos ut in pluribus non accipimus nec accipimus scias de rebus scibilibus nisi rebus illis plus in natura existantibus unde in paucis rebus vel nullis reperimus sciam esse simul cum scibili ergo sequitur quod scibile sit plus scia. **Secunda** ratio est illud est prius alio a quo non queritur subsistendi ratio scilicet ad scibile non conueritur subsistendi ratio. ergo scibile est plus scia. **Minor** probatur quod bene sequitur si scia est scibile est. sed non contra scibile est ergo scia est. quod multa sunt scibibilia quorum scie non sunt inuenta. sicut patet de quadratione circuli. **Hoc** enim est vniuersum scibile sed scia eius non dum est inuenta. Et hoc firmatur philosophus per locum a minori sic arguendo. minus videtur quod aiali sublato auferat scia quod scibili ablato auferat scia sed oia aiali sublato non potest esse scia. ergo a fortiori scibili sublato non poterit esse scia sed non contra. nam positio quod nullum sit aial tunc nulla erit scia et tamen multa possunt adhuc esse scibibilia.

Nota est effectus per duas instantias prima

Queritur Que est secunda instantia. **Solutio** secunda instantia est de sensu et scibili. **Sensus** enim et scibile sunt relatiua. et tamen non videtur esse simul natura. ergo non oia relatiua sunt simul natura. **Secunda** proprietatis probatur quod scibile videtur esse plus sensu. Et hoc probatur philosophus tribus rationibus. **Prima** est quod scibili destructo oportet sensum destrui sed contra sensu destructo non oportet scibile destrui. **Prima** proprietatis patet quod scibili destructo destruitur corpus eo quod omne corpus est scibile sed destructo corpore destruitur sensus eo quod sensus est in corpore. sed de primo ad vltimum destructo scibili oportet sensum destrui. sed non contra. quia nullo sensu existente in actu facta multa adhuc possunt esse scibibilia. **Secunda** ratio est minus videtur quod animalis pempto punatur sensus quod scibili pempto sensus perimitur sed ant

Sibi

Reparationes

mali pempto omnes sensus p̄m̄t̄ur ergo sensibili pempto necesse ē certā sensus p̄m̄t̄ sed non e contra q̄ omni sensu pempto adhuc multa possunt esse sensibilia sc̄z corpa calida dulcia amara &c.

Tertia rō est. Sensibile semp̄ fit simul cū sensu q̄ aial fit sp̄ simul cū sensu sed e contra sensus nō fit semp̄ simul cū sensibili q̄ ignis aqua et alia elementa ex quibz fit aial sunt sensibilia & sunt anteq̄ est aial. ḡ sensibile ē ante sensum & p̄ p̄ns sensus & sensibile non sunt simul natura.

Queritur Quō soluit p̄hs istas instārias. **Solutio** p̄ has cas non soluit. **Et ratio** illius est f̄m aliq̄s q̄ iste instārie conclud̄t verū nec sunt relatiua f̄m esse de quibz form̄ ar̄ur ille instārie s̄z solū f̄m dici & ergo nō oportet q̄ illa p̄p̄ietas eis cōueniat. **S̄z d̄ns** **Alterrus** in p̄mento dicit ista p̄p̄ietas uenit oibz relatiuis taz f̄m esse q̄ f̄m dicit f̄m q̄ sunt relatiua quibz non ueniat eis s̄z f̄m q̄ simpliciter sunt. **Et ergo** dicit q̄ scientia & scibile sensus & sensibile possunt dupl̄t cōsiderari. vno modo materialiter & sic scibile precedit sciētia & sensibile sensum sicut bene p̄hant instārie. **Alio modo** possunt cōsiderari formalit̄ f̄m q̄ scibile stat sub forma sciētie & sensibile sub forma sensus & sic sunt simul natura & vnū non est p̄us alio. **Et ergo** d̄ns **Alterrus** dicit q̄ natura supponit formā relationis vt sensus sit relatiua dicitur simul natura. dicitur s̄z f̄m formā siue f̄m naturam relationis.

Queritur Que est questio siue dubitatio quā mouet p̄hs in ter/ **Solutio** Solo dubitatio est de substantijs. **An** sc̄z aliqua substantia dicatur ad aliquid.

Queritur Quō p̄cedit p̄hs circa illam dubitātionem. **Solutio** Solo primo arguit ad prem̄ negatiuam p̄clusionis p̄bādo q̄ nulla substantia sit ad aliquid. secūdo arguit ad prem̄ affirmatiuam p̄bādo q̄ aliqua substantia sit ad aliquid. **Et tertio** soluit

Queritur Quō arguit ad prem̄ negatiuam q̄ nulla substantia sit ad aliquid. **Solutio** dupliciter primo de primis substantijs secūdo de secundis. **De primis** sic arguit. Quia omnis p̄ma substantia vel est totalis vel p̄ialis sed nulla earum est ad aliquid. ergo nulla p̄ma substantia est ad aliquid. **Hinc** p̄batur inductiue primo de totalibus q̄ aliq̄s homo non dicitur alicuius aliq̄s homo nec aliquis bos d̄r alicuius aliq̄s bos &c̄ijs. sc̄do de p̄rialibus q̄ quedā manus nō d̄r alicuius quedā manus s̄z dicitur alicuius manus nec quedā caput dicit alicuius quedā caput sed alicuius caput. **De secundis** substantijs arguit sic inductiue. q̄ homo non dicitur alicuius homo nec bos dicit alicuius bos nec lignū d̄r alicuius lignum sed bene dicit alicuius possessio. &c̄ijs ergo sequitur q̄ secundis substantiis non dicunt ad aliquid.

Queritur Quō arguit p̄hs ad prem̄ affirmatiuam q̄ aliqua substantia sit ad aliquid. **Solutio** arguit sic caput dicitur alicuius caput & manus d̄r alicuius manus &c̄ijs. p̄bis substantiis ergo quedā substantiis sunt ad aliquid.

Queritur Quō iam soluit p̄hs istam dubitātionem. **Solutio** dicit q̄

Predicamentorum aristotelis

si definitio ad aliqd p̄us data dicat esse sufficienter assignata q̄ p̄ueribilibus sit eū his q̄ sunt ad aliqd tunc difficile est aut impossibile soluere qm̄ fm̄ illas definitioem aliqua substantia dicat ad aliqd. Si autē nō est sufficienter sine p̄ueribilibus assignata s̄z sit corrigenda tūc fortasse aliqd p̄tra ista diceretur q̄ ille sc̄de substantie p̄iales vt sunt man⁹ caput & sic de alijs p̄ncipalr sunt substantie & nō sunt ad aliqd nisi fm̄ quēdam modum qui est in dictione vel in dicendo inquantū p̄ncipali f̄catōni talium annectit quidā res spectus fm̄ quem dicuntur habere modum quēdam ad aliqd. **¶** Et ergo q̄ definitio ad aliqd q̄ est sup̄ius assignata a platone nō est p̄ueniens. Ideo p̄s h̄c assignat definitioem p̄p̄iam dicens.

¶ Secunda definitio

Ad aliqd sunt q̄b̄ hoc ip̄m esse est ad aliud q̄dā mō se habere

Queritur Quō differat ista definitio a p̄ma. **¶** Solum p̄ h̄c sic differat. q̄ p̄ma definitio sequitur oīa relatiua siue fm̄ veritatem siue ad aliqd siue solum fm̄ modum. **¶** Sed ista solū p̄uenit his q̄ sunt fm̄ veritate relatiua q̄ fm̄ totum suum esse dicunt esse aliosum. Nam hoc nō p̄uenit omnibus relatiuis. q̄ quēdam cum p̄ncipali suo f̄cato quod est absolutum p̄notant solum quēdā modum relatiuoz et nō fm̄ veritatem sunt relatiua. **¶** Et hoc plato visus est ignorare. **¶** Et hec ē vera solutio difficultatis p̄us motē d̄t albertus.

Querit Quod est correlatiū quod inferit p̄s ex ista definitioe. **¶** Solutio **¶** Si q̄s definite nouerit vnū relatiuūz definite sciturus est & reliquū. **¶** Et ponit istud correlatiū p̄ tertia p̄ueniēte relatiuoz. **¶** Et p̄bat ip̄m p̄bus dupl̄r. **¶** Primo ratione. q̄ esse relatiuū ē quodā mō ad aliud se habere. ideo si q̄s definite id ē p̄ definitioē nouerit vnū relatiuūz op̄z q̄ definite noscat & reliquū. q̄ si nō tunc etiā non nouit ip̄m relatiuū. op̄z em̄ in definitioē vnus aliud ponit. **¶** Secōdo p̄bat inductione. vt si q̄s definite noscat dupl̄m. sequitur q̄ mox nouerit cuius est dupl̄m. q̄ si nō nouit cuius est dupl̄m sequitur q̄ etiam nō nouit q̄ istud est dupl̄m q̄ dupl̄m esse dicebat & sic de alijs. s̄z est in alijs q̄ ē correlatiū ver.

Correlatiū

¶ Si vnū relatiuūz definirēt p̄ aliud tunc p̄mitterēt circulus in definitioē. sed ille est p̄hibitus p̄mo posterior. **¶** Solutio circulus est p̄hibitus in absolutis. sed nō in respectiuis seu relatiuis. **¶** Et rō illius est. q̄ vnū quo d̄q̄ h̄z definiti sicut h̄z esse. sed vnū relatiuūz h̄z ē ad aliud vt paruit. ergo etiā h̄z definiti p̄ aliud vel veri⁹ loquēdo ad aliud.

¶ Si vnū oppositūz nō definit aliud. sed relatiua sunt opposita. **¶** Solutio q̄ relatiua p̄siderant trip̄l̄r. vno modo in q̄ p̄partur ad idē subiectū. & sic sunt opposita & vnū nō definit aliud. **¶** Secōdo modo inquantū p̄ueniūt in forma mutue correlatiōis. & sic sunt s̄l natura. et vnū etiā nō p̄t aliud definire. eo q̄ definitio d̄z fm̄ naturam esse p̄us definitio. **¶** Tertio mō p̄t p̄siderari inquantum respiciūt se vt p̄ncipium & terminū. & hoc mō vnū definit aliud. sic relatiū q̄d h̄z se in rōe p̄ncipij de p̄dēz definit & correlatiū q̄d h̄z se in rōe terminū illā de p̄dēz terminat.

Reparationes

Queritur Quid facit phus in fine illius capituli. **¶** Solutio phs ex isto correlario iam posito declaratur solum non dubitationis superius more. **¶** Et dicit q manus caput et sic de alijs non sunt ad aliquid fm veritatem. **¶** Et ratio illius est. qz manus caput et alie pres secundarum substantiarum pnt definite cognosci fm id qd sunt ignorato illo cuius sunt sicut pnt definite sciri qd sit caput ignorato illo cuius est caput. **¶** Excusatur tamen se phus de aliorum determinatione de istis. **¶** Dicens q fortasse difficile est de hmoi rebus pnter determinare qz sciz sine re lativa fm dici tm z q fm esse et veritatez nisi ista sint sepius ptractata ve distinguantur ea q dicunt ad aliquid ex pnotato ab hys que dicunt ad aliquid fm totum esse z qd dicitur nihilominus de singulis dubitare supple subliter z cum rōe nō erit inuile. qz sic inuenit veritas eoz q dicuntur ad aliquid solum z eoz que sunt fm veritatem ad aliquid.

Quintum capitulum De qualitate

Qualitates vero dico fm quam quidem quales esse zc. **¶** In hoc quinto capitulo determinatur phs de pdicamento qualitatez. **¶** Et diuidit in duas pres. **¶** In quar pma determinatur de qualitate qm ad essentialia. **¶** In scda qm ad eius accidentalia. **¶** Prima sub diuidit in duas in quar pma determinatur de qualitate in abstr. acto. in scda de qualitate in concreto. **¶** Prima itez in duas qz pmo determinatur de qualitate definitiue. in secunda de ea diuisiue.

Queritur Quare qualitas pcedit actōnem z passionē. **¶** Solutio qz causa pcedit effectum. scz qualitas est ca actōis z passionis. ergo qualitas etiā pcedit actōnem z passionē. **¶** Vnoqz pbat qz actio causat a naturali potētia z passio a naturali impotētia.

Queritur Utz qualitas sit pdicamentū ab alijs distinctū. **¶** Solutio qz sic. **¶** Qm sit pdicamentū puz qz est genus generalissimū habens sub se spēs subalternas spēs specialissimas z inditū dua. **¶** Spēs em subalterne qualitatez sunt quattuor vt statū patebit spēs specialissime sunt grammatica logica albedo nigredo zc. **¶** Et inditū dua sunt. grammatica ioannis. logica foris. albedo petri z sic de alijs. **¶** Et qz sit distinctum pdicamentum patz qz habz distinctum modum pdicandi de pma substantia qui est pdicari in quale.

Definitio qualitatez.

Queritur Quō definit qualitas ab aristotele. **¶** Solutio sic definit. **¶** Qualitas est fm quam quales esse dicitur. **¶** Et debet illa definitio sic exponi. **¶** Qualitas ē supple forma accidentalis (fm quā) supple accidentalem formam (nos) supple hoies (olimur) id est quocunqz modo denominatur vel simpliciter vel fm quid. **¶** (quales) **¶** Exemplum petri hyspani est. vt fm albedinē dicitur albi et fm colorem colorati.

Predicamentoy aristotelis

Ar Hic definit idē p seipm. ergo definitio nō est bona. **Ans** pbat qz dī qualitas est fm quā. quā em est relatiū sub stātie idētraqz rō. 7 g̃ refert eandē rē cū suo aīte. **Solo** qz quā nō refert hic aīis expres sum qd est qualitatē sed aīis subintellectuz qd est forma actualis. sicut paruit ex expōitōne definitōnis.

Ar Ista definitio puenit forme substāiali. ergo nō est bona. **Ans** p3 qz fm formā substāiale dicimur quales. vt fm rōnale dīz imur rātionales. **Solo** forma substāialis excludit p hoc qd subintellectur hic loco generis qd est forma actualis. **Etā** fm formā substāiale nō dicimur quales sed essentialiter sumus. quales dicente por. **Sumus** em nos rātionales 7 dīz rē.

Ar Passiones de tertia sp̃e sunt qualitates 7 tū fm eas nō dicimur quales. ergo definitio mala. scōa ps aīris p3. qz rubedo causata a verecundia est passio de tertia sp̃e 7 nō denominat suū subiectū. **Solo** qz fm passiones etiā dicimur quales fm qz dicimur accipit in ppositō qz in pposito dicimur. valet tū sicut quocūqz mō denominamur simpliciter vel fm qd. vñ eo mō qualitas aliqua denominat suū subiectum quo modo inest sibi. **Si** inest pfecte. pfecte denominat si imperfecte denominat ipsum imperfecte.

Ar Nos dicimur quales fm omnia nouem genera accidētū. 7 nō tantū fm qualitatē 7 p cōis qualitas male definit p hoc qz qualitas est fm quā quales esse dicimur. **Ans** pbat. qz omne accēs p̃dicat in quale. **Solo** qz duplt dicimur quales. vno^o simplr 7 sine additō 7 sic solum dicimur quales fm qualitatē. **Alio** mō cū additō alicuius alterius modi p̃dicandi 7 sic dicimur bñ quales fm alia genera accidētū. vnde fm q̃ritatē dicimur quales quanti vel quori fm ad aliqd dicimur quales ad aliud nos habentes 7 sic de alijs.

Ar Sunt multe qualitates fm quas nos nō dicimur quales. ergo definitio nō est bona. **Ans** pbat qz fm albedinē patetis nos nō dicimur albi nec fm hūmilitatē nos dicimur hūmibiles. **Ad hoc** est dīz cendū fm aliquos qz nos nō demonstrat ibi hoies s3 pmas substācias 7 sic cessat argumētū. **S3** dñs albertus dī qz nos demonstrat ibi hoies 7 p hoc em nō excludunt alie substācie s3 magis includunt. qz hō est magis p̃cipale subiectū qualitatē in hoc qz ē pluriū qualitatū susceptiū^o q̃ q̃cūqz alia substācia suscipit em qualitatē sp̃uales 7 corpales cū sit nexus dei 7 mūdi et p̃cipium omnis creature.

De speciebus qualitatis.

Queritur An qualitas posset diuidi in spēs. **Solutio** qz sic. Quia est genus generalissimū de cuius ratiōe est vt diuidat oppositis differētīs in plures spēs de quibus possit essen^o

Reparationes

etiam et quid predicari.

Ar Nullum multiplex hz spes sed qualitas est multiplex. ergo non hz spes 2 p nis no pr diuidi in spes. Dicitur pbat pphm in rextu dicente q qualitas est de numero eoz q multipliciter dicunt. **Solutio** aliquid dici multiplex pr intelligi dupl. vno modo sicut equocū vel analogum. 2 hoc modo qualitas no dz multiplex sicut bn pbat argumentum. **Alto modo** sicut vniocum 2 genus qd p diuerfas dras diuiditur in ea q sunt sub ipso 2 sic qualitas dz multipliciter. **Sed tunc** no sequitur q ergo non habeat spes.

*Quatuor sunt spes
qualitatis*

Querit Quor sunt spes qualitatis. **Solo** q quatuor: **Quarum** pma est habitus 2 dispo. **Secda** naturalis potentia vel impotentia. **Tertia** passio 2 passibilis qualitas. **Et quarta** forma circa hoc aliquid stans figura. **Et ro** illius diuisionis est. qz omnis modus inherendi ipsius qualitatē aut tenet se ex pre forme aut ex pre materie. **Et pnum** hoc est dupl. qz vel assimilatur forme fm q est habitus materie 2 sic est pma spes vel fm q est motor materie 2 sic est secda spes. **Sed m h** est dupl. qz vel tenet se ex pre materie sensibilis. vt sensibilis est 2 sic e tertia spes vel vt sola qritate determinata est 2 est sic quarta spes.

Ar Vnū genus no dz diuidi nisi in duas spes sz qualitas est vni genus. q no dz diuidi nisi in duas spes 2 p nis male ponuntur hic quatuor. **Solutio** q duplex est diuisio generis. vna est p dras opalistas essentialiter stituentes spes 2 talis diuisio no dz esse nisi in duas species. **Alia** est p diuerfas modos qbz afficit suba. **Et qz** tales modi sunt qbz multi. q no opz eadem diuisione generis esse solū in duas spes. **Et sic** in pposito. qz qn dz hic q qualitas diuidit in quatuor spes dz spes accipio minime p modo. vt sic sensus sunt quatuor spes. id e quatuor modi generales qbus omnes qualitates afficiunt substantia. **Verum** tamen est q ista diuisio reducitur ad eam que est generis in spes 2 hz modū eius

Prima spes qualitatis.

Habitus 2 dispositio

Queritur Que est prima species qualitatis. **Solutio** habitus 2 dispositio.

Ar **Querit** habitus est vni speciale pdicamentū. q no est spes qualitatē. **Solo** q habitus accipit multiplex. vno vt feat aliqd trascendē fm q ab eo dz habere denotariue 2 sic est post pdicamentū. **Sedo** vt feat habitu dīne mediā inter habentē 2 rem habitā 2 sic est distinctum pdicamentū. **Tercio** mō accipit. vt idē est qd forma positua 2 sic accipit vt op ponit pūatō. **Quarto** mō accipit vt feat qualitate firmiter radicam in subiecto 2 illo vltimo mō solū accipit hic in pposito.

Queritur Quō differunt habitus 2 dispositio. **Solutio** sic differunt fm pphm. quia habitus est permanētor 2 diuturnior in subiecto q dispositio. **Et q hoc verum sit** probat

De habitibus et virtutibus Aristotelis

phs exemplariter pmo de habitu scdo de dispōne. **De habitu** pbat sic q: scie z p̄tutes sunt habitus z difficulter mouent a subiecto. de scientijs pz qz si qs sumat sciam mediocriter. i. paulatim z morose tunc non sep̄at facilliter ab eo nisi forte grandis fiat trāsmutatio vel ab egritudine vel ab aliq̄ hmōi de p̄tutibz etiā pz hoc idē qz iusticia castitas z silia nō vident facilliter posse pmutari. **De dispōne** vero qz scz sit facilliter trāsmutabilis a subiecto pz qz calor frigiditas egritudo z sanitas cito mouētur a subiecto. qz hō cito pmutat a calore i frigiditatē a sanitate in egritudinē z ecō uerso. **Et hoc est verū** nisi p̄ingat tales dispōnes p̄ter longitudinē t̄pis trāferri quasi in habitum naturalē sicut est aliq̄ egritudo insanabilis v̄t difficulter mobilis. qz tunc tales dispōnes debēt dici habitus. **Pz q̄ q̄ p̄ hoc** differēt habitus a dispōne. qz dispō est de facili mobilis s̄ habitus est diuturnior z difficile mobilis a subiecto

Queritur Quō ueniūt habitus et dispō. **So** p̄hi qz sic ueniunt. qz habitus sunt etiā dispōnes. s̄ dispōnes non est necesse esse habitus. **Et qz habitus** sint dispōnes sic probat. qz q̄ habitū habent quodāmodo dispositi sunt ad ea q̄ habēt vel melius vel peius. **Sz** qui dispositi sunt nō oīno retinēt habitum. **Et istud tantū est dictū** qz oīs habitus est dispō. s̄ non ecō tra non em̄ oīs dispō est habitus.

Queritur Utrū habitus z dispō nominēt vnā q̄litate seu formā s̄m essentiā. **Solutio** qz sic. **Et rō illius** est qz vna z eadez qualitas s̄m spēm p̄t dici habitus z dispō. **Sicut vna** et eadē scia si est firmiter radicata in subiecto vocatur habitus z si nō fuerit firmiter radicata tunc vocatur dispō. **Et si tunc querat.** Si habitus et dispō sunt vna q̄litas s̄m spēm quare tunc nō noiāt vno noiē. **Solutio** qz hoc est propterea qz licet dicāt vnā spēm seu formā s̄m essentiā tū dicūt eam sub diuersis z oppositis modis quos talis forma habet in subiecto in quo est. et qz opposita nō possunt p̄ vnū nomē scari necesse fuit istā speciem pluribz noiibz scari. **Et qz sic habitus et dispō** primēt ad vnā formā et differūt solum penes diuersos modos ideo p̄iunguntur adinuitē per p̄iunctōnem copulatiuā quia illa est nota minoris diuersitatis q̄ coniuētio disiuunctiua.

Queritur Que sunt qualitates que p̄tinent sub hac spē. **So** sub ista p̄ma spē qualitatis p̄tinetur oēs habitus siue corporales siue spūales. **Pro cuius intellectu** est. **Notā dū** qz habitus sunt pmo duplices qz q̄daz sunt corporales qui scz fundant in subiecto corporali v̄t sanitas fortitudo abilitas mēbrozū causata ex frequenti vsu mēbrozū. **Quidam vero sunt spirituales** qz scz in aia subiectant vel in potentijs aie. **Et illi sunt triplices** qz quidam sunt infusi v̄t sunt fides spes charitas. **Similes p̄tutes** sup̄naturales. quidam concreati sicut sunt species intellectuales z rōnes p̄create mētibz angelozū. q̄dā vero sunt acquisiti. **Et illi sunt duplices.** qz q̄dā sunt intellectuales z q̄dā morales intellectuales s̄z duplices scz **Speculatiui** sicut sūt sapientia intellectus scientia z practici sicut sunt ars et prudentia. **Morales** sunt etiā duplices qz q̄dā sunt

Reparationes

In appetitu intellectio vt iusticia quidam vero in appetitu sensitio et illi sunt iterum duplices qz qdā sunt in appetitu percipibili vt rpancia libe-
ralitas amicitia z hmoi alij sunt in appetitu irascibili vt fortitudo ma gā
nauitas zcūjs. Et oēs isti habitus z oppositi his siue fm sup abū dā rā
siue fm defectū ponūtur in ista pma spē qualitatris de his tñ habitibz et
quō ex dispōne fit habitus vide lartus in cōmētarijs.

¶ Secunda species.

*Nālis potētia z
impotētia*

Queritur Que est secūda spē qualitatris. ¶ Solutio naturalis
potentia vel impotentia. Et vocat eā pbs Aliud gen^o
qualitatris. Et ponit exempla vt cursor pugillator. sanarius z egrotas-
tarius. Cursor em z pugillator dicunt de ista spē nō ppter hoc qz cursores
z pugillatores sic dispositi sunt ad currendū vel pugillandū. S; qz habēt
naturalem potentia hoc facile faciendi. S; sanarij dicunt ppter hoc qz
habēt naturalem potentia vt nihil parant a quibuslibet accētibz egritudi-
nem inferentibz. S; egrotarij dicunt qz habēt naturalem impotentia vt fa-
cile parant z nō possunt resistere accētibz egritudinē inferentibz. Et simi-
li mō se habēt etiā durū z molle. durū em dicit qd habet naturalem potē-
tiam resistendi secūdi vel diuisioni. Et molle dicitur quod habet natura-
lem impotentiam vt cito secat vel diuidatur.

Queritur Quid est naturalis potentia vel naturalis ipotē-
tia. ¶ Sō^o fm dñm alberrū sic definit. Natura-
lis potentia vel impotentia est quedā qualitas in substantiālibz pncipijs rei
radicata q̄ totum substantiale esse pstitutum psequit fm quā quales. i. potē-
tes dicimur ad facile agendū z nō patiendū vel ecōtra ad facile patiendū
et non agendū ea que sunt fm naturam vel nature pseruato em. Et si q̄ra-
tur quare talis qualitas vocat naturalis potētia vel naturalis ipotentia.
Solo naturalis potētia vocat. qz orit ex victoria forme supra materia
que formā terminat z terminatā tenet ita qz resistit p̄trarijs alterationibus.
Vocat em naturalis qz in naturalibz pncipijs radicata. Et potētia qz est
vigor z valor ip̄tus forme sup materiā ad agendū ea q̄ sunt fm naturam
sine impedimēto. Et p̄ oppositū naturalis ipotentia vocat qz orit ex victo-
ria materie supra formā quā impedit p̄traria dispō rōne p̄uatois. ita qz nō
p̄t materiā terminare ppter hoc qz est vigor diminutus. Et sic S; naturalis
impotentia nō quasi natura sit pncipiū huius defectus. Sed qz natura
p̄trarijs dispōnibz impedit ne ad talē vigorem possit puenire.

Queritur Quid naturalis potentia vel impotentia dicat vnā q̄l-
tate vel formā fm spēm. Sō^o qz nō. et rō illius est qz
opposita nō possunt dicere vnā formā fm spēm. S; naturalis potētia et
impotentia opponūtur nō solū p̄tū ad modū eēndi in subiecto sic ut supius
dicimur fuit de habitu z dispōne. S; etiā p̄tū ad formā qz p nullā vnā
et eandē formā p̄t aliq̄d subiectū esse naturaliter potēs vel ipotens. q̄ nō
dicūt vnā q̄litate vel formā fm spēm. Et ergo pbs h̄ in textu non vocat
naturalem potētia vel ipotentia spēm s; genus dicens aliud vero gen^o q̄l-
tate

Credicamētoꝝ aristotelis

patris. qꝫ pueniētia in genere est minor qꝫ pueniētia in spē ea em qꝫ pueniūt in genere pueniūt in potētia tm. sꝫ illa qꝫ pueniūt in spē pueniūt in actu z in forma. **Et** ergo qꝫ naturalis potētia z ipotētia nō pueniūt in actu z forma specificā sꝫ solū in potētia materie iō non dicitur spē sꝫ genus. **Et** illa etiā est ratio quare pūiungunt p pūiūctōem disiunctiua. qꝫ pūiūctio disiunctiua est nota minoris puenientie qꝫ est pūiūctio copulatiua.

Ad Ex illo seqret qꝫ nō essent quatuor spē qualitatē tm qd est cōtra pūiūctōem dicitur. **S**e qꝫ pꝫ naturalis potētia vel impotētia nō sunt vna spē. **S**o^o licet naturalis potētia vel impotētia nō sint vna spē tm ponūtur loco vnius spēi nō spēalissime sꝫ subalterne. **Q**uo quo **N**otandū qꝫ naturalis potētia vel ipotētia pnt dupliciter considerari. vno mō fm qꝫ pueniūt in vno supiori genere qd circuloquimur p hoc aggregarū naturalis potētia vel impotētia eo qꝫ tale genus sit nobis ignotum z hoc modo ponūtur loco vnius spēi non spēalissime sed subalterne vt dicitur fuit. **A**lio modo possunt considerari fm suas pꝫ natus z essentialis. z sic sunt diuersē spē essentialiter distinetē. qꝫ vt dictum fuit p nūqꝫ idem subiectū est naturaliter potens z impotens

Arguitur Nulla pꝫ uatio videtur esse spē qualitatē. sed naturalis ipotētia est qdā pꝫ uatio naturalis potētie. qꝫ non est spē qꝫ litratē. **S**o^o licet naturalis ipotētia dicitur pꝫ uatio nō tm fm nomē nō tm fm rem. **E**t ratio est. qꝫ pꝫ uatio quā dicitur est fundata in pꝫ uatio habitu et ergo qꝫ tm ad id qd ēē positūa qualitas

Querit Que sunt ille qualitates qꝫ ponūtur in ista spē. **S**o^o in hac spē ponūtur oēs aptitudines vel inclinationes qꝫ bus suba potest faciliter in suas opatōes vel a qꝫ in suis opatōibꝫ ipes dicitur. sicut sunt pꝫ uatio passiones. **E**t oēs potētie anime pꝫ mo aie vegetatiue que sunt nutritiua agumeratiua z generatiua. **S**e dō potētie aie sensitiue tam apphensiuē qꝫ appetitiue apphensiuē duplices. sꝫ ex exteriorē qꝫ sunt visus auditus gustus olfactus z tactus. **E**t interiorē qꝫ sunt sensus cōis im aginariua estimatiua phārasia z memoria. **A**pꝫ uatio sicut sunt appetitus pꝫ uisibilis z irascibilis. **T**ercio potētie aie intellectiue vt sunt intellectus z volūtas. **E**t oēs etiā pꝫ uatio actiue rez que sunt circa deū z oēs pꝫ uatio occulte herbarū z lapidū z naturales inclinatioes quibꝫ aliqꝫ dicitur naturaliter iusti vel pudici zc. qꝫ sꝫ ad illa sunt naturaliter inclinatio. oia illa ponunt in ista secūda spē qualitatē

¶ Tertia species

Queritur Que est tertia spē qualitatē. **S**o^o est passio et passibilis qꝫ litas. **E**t vt dulcedo amaritudo adsteritas z oia his pꝫ gnata z sꝫ r calor z frigiditas z albedo z nigredo. **Q**uerit. Quo pbat pꝫ s qꝫ illa iā noiata sint qꝫ litates. **S**olutio sꝫ pꝫ uatio probat ex definitōne qualitatē superius posita qꝫ qꝫ litas est fm quā qꝫ les esse dicitur sꝫ subiecta qꝫ suscipiūt hꝫ mōi qꝫ litates fm ipas dicitur qualia vt mel dicitur dulce eo qꝫ suscipit dulcedinem z corpus dicitur album eo qꝫ suscipit albedinē zc. ergo sunt qualitates

Passio z passibilis
qualitas

Reparationes

Queritur Quare dicuntur passibiles qualitates. **Solutio** p[ro]p[ter] q[uo]d n[on] dicuntur qualitates passibiles quasi subiecta sua que eas suscipiunt aliquid patiunt. S[ed] q[uo]dā earū dicuntur qualitates passibiles q[uo]d inferuntur sensibus q[uo]dā passiones vt dulcedo inferit quā dā passionē gustui et calor tactui. **Alie** vero sicut albedo nigredo et alij colores non dicuntur p[ro]p[ter] hoc qualitates passibiles. q[uo]d non agunt in sensum s[ed] esse materiales. **Sed** dicuntur p[ro]p[ter] hoc passibiles qualitates q[uo]d causant in nobis a quibusdam passionibus p[ro]p[ri]is naturaliter vel ab extrinseco p[ro]tingentibus. **Et** h[ec] p[ar]t[em] experimētāliter q[uo]d rubedo causatur in facie ab illa passione p[ro]p[ri]a in nobis que est verecūdia q[uo]d cōtingit in nobis ab extrinseco. **Et** palloz ex timore et i[st]a. **Et** quo inferit p[ro]p[ri]e correlarie. q[uo]d sicut color q[uo]d causat ab aliqua passione extrinseca et artificiali vocatur passibilis qualitas ita etiā ille color q[uo]d cōtingit ex aliqua passione naturali. **Et** ratio est q[uo]d color qui naturaliter inest e[ss]e e[ss]e dem modo fit ex passione p[ro]p[ri]a naturali sicut alius ex passione extrinseca et artificiali licet forte illa passio in his que sūt naturaliter sit nobis occulta.

Queritur Quō differunt passiones et passibiles qualitates. **Solutio** sic differunt q[uo]d qualitates que causant in subiecto ab alijs passionibus siue naturalibus siue ab extrinseco p[ro]tingentibus difficile mobilibus et diu p[ro]manētib[us] dicuntur passibiles qualitates et denotant sua subiecta qualia. S[ed] ille q[uo]d causant ab alijs passionibus cito trāseuntibus dicuntur passiones. qualitates p[ro] minime eo q[uo]d s[ed] in eas nos nō dicimur q[uo]dles. **Et** istā d[ic]tā declarat. p[er] exemplar[is] p[ri]mo in q[ui]ntitatibus corp[or]is. sc[ilicet] in q[ui]ntitatibus aie in q[ui]ntitatibus corp[or]is sic. q[uo]d albedo nigredo vt palloz si cānt a naturali p[ro]p[ri]e xione vel ab egritudine diurna vel ab estu vel ab aliqua alia causa diu p[ro]manēte dicuntur passibiles qualitates. **Sed** rubedo vel palloz et siles q[ui]ntitates que causant a passionibus cito trāseuntibus pura a verecūdia vel timore dicuntur passiones eo q[uo]d subiectum d[icitur] aliq[uo]d passum. **Sed** non dicuntur qualitates q[uo]d s[ed] in eas non denotamur quales. **Sic** p[er] in q[ui]ntitatibus aie q[uo]d ira dementia et similes qualitates aie si causentur in subiecto a natura vel ab aliqua alia cā diu p[ro]manēte dicuntur passibiles qualitates et denotant simpliciter sua subiecta. **Sed** si causentur ab aliqua passione cito transeunte dicuntur passiones et non qualitates. vnde si aliquis forte cōtristatus ab aliquo inferente intiriā iracūdiōz solito factus sit p[ro]p[ter] h[oc] nō dicitur iracūdius sed magis s[ed] in iram aliquid passus.

Queritur Vtrū passio et passibilis qualitas sint vna sp[eci]es qualitaris. **Solutio** q[uo]d sic. **Et** r[ati]o illius est q[uo]d notant vnam et eandem naturā seu essentia[m] qualitaris et nō differunt nisi penes p[er]fectū et ip[er]fectū magis vel minus radicatū in subiecto q[uo]d nō variat sp[eci]em. vñ eadē qualitas nūero q[uo]d est passio. q[uo]d inest ip[er]fecte p[er] fieri passibilis qualitas si acq[ui]rat eē p[er]fectū et magis radicatū in suo subiecto. **Et** g[ener]etiā. p[er] p[ro]p[ri]ū ista duo noia passio et passibilis qualitas per p[ro]iunctionē copulatiua

Arguitur Passio est speciale p[re]dicamentum. ergo nō est sp[eci]es qualitaris. **Solutio** passio accipitur equo[ca]e. vñ est sp[eci]ale p[re]dicamentum. et vt est sp[eci]es qualitaris. **Pro** q[uo]d ē notandū. q[uo]d passio

Predicamentorū Aristotelei

accipitur multipliciter. vno modo pro morbo vel egritudine & sic febri dicitur passio. Alio modo pro conceptu intellectus & sic accipit primo peribet memorari ubi dicitur Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in anima passionū note. Tertio modo accipit put est effectus illarūq; actionis & sic accipit ut est distinctum predicamentum. Quarto modo accipit pro qualitate causata ex passione cito transiente & sic ponit tertia species qualitatris

Ar Nulla qualitas est passibilis. ergo male ponitur species qualitatris passibile dupliciter. vno modo quod ipsum met parit. & sic qualitas non dicitur passibilis. Alio modo quod infert sensui passionē vel quod causat ab aliqua passione Et sic qualitates aliquę bñ dicuntur passibiles

Querit Quāo debet hoc verbū passibile intelligi quo dicitur quare passionēs huiusmodi dicuntur qualitates vero minime. **So** non debet sic intelligi quasi passionēs non sint qualitates sicut cōtra. Quia quod non sunt qualitates sicut denotatōem eo quod non sufficiunt denotare sua subiecta qualia ut dicitur fuit.

Queritur Que sunt qualitates que ponuntur in ista species. **So** in ista species ponuntur omnes qualitates que inferunt sensibus passionē sicut sunt obiecta sensuum exteriorum ut color sonus &c. Sicut omnes qualitates que ex aliquibus preuis passionibus causant. sicut sunt rubedo que causat ex verecūdia pallor ex ira. Sicut accidia aie que vocantur passionēs appetitus sensitui. ut sunt amor desiderium gaudium tristitia spes desperatio. ceteris. oia enim ista continentur sub ista specie

Quarta species

Querit Que est quarta species qualitatis. **So** est forma & cetera hoc aliquid ostens figura. & vocat eam philosophus quatuor genus qualitatis. **Ar** est ut rectitudo & curuitas triangulum quadrangulum & his similia oia enim ista sunt qualitates quod subiectum ista recipiens dicitur quale.

Querit ut forma & figura fecerit vna & eadem qualitates in specie. **So** quod sic. quia vna & eadem res est. scilicet terminatio linearum & superficieum in corpore que dicitur forma & que dicitur figura dicitur solum ut dicitur alterius penes diuersam relationem quod modus terminatiōis linearum & superficieum in corpore potest referri ad intra ad foras sub aliam que est causa terminatiōis linearum & superficieum in corpore sic dicitur forma vel potest referri ad extra ad qualitates sic vel sic terminata & sic dicitur figura. Et hanc significatiōem que sunt idem. potest significare illa duo per quod iunctōem copulatiuam que est nota maioris idēnitatis que distinctiua.

Querit Quare tunc philosophus vocat istam speciem quatuor genus qualitatis. **So** quod non vocat eam propterea genus qualitatis forma & figura non dicuntur vna & eandem qualitate sicut species sicut a species superius dea fuit genus. Sed vocat istam speciem genus quod valde multa comprehendit. hoc est quod valde multa sunt que ponuntur in ista specie qualitatris.

Querit Quis. Figura est quatuor genus non debet poni species qualitatis. **Ar** non probat quod figura est que terminatio vel terminatio claudis hoc quod dicitur quatuor. **Solo** quod

Reparationes

figura accipitur dupl'r. vno modo materialiter p' superficie clausa v' terminata lineis. 7 sic figura est bñ q'ritas. Alio modo formaliter p' ipa clausione vel terminatōne superficie 7 sic est spēs qualitatis.

Cōtra. Terminus est eiusdē generis cū eo cuius est terminus s'z figura est terminus q'ritatis. 7 debet esse in eodem genere cū q'ritate 7 per p'ns non erit species q'ritatis. 7 So^o q' maior h'z veritatē de termino intrinseco nō aut' de termino extrinseco qualis est figura.

Queritur Que sunt ille q'itates q' ponuntur in ista quarta spē. So^o in ista spē ponunt oēs figure corporales 7 superficies les tā naturales sicut sunt figura bipedalis in hoīe quadrupedalis in eq' 7 c'is que causant a formis naturalib' corporū in q'bus sunt q' artificiales sicut sunt oēs res artificialiter facte. vt dom' statua tunica 7 c'is. Itē oēs qualitates q' fiūt circa q'ritatē p'rinuā vel discretā. De discretā. vt paritas imparitas finitū infinitū q' fiūt circa nūez. De p'tinua. vt rectitudo curuitas circa lineā. 7 caui' p'uerū planū circa superficie. 7 spiricuā piramida le. triangulare quadrāgulare que fiūt circa corpus

Queritur Vtrū rarū 7 densum asperū et lene sint etiā q'itates res de ista spē. Solutio p'hi in textu q' nō. q' q'ntis videant forsitā apud aliq's scire qualitates de ista spē nō p'car sed aliena sunt a qualitatis diuisione 7 magis sciant positōem quādā 7 ordinem p'riū. 7 ita sunt in p'dicamēto situs. Et q' hoc verū sit p'batp'hs idu' et tūe ex definitōib' eoz. Quia densuz ē cuius pres sibijnuicē p'pinq' sunt. Et ex opposito rarū est cuius pres distā a seinuicē in toto. Lene ē cui' pres in eq'li iacēt superficie ita q' vna sup' altiam non emineat. Et p' oppositum asperum dicitur cuius vna pars supereminet alteri.

Arguitur Gilbertus por. dr. q' rarū densum asperū 7 lene non dicūt positōnes s'z q'itates circa positōnes. ergo male dr' hic p'hs q' sint aliena a q'itatis diuisione. Solutio dñi alberti q' p'dicta noīa p'nt dupl'r p'siderari. vno^o quo ad p'catōem suā p'mariam 7 p'ncipalē 7 sic sunt positōnes 7 nō q'itates sicut hic dr' Arestore. Alio^o q' ad p'catōem suā secundariā. 7 sic sunt qualitates q' faciūt ad diuersam imuratōem tactus. Et sic loquit' de eis gilbertus por.

Queritur Quid facit p'hs post assignatōem istaz spēz. 7 Solutio excusat se de vltiori determinatōe q'itatis. Dices q' h'z foritasse ali' modi qualitatis apparebūt q' quale vel qualitas multiplicat' dr' de quali subali 7 accidentiali tamē isti modi q' maxime dicunt' modi qualitatis iam dicti sunt

De quali in concreto.

Queritur Quo definiunt' qualia a p'ho. Solutio q'lia dicunt' que p'm hęc denoiatue dicunt' vel quolibet aliter ab his. vñ in p'lib' 7 pene in oib' q'lia denoiatue dicunt'. Exēplū est vt a cādōze can didus a grāmatica grāmaticus. 7 a iusticia iustus 7 s'lt' in alijs. **R.** Definitio quanti nō ponit' in p'dicamēto q'itatis. 7 definitio q'

Predicamentorum Aristotelis

lis etiā nō debet h poni in predicamento qualitatis. p̄na pbat a sili **S**o^o q̄ nō est sile de q̄litate z q̄litate. Et rō diuersitatis est. qz q̄litas nō habet vñū denotatiuū suae p̄cretū s; duo vt p̄us patuit z iō sūū p̄cretū seu denotatiuū nō potuit definitiue p̄cretū q̄litaris. Vel p̄t dici q̄ modus denotandi nō ita p̄prie p̄uenit q̄litati sicut q̄litati. qz q̄litas vt d̄t **A**llert^o est p̄pinq̄uissima sube. z ergo potius p̄stituit subiectū s̄m esse q̄ substare potest morui q̄ denotiet p̄prie loq̄ndo. S; q̄litas p̄tinet terminos mor^o s̄m quos fit denotatio subst̄tie et ergo q̄litas p̄t bene describi p̄ denotatiōez factam ab ip̄a z non q̄litas.

Queritur Quare hic definitur qualia in plurali nūero **S**o^o p̄pter pluralitatē z multitudinē ip̄oz qualium

Querit. Quō debet exponi ista definitio qualium **S**olutio sic Qualia sunt q̄ s̄m hec. i. s̄m qualitates seu q̄tuor sp̄es qualitatis supradictas denotatiue dicunt sup̄ denotatiōne tali qua subiectuz s̄m p̄t denotat vel quolibet alit ab his. i. aliq̄ alio mō q̄ vere z s̄m p̄t denotatiue

Ar. Qualitas fuit sup̄ius definita p̄ quale ergo male definit h̄ qualiter iterū p̄ qualitatē. p̄na tenet qz alias esset circulus z vñū z idēz esset notius z ignotius respectu eiusdem **S**o^o q̄ nō est circulus i istis definitōibz qz q̄n q̄litas definit p̄ quale definitio datur p̄ prius z notius quo ad nos. qz p̄cretū est nobis notius. S; q̄n quale definit p̄ qualitatē tunc dat definitio per p̄us z notius quo ad naturā qz abstractū est not^o quo ad naturā eo q̄ sit simplicius q̄ p̄cretū. Et hoc non est incōueniens q̄ vñū z idē sit notius z ignotius in diuersis generibz p̄gnitiōnū

Queritur Quare in ista definitione ponit illa p̄ricula dicitur c̄tiua vel quomodolibet aliter ab his **S**o^o ad innuendū vñā diuisionē qualium que est q̄ duplicia sunt qualia. quedaz sunt que dicuntur denotatiue simpliciter s̄m rem z vocem s̄m. **A**lia sunt q̄ non dicuntur denominatiue.

Queritur Quot modis aliqua dicuntur qualia nō denominatiue. **S**o^o p̄bi q̄ duobz modis. vno mō qz dicuntur ab aliqua qualitate cui nō est nomē impositiū. vt cursor z pugillator. **A**lio modo qz dicuntur ab aliqua qualitate cui licet sit nomē impositū non tamen p̄ueniunt in nomine cum qualitate a qua dicunt. **E**replum est vt aliquis d̄t studiosus nō denotatiue a virtute.

Arguitur Qualitatibus seu abstractis a quibus dicuntur cursor z pugillator sunt noia imposita ergo exēpla circa p̄mū modum sunt falsa. **R**es probatur quia cursor dicitur ab arte pugillatoria **S**olutio p̄bi ad hoc qz cursor z pugillator possunt accipi dupliciter. vno modo vt significāt artem vel habitū currendi vel pugillandi genitum p̄ doctrinā vel exercitiū. z sic p̄tinet ad primā speciem qualitatis z dicuntur a qualitatibus siue abstractis quibus sunt nomina imposita. vt bene p̄bat argumentū. **A**lio vt sc̄at naturales potētias h̄ faciēdi. i. currendi vt pugillandi z sic p̄tinet ad sc̄dam sp̄em q̄litaris. Et ab

¶ Reparaciones

Artes suis non sunt noia imposita et ergo hoc modo dicuntur non denotariue

Queritur Quor modis impedit denotatio. ¶ **Solutio** denotatio impedit in genere duobus modis. vno^o ex parte rei. Alio^o ex parte vocis. Et ex parte rei impedit tripliciter. primo modo quod quilibet non inest subiecto satis intente hoc est finem esse permanentes et generalitas que inest aequo tempore non potest denotare aquam simpliciter calidam. Secundo quod non inest satis extense. id est per notabile vel per maiorem partem subiecti. et generalitudo que inest ethiopi finem dentes non potest denotare eum albam. Tertio modo quod non inest satis precise hoc est per notabilem dicitur tempore. Et generalitudo cara ex verecundia non potest denotare subiectum rubrum. Et ex parte vocis vero impedit denotatio dupliciter sicut statim dictum fuit. vno^o scilicet quod forma denotati non est nomen impositum. Alio modo quod forma denotati non est nomen impositum tamen finem illud nomen non fit denotatio sed finem aliud vel aliquis dicitur studiosus non a studio sed a parte ut pariter.

¶ De proprietatibus qualitatibus

Queritur Quor sunt proprietates qualitatibus. **So^o** quod tres. Quarum prima est que qualitati inest proprietates. ut iusticia proprietatis iniusticie. et albedo nigredini. Et puenit etiam ista proprietates qualitatibus in presertim. ut iusticia proprietatis iniusticie. et albam nigro.

Queritur que est ratio istius proprietatis. **Solutio** ratio est ista. quod forme actiue et passiuue mutuo sese expellentes ad eodem subiecto proprietatis. sed qualitates sunt huiusmodi. vix ex exemplis iam politis. generalitati puenit habere primum.

Ad Contraria debent esse sub eodem genere posita sed generalitas non ponit sub aliquo genere. generalitas non puenit sibi habere primum. **Solutio** quod generalitas in communi accepta non ponit sub aliquo genere. nec habet primum vel sic. sed accepta in suis speciebus bene ponit sub aliquo genere sicut albedo et nigredo. vel iniusticia et iniusticia ponunt sub aliquo genere et generalitas puenit sibi habere primum.

Arguitur iusticia et iniusticia opponuntur diuinitate. generalitas non proprietatis. **Ans** pbat. quod iniusticia opponitur diuinitate iusticie. **Solutio** licet iniusticia dicat diuinitatem iusticie tamen illa diuinitas est fundata in contrario habitu positivo.

Queritur An ista proprietates sit proprie propria qualitatibus. **So^o** phi^o quod non. quod non puenit omnibus qualitatibus non enim conuenit rubio pallido et alijs medijs coloribus quod illis nihil est contrarium.

Queritur Quod est correlarium quod inferri potest ex ista proprietate generalitatis.

Solutio istud. Si vnum contrarium fuerit quale et reliquum erit quale. Et hoc pbat philosophus exemplariter. quod iniusticia est contraria iniusticie et iniusticia est qualitas. Et etiam iniusticia est qualitas. quod iniusticia nulli aliorum generum poterit adaptari nisi cui adaptatur iniusticia. Iniusticia ei neque est contraria neque ad aliquid neque ad aliquid aliorum predicamentorum nisi quale siue generalitas. et sic est de omnibus alijs generalitatibus contrariis ergo etc.

¶ Secunda proprietates.

Queritur Que est secunda proprietates generalitatis. **Solutio** secunda proprietates est que generalitas suscipit magis et minus. Et hoc pbat philosophus exemplariter ut vnum album dicitur magis et minus album altero albo.

Correlariu

Predicamentorum aresto.

Et similiter vnu iustum magis et minus altero iusto. et non solum hec qualia sunt albam et nigrum suscipiunt magis et minus. sed etiam ipse qualitates a quibus talia dicuntur.

Querit Quomodo habet se ista secunda proprietates ad primam. **Solo** habet se ad eam sicut effectus ad suam causam. Et ratio est quod susceptio magis causatur ex depuratione contrarii a contrario. et susceptio minus a p̄mixtione contrarii cum contrario. **Uñ** plus dicitur secundo topicorum. **Albus** est quod est nigro imp̄mixtus

Querit Verum ista proprietates sit proprie propria qualitati. **Solo** plus quod non. quia non p̄uenit omni qualitati. Et hoc ostendit dupliciter. primo de qualitatibus in abstracto. Nam iusticia est qualitas. et si dicatur quod suscipiat magis et minus sicut sic abstractiue designat qualiter potest dubitare an verum sit quod dicitur. Et similiter dicendum est de alijs qualitatibus. sicut sunt albedo sanitas et huiusmodi. verum tamen est. quod quibus dubium fuerit apud antiquos de istis abstractis. de concretis tamen p̄cedunt quod possint magis et minus recipere. quia vnus homo habet sanitatem p̄ eam habere magis quam alter. et similiter est de iusticia et iniusticia et de gramatica et alijs disciplinis. vnus enim homo dicitur altero gramaticior. **Secundo** ostendit plus hoc idem de qualitatibus in concreto. quia trius angulus quadrangulus que sunt qualitates p̄teritiue de quarta specie que l̄itatis et non suscipiunt magis et minus. nec aliqua aliarum figurarum. sicut circulus pentagonum hexagonum etc. Et hoc probat plus ex definitionibus figurarum. quia quecumque habent definitionem trianguli vnum non dicitur magis vel minus altero triangulo. Similiter quecumque habent definitionem circuli vnum non dicitur magis vel minus altero circulo. Et similiter est de quadrangulo et quadrato etc. Et sicut est de figuris vnus species que non dicitur plus magis et minus. ita etiam est de figuris diuersarum specierum. vt quadratum non est magis vel minus figura quam quadrangulum. Et ratio est. quod ab vtroque se tam a quadrato quam a quadrangulo equaliter remouet definitio circuli. patet ergo non omnia qualia suscipiunt magis et minus

Tercia proprietates

Querit Que est tertia proprietates qualitatis. **Solo** quod proprie propria est qualitati sicut eam sicut vel dissimile dici.

Querit Quomodo differat ista proprietates a duabus p̄cedentibus. **Solo** quod p̄cedentes non sunt proprie propria qualitati. eo quod non eueniant omni qualitati nec etiam soli. sed ista est proprie propria sibi conueniens omni soli et semper

Querit Que est ratio istius proprietatis. **Solo** quod sicut vnus in suba facit idem et in quantitate equale. ita in qualitate facit simile. Et ergo sicut proprie propria est comparatiui sicut eam equale vel inequale dicitur ita proprie propria est qualitati sicut eam sicut vel dissimile dici

Ar. Secundum similitudinem dicuntur similes et secundum dissimilitudinem dissimiles. sed similitudo et dissimilitudo sunt relationes. ergo non est proprie propria qualitati

Reparationes

fm eā simile vel dissimile dicitur Solo. fm similitudinē dicimur tene similes formaliter. z fm dissimilitudinē dissimiles. sed fm qualitatē dicimur similes vel dissimiles effectiue

Queris Quid est similitudo z quid dissimilitudo Solo. similitudo vt dicitur Boetius est rerū differentiu eadē qualitas Et est illa p̄dicatio non formalis sed causalis. vt sic sensus. similitudo causalit̄ ex eadē qualitate in rebz differentibz. Et p̄ oppositum dissimilitudo est rez differentiu diuersa qualitas

Ar Eadē q̄litas nō p̄t eē in rebz diuētibz. q̄ illa definitio similitudinis ē falsa. Quis p̄bat. qz idē accis nō p̄t esse in diuersis subiectis. Solo. qz eadē nō dicitur ibi idēitatē numeralē. vt tene. p̄bat argumētuz nec etiā idēitatē genericā tm. qz illa non sufficit ad hoc q̄ aliqua dicatur similitudo. qz tūc duo p̄traria possent dici similia. s; dē idēitatē specificā

Dubitatio

Queris Que est illa dubitatio quaz p̄tractat p̄hs in fine capilli de qualitate. Solo. est ista. quare tractādo de qualitate interposita sunt multa de relatiōe. cū tm̄ dicitur sit superius in antep̄dicamentis q̄ diuersoz generū z nō subalternatim positoz diuersē sint spēs et differentie. Quā aut̄ multa interposita sunt de relatiōe p̄z. qz habitus z dispositio que sunt de p̄ima specie q̄litaris sunt ad aliquid Sed resp̄det p̄hs ad illam dubitatōem z dicit q̄ nemo de hoc p̄trubari debet. Et hoc p̄pter duas causas. Prima est. qz licet genera in talibz dicantur ad aliquid. tm̄ spēs nō dicitur ad aliquid. Exempli gratia. quibus disciplina que est genus dicat ad aliquid. qz disciplina est disciplinari disciplina. tamen spēs eius sicut sint grāmatica logica zc. nō dicitur ad aliquid. qz grāmatica non; dē alius grāmatica. nec musica alicuius musica. nec aliqua grāmatica etiā dē alicuius aliqua grāmatica. nec aliqua musica alicuius aliqua musica. nisi forte fm̄ genus. vt musica dicat alicuius disciplina. z nō alicuius musica. quare p̄z q̄ spēs habitū z dispositionū nō sunt ad aliquid. sed sunt qualitates qz fm̄ eas dicitur quales. vt pura fm̄ grāmaticā grāmatici z fm̄ musicāz musici. Sed cā quare nemo debet p̄ter hec p̄trubari. qz nō est in eo ueniens si p̄tingat vnū z idē esse quale z relatiū fm̄ diuersa q̄ sunt in ipso

¶ Sextū caplin De actōe et passione

¶ Recipit aut̄ facere et pati p̄trarietatem et magis et minus

¶ In sexto z ultimo caplo istius trac. determinat p̄hs de actōe z passiōe Et diuidit in duas p̄s p̄ncipales. In quaz p̄ma ponit aliq̄s p̄trietates actionis z passiōis. In secūda excusat se breuit̄ de situ z alijs p̄dicamentis

Queris Quos p̄trietates ponit p̄hs de actōe z passiōe. Solo. qz duas. que p̄muniter ueniūt vtriq̄. Et dē sic. Recipit aut̄ facere z pati p̄trarietate z magis z minus. Et hoc declarat exēmplariter. qz calefacere z frige facere sunt p̄traria. z similiter calefieri z frigi fieri. z delectari etiā est p̄trarietate quod est tristari. Et qz habere p̄trarietatem

Predicamentorū aresto.

est eā eius quod est suscipere magis et minus. ergo agere et pati etiam suscipitur magis et minus. ut calefacere magis et minus dicitur. similiter frige facere et calefieri et contristari. unde concludit philosophus dicens de his itaque tanta dicantur

Querit Quomodo excusat se philosophus de determinatione aliorum. quas tuorum predicamentorum. **Solo.** dicit quod de situ siue de positioe dictum est in his que sunt ad aliquid quando dicebat quod iacere sedere. stare non sunt positioes. sed de notatiue dicta a positioe ibi. de reliquis autem predicamentis scilicet de quando. ubi. et habere eo quod manifesta sunt nihil amplius dicitur nisi que in principio huius libri dicta sunt. quod scilicet vniquodque istorum fecit vnum predicamentum per se. quia habere fecit calcari esse vel armatum esse. ubi autem in loco esse. et quando in tempore esse. **De** oppositis igitur generibus que dicta sunt sufficiant.

Querit Quare philosophus non determinat ad longum de sex ultimis predicamentis. **Solo.** propter duas causas. Prima est quia notitia istorum sex predicamentorum potest aliquo modo haberi ex notitia predictorum. sicut dicit philosophus in textu. **Secunda** causa est. quia species illoz sex predicamentorum in quas deberent diuidi in ratione generum non sunt nobis note. nec passionem etiam eorum que conueniunt eis secundum quod considerantur a ratione. **De** prioribus autem et passionibus que conueniunt eis inesse naturali satis determinatur in libris naturalibus. **Et** ergo philosophus in proposito non fecit pluriorem determinationem de istis predicamentis.

Tercius tractatus.

De postpredicamentis

De oppositis autem quotiens solent opponi dicendum est

In hoc tercio et ultimo tractatu istius libri determinat philosophus de postpredicamentis. **Et** diuidit in quinque capitula. secundum quod quinque sunt postpredicamenta. In primo determinat de oppositione. **Et** diuidit in quatuor partes. secundum quod quatuor sunt species oppositionis. **Primo** tamen enūerat philosophus in textu species oppositionis et postea exequitur de eis

Querit Quid est postpredicamentum. **Solo.** postpredicamentum est quoddam supplementum ab Aristotele traditum immediate post vera predicamenta valens ad cognitionem eorum deus a posteriori. **Vel** secundum dominum Albertum. Postpredicamentum est coordinatio plurium ad vnus aliquod genus non reducibilem

Postpredicamentum

Oppositio
Orius
Simul
Ortus
Reatere

Querit Quae sunt postpredicamenta. **Solo.** quinque scilicet

m ij.

Reparationes

Sufficitia p[ro]p[ri]o

Et rō sufficientia est. qz omne postpredicamentum valet ad notitiam verorum predicamentorum. vel ergo valet ad cognoscendum ea quo ad fieri vel quo ad esse. si quo ad fieri sic est motus. **Si** quo ad esse hoc est triplicitas. quia vel valet ad cognoscendum ea quo ad puenientiam vel differentiam vel ordinem. **Si** quo ad puenientiam hoc est dupliciter. qz v[er]o valet ad cognoscendum puenientiam inferiorum cum superiore. et sic est simul. vel accidit in subiecto. et sic est habere. **Si** quo ad differentiam sic est oppositio. si quo ad ordinem sic est p[ro]p[ri]o

Ar. Erūt plura postpredicamenta q̄ quinq[ue] ergo. **Antecedens** probat qz sicut est vnum qd dicit p[ri]us. ita erit vnu quod dicatur postea. **Solo.** qz postea p[re]hendit hic sub p[ri]ori et modi vnus sub modis alterius. qz sunt relatiua

Ar. Habere est p[re]dicamentū. ergo non est postpredicamentū. et p[ro]p[ri]o non sunt quinq[ue]. **Solo.** habere equiuoce est p[re]dicamentū et etia postpredicamentū. v[er]o p[ro]p[ri]o dicitur sicut circa p[ri]mā sp[eci]em qualitatis.

De Oppositione

Querit. Quod est p[ri]mū inter postpredicamēta. **Solo.** oppositio. **Et** rō illius est. qz postpredicamentū est coordinatio plurimū ad vnu genus non reducibilem. sed ad plura diuersa genera. Sed oppositio reducitur ad plura genera q̄ alia. ergo est p[ri]mū inter postpredicamenta. **Binoz** patet. quia oppositio est forma rationis accepta p[er] nes omnū generum diuersitatem. eo qz oppositio sit p[ri]ma causa diuersitatis. vt dicit Boetius

Ar. Oppositio est passio p[ro]positionū et de ea determinat in libro p[er] hermeniaz. ergo male hic agit de ea. **Solo.** est duplex oppositio. quedam est oppositio complexorum. que est repugnātia duarū p[ro]positionum in qualitate et quāitate. in veritate et falsitate. **Et** de tali oppositōe determinat in p[ri]mo p[er] hermeniaz. Alia est oppositio incomplexorum que est repugnātia rerum vel terminorū. **Et** illa p[ro]sideratur dupliciter. vno mō inq̄stum valet ad cognoscendū habitudines locales. et sic de ea determinatur in topicis. Alio mō inq̄stum valet ad cognoscendū diuersitatem et repugnātiā dicibilū que in diuersis predicamentis ordinantur. et sic de p[ro]p[ri]o determinatur de ea hic

Oppositio definitio

Querit. Quid est oppositio fm q̄ in p[ro]posito accipitur. **Solo.** boetij. est repugnātia aliquorū non comparientium se sibi mul in vno et eodem subiecto respectu eiusdem. **Et** ponitur ibi repugnātia loco generis. qz p[ro]p[ri]o est ad omnē repugnātiā siue diuersitātē tam materiale q̄ formale. tam rerum q̄ p[ro]p[ri]o. **Et** per hoc quod dicit aliq̄ tangit subiectū et terminus oppositōis. **Nam** in eo quod opponit est oppositio sicut in subiecto et in eo cui opponitur est sicut in termino. **Subditur** non p[ro]mittentū se simul in vno et eodem subiecto. p[ro]p[ri]o opponēz p[ro]p[ri]o totā. p[ro]p[ri]o. et p[ro]p[ri]o. **Respectu** eiusdem addit p[ro]p[ri]o oppositōem relatiuā. qz relatiuā p[ro]mittit se bene in eodē subiecto. sed nō respectu eiusdem

Predicamentorum aresto.

Solet etiā cōiter sic definiti oppositio est repugnantia per se duorum ex
tremorum nō pmitteñtū se simul in eodem subiecto respectu eiusdem. Et
ibi ponit illa particula p se ad excludendum disparata.

Definitio Alia

Querit Quot sunt spēs oppositionis. **Solo** phi. q̄ quatuor
scz oppositio relatiua. p̄traria. p̄uatiua. z cōtradictoria.
Exemplum de relatiua est. vt duplum dimidio. de p̄traria. vt malus bo
no. De p̄uatiua vt cecitas visui. De cōtradictoria. vt sedet non sedet
Et potest sufficientia istarum specierum sic assignari. quia omnis oppositio
est inter duo extrema. vel ergo illa extrema habent se vt ens z ens. vel
vt ens et non ens. Si habent se vt ens z ens hoc est dupliciter. quia vel ex
pellunt se ab eodem subiecto fm actum et potentiam simul. z sic est oppositio
relatiua. vel fm actum tm̄ z non fm potentiam. et sic est oppositio cons
traria. Si habent se vt ens z non ens hoc est dupl. qz hñt vel se vt ens et
non ens simplr. z sic est oppositio cōtradictoria. vel vt ens z non ens fm
quid. et sic est oppositio p̄uatiua.

Spēs oppositō sit 2^{or}

Ar Et aliqua oppositio subalterna fm Petri hyspani z aliqua subs
contraria. ergo sunt plures spēs oppositionis q̄ quatuor. **Solo**
q̄ ille sunt species oppositionis complexorum seu p̄positionū. nō aut̄ incom
plexorū seu terminorū de quibz hic determinat

Querit Que est prima inter spēs oppositionis. **Solo** oppo
sitio relatiua. Et rō illius est. quia oppositio relatiua hz
maiorē repugnantia q̄ p̄traria. et ergo p̄cedit oppositionē p̄traria et habz
maiorē entitatē extremorū q̄ oppositio p̄uatiua vel p̄radictoria. z ergo p̄
cedit etiam illas spēs oppositionis. et per p̄sequens est prima inter om̄ es.
Q aut̄ oppositio relatiua habeat maiorē repugnantiam q̄ p̄traria hoc p̄
et dicitis. qz relatiua repugnant respectu eiusdem subiecti fm actū z potē
tiam simul. p̄traria vero solum fm actum z nō fm potentiam. Et q̄ habe
at etiā maiorē entitatē extremorū q̄ oppositio p̄uatiua vel p̄radictoria
patz. qz extrema relationis sunt ens z ens. sed extrema oppositionis p̄ua
tiue vel p̄radictorie sunt ens z non ens.

Ar In oppositione p̄radictoria est maxima repugnantia. ergo illa
debet esse p̄ma. **Solo** si spēs oppōnis ordinarentur fm ma
iore vel minorem repugnantia tm̄. sic oppositio p̄radictoria esset p̄ma. vt
p̄bat argumentū. iam sic nō ordinatur sed quo ad repugnantia z entitatē
extremorū simul. z sic oppositio relatiua est p̄ma vt parue.

De relatiue oppositis.

Querit Que dicitur relatiue opposita. **Solo** phi. q̄ relati
ue opposita sunt que ita opponuntur q̄ ea ipsa que sunt
altorū oppositorū dicitur vel quolibet aliter ad ea. vt duplum illud quod est
alteri d̄r. qz duplū d̄r alicui scz dimidiū duplū. s̄lt̄ disciplina opponit̄ relati
ue disciplinato. z vnū d̄r ad aliud. qz disciplina est disciplinati disciplina. z
disciplinatum est disciplina disciplinatum.

Et p̄ 2° p̄lū 5

Reparationes

Querit Quō parat p̄hs relative opposita ad p̄traria Solo
parat ea penes dīnāz. z dī sic. q̄ quecūq̄ sunt relative op
posita q̄rum ad hoc ipsum qd̄ sunt dicūtur alioz. vel quōlibet aliter ad ali
qd̄. i. referūtur ad se inuicē sub habitudine gentiui casus vel alicui⁹ alteri⁹
obliqui. vt paruit. sed illa que sunt p̄traria nullo mō dicūtur ad se inuicem
Exempli gratia. vt bonū non dicitur mali bonū. sed malo p̄trarius. simul
ter albū nō dicit nigri album. sed nigro p̄trariū. z ergo relative opposita et
p̄traria a se inuicem differūt

Ar Contraria etiā dicūtur ad se inuicem. ergo ista differētia est falsa
An̄s probat. qz p̄trarietas est vna relatio seu forma relatiua. er
go quecūq̄ sunt p̄traria sunt etiā relatiua. Solo. p̄traria vt opposita
sunt referūtur ad se inuicem z sunt bene relatiua s̄m genus sed non s̄m spe
ciem vel indiuiduum.

De p̄trarie oppositis

Querit Quō procedit p̄hs determinando de cōtrarie oppo
sitis Solo. primo ponit vnā diuisionē p̄trarioz. z sic
cūdo subdiuidit secūdū membz p̄me diuisionis

Querit Que est illa diuisio p̄trarioz quā ponit p̄hs. Solo
diuisio est ista. q̄ p̄trarioz quedam sunt immediata z q̄
dam mediata. Et rō diuisionis est. qz quedā sunt p̄traria que fundātur
sup equali z inequali. z illa sunt immediata. qdam vero nō fundant sup eq
litate inequali. z illa sunt mediata.

Cōtraria imediata

Querit Que dicūtur p̄traria imediata Solo p̄hs. p̄traria
imediata dicūtur quoz necesse est alterū inesse subiec
to susceptibili. Et de hoc ponit p̄hs duo exempla Primū est. vt languor z
sanitas. illa em̄ sic se habent q̄ necesse est alterū eoz inesse aīal. qz oīe aīal
vel est sanū vel egrū. Secūdū exemplū est. vt par z impar. nam illa etiā sic
se habent q̄ necesse est alterū eoz inesse numero. qz oīs numerus aut est sus
ceptibilis. i. impar. vel p̄fectus. i. par

Ar Non est necesse illud p̄trarioz immediatoz inesse subiecto suscep
tibili. nec est necesse illud inesse subiecto susceptibili. ergo neutrum
necesse est inesse subiecto susceptibili. z per p̄sequēs male dicitur q̄ p̄traria
immediata sunt quoz alterū necesse est inesse subiecto susceptibili. Conseq̄
uentia. p̄batur a sufficienti inductione. Solo. q̄ hec p̄positio alterū cō
trarioz immediatoz necesse est inesse subiecto susceptibili p̄ distingui s̄m
sensum cōpositū z diuisum. Unde si accipiatur in sensu diuiso tūc est falsa.
qz est vna particularis ex parte dicit cuius nulla singularis est vera. vt p̄
barum fuit in argumento. Sed si accipiatur in sensu cōposito tūc est ve
ra. quia tūc sensus est. necesse est alterum contrarioz inesse subiecto sus
ceptibili. id est hec p̄positio alterum p̄trarioz immediatoz inesse subiec
to susceptibili. est necessaria. z hoc est verum.

Predicamentorum aresto.

Ar Sanū z egrū sunt p̄raria immediata, vt patuit. et tamen nō est
necesse alterū eoz inesse subiecto susceptibili, ergo. **S**c̄da pars aū
cedentis pbatur. qz fm medicos est aliquod corp^o aialis quod nec est sanū
nec egrū. et ergo ipsi ponūt corpus neutrum quod est medium inter sa
nū z egrū. **S**olo. qz sanū z egrū possunt accipi dupl^r. **U**no mō
logice vt fundātur in equali z inequali. et sic inter sanū z egrū nullus est
mediū. quia sic sanū vocatur illud in quo est omnimoda p̄portio humorū
et egrū in quo est qualiscūqz recessus a p̄portione. **A**lio modo possunt acci
pi p̄p̄sice vt illud vocatur sanū in quo nō est notabilis disproportionio hui
moy z egrū in quo est notabilis disproportionio z recessus notabilis ab equa
litate. et sic inter sanū z egrū ponitur bene mediū qd̄ medici vocant corp^o
neutrum qd̄ sez nec est simpl^r sanū nec simpl^r egrū

Querit **Q**ue dicuntur p̄raria mediata. **S**olo. p̄raria me
diata dicuntur quoz non est necesse alterū inesse subiecto
susceptibili. **E**t de hoc ponit p̄p̄s etia duo exempla. **P**rimū est. vt albus
et nigrū. illa em̄ sic se habent qz nō est necesse alterū eoz inesse subiecto. quia
nō est necesse omne corpus esse albū vel nigrū. qz potest esse rubiū vel fuscū
cum. **S**ecūduū exemplū est. vt prauū z studiosum. nam illoz non est necesse
etiā alterū inesse subiecto. qz non quilibet hō est prauus vel studiosus. z er
go sunt p̄raria mediata.

Contra mediata

Querit **Q**uotuplicia sunt p̄raria mediata. **S**olo p̄p̄i. sunt
duplicia. quedā sunt quoz medijs sunt noīa imposta si
cut sunt albū z nigrū. nam medijs illoz sunt nomina imposta sicut fuscū
et pallidū z sic de alijs. **A**lia sunt quoz medijs non sunt nomina imposta
Et in illis mediū d̄z per abnegatōem vtriusqz extremi. sicut inter bonū et
malū d̄z mediū quod nec est bonū nec malum. z inter iustum z iniustum di
citur medium quod nec est iustum nec iniustum. quomodo dicit **A**uerro
is qz rusticus qui ad ciuitatem non est dispositus nec dicitur bonus nec ma
lus. nec prauus nec studiosus.

Ar **O**mnis homo est bonus vel malus prauus vel studiosus. ergo
inter illa non est aliquod mediū. **E**nī s. pbat. qz omnis hō vel est in
gratia z dignus vita eterna. vel extra gratiā et dignus eterna pena. **S**olo
qz bonum z malum prauum z studiosum possunt considerari dupliciter.
Uno modo theologice z sic verus est vt probat argumentum qz inter ea
nullum est medium. **A**lio modo philosophice z moraliter. et sic inter ea est
aliquod mediū qd̄ nec est bonū nec malum.

Querit **Q**uare p̄p̄s nō posuit hic definitōem p̄rarioz. **S**o
lurio. qz ideo. qz illa satis potest elici ex p̄ditionibz p̄ra
rioz posterius ponendis

Querit **Q**ue est definitio p̄rarioz quā posuit **P**e. h̄yl. **S**olo
est ista. qz p̄raria sunt que sub eodem genere posita sunt
maxim. a seinuitem distant. eisdē susceptibili vicissim inlunt. a quo mutuo
se expellūt nisi alterū eozum inlit a natura

Quinto qziorū

m iij.

Reparatiões

Ar. Sedius praria extremis qnto physicoz. z tñ nō distat maxime ab extremis. ergo illa definitio prarioz est falsa. **Secūda** ps anī cedentis ps. qz plus distat extremū ab extremo q̄ medius ab extremo.

Solo. q̄ mediu nō prariat extremis fm rōnem medij. sed fm rōnem extremitatis. z sic etiā maxime distat ab illo extremo cui dī prariari

Ar. **Contradictoria** maxime distant. ergo praria nō debent maxime distare. **Solo.** q̄ pradietoria distant bene maxime simpliciter z extra genus. sed in eodē genere praria dicitur maxime distare. et hoc est q̄ dicit ista definitio prarioz.

Querit. Quare in fine illius definitōis addit. nisi alterū eorum insit a natura. **Solo.** qz si vnū prarioz inesset subiecto a natura tunc reliquū non posset inesse. sicut patet de albedine in niue. et de nigredine in coruo

De priuatione oppositis

Querit. Quō pcedit phs determinādo de priuatione oppositis. **Solo.** pmo determinat de priuatione z habitu in abstracto. z tangit aliqs p̄ditōes eoz. Et secūdo determinat de eis in concreto

Querit. Quor p̄ditiones priuationis z habitus ponit phs. **Solo.** q̄ tres. **Prima** est q̄ priuatio z habitus habent fieri circa idem subiectū. vt visus z cecitas circa oculum. **Secūda** est q̄ habent fieri circa idem subiectū ordine irregressibili. qz a priuatione nō p̄t fieri reditus in habitū. **Tercia** est q̄ habent fieri circa idem subiectū tpe determinato a natura. Et illā p̄ditōem sic pbat phs. qz nos nō dicimus illuz edentulū qui nō habet dentes. nec cecum qui nō habet visum. sed illum dicimus edentulū qui nō habet dentes qm̄ p̄tingit habere. z illū cecū qui non habet visum qm̄ p̄tingit habere visum. qz quedā sunt res generate que neqz visum neqz dentes habent. z tñ non dicitur ceci nec edentuli. sicut canis statim genitus nō dī cecus nec videns. nec puer mox natus dicitur densitatus nec edentulus.

Querit. Que est definitio priuatione oppositorū q̄ elicitor ex istis p̄ditōibz. **Solo.** est ista q̄ priuatione opposita s̄ q̄ hnt fieri circa idē subiectū ordine irregressibili tpe determinato a natura

Ar. Priuatione opposita nō hnt fieri circa idē subiectū q̄ illa definitio est falsa. **Ans.** pbat. qz in ceco nato est cecitas. z tñ in eo nunqz fuit visus. nec erit s̄lt̄ in talpa. **Solo.** q̄ priuatione opposita nō hnt semp fieri circa idē subiectū numero. s̄ qm̄qz circa idē subiectū in sp̄. sicut pars in ceo nato. z qm̄qz etiāz circa idem subiectū in genere. vt visus z cecitas circa animal in talpa.

Ar. Priuatione potest fieri reditus in habitum. ergo male dicitur in definitione ordine irregressibili. **Ans.** probatur quia somnus est priuatio. z tamen de somno fit reditus in vigilia. **Solo.** est duplex priuatio scilicet perfecta et imperfecta. Priuatio perfecta est que tollit habitum. z etiāz proxima p̄ncipia habitus. et a tali priuatione non potest fieri reditus

Definitio priuatione oppositorū

De predicamentorum aresto.

in habitu. Sed privatio imperfecta est que tollit habitum sed non tollit. prima principia habitus et de tali privatione potest bene fieri reditus in habitu sicut pbat argumentum. sed de tali privatione non intelligitur ista definitio. Si dicatur de privatione perfecta potest fieri reditus in habitu. quia de cecitate aliqui factus est reditus in visum ut patet Job. x. de ceco nato. ¶ Solutio quod de privatione perfecta non est reditus in habitum per naturam suam sed per potentiam naturalem licet bene per virtutem signatorem et miraculum sicut factus fuit de illo ceco nato.

Queritur Quomodo comparatur philosophus habitum et privationem ad sua concreta. ¶ Solutio dupliciter. Primo quo ad *quidam*. Et dicitur quod privari et habere habitum non est habitus et privatio. Et hoc sic ostenditur quia visus est habitus et cecitas privatio. sed habere visum non est visus. nec cecum esse est cecitas. ¶ habere habitum et privari non sunt habitus et privatio. ¶ In nomine pbat quia si cecum esse esset idem quod cecitas tunc possent ambobus de eodem predicari quod falsum est quia homo dicitur vere cecus sed non dicitur cecitas. ¶ Secundo comparatur habitum et privationem ad sua concreta penes *quidam*. Et dicitur quod in hoc conveniunt quod in eis est idem modus oppositionis et non opponitur alia specie oppositionis privari et habitum habere quia privatio est habitus quia sicut cecitas opponitur privationi visum ita cecum esse privationi opponitur ei quod est visum habere.

De contradictorie oppositis

Queritur Quomodo procedit philosophus determinando de contradictorie oppositis. ¶ Solutio primo comparatur affirmationem et negationem ad res subiectas. Et secundo occasione contradictionis comparatur omnes species species oppositionis ad se invicem penes *quidam*.

Queritur Quomodo comparatur philosophus affirmationem et negationem ad res subiectas affirmationem et negationem. ¶ Solutio dupliciter. Primo quo ad *quidam*. Et dicitur quod res subiecte affirmationem et negationem non sunt affirmatio et negatio. Et hoc sic pbat quia omnis affirmatio est oratio affirmativa. et omnis negatio est oratio negativa. sed res subiecte affirmationem et negationem non sunt orationes. ¶ non sunt affirmatio et negatio. ¶ Secundo quo ad *quidam*. Et dicitur quod in hoc conveniunt res subiecte cum affirmationem et negationem quod verobique est idem modus oppositionis quia sicut hec affirmatio fortes sedet opponitur contradictionem isti negationem fortes non sedet. Ita etiam res subiecte illis scilicet fortes sedere et forte non sedere opponitur contradictionem.

Queritur Quomodo definitur contradictionem. ¶ Solutio sic definitur primo per *quidam*. Contradictio est curus sibi se non est dare medium. Et ratio illius definitionis est quia extrema contradictionis sunt affirmatio et negatio ens et non ens sed inter illa non est dare medium.

Ad Illa definitio convenit contrariis immediatis. ¶ non est bona. ¶ Ans. pbat quia inter contraria immediata non est dare medium. ¶ Solutio licet inter contraria immediata non sit dare medium per participationem tamen est bene medium inter illa per abnegationem extremorum. Sed in contradictionem nullum

Contradictio

Reparationes

est medium nec per abnegationem nec per participatōnem.

Ad omnis distantia est per aliqd̄ mediū sed inter cōradictoria ē maxima distantia. ḡ inter contradictoria est mediū. Solutio duplex est distantia sc̄z pprie dicca z localis. z illa semper est p̄ aliquod mediū. Alia est distantia transumptiua qualis est distantia inter duo cōradictoria z in tali nō oportet esse mediū. Si dicat̄ contradictio mediata inter duo cōradictoria. ergo inter contradictoria est mediū. Ans̄ p̄batur. quia cōradictio est quedam relatio in media inter extrema contradictoria. Solutio q̄ cōradictio non est mediū reale sed solum fm̄ rōnem z tale mediū pot̄ bene mediare inter extrema contradictoria.

De comparatōne specierū oppositōnis adinuicem

Querit̄ Quō compar̄ p̄hys species oppositōnis adinuicem p̄nes differentiam. Solutio Primo compar̄ oppositōnem priuatiuam ad relatiuā. Secūdo oppositōnem priuatiuā ad contrariā. Et tertio ad oppositōnem contradictoriā ad omnes alias. Non aut̄ compar̄ sic oppositōnem contrariā ad relatiuā quia prius tetigit differentiam earum.

comparat p̄ oppositōnem priuatiuā ad relatiuā

Querit̄ Quō compar̄ oppositōnem priuatiuā ad relatiuā. Solutio dicit̄ q̄ habitus z priuatio non opponitur sicut relatiua. Et hoc p̄bat̄ duabz rōnibus. Quaz̄ prima est. quia relatiua ad seiuicem referitur. sed habitus z priuatio non referitur ad seiuicem. ḡ priuatio z habitus non opponunt̄ sicut relatiua. Minorē patet exemplat̄. quia cecitas non dicit̄ visus cecitas sed visus priuatio.

Secūda ratiō est. oīa relatiua dicuntur reciproce hoc est ad conuertentias sed habitus z priuatio non dicuntur ad conuertentiam. ergo habitus z priuatio non sunt relatiue opposita.

Querit̄ Quō compar̄ p̄ oppositōnem priuatiuā ad cōtrariā. Solutio dicit̄ q̄ priuatio z habitus nō opponuntur sicut contraria. Et hoc p̄bat̄ duabz rōnibus. Prima stat in hoc. q̄ oīa cōtraria vel sunt immediata vel mediata. sed habitus z priuatio nec opponuntur sicut contraria immediata nec sicut contraria mediata. ḡ non opponuntur sicut contraria. Minorē p̄bat̄ p̄mo de cōtrariis immediatis q̄ cōtraria immediata sic se habent q̄ alterū eoz̄ necessario inest subiecto susceptibili. Ita q̄ p̄ nullo tempore subiectū susceptibile potest sine altero eoz̄ stare. Sed sic non habent se habitus z priuatio quia non est semper necessariū alterū eoz̄ subiecto susceptibili inesse. quia habitus z priuatio non insunt nisi tempore determinato a natura. Et ergo ante tempus determinatū a natura nec inest habitus nec priuatio. ergo habitus z priuatio non opponuntur sicut contraria immediata. Secundo probat̄ minorē de contrariis mediatis. q̄a contraria mediata sic se habent q̄ non est necesse pro aliquo tempore alterū eoz̄ inesse subiecto susceptibili. quia potest semper medium inesse quod

Predicamentoy aristotelis

non est aliquod contrariorū exceptis his in quibus vniū contrariorū inest natura-
liter sicut igni inest esse calidum ⁊ niui esse candidū. Nam in illis neces-
se est alterum contrariorū mediatorū determinate inesse. Sed sic non habet
se habitus ⁊ priuatio. quia pro aliquo tempore necessarii est alterum eorū
subiecto susceptibili inesse scz postq̄ venit tempus determinatū a natura.
tunc em̄ necesse est vel habitum vel priuatōnem inesse subiecto susceptibi-
li non tamen determinate sicut fit in contrarijs mediatis in quibus vnū
contrariorū inest naturaliter sed indeterminate ⁊ sub disiunctōne. ergo
sequitur q̄ habitus ⁊ priuatio non opponuntur etiam sicut contraria mes-
diata.

¶ Secunda ratio stat in hoc. Quia in contrarijs tam mediatis q̄ imedia-
tis contingit fieri mutatiōnem ab vno in alterum ⁊ e contra nisi alter eorū
inest a natura sed in priuatiue oppositis non est sic. ergo priuatiue op-
posita non sunt contraria. Maiore pbat exemplariter. quia a sano contin-
git fieri mutatiōnem in egrum ⁊ e contra. ⁊ a prauo in studiosum ⁊ e contra.
quia si prauus deducatur ad meliores exercitatiōnes in bonis operibus ⁊
virtutibus q̄uis forte priuio modicū proficiat. tamen si continue modicuz
erementū sumperit. aut perfecte mutabit in studiosum. aut sans multū ac-
cipiet incrementū. ita q̄ opabitur vt studiosus. Minorē pbat. quia ī op-
positis licet possit fieri mutatio ab habitu in priuatōnem. non
tamen e conuerso a priuatōne in habitum. sicut cecus nuncq̄ potest iterum
fieri videns. nec caluus potest fieri comatus. nec edentulus rursus potest
fieri dentatus.

¶ Queritur quomodo compat pbus contradictoria opposita ad
alias species oppositiōnis. **¶** Solo dicit q̄ contradictorū
opposita non opponunt s̄m aliqua p̄dictarū oppositiōnū. Et hoc sic probat.
quia in contradictorie oppositis necesse est semper alterum esse veruz
et alterum falsum. Sed hoc non est necesse in aliqua alia oppositiōne scz re-
latiua contraria vel priuatiua. ergo contradictorie opposita non opponunt
s̄m aliquam illarū oppositiōnū. Minorē pbat dupliciter. Primo in
complexis. Secūdo in complexis. In complexis pbat inductiue sic sanū
⁊ languor sunt contrarie opposita. ⁊ neutriū est verum vel falsum. S̄m
militer duplum ⁊ dimidium sunt relatiue opposita. ⁊ vnū eorū non verum
et aliud falsum. Sic etiam cecitas ⁊ visus sunt priuatiue opposita ⁊ nullū
eorum est verum vel falsum. In complexis pbat dupliciter. Primo in cō-
trarijs. quia ista sunt contraria complexa fortes languet fortes est sanus.
Et quando fortes est tunc vnum illoꝝ est verum ⁊ aliud falsum. sed quā-
do fortes non est. tunc neutriū est verum vel falsum. Secūdo in priuatiue
oppositis quia subiecto non existente tunc neutrum priuatiue oppositorū
est verum vel falsum. sicut si fortes non sit. tunc nec veruz ē dicere fortes ē
cecus. nec fortes est videns. Sed in contradictorie oppositis siue subiectū
sit siue non sit semper vnum est verum ⁊ aliud falsum. Ergo solis con-
tradictorie oppositis hoc proprium est q̄ semper alterum est verum ⁊ alte-
rum falsum. ⁊ per consequens in hoc differunt ab omnibus alijs opposi-
tis.

Capit. reductio
opposita ad alias spes
oppositiōnis

Reparatiões

Querit Quot sunt proprietates contrariarum quas ponit philosophus hinc in textu. **Solo** quinq. **Prima** est quod bono semper contrariatur malum ut sanitati languor iusticie iniusticia fortitudini debilitas et sic de alijs. Sed malo aliqui contrariatur bonum aliqui vero malum. Sicut egestas que est malum contrariatur supabundantia que etiam est quoddam malum. Sed istud dicit philosophus in paucis inuenit quod malum malo sit contrarium quia solum reperitur in ethicis et ciuilibus.

Secunda proprietates est. **Quod** si unum contrariarum sit in re ipsa natura non est necesse se reliquum esse quod posito quod omnia aialia sunt sana quod est bene possibile tunc sanus erit sed languor non erit.

Philosophus in secundo de celo dicit quod si unum contrariarum fuerit in natura oportet reliquum esse. **Quia** ista proprietates est falsa. **Solutio** philosophus loquitur ibi de contrarijs per se et in illis verum est quod si unum fuerit in natura oportet reliquum esse. **Vel** potest dici quod philosophus non intelligit dictum suum ibi de esse in actu tamen sed de esse in actu vel in potentia.

Tercia proprietates est quod uno contrariarum existit in aliquo subiecto impossibile est reliquum esse simul in eodem ut si fortes sit sanus impossibile est ipsum sit languere.

Quarta proprietates est quod contraria naturaliter habent fieri circa idem specie aut genere. ut sanitas et languor circa corpus aialis. albedo et nigredo circa corpus in comuni. iusticia vero et iniusticia circa animam.

Quinta proprietates est quod omnia contraria vel sunt in eodem genere primo vel in contrarijs primis generibus vel sunt inter genera contrariarum. **Exemplum** primum ut album et nigrum sunt in eodem genere primo scilicet in colore. **Exemplum** secundum ut iusticia et iniusticia sunt in contrarijs primis generibus. quia iusticia est in genere virtutis. et iniusticia in genere vitijs. **Exemplum** tertium ut bonum et malum non sunt in aliquo genere. sed sunt secundum se ipsa contraria genera.

Philosophus virtus et vitium bonum et malum sunt sub eodem genere. **Quia** istud dicitur est falsum. **Ans** probatur. quia sunt in genere qualitaris. **Præterea** ea superius dictum fuit in definitione contrariarum. **Contraria** dicuntur que sub eodem genere posita sunt. **Quia** ista proprietates est falsa. **Solutio** est duplex genus scilicet genus logicum et genus moris. **Item** licet virtus et vitium bonum et malum sint bene in eodem genere logico ut probatur argumentum non tamen sunt in eodem genere moris. **Et** ita etiam debet dici ad aliud quod definitio perri hyl. intelligit de genere logico.

Capitulum secundum

Primo autem alterum altero dicitur quadrupliciter. **Primo** quod est in hoc secundo capitulo philosophus determinat de secundo postpredicamento quod est prius. **Et** diuidit in duas partes principales. quia primo ponit modos prioris et secundo addit illis unum alium.

Querit Quot sunt modi prioris. **Solutio** sunt primo quatuor quibus postea addit quintus. **Primus** est quo unum dicitur prius altero secundum ipsa. et sic illud quod est antiquius dicitur prius ut homo

*Quinq; sunt proprie-
tates contrariarum*

Predicamentorum aresto.

viginti annorum est prior puero decem annorum

Ar Decem precedit viginti. ergo homo viginti annorum non est prior puero decem annorum. **Solo.** licet decem precedat viginti in eodem. quia idem homo plus habet decem annos quam viginti. tamen in diuersis subiectis viginti precedit decem. quia homo viginti annorum plus fuit genitus et plus fuit in tempore quam puer qui est solus decem annorum.

¶ Secundus modus est quo illud dicitur plus a quo non aueritur subsistendi natura. et hoc modo vniuersum est plus duobus. quia duobus existentibus mox consequens est vniuersum esse. sed vno existente non necesse est duo esse.

Queris Quid est consequentiam subsistendi auerit? **Solo.** est consequentiam valere a subsistentia vniuersum ad subsistentiam alterius. ut bene sequitur si homo est risibile est. et e contra si risibile est homo est.

Ar Consequentia est inter propositiones. sed plus de quo est hic sermo est in incomplexis. ergo iste modus non deberet hic poni. **Solo.** licet consequentia sit inter propositiones tamen est aliquando gratia incomplexi positi. et tunc illud incomplexi positi in consequente ratione cuius non sequitur antecedens. licet bene e conuerso est prius illo incomplexi ratione cuius antecedens infert consequens.

¶ Tertius modus est quo aliquid dicitur plus altero secundum quandam ordinem sicut in disciplinis demonstratiuis et orationibus rethoricis. Unde in disciplinis demonstratiuis sicut in geometria elementa que sunt punctus linea circulus angulus et huiusmodi sunt priora descriptionibus figurarum. Et in grammatica licet priora sunt syllabis. syllabe dictionibus. et dictionibus orationibus. Et in oratione rethorica prohemium est prius narratione. et narratio prior petitione vel accusatione.

Queris Quare dicitur in isto modo. secundum quendam ordinem? **Solo.** ad innuendum quod iste tertius modus non sumitur secundum ordinem in generali. quia sic extenderet se ad omnes alios modos. quia omne plus est plus ordinem. sed sumitur secundum quendam ordinem qui seorsum est in disciplinis.

¶ Quartus modus est quo illud dicitur plus quod est honorabilius et melius quo modo consueuerunt plures honorabiliores et a se magis dilectos vocare repositos. Et comparando istum modum ad precedentes dicitur plus quod iste penes est alienissimus modus prioris.

Queris Quis est ille alius modus quintus quem addit philosophus istis quatuor predictis? **Solo.** quintus modus est. in illis que aueritur secundum essendi consequentiam et vniuersum est causa alterius. Vniuersum illud dicitur natura plus quod est causa. Exemplum istius est. ut hec res hominem esse aueritur secundum essendi consequentiam cum oratione vera formata de illa re que est ista. homo est. quia sicut verum hominem esse. tunc etiam vera est hec oratio homo est. et si vera est hec oratio qua dicitur homo est. tunc etiam verum est hominem esse. Et inter illa duo hec res. scilicet hominem esse est causa veritatis huius orationis homo est. et non e conuerso. quia ab eo quod res est vel non est oratio dicitur vera vel falsa. et ergo hec res hominem esse est oratio secundum naturam hac oratione homo est.

Reparationes

Querit Quare phis pmo dicit qd plus dicitur quadrupl. et postea sup addit istu qntu modu. **Solo.** qd quatuor pmi modi fuerit ab antiquis positi et magis famati. sed quintu ipse Aresto. sup addidit et ante tempus suu non fuit

Suffincha

Querit Que est ratio quare in toto no sunt nisi quinqz modi s^o ipsum ordine aut natura. **Solo.** Rō est ista. qd omne plus alio aut pcedit p^ois. et sic est p^omus modus. vel ordine discipline. et sic est tercius. vel ordine dignitatis. et sic est quartus **S**i natura hoc est dupl. qd vel natura que est pncipium a quo non puerit subsistendi consequentia. et sic est secūdus modus. vel a quo puerit subsistendi pna. et sic est quintus modus **E**t cō fuerit isti modis metris significari

Tempore. natura. prius ordine. dic et honore

Causam causato dicimus esse prius

Ar. Phis quinto metaphisice ponit multo plures modos prioris ergo insufficienter ponitur hic tm quinqz **Solo.** qd aliter loq^o tur phis de modis prioris quinto metaphisice et hic. quia ibi loquitur de modis prioris inq^otm prius est differentia entis. hic vero inquatum vallet a posteriori ad cognitionem predicamentozū. et hic solus enumerat sufficientes sibi ad ppositum.

Ar. Aliquid dicitur prius alio fm locum. et ille modus non ponit hic. ergo sunt plures **Solo.** qd ille modus non seruit veris p^o dicamentis. quia ordo localis non reperitur in his que ponitur in predicamentis. vel p^o dicit qd pprehendat sub quarto. qd qd in ordine locali corp^o est plus hoc etiā est honorabilius et pfectius.

¶ Terciu caplm De modis similitatis

¶ Simul aut dicitur simplr quidē et pprie quoz genera. et c

¶ In hoc tercio caplo phis determinat de tercio postpredicamento. quod est simul. Et diuiditur in duas ptes. In quarū pma ponit modos similitatis. In secūda remouet quoddā dubiū

Querit Quor sunt modi simul **Solo.** qd tres. **P**rimus est quo illa dicitur simul simplr quidē et pprie. quoz genera tio est in eodem tpe. et hec dicitur simul fm tempus.

Ar. Puer et senex modo viuentes sunt in eodem tempore. et tamen eorum generatio non est in eodē tempore. ergo iste modus videt falsus **Solo.** licet puer et senex modo viuentes sine simul fm aliquas partem durationis. non tamen fm totam durationem. qm illa dicitur solus simul que simul esse incipiūt et desinūt. et hoc modo simul tempore dicitur quozum generatio est in eodem tempore

Predicamentorum aresto.

¶ Secundus modus est quo illa dicuntur simul que cōuertuntur fm essendi
nam. ita q̄ neutrum sit cā alterius. Et hec dicitur simul natura cuiusmo
di sunt relatiua. vt duplum ⁊ dimidium.

¶ **A**ñū relatiuorū est causa alterius. ergo relatiua nō sunt simul na
tura. Antecedens probatur. quia causa est ad cuius esse sequit al
ud. sed ad esse vnus relatiuorum sequitur aliud. ergo **¶** Solo. vnū relati
uorū sequi ad aliud potest intelligi dupl. Vno mō causaliter. ⁊ sic est fals
sum. Alio mō ex forma mutue relationis. ⁊ sic est verum.

¶ Tercius modus ē quo illa dicuntur eē simul que ex e diuerso distingu
unt et diuiduntur sub eodem genere. Et dicitur illa e diuerso diuidi quēcū
q̄ accipiuntur ex eodem genere per diuisionem. sicut iste differentie gressibi
le volatile aquatile. nihil em horum videtur esse prius aut posterius altero
sed sunt simul fm naturā. Et quod daz istoz diuiditur ⁊ sequenter in plu
res spēs. gressibilū em animalū aliud est bipes. aliud quadrupes. Et vo
latilium quoddam est totum pennatum ⁊ quoddam diuisum pennis. ⁊ si
militer diuerse sunt spēs aquatiliū.

¶ **Q**ueris Quod est hoc dubiū quod remouet phus circa istum
modū **¶** Solo. quia dictum est q̄ ista que sic accipiunt
ex eodem genere per diuisionem sint simul inter se fm genus. possit aliq̄s
dubitare an etiā sint simul cū genere. Sed hoc dubium remouet philosof
phus et dicit q̄ non. quia genera semper sunt priora differentijs. ⁊ non cō
uertuntur cum ipsis. bene em sequitur si aquatile est animal est. sed non cō
uertitur si animal est q̄ ergo aquatile sic

Dubium

¶ **Q**ueris Que est ratio sufficientie istoz trium modoz simulas
tis **¶** Solo. rō est ista. quia omnia que sunt simul vel
sunt simul tempore. vel natura. si sunt simul tpe sic est prim⁹ modus. Si
natura. hoc est dupl. vel dependent a se inuicē ⁊ neutroz est causa alterius
et sic est secundus modus. vel ambo dependent ab vno tercio. quod fm
eamdem diuisionem ex equo diuidit. Et sic est tercius modus Et p̄tinet
tur isti modi in his versibz.

Tempore dico simul quorum generatio nunc est

Que conuertuntur dicimus esse simul

Suntq; simul spēs genus vnum condiuidentes

¶ Simul ⁊ plus sunt opposita. sed plures sunt modi prioris q̄ tres
vt plus patuit. ergo etiā plures erūt modi simultatis **¶** Solo al
terti. q̄ simul ⁊ plus nō sunt opposita. sed magis disparata. s; plus ⁊ poste
rius sunt opposita. ⁊ ergo argumentū nō procedit

¶ Aliq̄ dicitur esse simul loco ⁊ ille modus nō ponit hic. q̄ erūt plu
res **¶** Solo. q̄ duo corpa nō pnt esse simul in eodē loco. ⁊ q̄ non
ponit aliq̄s talis modus. vel p̄t dici q̄ ille modus nō seruit cognitioni p̄di
camentorū. vel p̄t dici q̄ p̄hendit sub primo

Reparationes

¶ Quartum caplm De spēo motus.

¶ Motus autē species sunt sex. generatio. corruptio ꝛc.

¶ In hoc quarto caplo phus ꝑsequenter determinat de quarto postpre dicamento quod est motus. Et diuiditur in tres partes. quia primo enu merat species motus. Secūdo mouet vnā dubitationem ꝛ soluit. Tertio agit de vna ꝑrietate motus que est ꝑrietetas.

Querit An phus habeat hic determinare. de motu ¶ Solo. q sic. quia motus valet a posteriori ad noticiam predicamētorum. valet em̄ ad noticiam eorum in fieri in quātum aliqua causans tur per motum rationis. sicut species sub genere. ꝛ aliqua per motū reales sicut accidentia

Ar Motus est passio intrinseca corporis mobilis. sed de corpore mobili nō habet phus hic determinare sed in libris naturalib. ergo certam nō habet hic determinare de motu ¶ Solo. q motus ꝑsiderat duplīciter. Vno mō fm̄ esse quod habet in natura inq̄rum scz est passio corporis mobilis. ꝛ sic phisicus determinat de motu. Alio mō fm̄ q est q̄sdam ordinabile fm̄ sub ꝛ supra per modū generis in diuersis spē. ꝛ sic habet phus hic de eo determinare. Et qz motus non est in vno genere sꝫ in diuersis. ergo nō ordinat in aliquo vno predicamento. sꝫ noiat coordinatōne plurimū que ad vnū genus reduci non possunt.

Querit Quor sunt spē motus ¶ Solo. ph. q sex. scz generatio. corruptio. augmentatio. diminutio. alteratio. ꝛ loci mutatio. Et dicit phus q iste species differūt a se inuicem. qz generatio non est corruptio. nec augmentatio est diminutio. nec alteratio est loci mutatio. et similiter est de alijs

Querit Que est rō sufficientie spēum motus. ¶ Solo. rō est ista. qz omnis motus vel est instantaneus vel successiuꝫ Si instantaneus hoc est dupliciter. qz vel est ad esse. et sic est generatio. vel ad formā vel ad vbi. si ad vbi sic est loci mutatio. Si ad formā hoc est dupliciter. qz vel est ad qualitātē. ꝛ sic est alteratio. vel ad q̄ritatem. et hoc est dupliciter. qz vel est ad q̄ritatem ꝑfectā. ꝛ sic est augmentatio. vel imꝑfectā ꝛ sic est diminutio. Et solent ꝑprehendi iste spē his versib. Auger diminitur corrumpitur ꝛ generatur. Alterat ꝛ mutat ꝛ per loca multa vagat.

Ar Spēs debent ꝑuenire in aliquo vniuo. sed generatio corruptio augmentatio ꝛc non ꝑueniūt in aliquo vniuo. ergo nō sunt species. Dicitur parꝫ qz ponūtur in diuersis predicamētis. ¶ Solo. q ista sex hic enumerata non dicuntur species accipiēdo speciem ꝑprie. quomodo accipitur a Porphiro. sed accipitur hic ꝑ modo vel ꝑ speciali significatio. vt sit sensus. sex sunt species motus. ad est sex sunt mōdi vel significata specialia motus.

¶ Predicamentorum aresto.

¶ Huius quinto physicoꝝ dicit q̄ sunt solū quattuor species motus et p̄bat ibi q̄ generatio et corruptio non sunt motus. q̄ male ponitur hic sc̄. ¶ Solo motus accipitur dupliciter. ¶ Uno modo p̄prie et stricte ut distinguitur contra mutationē et sic verum est q̄ non sunt nisi quattuor species motus. qz generatio et corruptio sic non sunt motus sed instantanee mutationes. ¶ Alio modo accipit̄ generaliter et large p̄ quacūqz mutationē suę instantanea siue successiua et sic sunt sex vt hic dicit̄.

Generatio	Est p̄gressio a non esse ad esse
Corruptio	Est p̄gressio ab esse ad non esse
Augmentatio	Est p̄cessus q̄ritatis maioramētū.
Diminutio	Est p̄cessus q̄ritatis minoramētū
Alteratio	Est mutatio a tria q̄litate in contrariam vel in mediam
Loci mutatio	Est mutatio de vno loco in alterum.

Queritur quid est
fm p̄c̄. xl. Solo

¶ Illa definitio generatōnis conuenit creatōni. q̄ non est bona. ¶ Antecedens p̄batur. quia creatio est a nō esse ad esse. ¶ Solutio q̄ distingeret creatio est a non esse ad esse. et generatio. quia creatio est a non esse simpliciter ad esse nullo p̄supposito. sed generatio est a non esse fm actus qd̄ tamen est fm potentia ad esse. et ergo generatio semper p̄supponit materiam. Et sicut dicit̄ de generatōne et creatōne. ita etiam ex opposito dicit̄ dum est de corruptōne et annihilatōne.

¶ Generatio est ab esse ad esse. ergo definitio falsa. ¶ Antecedens p̄batur. quia qm̄ ex aqua generat̄ aer in illa generatōe est p̄gressio ab esse aque ad esse aeris. ¶ Solutio q̄ esse aque nō ē terminus a quo incipit̄ secus talis generatōnis sed non esse aeris quia accidit illi materie q̄ sit sub forma aque inq̄ritum est subiectū generatōnis.

¶ Quod est illud dubium qd̄ mouet p̄ huius circa istas sp̄s motus. ¶ Solutio dubii est de alteratōne an distinguitur ab alijs motibus. Et arguit p̄ huius p̄mo q̄ non. quia omne qd̄ alteratur videt̄ mutari fm aliquē alioꝝ motū.

¶ Quō soluit p̄ hoc dubiū. ¶ Solo; soluit p̄ interemptionem et dicit q̄ assumptū nō est verū sc̄ q̄ alteratio sic eadem cū alijs motibus. Et hoc p̄bat duob; rōnibus. Prima est ista. Si alteratio esset eadem cū alijs motibus tunc oporteret illud qd̄ alterat̄ moueri fm augmentū vel decrementū vel fm aliquē aliū motū. sed hoc non ē necessariū. ergo alteratio non est eadem cum alijs motibus. ¶ Dimozē p̄bat. quia cōtingit alteratōnem fieri p̄ne fm omnes passiones. id est qualitates de tertia specie vel ad minus fm plures absqz hoc q̄ fiat aliquis alius motus. quia hoc qd̄ alterat̄ fm aliquā qualitatem nec necessario augetur nec diminuitur necessario rē.

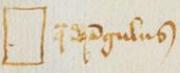
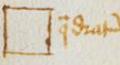
¶ Secūda rō est quia si illa alteratio esset eadem cum alijs motibus tunc

Dubium

Reparationes

oportet illud alterari qđ auget vel aliqua alia mutatiōe mouet. sed hoc est falsum. $\bar{g}$ alteratio nō est eadem cū alijs motibus. **D**inozē pbat qz conringit aliqua augeri que nō alterant. sicut quadrangulus circūposito gnoſ. mone crant sed nil est factū alteratū.

gnomo

Querit̄ Quid est triangulus z qđ gnomō. **S**olutio quadrā gulus est figura que generat̄ ex intersecōne quattuor̄ l̄is neaz fm̄ quattuor̄ angulos rectos. **S**ed gnomō est figura que generatur ex intersecōne duaz̄ lineaz̄ rectaz̄ fm̄ vnū angulū rectū z p̄inet̄ duas p̄tes quadrati ad modū instrumenti quo sculprozes lapidū incutiunt̄ certū eundem anguloz̄ in lapidibus incisis.

Ar̄phus p̄mo celi pbat̄ celū inaugmentabile qz est inalterabile. $\bar{g}$ v̄z detur q̄ augmentatio nō possit̄ fieri sine alteratiōe. **S**olutio h̄ v̄z est de augmentatiōe naturali z p̄prie dicta q̄ nō possit̄ fieri sine alteratiōe nihilominus tñ manēt̄ mutatiōnes ille fm̄ suos intrinsecos terminos distincte p̄hs aut̄ in p̄posito loquit̄ de augmentatiōe mathematica sicut̄ satis patet̄ ex eius exemplo adducto. vel p̄t̄ dici q̄ loquit̄ de iuxta p̄sitiōe q̄ aliquo modo p̄t̄ dici augmentatio.

Querit̄ Que est illa p̄priet̄as motus de qua hic agit̄ p̄hs. **S**olutio est ista q̄ quies simpliciter p̄trariat̄ motui z vnus motus alijs. **E**t hoc pbat̄ exemplariter qz generatio cōtrariat̄ corruptiōnē z augmentatio diminiutiōnē. **S**ed loci mutatiōni maxime videt̄ cōtrariari quies z etiā mutatiōnes que sunt̄ ad opposita loca sibi inuicē cōtrariantur sicut̄ loci mutatiōni que est̄ sursum p̄trariat̄ loci mutatiō que ē deorsum.

Et mouet̄ p̄hs dubitatiōnem de alteratiōe dicens q̄ difficile est assignare qđ sit̄ alteratiōni p̄trariū quia nihil sibi videt̄ p̄trariari. **S**ed tñ dicendū est q̄ duobz̄ modis sibi p̄t̄ aliqd̄ p̄trariari. **P**rimo em̄ sibi p̄trariat̄ quies que est̄ in q̄litate cōtraria illi ad quā est̄ alteratio vt̄ calefactio cōtrariat̄ qđ est̄ que est̄ in frigiditate. **S**ecūdo alteratio que est̄ ad vnā qualitatem p̄trariatur illi alteratiōni que ē ad q̄litate oppositā vt̄ calefactio p̄trariat̄ frigiditati. z ita alteratiōni est̄ aliqd̄ cōtrariū sicut̄ alijs.

Ar̄ Quies est̄ priuatio motus. $\bar{g}$ quies nō cōtrariat̄ motui. **S**olutio quies p̄t̄ accipi dupliciter. **U**no modo formaliter. z sic opponit̄ motui priuatiue z nō p̄trarie. **A**lio mō materialiter in q̄tū fundat̄ in p̄trariō habitū. z sic opponit̄ motui p̄trarie z ita accipit̄ hic.

Capitulū quintū

Habere aut̄ multis modis dicit̄ aut̄ em̄ tanq̄z habitū zc̄. **I**n isto quinto z vltimo capitulo hui⁹ tractatus z libzi p̄hs determinat̄ de vltimo postp̄dicamento qđ est̄ habere. **E**t diuidit̄ in duas p̄tes. **I**n p̄ma ponit̄ modos habere. **I**n secūda excusat̄ se de q̄busdā alijs modis.

Queritur quot sunt̄ modi habere. **S**olutio octo

Primus est̄ quo aliquis dicit̄ habere habitū vel affectū vel aliquā aliā qualitatem sicut̄ aliquis dicit̄ habere sciām vel virtutem.

Secundus est̄ quo aliquis dicit̄ habere quātitatē sicut̄ alijs dicit̄ habere

Predicamentoz arestotelis

re magnitudinē q̄traem bicubitalem vel tricubitalem.

Ar Inter substantiam et quantitatem nihil potest mediare. sed omne habere mediat inter habens et habitū. q̄ nihil dicit habere q̄ritatē.

Solutio licet nihil possit mediare inter substantiam et quantitatem s̄m rem tamen tene s̄m rōnem. et sic habere mediat inter ea

Tercius modus est quo aliquis dicit habere ea que sunt circa corpus. vt vestimentū vel tunicam.

Quartus modus est quo aliquis dicit habere id q̄ est ad decorē vt an nūlū in digito torquē in collo

Quintus est quo aliquis dicitur habere membrum. vt manū v̄ pedē

Sextus est quo aliquid dicit habere id q̄ est cōtinēt. sicut vas habet granā lagenā vinum.

Septimus est quo aliquis dicit habere possessionem sicut dicitur habere domū vel agrum.

Ar Omne habens debet esse principū habitū. sed possessor nō est p̄ncipiū rei posse. q̄. **S**olutio licet possessor nō sit p̄ncipiū effectū nū rei habere est tamē principū in genere cause finalis. quia res possessa est p̄pter possessorem

Octauus modus est quo aliquis dicit habere vxorē aut vxorē virū. Et comparando istū modū ad alios dicit p̄hs q̄ hic modus est alienissimus inter omnes modos habendi qui dicuntur. quia habere vxorem nihil aliud est q̄ ei cohabitare.

Querit An ne sint plures modi habendi. **S**olutio ad hoc respondet p̄hs excusando se. Et dicit q̄ forte adhuc aliqui alij apparebunt modi habendi. Sed modi qui magis consueuerunt dici et qui magis apud sapientes sunt vsitati pene omnes enumerati sunt. vnde consueuerunt modi hic positi significari his versibus. **A**ffectū. q̄ritū. vestitū. dic velut aurū. membrū. p̄centū. possessio vir mulierē.

Orto sut modi habere in

Expliciūt repartōnes pdicamentoz Arestotelis
Sequunt repartōnes sex principioz

res

Reparatiões

Ircainitiũ libri sex

principioꝝ **S**ilberti porritano. **Q**uerit primo quod sit subiectus istius libri. **S**olo subiectum istius libri e idẽ cũ subiecto libri predicamentoz. **A**resto. differens solũ ab eo sicut ps a toto. qz ista sex pncipia sũt etiam predicamenta.

Querit quod ostendit qz ista sex sint pncipia.

Solutio quia pncipia (vt dicit **S**implicius) est coordinatio generum et specierũ fm sub et supra sed ista sex habent sub se genera et species sicur patet in sequentibus. ergo sunt predicamenta.

Querit **Q**uare tunc magis vocantur pncipia qm predicamenta ad aliqd extrinsecũ vt patet ex **A**resto. qui in phisicis pncipius sepius intelligit causam efficientẽ. Sed ista sex ex nomine suo magis dicuntur aliqd se habens ad extrinsecũ aliquo modo qm dicant aliquid contentũ in suis inferioribus fm actũ et intellectũ. et licet sint pncipia. tamẽ magis dicuntur pncipia qm predicamenta. **M**inor posset pbari inductiue. quia actio vt e in agente dicitur pncipiuũ quo agens agit in passio id qd agit. et passio dicitur id qd patiens ad formã agentis mouet. **S**imiliter vbi pcedit a loco qui est extrinsecus locato. **E**t qm ex adiacentia tẽpũ in re tẽpali derelinquit. et ita de alijs. **E**t illa etiã e rõ qre ista sex potius dicuntur forme qm alia quoz pncipia ra. quia forma fm **A**ristotẽ dicitur a foris manendo. sed ista sex sunt origines et pncipia extrinsecoz respectuũ et non sunt de esse et suba eoz quoz sunt. et ergo dicuntur forme magis qm alia quattuor pncipia que magis dicuntur essentie quia essentia dicitur absolute fm qd identice et intrinsece exiit de se esse.

Querit **Q**uare pter illa que tradita sunt de istis sex pncipijs ab **A**resto. vtile fuerit a **S**ilberto porritano hanc specialem determinatiõnem facere. **S**olutio qz sic de bonitate doctrine et hoc ppter duas causas. **P**rima est qz phs de istis sex vltimis breuiter et solum exemplariter determinauit. **S**ecũda qz licet in pncipia satis determinati sit de istis inqũtũ sunt pncipia inqũtũ noticia ipoz ex quatuor pncipijs pncipia de facti haberi potest tamẽ ibi non est complete determinati de eis inqũtũ sunt pncipia. et ergo **S**ilbertus porritanus in hoc libro de istis sex in rõne pncipioꝝ plixius tractat.

Querit **Q**uõ iste liber de sex pncipijs diuidit. **S**olo prima sui diuisione diuidit in tres partes seu tractatus pncipales. **I**n quoz pmo determinat **S**ilb. de quibusdã antecedentibus cognitiõnem sex pncipioꝝ. **I**n secũdo determinat de sex pncipijs. **E**t in tercio de quibusdã pntibus noticiã eoz. **P**rimus tractatus diuidit in duas partes quia in prima determinat de forma. **I**n secũdo determinat de substantiali et de quibusdã diuisionibus forme. **I**n pmo de estimendo formã dicit sic.

Definitio forme

Sex principiorū gilberti

¶ Forma est compositioni contingens simplici et inuariabili essentia consistens.

¶ Hoc debet illa definitio sic exponi forma supple in ꝓmuni accepta est contingens. id est adueniens compositioni. i. toti ꝓposito de quo ꝓdicat consistens in simplici et inuariabili essentia.

¶ Quis est modus accipiendi formam in multis modis

- Primo modo accipitur ꝓ accitē sibi. et sic accipitur a donato
- Secundo ut idē est quod decor quō dicitur ꝓ. spēs. i. forā ꝓami etc.
- Tercio ꝓ accitē informate subiectū. ut albedo nigredo
- Quarto ut dicitur de forma subali quod est duplex. scilicet totiꝝ et ꝓris
- Quinto accipitur ꝓ forma separata. quō dicimus quod intelligentie sunt forme
- Sexto ꝓut est idē quod similitudo rei vel spēs intelligibilis
- Septimo ꝓut est idē quod quidditas vel essentia.
- Octauesimo accipitur ꝓ idea. et sic plato dicitur ꝓposuisse formas.
- Nono ut idē est quod vltima et sic dicitur ꝓ. ꝓ ois ꝓdica est a forma

Queritur Quo modo accipitur forma sibi quod definitur in ꝓposito. Solo quod forma accipitur vltimo modo. quia in illo modo accipitur forma sibi intentionem logicam ꝓ vltima sibi quod est notio totius formalis esse eius de qua ꝓdicat. siue tale esse sit subale siue accitē. siue potentiale siue actuale. Et exemplum istud est. ut aial dicitur totū esse potentiale siue verius formale formabile. Rōgale vero dicitur totū esse actuale et formā. et hoc dicitur totum esse forma tum. Sicut in accidentibus albu dicitur esse totius accidentale patente indituidi. Ristibile vero dicitur esse totius accidente spēs. Ex quibus patet quod forma sibi quod hic definitur non accipitur ꝓse. ꝓ forma subali tū nec ꝓ forma accitē tū tam. sed ꝓ forma vltima ꝓdicabili in ꝓmuni

Queritur An queliter forma sit ꝓponi contingens. Solo quod sic tam forma substantialis quā accidentalis. non tamē sic intelligendo quasi queliter forma ꝓ accitē ꝓueniat ꝓposito. quia hoc non uenit forme subali. Sed ideo dicitur ꝓponi. id est ꝓposito contingens. quia modus accipiendi eam ut est notio totius forme semper est ꝓ accitē. Et ratio illius est. quia forma sibi quod hic definitur est forma vniuersale post res sed illa ꝓ intellectū nostrum accepta est ipsi rei accidentalis existens. hoc modo vniuersale quod intellectus noster ordinat in predicamento ꝓ modum generis spēs et differentie

Queritur An ne possit ista definitio forme etiam aliquo modo conuenire vniuersali in re. Solo alteri quod sic. hoc modo exponendo eam. est ꝓponi contingens. id est ex compositione partium resultans. quia ex vniōne forme partis et materie ꝓris resultat forma totius in genere substantie. et ergo sequitur ꝓponem ꝓncipiorum. sicut ꝓ. Sicut postea in reꝓtū dicentē. quod vltima ꝓducitur ex ꝓsequenti.

Queritur Que forma definitur hic. an forma totius vel ꝓris Solo. hic definitur forma totius. Et ratio est. quia

Reparationes

hic definit forma predicabilis sed solum forma totius est predicabilis et non forma partis. ergo. **D**inoz p3. q2 anima rationalis que est forma partis in homine non potest predicari de inferioribus hominis. sed homo qui est forma totius designata in concreto bene predicatur de suis inferioribus. ut non dicimus. fortes est anima rationalis. plato est anima rationalis. sed bene dicimus fortes est homo plato est homo

Ad hanc forma totius et forma partis identificantur secundum opinionem domini Alberti. ergo si hic definitur una etiam et reliqua. **S**olo. licet forma totius et forma partis identificentur secundum essentiam originalem principii. tamen formaliter distinguuntur. et illa formalis distinctio stat in diversio modo informandi materiam. quia forma partis informat materiam partem. sed forma totius materiam totius. et ergo una etiam est predicabilis alia non.

Queritur. Quomodo declarat Gilbertus. membra predicte definitio forme sit invariabilis. et tertio quod sit propositioni contingens

*forma
est
simpliciter*

Queritur. Quomodo ostendit quod forma sit simplex. **S**olo. quia forma non est composita. ergo est simplex. **A**ntecedens probatur. quia omne compositum adueniens alteri facit ipsum maius. sed forma adueniens alicui non facit id cui aduenit maius. ergo forma non est compositum. **D**inozem probat exemplariter. quia corpus album ex hoc quod album est non est maius seipso non albo. nec etiam reddit corpus minus per hoc quod in eo destruitur albedo

Ad nullum definibile est simplex. sed forma est definibilis. ergo non est simplex. **D**atoz patet. quia omnis definitio habet partes. **S**olo quod illa compositio quam explicat definitio non repugnat simplicitati forme quia est solum compositio rationis ex genere et materia. sed compositio essentialis ex materia et forma est que repugnat eius simplicitati

Ad sunt multe forme que recipiunt magis et minus. ergo non omnis forma est simplex. **S**olo. quod forma non dicitur hic esse simplex simpliciter opposita propositioni ex gradibus perfectionalibus. sed propositioni que est ex materia et forma ut dictum fuit. **E**t per hoc etiam potest solui argumentum quo posset argui de quantitate que est divisibilis. et per consequens non videtur esse simplex. **D**icendum enim est quod simplex non accipitur hic ut opponitur compositioni que est ex partibus quantitatis. sed ut opponitur compositioni essentiali ex materia et forma. ut dictum fuit. vel ex subiecto et accidente.

Queritur. Quomodo ostendit Gilbertus quod forma sit invariabilis. **S**olo. quia per hoc distinguitur forma hic definita ab anima animalis. quia anima animalis etiam variatur. variat enim et alteratur de trario in trarium. ut a tristitia in gaudium et e converso

*forma
est
invariabilis*

Queritur. Quomodo ostenditur ratione extra textum quod forma sit invariabilis. **S**olo. quia nihil variatur secundum aliquam

¶ Sex principiorū gilberti

mutatōem nisi materia vel subiectum ex materia ⁊ forma cōpositum, sed forma vniuersalis que hic definitur neutriū horū est. q̄ est inuariabilis. Da-
sor possit ostendi inductiue in singulis mutationibz

¶ **Ar** Quicquid recipitur ad modum recipientis recipitur, sed forma vniuersalis recipitur in indiuiduis, ergo est variabilis ad variatōem eorum. **¶** **Solo**, q̄ forma vniuersalis variatur bene per accidens ad variatōem illoz in quibz est, sed p̄ se est inuariabilis ⁊ incorruptibilis

¶ **Ar** Forma accidentalis est terminus motus, ergo forma accidentalis ad minus est variabilis. **¶** **Solo**, licet forma accidentalis sit bene variabilis terminatiue nō tamen subiectiue

¶ **Querit** Quare dicitur in definitione forme q̄ sit compositioni contingens. **¶** **Solo**, ad excludendum animā mundi, qz anima mundi nō est p̄positioni contingens, qz non p̄ponitur euz primo mobili, q̄ sit inherens ei, sed est solum assistens.

¶ **Querit** Quid intelligit Gilbertus hic per animam mundi. **¶** **Solo**, per animam mundi intelligit animam celi vel intelligentiam presidentem celo s̄m modum loquendi philosophozum q̄ dixerunt celum esse animatum, quod non est intelligendum sic quasi celū sic animatum per informationem, quia dicit Damascenus, cōfundant eū patre eorum diabolo qui dicunt celum esse animatum, sed per assistentiam qz anima celi vel intelligentia tanq̄ mortuū assistit celo sicut lursigulus mouens rotam assistit rote.

¶ **Querit** Quot instantias format Gilbertus contra predictas definitionem. **¶** **Solo**, q̄ tres. Prima est, quia oratio est forma, et tamen eadem oratio suscipit verū ⁊ falsum, ergo forma nō est inuariabilis essentia consistens

¶ Secūda est, quia albedo est forma, et tamen eadez albedo est susceptiua claritatis ⁊ obscuritatis.

¶ Tercia est, quia opinio est forma ⁊ tamen eadem opinio est susceptiua veri quod est in re ⁊ falsi

¶ **Querit** Quomodo soluit istas instantias. **¶** **Solutio** solute primo secūdam de albedine. Et dicit q̄ non est ita, quia non eadem albedo s̄m id quod est forma est susceptiua claritatis ⁊ obscuritatis, sed sunt due albedines in subiecto quarum vna est clarior ⁊ alia obscurior ex opacitate ⁊ claritate subiecti. Et dicit venerabilis dominus Gilbertus q̄ simile huic est quod dicitur in quinto physicorum q̄ non est eadez sanitas in mane ⁊ in vespere, eo q̄ in humoribz animalis non manet eadez inaequalitas q̄uis susceptiuū sanitatis sit idem in mane ⁊ in vespere, nō tamen sub eadem forma sanitatis.

Reparationes

¶ Secūdo soluit duas alias instantias. scz p̄mā z secūdam. z d̄t q̄ eadez oratio vel opinio numero nō est susceptiua veri z falsi s̄m sui mutationem sed s̄m mutatōem alterius. scz rei de qua est talis oratio vel opinio. vt dic tum fuit circa sepeam p̄prietatem substantie.

Definitio substantialis

Querit Circa secūdā partē quō definit **Silber**. subale **Solo** dicit q̄ substantiale est qd̄ p̄fert esse rei p̄pōsite ex quadaz p̄pōne z qd̄ impossibile est abesse illi rei cui est substantiale. **Exemplum** est vt rō siue rōnale dicitur esse substantiale homini z sensus siue sensibile aīali. **Et** p̄mū dicitur esse substantiale p̄mū. scz linee sup̄ficiē z. z discretū discretis. **Et** declarando illā definitōem innuit vnā diuisionem substantia lis que est q̄ substantialium quoddā est vt materia z quoddaz vt forma. qz vtrūq̄ p̄fert esse rei z nō p̄t ab esse. **Exemplū** est. vt corpus organicūz est vt materia z anima vt forma. z ergo corpus est homini substantiale. et s̄m iliter anima

¶ **¶** Subale dicitur a substantia. sed p̄mū z discretū nō sunt substātie ergo non possunt dici substantia. **Solo**. q̄ substantia le non accipitur hic vt dicitur t̄m a substantia. sed accipitur hic pro omni co qd̄ h̄z modū sube. siue s̄m naturā rei sit suba siue accidens. **Et** ergo quia p̄mū z discretū respectu suoz inferiorū z sp̄erū h̄atent se per modū substātie. ergo dicitur hic substātia.

¶ **¶** Primo mō d̄t subale qd̄ est s̄m rem z modū suba vt hō alimus fortes plato

¶ Secūdo mō qd̄ s̄m rem est acc̄s z s̄m modū suba vt albedo nigredo.

¶ Tercio mō qd̄ p̄cedit p̄ncipia subalia. sicut p̄tia passio. vt risibile d̄t subale homini

¶ Quarto mō qd̄ ingredit̄ definitōem alicuius loco d̄ne. q̄uis non sit de essentia ipsius definit. **Et** sic nasus est substantialis sumo. z oculus substantialis lusco. z sic de alijs.

¶ **¶** Primo mō acc̄ntale d̄t qd̄ est s̄m rem z modū acc̄dēs vt album coloratum

¶ Secūdo mō qd̄ est acc̄ntale s̄m modū z subale s̄m rem. vt rationale sensibile

¶ Tercio mō qd̄ est qd̄ p̄t adesse z abesse p̄ter subiecti cor vt albedo sortis

¶ Quarto mō qd̄ nullo mō ingredit̄ definitōem sube s̄m rem nec s̄m modum.

De diuisionibz forme.

Querit Quot diuisiones forme ponit **Silber**. in textu **Solo** q̄ sepe possunt colligi ex textu

¶ **¶** Q̄. q̄t modis acc̄t̄ subale. **Solo** solet p̄mūter accipi q̄uoz modis. scz

¶ **¶** Q̄. q̄t modis accipit̄ acc̄ntale **Solo**. s̄m q̄ruoz modis. **¶** Nam

Sex principiorū Gilberti

Querit Quot diuisiones forme ponit Gilbertus in textu.
Solutio q sex possunt colligi ex textu.

Querit Que est prima diuisio. **Solutio** Prima est q forma
rum quedam est a natura quedā vero ab actu id est ab
operatōne artis. **Exemplū** primi est vt rō siue rōnale est forma que ē a na
tura in ipso rōnali, p̄ducta. **Et** similiter odor sapor color sanitas sunt for
me p̄ducte a natura. **Exēplū** secūdi ē vt lectulus domus cyphus ⁊ hm̄ōi

Querit Quot dubitatōnes mouet Gilbertus circa istā diuisionē
nem. **Solutio** duas. Prima ē de forma incisionis vt
de forma mercurij vel iouis vel alterius statue, an scz sit a natura vel ab ar
te. **Et** arguit Gilbertus q talis forma sit a natura, qz ars in talibz nihil ap
ponit ad materiā sed solum aufert quasdā pres extrinsecas a subiecto. **Et**
ergo videt q forma sub illis partibus interius lateat ⁊ insit subiecto a na
tura.

Querit Quō soluit istam dubitatōnem. **Solutio** dicit q sub
iectū siue materia talitū figuraz est bene ens ab actu siue
ab operatōne artis, sed sentire ⁊ apparere est ab arte hoc est illa exterior de
terminatio vel clausura lineaz ad constitutōnem talis vel talis figure est
ab operatōne artis.

Querit Utrū forma incisionis aliquo mō p̄est in materia an
reçz sibi insculpit. **Solutio** q p̄est bene pure passiuē et
materialiter sed non actualiter ⁊ formaliter sicut volebāt qdā dicere. **Et**
hoc sic ostēdit. Quia si sic tūc seq̄ret q in eadē pte materie eēt sil figure im
possibiles, s; hoc ē impossibile, q̄ illud ex q̄ seq̄tur. **Seq̄la**, p̄bat, qz in qualibet
pte materie p̄nt insculpi q̄cūqz figure hōis alini ⁊ hm̄ōi, s; ille sit oīno im
possibiles. **P̄terea** figure extēse h̄nt pte extra partē ⁊ impossibile ē oēs par
tes esse sil. **Sed** figura incisionis ē extēsa, q̄ oportet q̄ h̄at pte extra p
tem ⁊ non p̄ h̄e oēs pres suas sil. **Et** hoc tū seq̄ret si p̄ellet in materia, qz
in eadē pte i q̄ artifex facit caput potuiss; si voluiss; fecisse pedes et ecōtra

Querit Que ē secūda dubitatio quā hic mouet Gilbertus. **Solutio** ē de formis vltis an scz sint a natura vlt ab arte. **Et**
arguit primo q non sint ab arte, qz omnis forma que est ab arte siue ab
oparatōne nra ē actu talis, s; forme vles nō sunt oēs actuales, q̄ nō sunt ab
arte, ⁊ hoc videt satis manifestū. **Secūdo** arguit q nō p̄nt etiā esse a natu
ra, qz q̄cūqz sunt a natura a creatura p̄x̄te sumū p̄ncipiū, s; vltā nō su
mū p̄ncipiū a creatura p̄x̄te, q̄ nō sūt a natura. **Sinoz**, p̄bat, qz sumēs
p̄ncipiū ab aliq̄ creatura est creatura qz effectus ass̄tat suo, p̄ducenti s; vni
uersalia nō sunt creatura qz termin⁹ creatōis vel generatōis nō est vni
uersale sed particulare siue singulare.

Querit Quō soluit istā dubitatōnem. **Solutio** dicit q forme
iste vles sūt a natura, qz natura occulte opat in his nā
p̄ducendo singulare p se, p̄ducit vlt ex p̄nti. **Et** hoc, p̄bat a sil q̄a sicut ex
p̄ncipōne pluriū partiū scz parietis recti ⁊ fundamenti sic quoddā torū ex

Reparationes

cedens q̄ritatē cuiuslibet partis sic s̄st ex discretōne ⁊ p̄ductōe pluriū singulariū intelligit ⁊ sic v̄le seu forma v̄lis excedēs p̄dicatōnem cuiuslibet singularis. q̄ q̄libet singularē de vno solo p̄dicat. sed illud v̄le de multis. et ergo talis cōmunitas est naturalis q̄. p̄cedit ex singularitate que naturalis est. Et q̄ singularitas sit naturalis p̄t. q̄. ad equat̄ creatiōni siue generatiōni eo q̄ termin⁹ creatōis siue generatiōis sit suppositū. Et ex illo inferre Gilbertus q̄ subtiliter speculantes. Sicut inuenimus naturā latentē operari in actiōibus sic etiā creatōrē p̄mū oīm creaturaz inuenimus volūtate operantē in creatura. Et hoc deprehendimus ex ipso actu creatōis. quia quodā numero ⁊ p̄portōne totam naturā stabiliuit. Sed ista tamē aliter sunt consideratiōis.

Ar. Vniuersale est ab actu nostri intellectus. Non est a natura. An̄ cedens p̄batur quia p̄ cōmentatōrē qui dicit q̄ intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. ¶ Solutio q̄ v̄le potest accipi dupliciter. Vno modo materialiter siue p̄o re prime intentiōis cui applicat̄ intentiō vniuersalis. Et hoc modo vniuersale est a natura. q̄. naturaliter p̄ducendo singulare. vt fortē vel petri ex p̄nti p̄ducit occulte v̄le vt hōiem aīal subam ⁊ sic de alijs. Alio mō potest accipi p̄ secūda intentiōne vniuersalitatis causata ab intellectu et applicabili rebus prime intentiōis ⁊ hoc modo est ab actu nostri intellectus quia intentiōnem vniuersalitatis fabricat noster intellectus ⁊ hoc est q̄ dicit cōmentatōr.

Querit. Quare natura dicit̄ occulte operari in p̄ductiōne v̄lis. ¶ Solutio p̄ter duas causas. Prima sumit̄ ex p̄te operantis. q̄. illud q̄d operatur est particulare ⁊ manifestū sensui. h̄z natura vniuersalis in cui⁹ virtute operatur est in illo particulari occulte ⁊ nō deprehēditur in eo nisi p̄ intellectū ⁊ ergo dicit̄ natura occulte operari. ¶ Secūda causa sumit̄ ex parte operati seu p̄ducti. q̄. illud q̄d operatur vel p̄ductū est singulare ⁊ sensibus manifestū. Sed natura v̄lis a qua illud p̄ductū h̄z formā speciei est occulta ⁊ accipitur solo intellectu. Et ergo dicitur natura occulta operari in p̄ductiōne vniuersaliū.

Querit. Que est secūda diuisio formarū. ¶ Solutio q̄ formarū quedā est in subiecto ⁊ dicit̄ de subiecto. vt scia est in aīa vt in subiecto. Et dicit̄ de subiecto vt de grāmatica. Quedā vero ē in subiecto ⁊ non dicitur de subiecto vt albedo locratis. Quedā vero neq̄ est in subiecto neq̄ dicit̄ de subiecto vt humanitas fortis. Quedā vero dicitur de subiecto in subiecto vero nullo est vt rōnale ⁊ mortale. Et sufficientia istius diuisiōis superius posita est circa secūda diuisiōne an̄ p̄dicamentale.

Querit. Que est tertia diuisio. ¶ Solutio tertia diuisio est sub diuisio forme accidentalis indiuidue que ē in subiecto ⁊ nō dicit̄ de subiecto. Et est ista. q̄. taliū formarū quedam sunt sensibiles. quedā vero insensibiles. Forme sensibiles sunt que aliquo sensu p̄prio vel cōmuni sunt p̄cepribiles sicut albedo fortis sapor hui⁹ vel calor hui⁹ vel percussio vel sonus magnitudo vel figura. Sed forme insensibiles sunt que nullo sensu possunt percipi sicut doctrina scientia disciplina ⁊ s̄st virtus.

Sex principiorū gilberti

Querit Quod est correlatiū qđ infert Gilbertus ex ista diuisione
sensibilis. **Et** rō illius est quia omnis forma que dicit de subiecto est sensib.
lis. sed vniuersale non est sensibile.

Querit Que est quarta diuissio formarū. **Solutio** q̄ formaz
particulariū quedā sunt site alicui. quedam vero nō sūt
site alicubi. vnde ille forme dicitur site alicubi que habent esse in aliqua de
terminata parte subiecti cui insunt vt nigredo in pupilla oculi. Sed ille dī
citur non site alicubi que nō habent esse i aliqua determinata parte subiec
ti vt scētia paternitas filiatio. **Et** alie forme similes nisi forte dicat q̄ in ge
nerantiū z componentū sūt in complexione.

Querit Que est quinta diuissio formarū. **Solutio** q̄nta est q̄ for
marū que vocibus incōplexis significant quedam sunt
contingentes id est alteri inherentes sicut sunt forme accidentales. **Que**
dam vero subsistentes id est per se stantes sicut sunt forme subales.

Querit Quare dicit Gilbertus formarū que vocibus incōplex
is significant. **Solutio** quia ille que significant voce
complexa q̄ntz nec sunt simpliciter subsistentes nec simpliciter inherentes
sed partim subsistentes z partim inherentes sicut q̄ntz homo albus

Querit Que est sexta z vltima diuissio formarū. **Solutio** est
subdiuissio primi membri diuisionis precedentis. **Et** est
ista q̄ formarū contingentū id est accidentalū quedam extrinsecus adue
niunt. Quedam vero intra substantiam considerant forme que intra sub
stantiam considerant sunt sicut linea superficies corpus zc. Sed forme q̄
extrinsecus adueniunt sunt sicut actio passio positio vbi quando habere.

Querit Ad quod propositum Gilbertus posuit hic omēs istas
diuisiones. **Solutio** q̄ hoc fecit ad cognoscendum
formam de qua est hic ad propositum. **Ex** prima enim diuisione habet q̄
forma de qua est hic ad propositum est naturalis. **Ex** secunda habetur q̄
sic existens in subiecto. **Ex** tertia habetur q̄ ipsa est insensibilis. **Ex** q̄rta
habetur q̄ non est situata in aliqua determinata parte subiecti. **Ex** quins
ta q̄ ipsa est accidentalis. **Et** ex sexta q̄ realis forma est extrinsecus adue
niens. **Et** ergo solent aliqui dicere q̄ duo sunt antepincipia in genere. s. de
finitio z diuissio. Sed octo in specie scz due definitiones z sex diuisiones.

Tractatus secundus

Actio vero est fm quam in id quod subijcitur agere di
citur.

Quinta diuissio

Sexta diuissio

Reparationes

Sede tractatus

In hoc secundo tractatu Gilbertus cōiter determinat de ipis pñcis pñs. Et diuidit in sex capla fm q sex sunt principia. In pma determinat de actōne. Et diuidit in duas partes. qā pmo determinat de actōne definitiuē z diuisiue. secūdo ponit eius pñtates.

Querit Quare actio z passio pcedūt alia principia. **S**olo qā actio z passio maiorē habent similitudinem cū illis actibus que intrinsecus substantie accidunt. qā actio causata naturali potentia. z passio a naturali impotentia. z hoc pñe. nā originaliter actio orit a forma. z passio a materia vt prius dictū fuit. Et ex hoc etiā habet causa q re actio pcedit passionem.

De finis actiois

Querit Quo definit actio a Gilberto. **S**olutio Actio ē fm quā in id qd subijcit agere dicimur. z dicit illa definitio sic exponi. Actio est sp^o forma accidentalis fm quā sp^o accidentale formā nos hoies vel pñe sube dicimur. id est formaliter denominamur agere in id qd subijcit. i. in passum. Exēplū Gilberti ē vt secans dicit aliqd i eo q sciat

Querit Quare in illa definitōne dicit in id z nō in eo. **S**olo qz accusatiu^o ē casus transitiuus. z ergo ad denotandū transitōne actōnis cū ois actio transiat in passum. **S** dicit in id z non in eo. **S**ed tunc querit quare magis dicit in id qd ad id vel supra id. **S**olutio ad designandū victoriā agentis supra passum qz agens non solū tangit passum in superficie sed penetrat ipm ad intra. z illā intraneitātē magis designat illa ppositio in qd ad vel iuxta.

Ar hic definit idem p seipm. **S** ista definitō actōnis nō ē bona. **A**n cedens pbat qz actio definit p agere. sed actio z agere sunt vnum z idem. **S**olutio lz actio z agere sunt vnū z idem fm rem dñt tñ fm rōnem z fm modū significandi. qz agere fecit actionem verbaliter z cōterit ue vt exercitā z hoc mō est nobis notior qz qñ fecatur noialiter z ppter illā diuersitatē definit h actio p agere sicut qualitas p quale.

Ar Sunt multe actōes fm quas nos nō dicimur agere sed alie res a nobis. **S** definitio nō ē bona. **S**olo nos ponit ibi per antonomasiam hoc est p excellentiam. qz nos sum⁹ pluribz actōnibz agentes qz q cūqz alia res qz tam actōibz corporalibus qz spūalibz. vel p̄r dicit q nos nō demonstrat hoies s; primas substantias sicut etiā circa definitōne qualitatis superius dictum fuit.

Ar ista definitio cōuenit formis subalibz. **S** nō ē bona. **A**n pbat. qz fm formā subalem dicimur agere. **S**olo forma subalis excludit p hoc qd dicit dicimur qz fm formā subalem nō dicimur. id est designamur. **E**t etiā forma subalis nō est principii formale quo agens dicit agere sed magis effectiuū. **E**t **S** etiā excludit p illā particulā fm quā. **E**t per illā eandē pteculam etiā excludit naturalis potentia ars z instrumentū. qz oia illa tenēt se magis ex parte cause efficientis qz formalis. qz naturalis potentia est velut instrumentū p̄iunctū. **A**rs est velut principii habitualiter directiuū. z instrumentū velut quoddā principii extrinsece coallūpū

Sex principiorū Gilberti

Art. Male dicit in id qđ subijctif. ergo. Antecedens probatur. qz id qđ subijctif actioni est agens. sed agens nō agit in seipm sed in passus ergo. **Sol.** Solto duplex est subiectū actōnis scz inhesionis z tale est agēs. qđ actio inheret agenti. Et subiectū transitōnis z tale est ipm patiens vř passum in qđ transit actio z in qđ recipit. Et de isto subiecto loquit definitio qñ dicit in id qđ subijctif z vocat alio nomie magis pprie obiectū. Terūtū dicit in definitōne ista magis subiectū qđ obiectū ad designandū plenā vt etiam agentis supza passum.

Querit. In quo est actio subiectiue. **Solutio.** Alteri qđ actio formaliter z subiectiue est in agente. Et hoc potest sic p bari. Quia quelibet forma accidentalis est formaliter z subiectiue in illo qđ denominat. sed actio denominat agens z non patiens. ergo est subiectiue et formaliter in agente minor patet. quia agens dicit agere fm actionem z patiens non dicitur agere. Pererea non minus opponitur actio z passio qđ relacōnes consequentes actionem z passionem. sed paternitas z filiatō que sequuntur actionem z passionem non possunt esse in eodes subiecto respectu eiusdem. ergo nec actio z passio. sed passio est in patiente sicut ab oibus concedit. ergo actio erit in agente. Quor est manifesta. quia paternitas est in patre. z filiatō in filio. Maior patet quia respectus actōis z passōis sunt respectus oppositi ex quoz oppositōne tanqđ p se causa oritur oppositio relatiua in relacōnibus secundi modi iuxta sententiam phylosophi quinto metaphysice.

Art. Actio z passio sunt vnus motus fm p̄m̄tercio physicor. scz motus est in patiente. ergo etiā actio erit in patiente. Et hoc cofirmatur quia p̄hs nono metaphysice distinguit actionē immanentē a transeunte quia actio imanens manet in agente. Sed actio transeuns est in passio.

Solutio. qđ actio z passio non sunt vnus motus formaliter sed materiāliter in seipm in motu materialiter conueniunt. Et ita sicut motus est in patiente. ita etiam actio materialiter est in patiente. z sic etiam loquit p̄hs de actione transeunte materialiter nono metaphysice. sed tamen formalit̄ et denominatiue est in agente. quia actiuitas agentis que est formale actiōnis est in agente vt p̄batū fuit. de hoc tamē plura vide in cōmentarijs qđ p̄blematica z brigosa materia est.

Diuisio actionis

Querit. Quō diuidit̄ actio. **Solutio.** Gilberti qđ Actionū alia ē aīe alia vero corpis. Et rō istius diuisionis est. quia ista diuisio datur penes p̄ncipia causalia ipsius actōnis sed talia sunt duo scz corpus z aīa. ergo etiam est duplex actio. quedā actio corpis. quedā aīe. Et si queratur qualis sit ista diuisio debet dici qđ si corpus dicat agens tm̄ z s̄lr̄ anima tunc est diuisio accidentis in subiecta. Si aut̄ dicant formā actiōnis vt actio anime sit fm formā aīalis z actio corpis fm rōnem corpous tunc potest dici diuisio generis in species.

Actio alia ē anime
alio corpis

Reparationes

Ad Est aliqua actio totius cōpositi. ergo ista diuisio non est sufficiens
Consequentia tenet. quia totum cōpositum nec ē anima nec cor-
pus. **S**olo omnis actio est toti⁹ cōpositi. quia actiones sunt singula-
rium siue suppositoꝝ primomerahylice sed tamē quia est gratia aliquid
principij quod est corpus vñ anima sic aliqua actio dicitur corporis 2 aliqua
anime.

Actio anime
Actio corpis

Querif Quō differunt actio anime 2 actio corporis. **S**olutio sic
differunt s̄m Gilbertū. quia actio corporis mouet neces-
sario id in quo est sicut in subiecto 2 in causa. **E**t ratio illius est quia agens
corpale non agit nisi p̄ motū 2 immobile existens non agit vt secans non ses-
cat nisi moueat. 2 vrens vñtione mouetur. quia opoz 2 vrens accedere ad
id quod vritur accedere aut̄ est moueri. **S**ed actio anime non mouet nec
cessario id in quo est. quia anima dum mouet manet immobilis.

Querif Quō pbat Gilbertus q̄ anima manet immobilis. **S**o-
lutio hoc pbat inductiue. quia nec mouet s̄m augmēta-
tionem. quia non suscipit incrementū nec s̄m diminutionem quia nō susci-
pit decrementū cum non sit q̄ta. nec mouetur s̄m locum quia nihil locat.
nisi cui⁹ principij medium 2 finis assignantur s̄m partes loci. sed anima nō
habet principij mediū 2 finem distincta per terminos loci. quia anima nō
est corpus. **E**tiam quilibet locus est corpus seu corporalis 2 anima nō est
corpus sed impossibile est non corpus corpore moueri. ergo sequit̄ q̄ anima
non potest s̄m locum moueri. 2 p̄ sequeus s̄m nullū motum nisi forte s̄m
alterationem. sed tamen illa pprie non est anime. sed totius coniuncti ex aia
et corpore.

instancia

Querif Que est illa instantia quā facit Gilbertus cōtra hoc quō
dictum est seꝝ q̄ impossibile est non corpus corpore mos-
ueri. **S**olutio instantia est de imagine in speculo quia illa est non corp⁹
2 tamen potest corpore moueri quia speculo immobili permanente videtur
moueri ab vna parte speculi ad aliā ad motū rei obiecte. **E**t ad illā instan-
tiam dicit Gilbertus q̄ impossibile erit hanc obiectionem soluere si conce-
dat̄ q̄ in speculo vere forma imaginis existat. quia tunc sequitur q̄ illa ima-
go ad motum speculi mouebit. eo q̄ motus nobis mouentur omnia que
in nobis sunt. **S**i vero dicatur imaginem non esse in speculo licet hoc sit cō-
uenientius dicere tamen generabitur intollerabilis error in vulgo. quia vñ
falsus iudicat imaginem esse in speculo.

Querif In quo est illa imago subiectiue. **S**olutio quozundā
ad hoc est q̄ ymago illa non est subiectiue in speculo sed
in extremitate aeris tangētis speculū. **E**t hoc videtur Gilbertus in textu
in nuere quē etiam Gilbertus hic in cōmento exponendo sequitur. **S**ed
in libro de homine vbi scribit tenens opinionem ppriam dicit q̄ imago illa
s̄m veritatem est in speculo sicut in subiecto. **E**t ratio illius est quia vñ
quodq̄ est in illo sicut in subiecto a quo non differt per situm et locum
sed imago illa non differt per situm 2 locum a speculo. ergo est in speculo

Sex principiorū gilberti

sicut in subiecto.

Ar Si imago esset in speculo tunc solum moueret ad motum speculi sed hoc est falsum. quia speculo manente immobili imago apparet moueri et variās situm ad variationem rei obiecte vel aspicientis. **Solutio** q̄ imago apparens in speculo nec mouetur localiter ad motum speculi nec ad motum rei obiecte vel aspicientis sicut quidam putauerunt qz non manet per hoc vna et eadem imago sed continue generatur noua in alia et alia parte speculi per hoc q̄ mouetur res obiecta vel opposita speculo s̄m receum situm. a simili sicut dicimus lumen non moueri sed habere semper nouam essentiam generatam ad nouā p̄ntiā illuminantis.

De proprietatibus actionis

Querit Quorū sunt proprietates actionis quas ponit hic Gilbertus? **Solutio** q̄ sunt tres vel quatuor p̄ subdiuisionē tercie.

Querit Que ē prima p̄p̄ietas? **Solutio** q̄ omnis actio in motu est et omnis motus in actione firmatur. Et hoc sic p̄bat Gilbertus. quia omne qd̄ est in motu est actio moueri em̄ est actio. qz si quid mouetur necessario agit. ergo sequitur q̄ omnis actio est in motu et omnis motus in actione firmabitur. et ergo p̄p̄iū est actōnis in motu eē sicut p̄p̄iū motus in actione.

tres sunt p̄p̄ietates actionis

Querit Cur illa p̄p̄ietas sit vera? **Solutio** q̄ sic. Et rō ē quia motus est actus perfectus mouentis. et actio est effectiua p̄cessus agentis in patiens. Et ergo actio q̄ diu est in fieri ab agente est in motu qui est actus mouentis in id qd̄ mouet. et omnis motus qui est actus perfectus mouentis firmatur et stabilitur in actione que est in fieri et sic vnum non est sine alio nec econtra.

Ar Motus est subiectiue i mobili siue in patiente. sed actio est i agente quia effectiua p̄cessus agentis in patiente. ergo non potest actio in motu et motus in actione firmari. **Solutio** q̄ motus accipitur dupliciter. Uno modo vt est actus imperfectus mobilis. Et sic motus non firmatur in actione et actio in motu. quia si hoc modo actio esset in motu tūc esset in patiente. et sic quia id agit in quo est actio sequeretur q̄ patiens esset agens. et q̄ actio esset passio que sunt inconuenientia. Alio modo accipitur motus s̄m q̄ est actus perfectus ipsius mouentis et sic actio firmatur in motu vt dictum est et motus in actione.

Ar Intelligere et velle sunt actiones et tamen non sunt in motu firmate. secunda pars assumpti. patet. quia sunt in parte intellectiua anime que non mouetur. **Solutio** q̄ motus accipitur dupliciter. Uno modo proprie et sic verum est q̄ intelligere et velle non firmantur in motu. Alio modo accipitur motus cōmuniter prout extendit se ad omnem mutationem. et sic ille actiones. sunt etiam aliquo modo in motu firmate.

Reparatides

Querit Quot obiectiones mouet **Silb.** circa istam proprietatem
Solutio duas. Prima est ista q̄ q̄uis in illis actio-
nibus in quibus est aliq̄ generatio ⁊ in quibus aliquid p̄ducit manifestus
sit q̄ motus ⁊ actio sunt simul tamen in illis in quibus fit corruptio non
videntur esse simul motus ⁊ actio. quia illud q̄ destruit aliquid mouet
bene sed nihil agit. imo hoc q̄d actū est destruit. Sed illam obiectionem sol-
uit **Silbertus** dicens q̄ etiam in corruptione actio ⁊ motus sunt simul. q̄
actio non requirit semper id q̄d agit vel q̄ aliqd̄ mediante actione fiat sed
solum requirit subiectum in q̄d agit.

Querit Que est secunda obiectio. **Solutio** est ista et quo d̄
crum est q̄ actio in motu est ⁊ motus in actione videt
sequi q̄ actio ⁊ motus sint vnum ⁊ idem. Sed hoc remouet **Silbertus** ⁊
dicit q̄ motus non est actio sed magis quale. Et hoc sic p̄bat quia quiesce-
re est quale. sed quies opponitur motui ⁊ opposita sunt in eodem genere. q̄
etiam est quale.

Querit Quomodo deet hoc intelligi q̄ motus sit quale. **So-**
lutio **Albertus** q̄ motus potest accipi tripliciter. **Primo** mo-
do s̄m q̄ est actus imperfectus. ⁊ sic motus est in omnibus generibus. q̄
in omnibus generibus reperitur potētia ⁊ actus. sed potentia extēns in act-
um mouetur ⁊ motus dicitur eius actus. **Secundo** modo accipitur mo-
tus s̄m speciem nature que mouetur siue que p̄ motum est acquisibilis. Et
sic reperitur in quattuor generibus sc̄z in substantia quantitate qualitate
et vbi. **Tercio** modo accipitur s̄m q̄ est forma mouentis p̄cedens a mouē-
te in id q̄d mouet. Et sic est qualitas s̄m quā mouens dicitur quale. ⁊ sic dicit-
tur hic q̄ motus est quale siue qualitas ⁊ hoc modo sumitur motus logi-
ce. Et si tunc queratur in qua specie qualitatis est motus sic accipitur res-
pondet **Albertus** q̄ in prima que est habitus ⁊ dispositio vnde s̄m q̄ mo-
tus est actus perfecti ⁊ p̄fectus sic est habitus sed s̄m q̄ est actus imperfe-
cti ⁊ imperfectus sic est dispositio disponens ⁊ pmouens ad habitum.

Secunda pprietas

Querit Que est secunda pprietas actōnis. **Solutio** ppriū est actio-
ni ex se referre passionē in id q̄d subijcit. Et dicit **Silb.** q̄
hec ē naturalis pprietas actōis q̄ cōuertit cū ea. oīs em actio est passionis
effectiua ⁊ omne passionē inferens est actio. Et ergo ista pprietas est pro-
pria quarto modo.

Ar Inferre est agere. sed actioni nō conuenit agere. q̄ actioni non con-
uenit inferre. ⁊ p̄ d̄nis ista pprietas est falsa. **Solutio** actio nō est
id q̄d infer. q̄ actōnes sunt singulariū p̄mo metaphysice. sed actio est for-
ma qua mediante agens dicit inferre ⁊ formaliter agere.

Ar Ista pprietas p̄uenit sube. q̄ nō est ppria quarto mō actioni. **Ar**
cedens p̄batur. quia ignis est substantia ⁊ tamen inferat aque pass-
sione. **Solutio** q̄ p̄uis ignis inferat passionē non tamen facit hoc ex se ⁊
in p̄riū ignis est. sed in p̄riū est agens seu mediante actōne.

Sex principiorū Gilberti

Queritur *Que est illa obiectio quā mouet Gilbertus p̄ra istā proprietatem. Adm q̄ ista qz possit aliq̄s dicere q̄ cōtingit quōq̄ actōnem inferri ex actōne. ergo nō est p̄rium actōni ex se inferre passionem. Nōis p̄batur. p̄mo in inanimatis. qz calfactio ignis inferri ea lesactōem qua lapis ignitus calefacit. Secdo in animatis. qz sepe p̄tingit q̄ actio animalis quod p̄ se mouetur efficit illam actōem que est actio per aliud. sicut aīal ambulare z ambulando collidit z collisum cornu vel pede ferit. Sed istam obiectōem soluit Gilbertus z vult q̄ actio p̄t bñ p̄ accūs inferre actōem z esse causa actōis sed p̄ se solum inferri z causari passiones et ergo hoc ponitur sibi p̄rium.*

Queritur *Unde generatur actio. Solutio gilberti q̄ actio generatur a quali siue a qualitate. Et hoc ostendit exemplariter. quia illa qualitas que est calor efficit ex se calefacere quod est agere.*

Ad *Et illo seq̄retur q̄ res vnus p̄dicamēti causaret a re alterius p̄dicamēti. Seq̄la. p̄batur. qz dictum est q̄ passio causatur ab actioe z q̄ actio causatur siue generat a qualitate. Solo gilberti q̄ hoc nō est incōueniens. qz hoc reperitur in multis sic esse. Nam videmus q̄ que dam qualitates causantur a positōne. sicut asperitas lenitas z similia st̄ qualitates a positōnibz causare. Similr q̄dam quantitates causant a positōne. qz tribz e que positis causatur linea. Si aut̄ ponant ad duas dyame tros causas superficies. si ad tres causatur corpus. Similr q̄dam q̄titates a quantitate causantur. sicut longitudo a linea. latitudo a superficie. z p̄funditas a corpore. Sic etiam qualitas sepe efficit qualitatē. vt calor ignis calorem aq̄ue. Sicut etiam quandoqz facit agere vel parti. sicut locus est causa vbi. z tempus est causa quando. z corpus habens est cā habitus z tamē oīa ista sunt diuersa genere. Et ergo parz nō esse incōueniēs q̄ res vnus p̄dicamēti causetur a re alterius p̄dicamēti.*

Q̄ *Quō substantie habēt se ad generatōem z corruptōem. z p̄ p̄ris ad actōem z passionē. Solo gilberti q̄ in p̄mis indiuiduis substantie est corruptum sine generatōe p̄cua. Sicut p̄z de p̄mo homīs nē scz adam ille eim est corruptus z tñ nō fuit generatus sed creatus. s̄ in alijs indiuiduis que sunt post p̄moꝝ p̄sitionem est generatio. qz illa st̄ gemra a p̄mis indiuiduis creatis. Sed se de substantie q̄ sunt vles causant a p̄mis. sicut oēs hoies p̄ciculares sunt generatio illius hoīs q̄ est omibz p̄munit. Et istam generatōem substantiaz gilbertus ponit hic incidēra liter. qz scz dicit̄ fuit de generatōne seu causatōne multozum accidentiaz qualitates quantitates vbi quando z sic de alijs.*

Tertia proprietates.

Q̄ *Que est tertia p̄prietates actōnis. Solutio q̄ actōni p̄uenit habere p̄trariū z suscipere magis z minus. Et ista p̄prietates est p̄munitis actōni z passioni z potest diuidi in duas p̄prietates q̄ etiā fuerunt suscipere*

Reparationes

perius posite in predicamentis ab aristotele.

Ad Inter praria est motus sed in actōne z passione nō est motus ergo nō puenit eis habere prarium. Maior z minor sunt p̄hi q̄nto phy sicōz. **Solutio** sicut actōni z passioni puenit habere prarium ita etiam in eis est motus sed habere prarium puenit eis materialiter gratia sui fundamenti scz qualitatē z ergo etiam sic in eis est motus vñ p̄prie loquendo inter actōnes vel inter passiones nō est motus s; inter qualitates a q̄b actio z passio causant. z hoc satis est.

Secundū capitulum De passione

Passio autem est effectus illatioq; actōnis

In hoc scdo capitulo gilbertus determinat de scdo p̄ncipio scz de passione. Et diuidit in duas pres in quaz p̄ma ponit definitōem passionis In scda ponit eius p̄prietates.

Definitio passionis

Queritur Que est definitio passionis. **Solutio** ista. Passio est effectus illatioq; actōnis s̄m quam hec patiuntur magis. illa vero minime s̄m q; quedam quibusdam sunt animantiora vt brutū animantius est arborē z rōnale animantū ē irrōnale.

Ad Illa definitio est nugatoria ergo non est bona. Antecedens p̄batur. quia effectus z illatio videntur esse vnum z idem. **Solutio** q; licz sint idem tamen referuntur ad diuersa s̄m q; duo in passione reperiunt vt d̄r albertus. Primum est forma agentis a patiente recepta et quo ad hoc passio ē effectus actōnis. Scdm est p̄tinua receptio seu affectio qua patiēns afficitur z denominatur pati z quo ad hoc passio dicit illatio p̄mum est materiale z genericum. qz per p̄mum definitio passionis puenit etiam scdarijs effectibus actōnis hoc est qualitatibus sed scdm ē formale z differētiāle. qz p̄ illud distinguitur passio ab illis. **Ad** solēt dicere q; illa p̄unctio (q; non tenet in definitōe copulatiue sed expōsitue vt sit sensus passio est effectus (q;) id est illatio

Ad Corruptio est passio z tamē nō est effectus. ergo definitio ē falsa. **Ad** is patz qz corruppens nihil efficit sed magis destruit. **Solutio** s; corruptio nō sit p̄prie effectus actōnis est tamē illatio. **Vel** dicendū q; corruptio nō efficit aliquam formam manētem tamē efficit ipsam passionem z illa est effectus corruppentis.

Queritur Quare dicit Gilbertus q; s̄m passionem quezdam patiuntur magis quedam vero minime. **Solutio** hoc dicit propterea. quia patientia seu suscipiētia formā sunt in duplici differētia. quia quedam suscipiunt formam ad sui transmutatio nem sicut sunt illa que p̄municant cum suis agentibus in materia. quezdam vero non suscipiunt formam ad sui transmutatiōnem sicut sunt illa quozum nō est eadem materia s̄m p̄m. z illa non agunt nec patiuntur admutem. z ergo sunt minime passibilia. Sed illa que cōmunicant in mate

Sex principiorū Gilberti

ria agunt et patiuntur adinuicem. Et in illis quedam sunt plus passibilia ad agentibus. queam vero minus propter differētes cōmixtiones et cōplexiones ad actiones anime in diuersis sūm differētiis cōmixtionum et cōplexionum. Et ergo dicit gilbertus q̄ bruta que meliores et magis equales habent cōplexiones sunt animantiora. id est potentius opantia in viribus et actibus anime q̄ arbores. Et rationale seu homo eo q̄ optime sit cōplexionatus et oprimi tactus adhuc est animantior. id est nobilior ope rans in viribus et actibus nobilioribus anime q̄ brutum. Et per hoc patet solutio vnus argumenti quo solet argui. animatum est substantia s̄ substantia non suscipit magis et minus. quia non dicitur brutum animantius arbore vel homo bruto quasi anima que ē substantialis forma in sit illis sūm magis et minus. sed quia brutum expeditius et nobilius agit sūm potentias anime q̄ arbor et homo q̄ brutum.

Queritur Quō excusat se Gilbertus a prolixiori determinatōne de passione. **Solutio** dicit q̄ omnia q̄ in capitulo precedenti dicta sunt de actōne illa etiam possunt dici de passione. non tamen recta appellatōne sed transmutata. vt quod ibi vocat actiua potētia hic vocetur passiuā. sicut q̄ ibi vocatur calefacere dicatur hic calefieri &c. Et ergo sicut superius dictum est q̄ est duplex actio. ita s̄ dicendum est q̄ etiam sit duplex passio. scz passio anime sicut gaudere tristari et passio corporis sicut secari vi.

Ad Partē est propriū materie. sed anima est tñm materialis. ergo nullā erit passio anime. **Solutio** est duplex passio. quedam scz ē passio perfectiua et saluatiua que est sine abiectōne alicuius p̄trarij et talis passio conuenit anime. Alia vero est passio corruptiua et deperditua que est cum abiectōne alicuius contrarie forme. Et talis passio non conuenit anime nisi forte per accidens ex corpore.

Queritur Quot modis dicitur passio. **Solutio** gilberti Passio est de numero eorum que multipliciter dicuntur. quia primo vnaqueq; actionum anime dicitur passio sicut amor odium tristari gaudere. quare omnia illa dicuntur passibiles actōes. Secundo dicitur passio id quod agit in naturam vel contra naturam sicut febris egritudines et similia que dicta sunt qualia quare p̄z q̄ passio eiq̄ uoce reperitur in diuersis. Et de his modis passionis latius dictum est circa tertiam speciem qualitatōis.

De proprietatibus passionis.

Queritur Quot sunt proprietates passionis. **Solutio** q̄ in toto sunt quattuor. Prima est q̄ passioni conuenit habere contrarium. Secunda est q̄ passioni conuenit suscipere magis et minus. Et de illis duabus dictum est in capitulo p̄cedēti.

Reparationes

Tercia est q̄ passio est p̄ma generatio actōnis. id est p̄m̄tum est passio
ni p̄mo inferri ex actōne. Et d̄z notārer p̄mo. qz licz forma seu qualitas q̄
ab agente passio p̄municatur inferatur etiam ex actōne non tamen primo
sed ex consequenti z sc̄dario.

Ad Inferri est pati. sed passio nō patitur. ergo passio non inferur
Solutio q̄ passio nō est id quod inferur vel patitur. sed est illud
quo patiens patitur z formaliter pati denominatur.

Quarta p̄prietas est. **N**ō passio nō est in agente sed in patiente subiecti
ue. Et ratio illius est qz fm q̄ forma est in agente sic est agens z actio est
p̄cessus illius forme in patiens. sed fm q̄ recepta est in patiente p̄ actōem
agentis. sic est passio. Et ergo passio est subiectiue in patiente z denomi
nat patiens pati z nō agens. sicut exempli gratia. p̄curians nō d̄z pati sed
materia iētum suscipiens. Et hec de passione dicta sufficiāt. ea vero que
nu ne relinquuntur in eo qui de generatōne est libro tractantur. id est in ca
pitulo de actōne que d̄z generatio. vel in libro de generatōne z corruptiōe
vbi tractatur de agere z pati.

Tertium capitulum.

Quando vero est quod ex temporis adiacentia relinquitur.

In hoc tercio capitulo determinat Gilbertus de tercio p̄ncipio sc̄z de
quādo. Et diuidit in duas p̄tes. qz p̄mo determinat de quādo p̄tri ad
eius essentia. Sc̄do q̄rum ad eius accidentia. Prima in duas qz p̄mo
ponit de finitōem quādo. Sc̄do eius diuisiones.

Quādo sit p̄ncipium. **S**olutio q̄ sic. qz om̄e vestigiū ali
cuius extrinseci adiacētis est p̄ncipium. sed quando est vestigiū
formale ipsius temporis extrinsece rem tempalem mensurātis. ergo quādo
est p̄ncipium. Et nō solum est p̄ncipium sed etiam p̄dicamentū. **N**ō sic
ostēditur. qz est genus generalissimū quod habz sub se genera subalterna
species specialissimas z indiuidua. Subalterna em̄ sunt fuisse esse fore seu
quādo p̄teriti p̄sentis z futuri. Sp̄s specialissime sunt. fuisse nunc eē
hodie esse. Et indiuidua sunt. soztem fuisse hunc fore. Et quia illa coordi
natio generz z speciez ad nullam aliā potest reduci. ergo quando etiam
est distinctum p̄dicamentum.

Ad Nullum sinearhegozema est p̄ncipium vel p̄dicamentū. sed quā
do est sinearhegozema. ergo nō est p̄ncipium vel p̄dicamentum
Sinoz p̄z. qz est interrogatiuū. **S**olo q̄ quādo accipit dupl̄r. vno
aduerbiali z hoc duobus modis. vno modo interrogatiue. vt dum que
ritur quando veniet rex. z sic est interrogatiuū istius p̄dicamenti. **A**lio
modo accipitur relative vt dum d̄z. rex veniet quādo sibi videbitur. Et
illis duobus modis est sinearhegozema z nō ponitur p̄ncipium vel p̄di
camentum. Sc̄do modo accipitur nominaliter. z sic est earhegozema. Et
sic accipit dupl̄r. vno modo p̄teritiue z material̄r. z sic idē est qd̄ esse in tpe
Alio modo abstractiue z formal̄r z sic idē est qd̄ quādalitas seu id q̄
aliquid dicitur esse in tempore. z sic p̄prie accipitur hic. vt ponitur p̄ncipium.

Sex principiorū Gilberti

et predicamentum.

Ar Omne principium dicitur predicari de prima substantia scilicet quoniam non potest predicari de prima substantia. ergo non est principium siue predicamentum. **S**ed dicitur probari quod ista est mala predicatio. scilicet dicitur quod dicitur. **S**olutio huius quod non potest predicari de prima substantia in abstracto. tamen bene in concreto ut dicimus forte esse vel fuisse vel fore in re.

Definitio quando.

Queritur Quomodo definitur quoniam a gilberto. **S**olutio quoniam est quod ex adiacentia temporis in re temporaliter derelinquitur. **E**t in illa definitione ponitur hoc infinitum seu indeterminatum quod loco generis et additur per modum dicitur et proprie subiectum et propria causa. **C**ausa quod dicitur per hoc quod dicitur ex adiacentia temporis. **E**t subiectum cui dicitur in re temporaliter quod communiter additur definitioni. scilicet textus gilberti expresse non habeat. **E**t dicitur notatiter ex adiacentia temporis. et non ex tempore ad denotandum illum modum infectiui temporis quem huius tempus in hoc quod vestigiando re palem derelinquit in ea sua infectioem et suum vestigium. quod nos vocamus quando. **E**t dicitur etiam magis ex adiacentia temporis quam ex inherencia ad innuendum quod tempus non est inherens rei temporaliter sed extrinsecus adiacens tanquam mensura extrinseca.

Ar Illud quod derelinquitur ex tempore in re temporaliter est semper alia quam principium ad corruptioem. ergo si ista definitio esset bona tunc omnia illa essent quoniam. **S**olutio quod semper non est quoniam nec alia quam principium ad corruptioem. **E**t ratio illius est. quod illa non relinquunt immediate ex adiacentia temporis sed solum mediata et nec sunt adequatus et proprius effectus temporis. quod celo adiacet tempus et tamen non fenescit nec corrumpit. unde ista sunt potius effectus qualitarum physicarum actuum et passivarum in tempore sua inquieti pugna substantiam temporalem corrodentium.

Ar Quando reperitur in generabilibus propriis et tamen illis non adiacet tempus ergo male dicitur quod quoniam est quod ex adiacentia temporis in re temporaliter derelinquitur. **P**rima pars antea dicitur. dicimus de celo quod quoniam celum est terra est celum et terra sunt quoniam intelligentia est. **S**olutio quod in generabilibus et propriis et in generabilibus et corruptibilibus reperitur quoniam equivoce. quod aliud est quoniam eternitatis aut euiternitatis. et aliud tempus proprie dicitur. vix tamen est quod per modum logicum potest ab omnibus illis trahi vnus communis generalis conceptus. **E**t sic solet communiter dici quod tempus in ista definitione quando accipitur communiter ut extrinsece ad omnem mensuram durationis scilicet ad eternitatem euiternitatem et tempus proprie dicitur.

Queritur Ut quando et tempus sint idem. **S**olutio gilberti quod non sed ratio vtriusque est iuncta. ita quod vnus definit per aliud et habent se ut causa et effectus. **E**t quod quando et tempus non sint idem formaliter probat sic inductiue. quod tempus preteritum non est quoniam sed temporis preteriti effectus et infectio per quam aliquid dicitur fuisse est quando. **S**i militer instans siue presentis tempus non est quando. sed effectus illius tempus

Reparationes

seu affectio s̄m quā aliquid dicitur nunc vel in instanti esse est quādo. Si
enim tempus futurum non est quando. sed tempus futuri effectus s̄m
quem aliquid dicitur futurum esse est quando. Et pars sicut etiam gil
bertus posterius dicit q̄ quando et tempus in hoc differunt. qz s̄m temp
pus est aliquid mensurabile. qz quod est in tempore est in eo sicut in nume
ro numerante. sed s̄m quando nihil est mensurabile vel mensuratur s̄m
placiter quando vel aliquando esse fuisse vel fore dicitur.

Ad Illa sunt eadem quoz spēs s̄stitunt eisdem differētijs. sed sic
est de quando et tempore. ergo sunt idem. Dicoz pars. qz sicut
p̄ns p̄teritum et futurum ponuntur differētie t̄pis ita etiam ipius quant
do. vt pars ex textu. **Solutio** q̄ ille d̄ne equoq̄e sunt ipius temporis et
ipius quando. qz sunt differētie temporis p̄ncipaliter et formaliter. s̄ sunt
differētie ipius quando solum p̄ncipaliter et causaliter. In signum cui
tempus dicitur in recto p̄sens p̄teritum et futurum. Sed quādo dicitur
solum in obliquo p̄sens p̄teriti et futuri. Et si aliquādo dicatur quando
p̄sens vel p̄teritum in recto talis loquutio debet intelligi in obliquo vt sic
sensus quando p̄sens. id est a p̄senti tempore causatum. quando p̄teritum
est a p̄terito tempore causatum et sic de alijs.

De diuisionibus quando.

Queritur Quot sunt diuisiones quādo. **Solutio** q̄ duz
ex eo quod abijt. Et hoc vocatur quando p̄teriti. Aliud est ex eo quod
instat et hoc vocatur quādo p̄sentis. Et tertium est ex eo quod necessari
um est p̄tingere. et hoc vocatur quando futuri. Et sic ex textu facit pos
test sumi ratio istius diuisionis. quia omne quando causatur a tempore. sed
est triplex tempus scz p̄teritum p̄sens et futurum. ergo etiam est triplex
quando scz quādo p̄teriti p̄sentis et futuri.

Ad Ab vna causa nō p̄cedit nisi vnus effectus. sed tempus est vnus
tantum. ergo nō erit nisi vnum quando. Dicoz p̄barur qz nihil
habemus de tempore nisi p̄sens nunc. **Solutio** in tempore est duplex
nunc quod dam est nunc nō signatum. et hoc est vnum s̄m substantiam in
eoto tempore. et ergo ab illo nō causatur vt sic diuisio ipius quādo. Aliud
est nunc signatum. Et illud nunc causat diuisionem et interruptionem in
tempore. ergo ab illo sic causatur diuisio quando.

Queritur Vtq̄ futurum necessariū sit p̄tingere sicut dr gil
bertus. Et videt q̄ nō. qz tunc omne futurū eue
nit de necessitate qd̄ falsum est. **Solutio** futurū p̄r accipi dupl̄r. vno
formalr in ḡm est futurū et sic futurū necessariū est p̄tingere p̄pter necessi
tatem motus p̄mi. Alio mō materialr p̄r que est futura et sic nō est neces
sarium futurum continere sicut p̄bat argumentum.

Sex principiorū Gilberti

Queritur Quod est dubium quod remouet gilbertus circa istam diuisionem. **Solutio** quia dictum est quod est triplex quando scilicet preteritū presentis et futuri possit aliquis dicere quod preteritum et futurum non sunt. ergo ex illis non potest relinqui quando. **Ad hoc ergo dubium remouendū dicit gilbertus quod preteritum et futurum sunt aliquid.** Et hoc probat per se duabus rationibus. et secundo duobus signis. **Prima ratio est preteritum et futurum sunt certitates.** ut dictum est in predictamentis. sed quantitas est aliquid in rerum natura. ut manifestum est. ergo preteritum et futurum sunt aliquid. **Secunda ratio est quecumque copulā lantur ad presentis sunt aliquid in rerum natura. sed preteritum et futurum copulāntur ad presentis. ergo sunt aliquid.** Maior est nota. quia non ens non potest esse ad aliquid copulari. **Minor est per se in predictamentis.** **Sed quia post hoc aliquid ex hoc probat quod preteritum et futurum essent aliquid in permanētia.** Et gilbertus quod hoc non est sic intelligendū. **Sed de preterito ideo dictū est. quia in exitu suo hoc est in ultimo in quo presentis continuat non preterit. quia licet quo ad presentem inchoat non habeat esse tū bene quo ad presentem finale et illa est presentis tempus cui continuat.** Et sicut modo dictum est de futuro. quia hoc in principio suo continuat presentis nunc. et ergo licet ipsum nondū sit per se tamē necessariū est ipsum contingere. et ergo tantūde valet ac si instaret. **Et per presentis nulla dicitur esse quo ad quando accipiendū in presentis preterito et futuro.** **Primum signum est. quia illud est aliquid de quo aliquid agitur. sed de preteritis et futuris aliquid agitur. et sunt aliquid.** **Secundum signū ē illa sunt entia a quibus aliquid de nominant. scilicet a preterito et futuro aliquid denotant. et aliquid.** **Minor probat. quia nos dicimur sol cras orietur. cras erit nauale bellū. heri obiit forzes. cras disputabit forzes referendo actōes nostras ad futurum tempus sicut ad presentis eo quod certi sumus de futuri successione.**

Queritur Quō differat quando ab ubi. **Solutio** sic differunt. quia in quocumque subiecto tempus est fuit vel erit in eodem etiam est fuit et erit quando quod per illa tempora dicitur. **Sed ubi et locus a quo ipsum causatur nunquam sunt in eodem subiecto. quia ubi subiectiue est in corpore locato. scilicet locus est in corpore locante**

Arguitur Tempus est subiectiue in motu primi mobilis. ut per quarto physicorum. sed quando est in re temporaliter. ergo tempus et quando non sunt in eodem. **Solutio** quod tempus potest accipi dupliciter. vno modo in ratione mensure excedentis et tunc verum est quod quando et tempus non sunt in eodem sicut probat argumentum. **Alio modo in ratione passionis et sic quia tempus est passio motus primi mobilis sunt simul in eodem scilicet in motu primi mobilis. Alii dicunt quod tempus et quando non sunt in eodem sicut in subiecto. sed in quocumque est tempus virtualiter sicut mensura in mensurato in eodem est quando formaliter sicut accidens in subiecto.**

Queritur Quō dicitur ista quando a se inuicem. **Solutio** sic dicitur. quia quā presentis simul est cū re presentis a quo causatur. scilicet quā preterit et futuri non sunt simul cum suis temporibus a quibus causatur.

Reparaciones

santur qz qñ qđ ē ex pterito semp est futuro posterius. sed qñ quod est ex futuro est pterito pñs.

Ar Qualis est ordo causay talis dz esse ordo effectū. sed tempus pteritū pñs est futuro. ergo qñ pteriti etiā erit pñs quādo futuri
So q qñ pteriti z qñ futuri pñt ad duo ppari. vno^o ad idem siue ad eandē pte tps. z sic pñs est qñ futuri. deinde qñ pñtis. z tertio qñ pteriti qz eadez ps tps sicut accipiat hora qua antichristus naceretur illa pñs est futura. deinde fier pñs z tertio efficiet pterita. z sic loq̄tur hic gilbertus in textu. **Al**io mō pñt ppari ad diuersas ptes tps. **E**t tñc sicut pteriti pcedit pñs z pñs futuz. ita etiā qñ pteriti pcedit qñ pñtis z quando pñtis est ante quando futuri.

Querit Que est scda diuisio quādo. **S**olo q qñ aliud ē simplex aliud ppositū. **E**t rō diuisionis est. qz omne qñ causatur a tpe sz est duplex tempus scz simplex z ppositū. ergo etiā est duplex quādo scz quando simplex z quando ppositum

Qr Quid est tempus simplex z qđ temp^o ppositū. **S**olo gilberti q tempus simplex est. qđ est simplicis actiōis mensura sicut ē nunc vel instās. **S**ed tempus ppositū est qđ est pposite actiōis mēsurā. **E**t ergo possent sic definiti ista quando qz quādo simplex est qđ a simplici tempore causarum est. vt in momento esse vel nunc esse. **S**ed qñ ppositū est quod a tempore composito est causatum vt in hora esse vel in die ē z

Ar Nullum est tempus simplex. ergo etiam nullum est quando simplex. **Ar**is pbat. qz omne tempus est continuum. sed omne continuum est diuisibile. **S**olutio q tempus accipit duplr. vno mō fm sua substantiā z esse simul. z sic verum est q nullum est tempus simplex. **Al**io mō fm substantiā tantū. z sic est aliquod tempus simplex scz ipm nūc nūc em est tempus fm substantiā. z nō fm esse. z a tali tēpore simplici quod est nunc vel momentū causatur quando simplex.

De proprietatibus quando.

Queritur Quor sunt proprietates quando. **S**olutio tres. **Qu**az pma est qz quando nō suscipit magis et minus. **Q**r rō istius proprietatis est. qz quādo causatur a tempore. sed tempus nō suscipit magis nec minus. ergo nec quādo. **S**inorem pbat gilbertus exemplariter. qz vna dies nō dicitur magis vel minus dies q̄ alia nec vna hora q̄ alia.

Ar Homo viginti annorum fuit magis in tempore q̄ homo decem annorum. ergo quando suscipit magis z minus. **S**olutio qz vnus homo nō dicitur proprie magis fuisse in tempore q̄ alius. licz posset dici fuisse in maiori tempore q̄ alter.

Secunda proprietates.

Sex principiorum gilberti.

Queritur Que est secunda pprietas quādo? **Solutio** q̄ q̄ nō habet p̄rariū. Et hoc probat gilbert⁹ duab⁹ rōnib⁹. Prima est. Impossibile est duo p̄raria p̄dicari de eodem indistinctib⁹ s̄m substantiam. S; de eodē q̄ s̄m substantiam dicit q̄ est futuri p̄ntis ⁊ p̄teriti. q̄ il lud idē q̄d est futuri efficitur p̄ntis ⁊ p̄teriti p̄pter nūc q̄d est s̄bta p̄ntis idē existens in toto tpe. ergo quando nō potest habere p̄rarium. Secūda rō est q̄ p̄raria nūc nō possunt simul esse in eodem sed oīa quando possunt simul esse in eodem. ergo quādo nō sunt p̄raria. Dinor. p̄batur de eadem re s̄m mul dicimus q̄ est fuit ⁊ erit.

Terria pprietas

Queritur Que est tercia pprietas quādo? **Solutio** q̄ quādo est in oīi eo q̄d incipit esse. Et hoc p̄bat gilbert⁹ primo de corporib⁹. ⁊ intendit in effectu talem rōnem. in illo est quādo q̄d ē in tpe ⁊ suscipit alteratōes ⁊ variatōes ex tpe. s; oīe corpus est h̄mōi. ergo in oīi corpe est quādo. Dinor. p̄t. q̄ corpus alterat in estate vere hieme ⁊ autumno.

Sed p̄bat hoc idem de aīa. q̄ aīa etiā suscipit alteratōes ⁊ variatōes ex tpe. **Q̄d** p̄t p̄ locum a maiori. q̄ aīa intellectiva videt magis separata ⁊ minus posse pati ex tpe q̄ aliqua alia aīa s; sic est q̄ aīa intellectiva patit ⁊ alterat in tpe. ergo. Dinorem. p̄bat q̄ q̄dam acutius speculant vno tpe q̄ alio. vt melancholici in vere flegmatici in estate. sanguinei in autumno ⁊ colerici in hieme. Et istud fit s̄m instrumenti. id est corpis variatōnem. q̄ aīa vnit corpe in suis opatōnib⁹. ⁊ ergo aīa etiā sequit corpis p̄plexiones. Et sic q̄ aride ⁊ gelide. id est sicce ⁊ frigide sunt p̄plexionis. sicut sunt melancholici sepe sunt demētiōres seipis in autūno q̄b⁹ vero sanguis p̄ncipat in vere. Et s̄m est in alijs.

Ad Aīa est supra tempus creata in vmbra intelligētiaz ⁊ in orisonate eternitatis ⁊ t̄pis s̄m ysaac p̄m ergo in aīa nō est q̄n. **Solutio** aīa h̄z duplex esse scilz esse superius ⁊ s̄m hoc esse est supra tempus existens quasi quedam intelligētia. Et h̄z etiam esse inferius ⁊ s̄m hoc eē cōtūngit corpi ⁊ in suis opatōnib⁹ p̄municat p̄municāti corpi. id est phantasie. quia intelligit eum continuo ⁊ tempore ⁊ hoc modo recipit quādo.

Queritur Que dicunt incipere esse. **Solutio** q̄ pprie loquēdo illa dicunt incipere esse que generant vel fiunt p̄ artem vel electōem vel voluntatē. q̄ talia habēt p̄ncipijs sue inceptiois materiā cū p̄uatōne q̄ semp machinat in maleficijs forme habite. et ergo talib⁹ inest quādo. Sed illa q̄ nō habēt talia p̄ncipijs sue inceptiois nō dicuntur incipere esse nec eis inest quādo derelictū ex tpe pprie dicit⁹ h̄z possit eis p̄uenire quādo eternitatis vel euiternitatis. Et talia s̄m intelligēte ⁊ substantie corpi ⁊ celestium.

Quartum capitulum.

Ubi vero est circumscrip̄tio corporis. a loci circūscriptōe.

Reparationes

In isto quarto capitulo Gilbertus determinat de quarto principio scz de vbi. Et diuiditur in duas pres. qz in pmo determinat de eo qz ad eius essentialia. Secdo quo ad accidentalia. Prima in duas. quia primo determinat de eo definitiue. secdo diuisiue.

Querit **U**tr vbi sit pncipiū. **Solutio** q sic. qz est vestigiū extrinseci adiacentis. scz loci vt patebit ex eius definitiōe. ergo est pncipiū. **Et** est etiam p̄dicamentū. qz est genus generalissimū habēs sub se spēs subalternas spēs specialissimas z indiuiduas. **Spe** cies subalterne sunt. vbi simplex z vbi cōpositum vbi sursum z vbi deorsum spēs specialissime sunt in domo esse in ecclesia esse z indiuidua sunt in hac domo esse in ista ecclesia esse.

R̄ **U**bi est sincathegorema. ergo non est pncipiū. **Solutio** q vbi nō accipit hic aduerbialit̄. vt est interrogatiuum loci sed nō minimaliter prout idem est quod in loco esse z hoc si accipiat peretue. Si aut accipiat abstractiue tunc idem est quod vbiatio seu id quo aliqd dicitur esse in loco. sicut superius dictum fuit etiam de quando.

Definitio vbi.

Queritur **Q**uō vbi definitur a gilberto. **Solutio** vbiē circumscrip̄tio corporis a loci circumscrip̄tiōe procedens vt esse in domo esse in foro.

R̄ **C**ircumscrip̄tio est actio sed vbi non est actio. ergo nō est circumscrip̄tio. **Solutio** q est triplex circumscrip̄tio vna est que ē circumscribentis siue locantis corporis z illa est actio. **Alia** est corporis circumscrip̄ti siue locari z illa vocatur passio. **Tertia** est procedens ab vtraqz scz a circumscrip̄tiōe actiua locantis z passiuā locari z illa nominat istō p̄dicamentum. **Et** nō est aliud q̄ mensuratio loci ad locarum p̄m quā loco in p̄muni vel huic loco corpus locarum comparatur.

Querit **U**trum vbi z locus sint idem. **Solutio** gilberti q nō. **Et** ratio illius est. qz locus est subiectiue in corpore locante z circumscribente. sed vbi est in corpore locato z circumscrip̄to.

Queritur **Q**uod est correlariū qd̄ inferre gilbertus ex hoc sic probat qz aia nūq̄ est. id est in nullo loco. **Solutio** q vbi non videt omnibz adesse. **Et**

Querit **Q**uō pbat gilbertus q anima nō sit in loco. **Solutio** rali ratione. qz q̄cqd̄ est in loco hoc locū occupat. **S**z aia nō occupat aliquem locum. ergo aia nō est in loco. **D**inozē pbat. qz alias adueniēte aia opteret corp⁹ cedere vel opteret corpus capere maiorē locum. **Et** hoc sic pbat qz granum milij quod est valde p̄m nō p̄ aduenire modio vel vasti aere quo replebatur quiescente. quia duo corpora nō possunt esse in eodem loco nec idem corpus etiam in diuersis quare loquitur q anima nō est in aliquo loco.

Sex principioꝝ Gilberti

¶ **A**uidet q̄ aia sit in loco. pbatur qz q̄cqd est sic hic qd nō p̄t eē ali
bi hoc est in loco. h̄ aia est h̄mōi. ḡ est in loco. **¶** **S**o^o q̄ rō p̄m̄ est. q̄a
vno corpe z nō p̄t esse in alio. **¶** **S**olo ad maiore q̄cqd ē sic hic p̄ se qd nō
p̄t esse alibi hoc est in loco. **¶** **S**z qd est hic p̄ accūs z nō alibi nō opz ḡ sit in
loco nisi p̄ accūs. et sic etiam dicimus q̄ aia est b̄n̄ in loco p̄ accūs sez ḡ a
corp̄is h̄ nō est in loco p̄ se quasi ip̄a circūscribat loco.

¶ **Q**uerit̄ **Q**ue est rō q̄ duo corpa nō p̄nt esse in eodem loco nec
idem corpus in diuersis locis. **¶** **S**o^o q̄ rō p̄m̄ est. q̄a
si duo corpa essent in eodē loco tunc seq̄rent multa inconuenientia. p̄mo
q̄ esset penetratio dimensionū. sed o q̄ dimēiones diuersoz corpoz fierēt
essentialiter eodem. **¶** **E**t tercio duo corpa essent vñū corpus q̄ oia sunt im
possibilia. **¶** **R**ō sc̄di est. qz quando corpus est in aliquo loco. tunc p̄ncipiū
medium z finis illius corp̄is p̄m̄e surant tali loco z termini corp̄is p̄t̄t̄
sunt intra terminos loci. **¶** **S**i ḡ idē corp̄ p̄oneret̄ sit in alto loco. tūc termin̄
ni illius corp̄is essent extra locū p̄m̄i. **¶** **E**t sic seq̄ret̄ q̄ h̄ dē termini eiusdez
corp̄is essent intra z extra qd̄ ip̄licat. **¶** **T**homas de argentina in suo. quar
tō infert multa alia incōuenientia q̄ ex hoc sequerent̄. **¶** **S**eq̄ret̄ em̄ q̄ vnus z
idem corpus posset esse simul sanum z egrum. sanum si esset in loco. salu
hui z egrum si esset in loco pestilenti. **¶** **S**eq̄retur etiam q̄ idem corpus pos
set esse simul summe calidū z summe frigidum. qz posset esse in vno loco in
igne z in alto loco in aqua. **¶** **S**eq̄retur etiam q̄ idem hō posset simul corne
dere in loco vbi esset cib̄ z nō p̄medere in alio vbi nullus cib̄us esset. **¶** **S**ez
ḡret̄ etiā q̄ vnus homo posset facere vnā choreā a parisiis vsq̄ ad romā
¶ **S**eq̄ret̄ etiā q̄ vnūz idem pomū posset comedi romē z p̄isius z romē con
uert̄ in substantiam romani z parisiū in substantiam franci que omnia
sunt manifeste impossibilia z videntur implicantiā. ergo idem corpus nō
porest esse in diuersis locis.

¶ **Q**ue est instātia quā facit gilber. **¶** **T**ra hoc qd̄ dictū est sez q̄ idē
corpus nō p̄t esse in diuersis locis. **¶** **S**olutio instātia est de vos
ce. qz vna z eadē vox ē sit z semel in auribz diuersoz. **¶** **ḡ** idē corpus p̄t esse in
diuersis locis. **¶** **n**ā tenz. qz vox h̄ nō sit aer. nō tñ est line aere. z ḡ eadē p̄t
eula aeris erit in auribz diuersis. z p̄ n̄is idē corp̄ sit in diuersis locis.

¶ **Q**ueritur **Q**uō soluit gilbertus istam instātia. **¶** **S**olutō
dē q̄ ex duobz opz vnum eligere. sez vel q̄ illa. que
sentiant̄ in auribz diuersoz ab vno vocante sint diuersa vel q̄ vnū z idē m̄
simul possit rep̄iri in diuersis locis. **¶** **S**ed a quolibet vero philosophante
eligetur q̄ diuersa sint que in auribz diuersoz sentiūtur. **¶** **S**pecies em̄. hoc
est figura qua vox p̄fert̄ est b̄n̄ eadē in diuersis vocibz sese in imaginabil̄ ge
nerantibus. sed sensus est diuersozum

¶ **A**uidet̄ **U**num z idem visibile venit ad visus diuersoz. ergo etiā vnum
et idē audibile venit ad auditū diuersoz. z p̄ n̄is erit eadē vox
que est in auribus diuersozum. **¶** **S**olutio q̄ non est simile de visibili ce

Reparaciones

audibile. qz visibile quod est color nō est in aere nisi fm esse spirituale. Sed
audibile quod est sonus vel vox est in aere z defertur per aere fm esse
materiale. Vox em̄ generat̄ in aere p̄ circulos ad modū generatōis circu-
lozum in aqua. quādo em̄ p̄cipit lapillus in aqua tunc videmus qz centrū
p̄iectōnis illius lapidis generat̄ circulum z ille vlt̄erius altum maiorem
z p̄ir alium adhuc maiore dō nec cessauerit virtus p̄mi p̄iectōis. Sic sicut
mō imaginandū est de generatōe vocis. nā quādo vox p̄mo recipit̄ in ae-
re sub determinata figura z sub determinato accidēte tunc illa vox circu-
lariter generat̄ aliam sibi similem in aere sibi vicino z illa aliā z sic p̄ir quos-
uisqz cessauerit virtus p̄mi vocantis. id est animalis p̄mo vocem in aere
for̄ mātis. Et ita sicut nō est idē circulus in aqua ad p̄iectōem lapidis sz
fiunt plures z diuersi ita etiā nō est vna vox numero q̄ venit ad aures dis-
uersoz sed solum vna sp̄e inq̄rum oēs posteriores formare sunt ad imagi-
nem z similitudinē z ad figuram p̄me.

Ad Et isto seq̄retur qz aliqua esset vox que non esset vox aialis sed
hoc est falsum z p̄ra definitōem vocis. ergo illud ex quo seq̄tur.
Seq̄la p̄batur. qz illa vox q̄ sic circulariter in aere ad similitudinē p̄me nō
est vox aialis. Ad hoc responderet gilbertus qz ois vox est aialis originaliter
z tanq̄ p̄mi vocantis vel efficientis. sz immediate possit vna vox in ae-
re generari ab alia. Et qz omis vox originaliter sit aialis. p̄bat gilbertus.
qz nullus ab initio audiuit vnq̄ vocē cū oia aialia silerent.

Diuisio vbi.

Queritur Quō diuiditur vbi. **Solutio** vbi diuidit̄ in
vbi simplex z in vbi p̄positum. Et rō istius diuisi-
onis est. qz vbi causatur a loco. sed duplex est locus scz simplex z p̄positus
tus. ergo etiā est duplex vbi. scz vbi simplex z vbi p̄positum.

Queritur Quid est vbi simplex z quid p̄positū. **Solutio**
tio gilberti vbi simplex est qd̄ a simplici loco p̄cedit.
Et vbi p̄positū est qd̄ a p̄posito loco p̄cedit.

Queritur Quis vocat̄ locus simplex z q̄s cōpositus. **Solutio**
tio gilberti qz locus simplex est origo z p̄stitutio ei⁹ qd̄
de numero p̄tinuoz est. vt punctum. vñ locus simplex est locus puncti. sz
locus cōpositus est. cuius p̄ticule copulant̄ ad eundem terminū p̄munem
ad quē corpus locati p̄ticule. vñ p̄ticule corpus locati copulant̄ ad punctū
Et sic p̄ticule loci claudunt p̄ticulas corpus. sed loca simplicia minimum
corpus occupant. qz locus simplex est punctum loci occupans vel locū
punctum locati.

Ad Punctum nō est in loco. ergo locus simplex nō est locus puncti
differret a puncto. vt d̄r phis̄ quarto phisicoz. **Solutio** qz punctum
nō d̄r esse in loco p̄ se vt p̄tentum. sed dicitur esse in loco. qz ad ipm̄ copulā-
tur p̄tes loci. Et q̄ nō seq̄tur hoc incōueniēs. s. qz idē eēt p̄ter z loc⁹ puncti

Sex principiorū Gilberti

¶ A loco puncti nō p̄t aliq̄s vbi causari. ergo nō est aliq̄s vbi sim̄plex. **¶** Nō s̄ p̄batur. q̄z oīne vbi est circūscriptio. sed a loco simpli ei nō p̄t circūscribi cum sit indivisibilis. **¶** Sōlo h̄z a loco simplici qui est punctus nihil circūscribitur. tamē sicut eorum locorum refertur ad corū locum z per hoc d̄r esse in loco. ita indivisibile locari refertur ad indivisibile loci z p̄ hoc dicitur habere vbi.

¶ Queritur Quod est correlariū quod infert gilbertus. ex d̄i ctis. **¶** Solutio q̄ nec locus potest eē sine corpe nec corpus sine loco continente. **¶** Et circa hoc mouet ē ubitatonem de vltima spera.

¶ Queritur Uter vltima spera sit in loco. **¶** Solutio q̄ dupl pliciter aliquid d̄r eē in loco. vno mō sicut in genere ante z saluāte quō hec inferiora generabilia z corruptibilia sunt in loco z sic vltima spera nō est in loco. Sēdo mō aliq̄d d̄r esse in loco vr loc⁹ ē vas p̄tinens z saluans oīa q̄ sunt p̄tenta in eo p̄ virtutem saluantis p̄mi. z sic vltima spera est in loco q̄z est p̄tinens z saluās oīnia alia. Et ideo etiā mouetur circa locum. de hoc tamē latius vide in cōmetarijs z quarto phisicorum q̄z diuersimode diuersimode dicunt

De proprietatibus vbi.

¶ Queritur Quos sunt proprietates vbi. **¶** Solutio q̄ due. Prima est q̄ vbi nō suscipit magis z minus. q̄z vnum corpus nō d̄r magis esse in loco vel minus q̄ aliud h̄z occupet bñ maiorē vel minorē locum. Et possēt rō istius proprietatis sic assignari. q̄z vbi causat a loco. h̄z locus cum sit q̄ritas nō suscipit magis neq̄ minus. ergo nec vbi

¶ Ali Superius z inferius altū z bassum sunt vbi z tū dicunt fm magis z minus. ergo ista p̄prietates est falsa. **¶** Solutio q̄ superius z inferius altū z bassum nō sunt vbi. q̄z nō important circūscriptiōem Sed esse superius vel eē inferius eē altū z eē bassum dicunt bñ vbi. sed nō dicunt fm magis z minus. q̄z h̄z vnum corpus sit in loco altiori vel superiori q̄ aliud. tamen non dicitur essentialiter z intensiue esse plus in alto vel minus q̄ aliud zc.

Secunda proprietates

¶ Queritur Que est scda p̄prietates vbi. **¶** Solutio q̄ vbi nihil est p̄rarium. Et hoc sic p̄bat gilbertus. q̄z vbi causatur a loco sed loco nihil est p̄rarium. ergo vbi etiā nihil est p̄rarium. **¶** Sinoz p̄batur. q̄z si loco esset aliq̄d p̄rarium tunc maxime locus sursum et locus deorsum essent p̄raria. sicut videbatur antiq̄s. q̄z sursum z deorsum maxime distant. S̄ hoc nō. ergo loco nihil est p̄rarium.

¶ Queritur Quō p̄bat gilbertus q̄ sursum z deorsum non sunt p̄raria. **¶** Solutio p̄bat duobz rationibus Quaz p̄ma est. q̄z si essent p̄raria tunc seq̄retur q̄ p̄raria essent in eodē

Reparationes

sed hoc est falsuz & impossibile. ergo illud ex quo sequitur. **Seqla** patz qz vn^o et idē locus ad diuersa pparatus p̄t eē sursum & deorsuz. sicut altitudo turris est sursum qm̄ pparatur ad nos. s; qm̄ pparatur ad spere celestis altitudinem tūc est deorsum. **Secda** rō est. qz si sursum & deorsum essent ppararia tūc seq̄ retur qz idem eēt sibijp̄i ppararium. sed hoc est impossibile. ergo. **Sequela** pbaf qz vnus & idem locus p̄t eē sursum & deorsum. si ergo sursum & deorsum essent ppararia tunc idem eēt sibijp̄i ppararium.

Ad om̄is motus est de pparatio in ppararium. sed ad vbi est motus. ergo vbi est aliquid ppararium. **Solutio** qz vbi potest accipi dū pliciter. vno mō fm̄ suum esse substantiale & logicum. & sic nō habz ppararium nec ad ipm̄ est motus. **Sed** alio mō accipit fm̄ esse suum accidentale et ph̄ysicum & sic ad ipm̄ est motus & bñ hz ppararium.

Queritur Quare gilbertus nō assignat aliquam pparietatē pparie ppariam vbi sicut facit in alijs. **Solutio** qz hoc facit ideo. qz pparietas pparie pparia ipius vbi satis dat intelligi ex distis scz qz puenit vbi equale esse ad id in quo est.

Quintum capitulū De positōne

Positio vero est qdam p̄tium situs & generatiōis ordinatio. **In** hoc qnto capitulo gilbertus p̄nr determinat de qnto p̄ncipio. s; de positōe. **Et** diuidit in duas p̄tes. **In** quaz p̄ma determinat de positōne q̄ ad sua essentialia. **Et** in sc̄da q̄ ad accidentalia. p̄ma diuidit in duas. qz p̄mo ponit definitiōem quando. sc̄do mouet quedā dubia.

Querit Quor̄ modis accipit positio. **Solutio** septem modis. **Primo** accipit positio pur̄ est quedam sp̄s obli gatiōis qua scz q̄s tenet aliqd̄ sustinere vt verum. **Sec̄do** accipitur p̄ actua locatiōe quō dicimus. ego posui hoc supra scammū. **Tercio** p̄ dignitate p̄supposita in demonstratiōe. & sic diuidit in sup̄p̄dem & definitiōem p̄tmo posterior. **Quarto** p̄ opinione & sic dicimus illa est positio platōis illa areitōrelis. **Quinto** p̄ distitutiōe p̄tū aliter q̄ p̄tū p̄manētis. **Et** sic in p̄dicamētis d̄t p̄hs qz aliq̄ q̄ritates h̄nt positōnem in p̄tmo aliq̄ non. **Sexto** p̄ respectu relatiōis q̄ positio refert ad id cuius ē positio. **Et** sic in capitulo de ad aliqd̄ dixit p̄hs qz positio est p̄tū postraz positio. **Septimo** p̄ ordinatiōe p̄tium corp̄is naturalis in ordine ad locum. **Et** sic accipitur positio in p̄posito.

Queritur Utrum positio illo modo accepta sit p̄ncipium ab alijs distinctum. **Solutio** qz sic. **Et** ratio illius est. qz est generalissimum habens sub se species subalternas species illissimas & indiuidua. **Species** subalterne sunt eque ponit vel nō eque ponit vel positio recta vel circumflexa. **Species** sp̄calissime sunt sessio statio. **Et** indiuidua sunt sessio fornis statio platōis. & ergo est p̄ncipium. **Et** qz ista nō possunt reduci ad aliquod aliud genus. ergo etiam est distinctū p̄ncipium vel p̄dicamentum.

Sex principiorū Gilberti

Definitio positionis.

Queritur Quō definit positio a gilberto. **Solo** positio est q̄dam p̄tū situs z generatōis ordinario fm quā alia di-
cunt stantia alia sedētia alia aspa alia lenia vel quōlibet aliter disposita
Et in illa definitōe ponit (situs) loco generis. qz situs est p̄mūtor positio-
ne. z b̄z (p̄tium) ad innuendū p̄mū subiectū positōis. qz positio d̄t or-
dinatōem q̄ p̄zie inest p̄tibz p̄ positōem quā h̄nt in generatōe totū. **Et**
ergo addit (z generatōis ordinario) tanq̄ p̄zia cā. **Et** nō d̄z ibi capi illa
diuinctio (et) copulatiue quasi d̄eret copulatōem pluriū diuersorū s̄z ex
positiue. vt sit sensus positio est q̄dam situs p̄tū z id est generatōis ordi-
natio. qz positio est talis situs q̄ est causatus a generatōne q̄ ordinat pres
adinuicē z ad totū vt stent sub forma totius debito mō.

Ar Si ista definitio esset bona. tunc sequeret q̄ positio non esset ge-
nus generalissimū. **Se** q̄la. p̄bat. qz haberet aliqd supra se s̄z s̄z
tum ex quo definitio d̄t q̄ positio est q̄dam situs. **Solutio** q̄ in definitio-
ne positōis nō ponitur situs tanq̄ verum genus. sed tanq̄ cōmune
analogum. **Pro** quo est notandū q̄ situs analogice dicitur de situ q̄
reperitur in naturalibz z de situ qui reperitur in mathematicis. ad denotādū
ergo q̄ positio nō est qualiscunq̄ situs sed solum situs qui reperitur in natu-
ralibus. ergo b̄z in definitōne q̄ positio est q̄dā situs p̄tū z generatōis ordi-
natio. **Pro** quo est notandū q̄ ad positōem requirit̄ triplex ordo p̄tūz
p̄mo s̄z requiritur ordo p̄tū inter se. s̄cdo ordo p̄tū in toto. z tertio ordo
paritiam ad locum.

Arguitur Positio reperitur etiam in corporibz celestibz z in
rebus artificialibz. z tū in illis nō est generatio. er-
gō male d̄t in definitōne z generatōis ordinario. **Solo** q̄ generatio ac-
cipit̄ in definitōe positōis p̄mūter vt extendit se ad quācunq̄ p̄ductō-
nem siue talis sit generatio p̄zie dicta siue creatio siue factio artificialis

Queritur Quotplex est totū. **Solo** duplex. qz q̄dā est totū
homogeniū q̄ nō h̄z pres diuersimode figuratas vel
dispositas sicut terra ignis aqua z ergo tale nō h̄z aliquē certū ordinē p̄-
tū. **Aliud** est totū eterogeniū q̄ h̄z pres diuersimode figuratas z ordi-
natas. **Et** hoc est duplex. qz q̄dā est q̄ h̄z illā ordinatōem p̄tū ab artis
fice. sicut statua herculis domus nauis. **Aliud** est q̄ h̄z illā ordinatōem
p̄tū ex natura. **Et** hoc dupl̄r. qz vel talis ordinatio p̄tū est p̄ innascentiā
et ex generatōe sicut est ordinatio p̄tū in hoie vel ē ex p̄ueto motu natu-
re sicut est in ordinatōe p̄tū corporis in sessione vel accubitu.

Queritur Utrum in om̄ibz istis totis equaliter reperitur po-
sicio. **Solutio** q̄ nō sed in totis eterogenijs na-
turalibus reperitur positio p̄ncipaliter z potissime. secundario vero in artis-
ficialibz z in totis omogenijs. **Et** rō istius est. qz in eterogenijs naturalibz
reperitur maior distinctio p̄tū q̄ in alijs.

Reparationes

Querit Quot dubia mouet gilbertus circa dicta. **Solutio** q̄ duo. Primum est ex quo dictū est q̄ fm positōem aliq̄ qua dicunt sedētia z aliqua stantia sic dubiū est. An sedere z stare etiam sint positōnes. Et respōdet gilbertus ad hoc dubiū q̄ sedere z stare nō sunt positōnes sed denominatiue a positōibz dicta. Et de hoc superius dictum est in p̄dicamento a dāliq̄d.

Queritur Quod est scdm dubiū. **Solutio** scdm dubiū est vtz rectuz z curuum aspum lene triangulus quadrangulus z alia noīa sūt se habētia in p̄dicamēto positōnis sine colz locanda. Et arguit gilbertus q̄ sic qz ista noīa vident scare ordinatōez priūm. ergo sunt in p̄dicamento positōnis collocanda. Ans patz qz aspu est cuius vna pars supeminet alteri. lene vero dicit cuius partes in directum sunt porrecte z sic de alijs.

Queritur Quō soluit gilbertus hoc dubiū. **Solutio** de q̄ p̄dicta noīa nō dicunt positōnes sed dicit q̄ litates circa positōem exites. Et hoc sic p̄bat. qz ex h̄ q̄ pres sic vl sic h̄z positōe taliter vel taliter immutant sensum. sed nō econtra. qz non in eo q̄ qualia sunt aspa vel lena bicubita vel tricubita positōes sunt.

Ad Aristoteles de in p̄dicamēto q̄ aspuz lene z similia sunt aliena a diuisione qualitatū. eego male dicit hic q̄ sunt in p̄dicamēto qualitatū. **Solutio** alberti q̄ aspuz lene raz z densum z silia p̄nt triplz p̄derari. vno mō vt dicit ordinē que facit generatō totius ex p̄tibz. z sic h̄z in isto p̄dicamento vt dicit p̄hus. Alio mō fm q̄ p̄ acutiū z ebes vel nō angulosum agunt in sensum. z sic sunt passibiles qualitates de tercia sp̄z sic loq̄tur de eis hic gilbertus. Tertio mō fm q̄ p̄ponūt figurā rotē z clau dunt in angulis z terminatōe lineaz. z sic sunt qualitates quartē p̄t.

De proprietatibus positōnis.

Querit Quot sunt proprietates positōnis. **Solutio** tres prima est q̄ positio videt habere p̄rarium fm apparentiam. Et hoc declarat p̄ exempla. qz sedere videt esse p̄rarium ad stare. qd̄ sic p̄batur. qz p̄raria sunt que in vno z eodē indiuiduo simul z semel non possunt reperiri. sed bene vicissim. Sed sic est de sedere z stare. ergo sunt contraria.

Queritur Vtz hoc vtz sit q̄ sedere z stare sint contraria. **Solutio** gilberti q̄ nō. Et hoc p̄bat duobz rationibz. Prima est. qz si sedere z stare essent p̄raria tunc seq̄ret q̄ vnum z idem esset pluribz p̄rarium. sed hoc est incōueniens. ergo illud ex quo seq̄ritur. Seq̄la patz. qz si accēdamus ad rarōnem p̄rarioz tunc inueniunt q̄ stare nō est magis p̄rariū ad sedere q̄ ad iacere vel accūbere. q̄a sicut stare z sedere nunq̄ p̄nt esse simul in eodem. ita nec stare z iacere. vel stare

Sex principiorum gilberti.

et accubere. Et si dicatur q̄ hoc nō sit incōueniēs q̄ idem sit pluribz cōtrariū. qz pallidum p̄trariū est albo z nigro. ¶ Respondet Gilbertus q̄ pallidum non est contrariū ad album z nigrum scđm perfectam ratiōem contrariōrum. quia perfecta ratiō contrariōrum consistit in hoc q̄ contraria debent maxime a se inuicem distare. Sed pallidum non maxime distat ab albo vel nigro. imo ex eis constituitur. z ergo illa instantia de pallido nō habet hic locum.

¶ Secunda ratiō est. quia cōtraria habent fieri circa idem. sed sedere et stare nō habent fieri circa idem. ergo nō sunt p̄traria. Minor pars. quia sedere solum p̄uenit ratiōnalibus. sed stare tacere z accubere p̄ueniunt etis am irratiōnalibus. quia equus dicitur stare tacere vel accubere. sed non dicitur sedere.

Secunda proprietas.

Queritur Que est scđa p̄rietas positiōis. ¶ **Solutio** q̄ positiō nō suscipit magis neqz minus. Et hoc probat exemplariter. quia sedere non dicitur magis vel minus positiō q̄ accubere vel stare nec vnus sedens dicitur magis sedens q̄ alius vnus stans magis q̄ alius stans z sic de alijs. Ratiō autem istius p̄rietatis potest esse. quia susceptio magis z minus causatur a depuratiōne cōtrarij a contrariō z p̄mixtiōe contrarij cum cōtrariō sed positiō nō hz p̄trariū ergo etiam nō suscipit magis neqz minus.

¶ Rectum z curuum sunt positiōes. z tamen suscipiunt magis z minus. quia cōpantur. vt rectum rectius rectissimum. ¶ **Solutio** q̄ comparatiō grammaticalis nō cōuenit illis ratiōne susceptiōis magis z minus. sed gratia alterius. nam curuo conuenit ratiōne eleuariōis medijs ab extremis. recto autem nō conuenit nisi s̄m modum loquēdi vulgarium qui rectum vocant hoc quod nō multum distat a recto q̄uis simpliciter sit curuum.

Tertia proprietas.

Queritur Que est tertia p̄rietas positiōis. ¶ **Solutio** q̄ proprie p̄rium est positiōi substantie proximus assistere. Et hoc probat Gilbertus per v. Antitōnem positiōis. quia positiō nihil aliud est q̄ naturalis ipsius substantie ordinatio. sed illa naturalis ordinatio vel inest substantie a p̄ncipio sue cōpositiōis. sicut in aspero et leni z sic de alijs. Aut a consueto motu nature. vt flexura membrorum sicut est sessio statio z alia huiusmodi. ergo proxime inter omnes formas assistit substantie.

¶ Quantitas ad est proximus substantie q̄ positiō. ergo ista proprietas non est vera. Antecedens probatur. quia quantitas in se est substantie a p̄ncipio intrinseco. quod non conuenit positiōi. ¶ **Solutio** q̄ Gilbertus nō dicit hic q̄ positiō absolute sit p̄pinq̄ior substantie inter omnia accidentia. sed q̄ inter p̄ncipia assistentia proximus assistit.

Reparationes

substantie. quantitas autem non enumeratur inter assistentia. sed inter simpliciter inherencia.

Sextum capitulum. De habitu

Habitus autem est corporum et eorum que circa corpus sunt adiacentia. In isto sexto et ultimo capitulo istius secundi tractatus determinat Gilbertus de sexto principio quod est habitus. Et dividit in duas partes. In quarum prima determinat de habitu quo ad sua essentialia. In secunda quo ad sua accidentalia.

Queritur utrum habitus sit principium ab alijs distinctum. **Solutio** latio et sic. quia habet genera subalterna spes et individua dua que ad nullum aliorum generum reduci possunt. genera enim subalterna sunt vestitum esse armatum esse siue vestitio et armatio. **Spes specialissima** me sunt tunicatio loricatorio capitariatio. **Et** individua sunt. ut tunicatio fortis loricatorio platonis. **Et** si dicatur habitus est qualitas de prima specie qualitatis. ergo non est distinctum principium vel predicamentum. **Ad hoc superius responsum est in capitulo de qualitate.**

Definitio habitus.

Queritur Quomodo definitur habitus a Gilberto in textu. **Solutio** habitus est corporum et eorum que circa corpus sunt adiacentia secundum quem hec quidem dicuntur habere illa vero haberi. In illa enim definitio ne (adiacentia) ponit loco generis. **Et** dicitur (corporum) ad innuendum subiectum habitus et etiam causam finale. quia omnis habitus est propter opimentum vel defensionem corporis. **Et** addit (et eorum que circa corpus sunt) ad explicandum causam efficientem et quodammodo materiale. **Et** additur sequenter (secundum quem hec dicuntur habere illa vero haberi) ad explicandum specificationem habitudinis inter habens et habitum. Illud enim quod dat figuram est habens. **Et** illud quod est figuram recipiens est habitum.

Ad Tunica est habitus et tamen non est adiacentia corporum et eorum que circa corpus sunt. **Solutio** licet tunica sit habitus, materialiter seu fundamentaliter non tamen formaliter.

Queritur Quotuplex est habitus. **Solutio** duplex. quia quidam est habitus totalis et quidam partialis. **Et** uterque est duplex. quia vel est habitus comitatus vel bellicus. **Exemplum** de habitu totali comitatus vel vestitum esse tunicatum esse. **Exemplum** de habitu totali bellico. ut armatum esse loricatorum esse. **Exemplum** de habitu partiali comitatus vel capitariatio esse calciatum esse. **Exemplum** de habitu partiali bellico. ut galeatum esse. **Et** dicitur Gilbertus quod istis habitibus non sunt simplicia nomina. id est primitiva imposita quibus vocentur. sed eis sunt nomina supple ab alijs derivata. **Et** dicuntur armatio ab armis calciatio a calcio et sic de alijs. **Et** ratio istius est. quia natura istius predicamenti semper consistit in pluribus scilicet in habente et habitum. et ergo non possunt spebus istius predicamenti simplex nomen et prout quum impositum sed nominantur nominibus derivatis.

Sex principiorū Gilberti

De proprietatibus habitus.

Queritur Quorū sunt proprietates habitus. **Solo q̄ tres.**
Prima est q̄ habitus suscipit magis z min⁹ fm̄
aliquem modum. **Exempli** gr̄a armatū esse est habitus z tamen suscipit
magis z minus. vt eques dicitur armatorū pedite. z calciatorū dicitur q̄ ca
ligis z calcijs indutus est q̄ ille q̄ est indutus calcijs tantum.

Ar̄ Susceptio magis z minus causatur ex depuratōe p̄rarij a cō
trario z p̄mixtōne p̄rarij cum p̄rario. sed habitus nō habz cō
trarium vt parebit. ergo nō suscipit magis neqz minus. **Solutio** q̄ ha
bitus nō suscipit magis z minus fm̄ se z in esse suo substantiali. sed solum
per accidens in p̄paratōne ad suum actum qui est defendere corpus a nocu
mentis extrinsecis.

Queritur Utrum ista proprietates conueniat omni habitus
et tamen nō suscipit magis neqz minus.

Queritur Quibus habitibus p̄uenit ista p̄prietates z quibus
nō. **Solutio** p̄uenit illis habitibus q̄ disponunt
sua subiecta difformiter ad finem bñ essendi quales sunt habitus bellici
rotales z p̄riales. z habitus etiā cōes p̄riales. de habitibus bellicis patz. qz
habitibus bellicis disponunt subiectū ad finem bene se habendi in fortitudi
ne z resistētia inuasionum hostilium. sed hoc possunt facere fm̄ magis z
minus. sicut eques armatorū est pedite. de habitibus p̄munijs p̄riales
etiā patz. qz illi disponunt p̄es organicas corpis in quātum sunt instrū
menta exequendi aliquos actus speciales ip̄ius anime. Et illi possunt me
lius z peius fieri. ergo illi habitus suscipiunt magis z minus. sicut magis
calciatus est qui caligis z calcijs indutus est q̄ ille qui vtitur calcijs tan
tum. Sed habitus rotales vt uestitum esse tunicatum esse z similia nō su
scipiunt magis z minus. quia nō disponunt difformiter subiectum suum
ad finem bene essendi sed vniformiter z eodem modo.

Ar̄ Ille qui mollibus uestitus est z foderatis videtur uestitior pau
pere taliter nō uestito. ergo habitus rotalis suscipit magis z mi
nus. **In signum** cuius p̄his sc̄do elenchoz d̄r q̄ boreas ledit pauperem
et nō diuitem. **Solutio** q̄ duplex est actus habitus rotalis scz p̄mus
z sc̄dus. **Actus** p̄mus eius est totum corpus regere z operire z in illo
actu nō cadit intentio z remissio. quia ita bene regit corpus uestis d̄r
et vtilis sicut mollis z foderata. **Actus** vero sc̄dus est defendere corpus
et p̄terege a nocuementis p̄munijs extrinsecis. sicut sunt frigus z estus
et in sc̄do actu bene cadit intentio z remissio. z sic dicit p̄his q̄ boreas ma
gis ledit pauperem q̄ diuitem.

Contra Ex illo sc̄q̄retur q̄ habitus p̄riales etiā nō suscipi
unt magis z minus. **Seq̄la** probatur. quia actus re
q̄ iij

Reparationes

gendi cōuenit eis equaliter. **Solutio** neganda est p̄sequentia. **Et** ratio est. quia regere conuenit differenter habitibus totalibus et partialibus. quia habitibus totalibus conuenit tanq̄ actus primus et principalis. sed habitibus partialibus conuenit tanq̄ actus secundarius et minus principalis. **Et** ratio illius est. quia habitus partiales principaliter sunt ordinati non ut regant sicut habitus totales sed ut disponant sua subiecta ad proprias suas actiones. quia sicut tribus debetur specialis figura. ita etiam eis debet specialis operatio. et ad illam disponendum et habitandum ordinati sunt principaliter habitus partiales.

Secunda proprietas:

Queritur **Que** est secunda proprietas habitus. **Solutio** quod habitus nihil est contrarium. **Et** hoc probatur exemplariter. quia armatio non est contraria vestitioni vel calciationi. quia si eēnt contraria non possent esse simul in eodem quod tamen est falsum. quod unus et idem potest sit esse vestitus armatus et calciatus et sic de alijs habitibus.

Ad Vestitum esse et nudum esse videntur esse contraria. ergo habitus cui est aliquid contrarium. **Solutio** quod illa non sunt proprie contrarie opposita sed magis p̄uatiue.

Tertia proprietas

Queritur **Que** est tertia proprietas habitus. **Solutio** quod proprie proprium est habitui in pluribus existere scilicet in habente et habitio.

Ad Impossibile est unum et idem accidens esse in diuersis subiectis ergo non est proprium habitui in pluribus existere. **Solutio** quod habitus non est in illis pluribus ut in subiectis. sed est in uno ut in subiecto scilicet in habente et in alio ut in causa a qua trahitur habitus scilicet in habitio.

Ad Existere in pluribus non conuenit soli habitui. ergo non est sibi proprie proprium. **Ad** accedens probatur. quia conuenit etiam relationibus et quibusdam abstractis ut numero etc. **Solutio** licet existere in pluribus p̄ueniat quibusdam alijs tamen non p̄uenit alijs eo modo quo p̄uenit habitui. quod habitus cōsistit in pluribus p̄pter adiacentiam que est corporum et eorum que sunt circa corpus.

De modis habendi.

Queritur **Quor** sunt modi habendi quos ponit gilbertus. **Solutio** sunt duo scilicet quattuor. **Primus** sumit sibi alterationem ut habere qualitatem sicut albedinem vel nigredinem. **Et** dicit etiam isto modo habere sibi quantitatem. ut habere longitudinem. **Et** sibi iuncturam horum duorum ut habere albedinem in longitudine. **Et** si querat quid sit habere albedinem in longitudine. dicit gilbertus quod nihil aliud est quam albedinem et longum esse.

Sex principiorum gilberti.

¶ Secundus modus est quo aliquid dicitur habere sicut vas et modus habere criticum. Et sic habere nihil aliud est quam constituere.

¶ Tertius modus est quo aliquid dicitur habere sine parte vel habere in membro sicut in digito habere anulum in aure in aure.

¶ Quartus modus est quo aliquid dicitur habere uxorem. Et iste est in solitudo modus habendi. quia isto modo habere nihil aliud est quam cohabitare. Et sic si primus modus in duo subdividatur tunc modi habendi qui communi fuerunt dici sunt quinque. Et fortasse sunt alii alii modi habendi propter istos. sed illi relinquunt diligenti inquisitioni.

Queritur Quare gilbertus non enumerat hic omnes modos quos posuit philosophus in postpredicamentis. **¶** Solutio gilbertus non voluit hic omnes enumerare. sed solum illos qui conveniunt magis sex principiorum. et tales sunt isti ergo etc.

Tertius tractatus

Dicitur autem magis et minus suscipere tripliciter. Tunc enim quidam.

¶ Iste est tertius et ultimus tractatus istius libri in quo Gilbertus determinat de quodam consequente natura sex principiorum quod est suscipere magis et minus. Et dividitur in tres partes. In quarum prima nominat opiniones antiquorum. In secunda ponit opinionem propriam. Et in tertia movet aliquas dubitationes. prima in duas. quia prima nominat illas opiniones. et secundo improbat.

Queritur Quare gilbertus finaliter in isto libro determinat de susceptione magis et minus. **¶** Solutio quia superius in libro predicamentorum et etiam in isto libro sepe dictum est quod aliqua accidentia suscipiunt magis et minus et aliqua non et quia nulla substantia suscipit magis et minus. Et ergo quia nullibi adhuc dictum est quod fit susceptio magis et minus. ergo gilbertus pro complemento doctrinae ostendit hic quod causatur susceptio magis et minus et que accidentia suscipiunt magis et minus et que non.

Queritur Quot fuerunt opiniones antiquorum de susceptione magis et minus. **¶** Solutio quia tres. Quia prima opinio fuit quod susceptio magis et minus causaretur ex exemplo vel decreto subiecti. ita scilicet quod illud accidentis dicitur suscipere magis et minus cuius subiectum potest maiorari vel minorari. **¶** Sed illam opinionem reprobat gilbertus tribus rationibus. Prima est. quia sic causaretur susceptio magis et minus tunc sequeretur quod substantie possent suscipere magis et minus. quod tamen falsum est et contra primum in predicamentis. Secunda pro-

Reparationes

batur. qz substantie suscipiunt cremenū z decrementū.

¶ Secunda ratio est. quia susceptio magis z minus conuenit illis que nō sumunt cremenrum vel decrementum. sed hoc non fieret si susceptio magis z minus causaretur ex cremenro vel decremento subiecti. ergo sequitur qd nō sic causatur. **D**atoz pars. quia lapis nō suscipit augmentum vel decrementum. quia nihil augetur nisi uiuum. z tamen lapis pparatur equo dicendo equus est maior vel minor lapide. **¶** Etiam vnus mons dicitur maior vl' minor alio monte z nō neuter crescit vl' decrescit. **¶** pparatio fm magis et minus nō est penes cremenrum vel decrementum subiecti.

¶ Tertia ratio margarita dicitur albior equo z tamen margarita nō est maior equo imo equus habet vnum pedem album maiorem tota margarita. ergo sequitur qd susceptio magis z minus nō causatur ex magnitudine vel paruitate subiecti.

¶ Queritur Que fuit secunda opinio. **¶** Solutio secunda opinio fuit qd susceptio magis z minus causaretur ex magnitudine vel puitate forme. vnde volebant isti qd forma accidentalis in subiecto posset crescere z decrescere. **S**ed illam opinionem reprobat gilbertus z dicit qd hoc nō potest etiam dici. **¶** Et ratio illius est. quia si sic tunc sequeretur qd homo vel equus vel quodcunqz aliud album magis diceretur magis albus qm margarita. quia maior quantitas albedinis accidit equo qm margarite. **¶** Etiam sequeretur qd albedine crescente z nō subiecto posset albedo preendi vltra suum subiectū qd est impossibile.

¶ Querit Que fuit tertia opinio. **¶** Solutio tertia opinio que pplecebat ambas pcedentes. fuit qd susceptio magis z minus causaretur ppter vtrāqz causam scz ppter cremenrum z decrementum subiecti z etiam forme. **¶** Et illam opinionem relinquit gilbertus satis reprobata ex duabus alijs.

¶ Querit Que est veraz propria opinio gilberti de susceptioe magis z minus. **¶** Solutio vult qd forme accidentales q substantie adueniunt designantur proprijs nominibus. z ergo magis et minus suscipiunt fm maiorem vel minorem accessum ad veraz nominis impositōes. **¶** Et hoc sic ostendit. quia omnis impositio nominis est a forma et ergo nomē significat puram formam seu formam in sua puritate. sicut album significat coloratum pura albedine. **¶** Et ergo illa que prime impositioe nois sunt ppinquiora magis attingunt simplicitatem z puritatem illius forme z dicuntur cum magis de illis z illa que a prima impositioe sunt magis remota minus attingunt puritatem talis forme z cum minus de illis etiam dicuntur. **¶** Exmpli gratia albus dicitur qd nature scate pper album in similitudine est ppinquius z minus album quod tali nature est dissimilus. album vero simpliciter dicitur in quo est pura albedo. **¶** Et istud habet veritatem in omnibus formis que cum magis z minus ptes dicantur.

¶ Queritur Quot dubitatōes mouet Gilbertus. **¶** Solutio duas. Prima est quare substantie non cōs

Sex principiorū Gilberti

pantur fm magis z minus. ita bene sicut quedam accidentia vt qualitas
res actio z passio z quidam habitus. Solutio gilberti q hoc ptopes
rea contingit. quia nomina substantiarum sunt imposita in termino vltra
quem impossibile est progredi.

¶ Secunda dubitatio Quare est q quedam accidentia etiam non sus
cipiunt magis z minus. sicut triangulus quadrangulus z similia. So
lutio gilberti est q eadem causa est etiam in illis. quia scz impositio nomi
nis in illis etiam est facta in termino vltra quem progredi est impossibile
¶ Et probat Gilbertus a signo. quia in his que comparantur z suscipiunt
magis z minus. si aliquid notar comparationem in termino hoc non potest
amplius compari. Sicut manifeste videmus in superlatiuis. quia albis
mus non potest amplius compari fm magis z minus nec nigerrimus qz
omnia illa per superabundantiam dicuntur z vni soli conueniunt. nā im
positio superlatiuorum facta est in termino terminus autem est indiuisi
bilis z vltius porrigi non potest. ¶ Et autem terminus non potest vlti
us porrigi. quia est indiuisibilis hoc sic ostendit. quia si omnes puncti cō
iungerentur nullam facerent magnitudinem. eo q punctus puncto com
positus nihil auget. ¶ Consequenter Gilbertus in fine narrat quasdam
falsas opiniones de generatione quomodo fiat z quid sit eius subiectum
et quomodo distinguitur ab alijs mutationibus. sed quia late materia illa
discutitur in primo libro de generatione z corruptione aristotelis. ibi
videatur. Et tantum de libro sex principiorum gilberti sententialiter et
reparatur dicrum sufficiat.

Expliciunt repationes sex principiorū Gil
berti Porritani. Sequuntur reparationes
libri Peribermeriarum Aristotelis

Reparationes

Irca initium libri per hermenias aristotelis.

Querit primo. Que est ratio ordinis istius libri ad precederes et sequentes. **S**olutio ratio ordinis sumit ex operatioibus nostri intellectus. quia prima operatio intellectus preedit secundam. et secunda tertiam. ergo liber predicabilium et predicamentorum precedunt hunc librum perhermenias. et iste liber primus

omnes alios libros noue logice. prima tenet quia in libris predicabilium et predicamentorum determinat de simplicibus que dirigunt intellectum nostrum in prima sua operatioe. Et in isto libro de simplicibus proponit et diuisione que dirigunt intellectum nostrum in secunda operatioe. In libris vero noue logice de discursu seu de totali argumentatione que regulat intellectum nostrum in tertia operatioe.

Ad Tractatus per hyl. correspondens isti libri est primus in ordine tractatum. ergo etiam iste liber deberet esse primus omnium librorum logice. **S**olutio neganda est prima. quia aristoteles in ordine librorum obseruat ordinem nature quo simpliciora sunt priora. sed petrus hispanus obseruat ordinem discipline et quo ad nos que sciunt iuuenibus primo in logica imbutendis magis congruere.

Titulus huius libri

Querit Quis est titulus istius libri. **S**olutio incipit liber perhermenias aristotelis. i. liber de interpretatioe. Nam perhermenias dicitur a peri quod est de et hermenias interpretatiois. quasi liber de interpretatiois more greco que careres ablatiuo vtuntur loco ablatiuo

Subiectum huius

Querit Quod est subiectum istius libri. **S**olutio alberri dicitur interpretatio. Et ratio illius est. quia illud est subiectum primum ne alicuius scie quod sub se continet omnia considerata in tali scia. Sed interpretatio in ista scia est huiusmodi. ergo est hic subiectum. **S**ed notandum quod quilibet vox per se fecatiua siue sit complexa siue incomplexa est interpretatio sicut pars ex definitioe interpretatiois. definit enim sic a boetio quod interpretatio est vox per se fecans aliquid siue sit nomen siue verbum siue oratio siue enunciatio. **Et** dicitur albergius definit eam sic. Interpretatio est expositio rei per omnem modum quo exprimitur siue in prelo siue in toto siue vltimo siue particulariter siue finite siue infinite siue vna oratio siue non vna.

Arguit Enunciatio est hic subiectum. ergo non interpretatio. **Ad** hoc patet. quia omnia que hic considerant attribuntur enunciatioi. **S**olutio quod non omnia que in hoc libro determinantur veniunt enunciatioi. quia enunciatio est. et ergo enunciatio sit bene subiectum principalitatis istius scie seu id de quo potissime est ista scia. tamen melius inscribitur iste liber de interpretatioe tanquam de subiecto quam de enunciatioe

Querit Quomodo diuiditur iste liber. **S**olutio prima sui diuisione diuiditur in duos libros principales. In quorum primo determinatur de enunciatioe secundum se et tribus suis et vna proprietate que est oppositio.

Primi perthermenias

In secundo vero determinat de alijs proprietatibus eius. Primus liber subdividitur in tres tractatus. In primo determinat de partibus enunciativis. In secundo de ipsa enunciativitate. Et in tercio de passione enunciativis que est oppositio. Primus tractatus huius quatuor capitula. In quorum primo determinat de partibus remotis enunciativis. Et dividit in duas partes. quia primo ponit ordinem dicendorum siue modum procedendi. In secunda persequitur intentum. Unde primo ponit istam propositionem phemialein.

Propositio phemialis

Primum oportet constituere quid sit nomen et quid substantivum. postea quid negatio et affirmatio. et enunciatio. et oratio

Et sic exponitur (oportet). id est necessarium vel expediens est (primus) id est in principio istius scilicet (constituere). id est definire seu declarare (quid sit nomen et quid substantivum) supple que sunt partes integrales enunciativis (postea quid negatio et affirmatio) que sunt partes subiective siue species eius. Et super deinde oportet constituere (quid sit enunciatio) de qua hic principaliter intenditur (et quid oratio) super que est genus enunciativis

Primum nomen et verbum sunt constituta a grammatico. quod non oportet ea hic constituitur. sicut de ista propositio. Solo. licet nomen et substantivum sint tene instituta a grammatico ad sciendum. non tamen sunt constituta logica constitutione per quam efficiuntur partes enunciativis.

Et sic dicitur nomen et substantivum sunt incompleta. quod de eis non debet hic determinari. quia hic agit de his que regulant intellectum nostrum in secunda eius operatione. Solo. licet in hoc libro principaliter determinet de his que regulant intellectum nostrum in secunda eius operatione. pro tamen de alijs tene determinari minus principaliter. in quantum ad principale consideratum reducitur. et sic est de nomine et verbo. quia reducitur ad enunciativam sicut partes integrales ad suum totum

Querit Quare in ista propositione phemiali preponitur negatio affirmati. Solo alter. quod ratio illius est. quia plus intendit hic determinare de enunciativitate cuius principalis passio est oppositio. sed negatio est complementum oppositionis. quia licet oppositio sit inter affirmativam et negationem equaliter. tamen non completur nisi in negatione. et ergo negatio preponitur hic affirmationi

Negatio ponit affirmati

Primo enunciatio dividitur in affirmativam et negativam. ita dividitur in categoricam et hypotheticam. ergo illa membra fuerunt hic enumerata sicut affirmatio et negatio. Solo. quia enunciatio categorica satis innuit per affirmativam et negativam. sed enunciatio hypothetica non debuit hic enumerari. Et ratio est. quia illa non habet necessitatem absolutam sed necessitatem dependentem ex necessitate suarum partium. Et ergo quia iste liber finaliter ordinatur ad demonstrationem ad quam requiritur absoluta necessitas. ideo hic non fit sermo de enunciatione hypothetica

Querit Quare enunciatio preponitur orationi in propositio ista phemiale. cum tamen oratio sit genus enunciativis. Solo. licet enu-

Enunciatio ponit oratio

Reparationes

ratio sit genus enunciationis. et p̄ om̄s p̄oz ea s̄m ordinē nature et simpliciter. tñ enūciatio hic p̄reponitur s̄m ordinē intentionis ad innuendū q̄ enūciatio sit hic p̄ncipali interā existens subiectuz p̄ncipalitatē cur̄ p̄ncipia et passiones in hoc libro deterrimantur

¶ Pars executiua

Sūt ergo ea que sunt in voce earū q̄ sunt in aīa passionuz note. et ea que scribūtur eorū que sunt in voce

Querit Quō docet p̄hs in pte executiua p̄mo constituere sc̄a
desinire nomen et p̄bz s̄m ordinē iam p̄missum in p̄hs
mo. **Solo.** anteq̄ assignet definitiōes p̄us inuestigat membra ponēda
in definitiōibz eorū. **Unde** inuestigat tria membra. **Primum** est vox f̄catua.
Secūdu est vox f̄catua ad placitū. **Et terciū** vox incōplexa.

Querit Quō inuestigat p̄mū mēbz. **Solo.** p̄ istā p̄pōnem.
Sūt ḡ ea 2c. q̄ d̄z sic exponi (ea q̄ sunt in voce) .i. voces
f̄catue que sunt in voce sicut sp̄s in genere (sunt note) .i. signa (eaz passio
nū) .i. p̄ceptuū (q̄ sunt in aīa. et ea que scribūtur) .i. scripta sunt note (eorū
que sunt in voce) .i. vocū f̄catuarū.

Querit Quot tangūtur in ista p̄pōne. **Solo.** quatuor. p̄
ordinē. scz res que hic subintelliguntur passiones aīe seu
p̄ceptus. voces. et scripta. **Que** sic d̄nt. qz res sunt signata tm. qz f̄cat p̄
p̄ceptus et nihil aliud f̄cant. et scripta sunt signa tm. qz f̄cant voces. sed p̄
nihil aliud f̄cant. p̄ceptus vero et voces sunt signa et signata simul respectu
diuersorū. p̄ceptus em̄ sunt signa rerū et signata vocū. et voces sunt signa
na p̄ceptuū et signata scriptorū. **Sibi em̄** notandū est q̄ inter ista quatuor pe
esse duplex ordo. vnus in f̄cando. et sic scriptū est p̄mū. deinde vox. tercio
p̄ceptus. et quarto res ad extra. **Alius** est ordo in essendo. et sic contra res
ad extra est p̄ma. deinde p̄ceptus. tercio vox. et vltimo scriptū.

Ad Voces f̄cant res. ergo male d̄i in ista p̄pōne q̄ f̄cāt passiones aīe
vel p̄ceptus. **Ans.** p̄batur. qz illud f̄catur p̄ vocem cuius intelles
ctus p̄stituitur. sed p̄ vocem placā nō p̄stituit intellectus passionis aīe sed
rei. ergo. **Et** hoc p̄firmat p̄ **Aristo.** p̄mo elenchorū. vbi dicit q̄ res ad d̄s
putationē ferre nō possumus. ideo noībz p̄ rebz vtimur. et nō dicit p̄ p̄cep
tibz. **Solo.** q̄ dupl̄r aliqd̄ f̄catur per vocem. **Vno** mō immediate et tanq̄
f̄catum minus p̄ncipale et quo. et sic p̄ vocē f̄catur p̄ceptus. **Alio** mō me
diare et tanq̄ f̄catum p̄ncipale et quod. et sic p̄ vocem f̄catur res ad extra.
p̄mo mō de voce loq̄tur hic p̄hs in ista p̄pōne. sed secundo mō loq̄it de
ea secūdo elenchorū et alibi. vt prendit argumentū.

Contra. ex isto sequer̄ q̄ om̄s vox f̄catua esset equiuoca. sed hoc est
falsum. ergo illud ex quo sequitur. **Sequela** p̄bat. qz f̄catur plura. scz tem
et p̄ceptum que in nullo vno p̄ueniunt. **Solo.** ad hoc q̄ aliqua vox vel
dictio dicat equiuoca nō sufficit q̄ plura f̄cet. sed q̄ plura f̄cet equaliter et d̄s
ueris actibz f̄candi. sed sic nō est in p̄posito. qz vox f̄catua vno et eodē actū

Primi perihermenias.

tu fecandi z etiā vnica impōne fecat rem z pceptuz rem tanq̄ fecatum p̄ n
cipale z quod. et pceptum tanq̄ fecatum minus p̄ncipale z quo. vel posset
dici q̄ vox proprie non significat rem z conceptum sed rem sub conceptu
vel rem conceptam

Querit Quō p̄bus inuestigat secūdū membz ponendū in de
finitōe nois z verbi. **Solo** dr̄ sic. q̄ quēadmodū litte
re nō eedē sunt apud omnes hoies. ita nec voces eedem sunt apud omnes
Sed quia posset aliq̄s dubitare quō r̄ic habent se cōceptus seu passiones
anime z res. **Ad hoc** r̄idet p̄bus z dr̄ q̄ pceptus quoz voces sunt siḡ
na sunt idem apud omnes homines z res etiam que fecant per pceptus seu
passiones anime eedem sunt. **Et** quia posset aliq̄s querere cōsequēter q̄d
est cōceptus. **Dicit** p̄bus q̄ de illis dictum est in h̄is que sunt de aia. id est
positū suū est q̄ de illis velit determinare in libro de aia. qz de illis deter
minare nō est presentis negotij. sed altioris. **Et** istis ergo pz quō aliq̄ r̄s
voces fecatiue ad placitū q̄ nō fecant idem apud omnes hoies.

Querit Que est rō diuersitatis quare pceptus sunt ij dē apud
omnes hoies z nō voces nec littere. **Solo.** nō est ista. qz
pceptus sunt similitudines naturales ipsarum rerū. qz sunt impressiones
facie in anima p̄formiter a rebz ad extra. sed natura est ad vnū determina
ta. ergo pceptus sunt idem apud omnes. sed voces z littere non sunt simi
litudines naturales. nec fecant ipsas res vel conceptus ratione alicui⁹ cō
formitatis. sed ratione humane institutionis. et quia illa non est eadē apud
omnes sed alia z alia apud diuersos. ergo etiam voces z littere non sunt
eedem vnde alias voces z litteras habet grecus. alias habet latinus. z ali
as habet hebreus

Ar. Ita vox homo est eadem a quocūq̄ proferatur. ergo male dicit̄
tur q̄ voces non sunt eedem apud omnes. **Solo.** illa vox ho
mo potest dupliciter p̄siderari. Vno modo vt res quedam est. z sic tene
est eadē apud omnes. **Alto mō** in rō ne signi. z sic nō est eadez apud omnes
qz homo nō idem apud omnes significat.

Ar. Diuersi habent de eisdem rebz diuersas scientias z iudicia. sed
scientie z iudicia de rebz sunt per pceptus. ergo videtur q̄ conce
ptus non sunt ijdem apud omnes. **Solo.** q̄ licet scientiez iudicia p̄plex
za possint esse diuersa de eisdem rebz. tamen conceptus simplices et ins
complexi sunt semper idem apud omnes. vnde per conceptus intelligunt̄
tur in proposito simplices conceptus z non conceptus complexi vel com
plexa iudicia

Querit Quomodo inuestigat p̄bus terciū membz ponendū
in definitione nominis et verbi. **Solo.** dicit q̄ quem
admodū in aia est duplex intellectus. quidam scz sine vero. z falso qui vos
catur incomplexus. et quidam cum vero z falso qui vocatur conceptus
complexus. ita etiam duplex est vox significans talem conceptum. scz inco
plexa z complexa.

Reparatiões

Correlatiũ

Querit Quod est correlatiũ qđ inferit p̄bus ex hoc. **Solo.** in fert qđ noia z p̄ba sunt intellectui simplici qui est sine ve ro z falso p̄portionata. inoia z verba sunt voces incōplete z fecant simpli ces p̄ceptus intellectus sine vero z falso. Et hoc p̄bat p̄ locum a maior quia si nomen fm se sumptũ esset p̄portionatur intellectui p̄ponenti z diuis denti qui significat cum vero z falso. hoc maxime esset verũ de noie p̄posi te figure. sed hoc non. quia hircoceruus est nomen p̄posite figure. z tũ non significat verum vel falsum nisi addatur esse vel non esse simplr vel fm tē pus. ergo sequitur qđ multo minus nomē simplicis figure d̄z fecare cum vero vel falso. et p̄ sequeus omne nomen z verbum est p̄portionatum intellectu rui simplici qui est sine vero z falso

Querit Quare dicit̄ ibi nisi addatur esse vel nō esse simplr vel fm tempus. **Solo.** qz dicitũ est qđ in simplici z incom plexa voce nō p̄t verũ vel falsum fecari. ergo necessariũ est qđ nomini adda tur aliquod p̄dicatũ z hoc fecat esse vel nō esse simplr vel fm tēpus. Sim pliciter quidē quādo inest subiecto fm seipsum z semper. sicut patz dicens do. homo est animal. Et fm tempus quādo subiecto addit̄ predicatũ qđ non puenit subiecto semp sed p̄tinget̄ p̄o aliquo tpe z aliquo nō. vt patz dicendo. hō currit. et sic exponit dñs Albertus illa verba **Prestore.** z d̄z qđ ille sic melior intellectus textus

Quis fact̄ vob̄

p̄ma

p̄da

tertia

Querit Quor diuisiones vocis possunt elici ex dictis. **Solo.** q̄ tres. Prima est diuisio vocis in fecatiuã z nō fecatiuam. Et illa elicitur ex p̄ma parte textus in qua d̄z. Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in anima passionũ note. **Secũda** est qđ vocũ signifi catiuãz alia est significatiua ad placitum. alia naturaliter. et illa trahit̄ ex alia parte quādo d̄z. Et quēadmodũ nec littere omnibz eedem sunt sic nec eedem voces. **Tercia** est diuisio vocis fecatiue ad placitũ in p̄plexã et in incōplexã. que trahitur ex textu postea vbi d̄z. Est aut̄ quemadmodus in anima zc. Et de istis diuisionibz et definitionibz membrorum multa pla ne satis h̄bentur apud Petri hyspanũ

Secũdũ capitulum.

Nomen ergo est vox significatiua ad placitum sine tpe zc.

In hoc secũdo capto determinat̄ p̄bus de p̄ma parte enūciationis scilz de noie. qđ sit subiectũ in enūciatione. Et diuiditur in tres partes. **In** p̄ma parte ponit̄ definitiõem nois **In** secũda determinat̄ eã **Et** in tertia remo uet̄ quedã a p̄siderat̄ de dyalectici

Querit Quare p̄bus p̄bus determinat̄ de noie qđ de verbo. **Solo.** rō illius est. qz id de quo aliquid enūciat̄ p̄bus est eo qđ enūciatur de alio. sed nomen est illud de quo aliquid enūciatur et verbum id quod enūciatur de alio. ergo nomen est ante verbum. et p̄ se/ quens p̄bus etiam p̄bus determinat̄ de nomine qđ de verbo. **Preterea** ens est ante esse. sed nomen habet se vt ens. qz fecat p̄ modum substantiæ a qua

Primi perihermenias

egreditur actus et verbū habet se ut esse. quia verbū significat per modum actus qui a substantia egreditur. ergo.

Ar Forma est ante materiā. sed verbū in enūciatione hz se p modū forme et nomē p modū materie. ergo verbū deberet pcedere nomē. **Solo.** licet forma sit ante materiā fm viam pfectionis. tñ fm viā generatōis ecōtra materia est ante formam. et illum ordinem obseruat hic philosophus.

Definitio nominis

Querit Quid est nomen. **Solo.** nomen est vox scatiua fm placitum sine tpe cuius nulla pars est scatiua separata. Et in illa definitōe ponitur vox loco generis. Et scatiua dicit ad differentiam vocis nō scatiue. qz talis non est nomen. eo qz per eam non potest aliquid interpretari vel enūciari. vt bu ba bass biliter. Ad placitū dicitur. ad differentiam vocis scantis naturaliter. sicut sunt voces brutoz animalium qz ille etiam nō sunt nomina. ppter eandem causam iam dictā. Sine tempore dicit ad differentiam verbi quod significat cum tempore. Et finaliter ad dicitur. cuius nulla pars separata aliquid significat. ad differentiam orationis cuius partes separatim aliquid scant.

Ar. Nulla materia p̄t predicari de suo materiato. sed vox est materia nois. ergo nō p̄t predicari de noie. **Solo.** qz vox in definitōe nois nō ponitur vt materia sed vt genus. Unde dicit altertus. Si qd dicitur qz in definitione nois vox ponat vt genus non errat. Vel p̄t dici qz est duplex materia. scz naturalis et artificialis. iam licet materia naturalis nō possit predicari de suo materiato. qz illa est altera pars p̄posita. tamē bñ materia artificialis. qz illa est tota substantia sui materiati. et sic est in p̄posito. qz vox est materia artificialis nois. **Ar.** Et si dicat. vox format naturalibz instrumentis. ergo est naturalis. **Solo.** licet vox sit bene ens naturale. qz est ens quod fit naturalibz instrumentis. tñ non est materia naturalis sed artificialis ipsius nominis. **Ar.** Simili licet lignū sit ens naturale. nō tñ est materia naturalis sed artificialis. ipsius scamni.

Ar. Nomē nō est vox scatiua. Probat assumptū. qz ex nō scatiuis nō fit significatiuū. sed nomen p̄ponit ex non scatiuis. ergo nomē nō est significatiuū. **Ar.** Inoz patet. quia nomen componit ex litteris et syllabis. **Solo.** qz ex nō scatiuis simplr actu et aptitudine non fit scatiuū. sed tñ ex non scatiuis actu. scatiuis tamen potentia bene fit scatiuū. et sic est in p̄posito. qz licet littere et syllabe actu nihil scant. scant tamen aptitudine in quantum p̄pone earū adinuicē fit scatiuū.

Ar. Vox nō scatiua p̄t esse nomen apud dyalecticūz. q̄ male excludit ab ista definitōe. **Ans.** p̄batur. qz bu est vox nō scatiua et tñ p̄t esse nomen. qz p̄t esse subiectū enūciatōis. vt patz dicendo bu est vox dissyllaba. **Solo.** nō oportet subiecta enūciatōnū semp esse noia. qz p̄ba p̄nt esse subiecta enūciatōnū. vt pz dicendo seruire deo est regnare. s; satis ē qz sup̄pleant vicē nominū. Vel p̄t dici qz vox non scatiua sicut bu vel ba p̄t bene

Reparationes

esse subiectū pponis. sed nō p̄t esse subiectū enūciatōis

Ar In ista definitione ponit particula negatiua. q̄ nō est bona. **Ans** probat. qz dicit sine tpe. **Solo**. qz p̄ illā particulā negatiuā datur intelligi vna affirmatio vel vna pericula affirmatiua que est q̄ nomen fecat re suā p̄ modū habitus z detis. z nō p̄ modū fluxus z fieri sicut p̄bū

Ar Nomen fecat cū tpe. q̄ male ponit in illa definitōe sine tpe. **Ans** p̄bat. qz annus dies mensis sunt noia z fecant cū tempore. **Solo** qz nomen fecat bene tēpus sed non fecat cū tpe. **Uñ** dñia est inter fecare tēp⁹ et fecare cū tpe. Nam fecare tēpus est ex p̄ncipali fecato importare tēpus vt annus dies zc. Sed fecare cū tpe est p̄ter p̄ncipale fecatū p̄notare aliquam certam dñiam tēpis. vt amo lego zc. Amo em̄ p̄ter p̄ncipale significatum quod est actus amandi p̄notat p̄sens tempus. quia significat actū amādi fieri in p̄senti tempore

66
Dicitur in p̄p̄tione tpe
z nō tempore

Querit Circa secūdam partē capli. quō phus in textu declarat eam p̄cipue quo ad duas periculas. p̄mo quo ad vltimā periculas. que dicit qz p̄tes nois separate nihil fecant. Secūdo quo ad illaz particulā qua dicit qz nomen est vox fecatiua ad placitū

Querit Quō ostendit phus qz p̄tes nois separate nihil fecant. **Solo** p̄ locū a maior. qz si partes alicuius nois separate aliqd̄ fecarent maxime esset hoc verum in noie cōposite figure. sed hoc nō. ergo partes nois nihil fecant separate. **Minor** em̄ probat exemplariter de illo nomine p̄posite figure equiferus. qz hec pars ferus per se nihil fecat quēadmodū fecabat in toto z quēadmodū fecat quando est pars hui⁹ orationis que est equus ferus. **Sed** quia posset aliquis dubitare an tūc eodem modo dicendū est de partib⁹ nominis cōposite figure z simplicis figure. **Ad hoc** respondet phus et dicit qz non. qz in nominib⁹ simplicis figure partes nullo mō sunt fecatiue. neqz p̄m veritatem neqz p̄m apparentiā. quia sunt dictiones.

Querit Quare dicit qz p̄tes nois p̄posite figure separate nihil significat quemadmodū fecabant in toto. **Solo**. qz hec partes talium nominū separate a suis totis fecant aliquid vt sunt quedam dictiones per se. nō tamen fecant aliquid vt partes. **Et** rō illius est. qz significatio nō est data partib⁹ sed toti nomini. licet em̄ aliquādo nomen vnū ponat a plurib⁹ tñ omne nomen est impositum ad scandū vnū simplicem. p̄ceptū vnus rei. **Et** ergo in noie p̄posite figure vna pars nominis non fecat vnā partē p̄ceptionis. z alia pars aliā partem. sed omnes partes simul tūc fecant vnū p̄ceptum vnus rei ad quam scandam totum nomen est impositum. **Et** simile huius dat **Altertus** de volatu. quia sicut volatus nō p̄uenit aui gratia vnus ale tñ. nec gratia alterius tñ. sed cōuenit toti aui gratia vtriusqz simul. ita etiā prima pars p̄ceptionis non conuenit p̄me p̄tes nois p̄posite figure z secūda pars secūde. sed toti nomini p̄uenit totū fecatū

Primi perihermenias

Quoniam **Ex**empli gratia hoc nomen equiferus non est impositum ad hoc ut una pars eius fecerit equum et alia feritatem, sed totum nomen impositum est equo a qualitate feritatis immixte nature equine, et quia illa pars ferus separata non fecit feritatem ut immixtam. Ideo per hoc quod dictum fuit, scilicet quod partes separare nihil fecerit sicut fecerunt in toto

Querit Quomodo ostendit philosophus quod nomen fecit ad placitum **Solo** quod nomen non fecit naturaliter, ergo fecit ad placitum. **Et** quod nomen non fecit naturaliter hoc probat philosophus dupliciter. **Primo** quod tunc solus nomen fecit quando est nota alicuius preceptus, sed non est nota alicuius conceptus nisi ad placitum instituentis, ergo nomen fecit ad placitum. **Secundo** quod sicut litterari ferarum fecerunt passiones talium ferarum, scilicet iram vel gaudium, et tamen non sunt nomina, et hoc propterea quod fecerunt illas passiones naturaliter. **Et** sequitur quod nomen non fecit naturaliter

Nomen significat ad placitum

Respondeo Si nomen fecerit ad placitum sequeretur quod factio nominis posset variari, et hoc videtur inconueniens, ergo. **Sequela** patet, quod placitum hominis est variabile. **Solo** quod nomen non fecit ad placitum cuiuscumque, sed ad placitum primi instituentis, et hoc placitum non variatur, sed manet eius auctoritas apud omnes posteriores suo placito se conformantes

Querit Quare nomen magis dicitur significare ad placitum primi instituentis quam ad voluntatem **Solo** dicitur est inter placitum et voluntatem, voluntas enim incipit ab intra et terminatur ad extra, sed placitum hoc e contra incipit ab extra et terminatur ad intra, quod ergo primus instituens instituit nomen ad faciendum motus aliqua proprietate rei ad extra ideo dicitur nomen magis fecerit ad placitum quam ad voluntatem

*placitum
dicitur est inter
voluntatem*

Querit Circa tertiam partem capituli, que sunt illa que remouet philosophus a definitione nominis **Solo** primo remouet nomina infinita, secundo nomina obliqua

Querit Quomodo remouet nomina infinita **Solo** dicit illud nomen non homo non est nomen apud dialecticum nec est impositum est nomen apud logicum quo possit nominari. **Et** quia proprie negationem ibi positam possit aliquis putare quod tale nomen esset oratio negativa, dicit philosophus quod nec est oratio nec negatio, sed potest vocari nomen infinitum

Querit Quid est nomen infinitum **Solutio** nomen infinitum est cuius quantitas determinata est ablata et derelicta est substantia infinita. **Pro** cuius intellectu est notandum, quod in quolibet nomine sunt duo, scilicet substantia cui nomen imponitur, et qualitas a qua nomen est impositum. **Exemplum**, ut hoc nomen homo valet tantum sicut ens humanum, vel ens habens humanitatem, ibi ens significat substantiam, et illa est indeterminata et infinita, et humanum denotat qualitatem distinguentem illam substantiam seu ens quod est homo ab omnibus alijs, quantum ergo additur tali nomini negatio infinitas per oppositum dicendo non homo

Nomen infinitum

Reparationes

illa negatio aufert qualitatem determinatam a substa & derelinquit substantiam indeterminatam & infinitam. vñ nō homo tñ valet sicut ens nō humanus vel ens nō habens humanitatem

*Triplex e negatio
scilicet negatio negatio*

Querit Quocumplex est negatio. **Solo.** triplex. scilicet negatio negans. privans. et infinitans. Negatio negans est malig-
nantis nature quicquid post se inuenit hoc totū destruit & oppositū eius in-
ducit. et ista negatio cadit supra copulam totius pōtionis & diuidit p̄dicatū
a subiecto. Et vocatur negatio p̄radictiois que nihil ponit vel relinquit.
sed dicit tam de ente q̄ de nō ente. et ergo inter affirmatiōem & istam nega-
tionem nō est aliq̄d mediū. nec intrat etiā ista negatio p̄pōnem cum eo cui
addicitur. sed manet libera. Negatio vero privans est que tollit habitum &
derelinquit subiectū cum aptitudine. Et q̄ ista negatio ponit affirmatiōis
nem subiecti & eam includit. ergo nō potest dici de nō ente sed tñ de ente.
Unde inter istam negatiōem & suam affirmatiōem cadit medium p̄ abne-
gationē. sicut em̄ dicitur de lapide q̄ nec est videns nec cecus. ita etiā dicitur q̄ lapis
nec est iustus nec iniustus. & ita negatio intrat p̄positionem cum dictio-
ne cui adiungitur. **Sed** negatio infinitans est que negat hoc quod est de
terminatum & relinquit hoc quod est infinitū & indeterminatū. et sic ista nega-
tio non cadit supra copulam diuidendo p̄dicatū a subiecto. sed intrat
p̄positionem cum dictione cui adiungitur. et in illa virtus sue multo leuē natu-
re sustinet. et sicut dicitur de aere foreles. dicitur tam de ente q̄ de nō ente. & sic dicit
negare noīs qualitatem. id est p̄p̄iam eius fecit dēm. que est sicut differen-
tia qualificans ipsum & relinquere substantiā infinitam. id est ens indeter-
minate & transcendenter acceptum quod presupponit intellectui omnium
alioꝝ. q̄ p̄mū qd cadit in intellectu est ens. vt dicit **Auicenna.**

Primus

infinitas

Querit An nomen infinitum aliquid ponat vel relinquat
Solo. q̄ duplicia sunt noīa infinita. quedam sunt subs-
stantia et quedam sunt adiectiua. In noīb̄ substantiis negatio infinitas
nihil ponit vel relinquit. Et rō illius est. quia in noīb̄ substantiis qualitas
non est a substantia realiter distincta. et ergo ablata ibi qualitate etiam au-
fertur sibi rem substantia. et ita nihil manet de tali nomine in rerum natu-
ra. Sed adiectiua sunt duplicia. quedam sunt substantia. vt rationale.
sensibile. animatum. et de illis idem est iudicium sicut de substantiis. **Alia**
sunt accidentalia vt album nigrum &c. et in illis negatio infinitans aliq̄d
relinquit in rerum natura. Et ratio est. quia in illis nominib̄ qualitas est re-
aliter distincta a substantia & ei superaddita. et ergo ablata qualitate non
necessario negatur vel aufertur substantia. vt cum dicitur non album. valet
tñ sicut ens non habens albedinem. ibi em̄ ens ponit in rerum natura

Ad omne nomē infinitū aliq̄d relinq̄. **Istud** dictū est falsum. Ante
cedens probatur probatur ex definitōe eius in qua dicitur. & derelic-
ta est substantia infinita. **Solo.** q̄ in omni nomine infinito relinquit sub-
stantia infinita. sed non in rerum natura. quia in nominib̄ substantiis nō
manet substantia nisi in apprehensione. In adiectiuis autē manet aliq̄d
existens in rerum natura. & hoc est qd̄ queritur dubium

Primi perihermenias

Querit An omne nomen possit infinitari. **Solutio** q non solum illud qd habet qualitatē finitā z determinatā quā potest priuari. vñ due conditōnes requiruntur ad hoc q aliqd nomē possit infinitari. Prima est q in tali nomē significet qualitas determinata z finita. Et ppter defectū istius conditōnis transcendentia sicut ens vñū vey bonū non possunt infinitari nec signa vñā vel particularia.

Secunda conditio est q tale nomen non sit negatiuū vel sēl infinitariū

Querit Quō remouet pbs noia obliqua a definitōne nominis similia non sunt noia sūm dyalecticū sed sunt casus noim. id est sunt noia obliqua quia obliqui cadunt a rectitudine q est in alijs noibus.

Ar Noia infinita z noia obliqua possunt esse subiecta enuntiatōnis ergo male remouet ea pbs a definitōne nois z cōsideratōe dyalectici. **Solutio** q enuntiatō capis dupliciter. Uno modo cōiter p omni orōne in qua enuntiat aliqd de aliquo siue hoc sit determinate siue indefinite terminate z sic noia infinita z obliqua possunt bene esse subiecta enuntiatōni. Et sic accipit etiā enuntiatō a pbo sedō hui⁹ vbi dicit q ois enuntiatō dicit constare ex noie z pbo vel ex inominabili id est ex noie infinito. **Alto** modo accipit enuntiatō p pte p orōne in qua determinate enuntiat vey vñ falsum. z hoc modo accipit enuntiatō hie z sic excluditur a definitōne nois minis noia infinita z obliqua quia de illis nō potest determinare aliqd enuntiatōri vere vel false.

Querit Quō compar pbs noia obliqua z recta ad inuicem penes cōuenientiā et dīam. **Solutio** dicit q in hoc conueniunt noia obliqua et recta q eoz est eadem rō vel definitio scz q iam superioris fuit posita qū dictū fuit. **Nomē** est vox significatiua ad placitū z. Sed in hoc differūt qz si noi recto addat est fuit vel erit sit orō vera vel falsa. Sed si nomini obliquo addatur est fuit vel erit nō erit oratio vera vel falsa vr si sic dicat carhonis est vel non est non est oratio vera vel falsa. Et ex isto passu textus phi trahitur illa cōmuni autoritas verum z falsum presupponunt sibi congruū z incongruū.

Capitulū terciū de verbo

Verbum autem est qd consignificat tempus cuius pars nihil extra significat

In hoc tercio capitulo determinat pbs de secūda parte integrali enuntiatōnis scz de verbo. Et diuiditur in tres partes principales. In quā prima definit verbū. In secūda declarat definitōnem verbi. Et in tercia remouet quedam a definitōne verbi.

Definitio verbi

Querit Quid est verbū. **Solutio** verbū est qd consignificat tempus cui⁹ pars nihil extra significat z est semp nota eoz que de altero dicuntur.

An de nomine
possit infinitari

Reparationes

Querit Quō declarat p̄hus illā definitōnem. **Solo** primo declarat eam quo ad primā particulam qua dicit q̄ verbum significat tempus. secūdo quo ad terciā q̄ dicit q̄ est semper nota eorum que de altero dicuntur.

Verbu co significat tempus

Querit Quō ostendit p̄hs q̄ verbū significat tempus. **Solo** hoc ostendit exemplariter quia cursus est nomen et currit verbum et non differunt in significato sed solum in consignificatione quia sc̄z currit consignificat tempus eo q̄ significat nūc esse. cursus vero non consignificat tempus. q̄ s̄būm cōsignificat tempus.

Verbu est nota eoz que de alio dicitur

Querit Quō ostendit p̄hs q̄ verbū semper est nota eorum que de altero dicuntur. **Solutio** tali rōne. quia illud qd̄ est nota eorum que dicuntur de subiecto et eorum que sunt in subiecto hoc semper est nota eorum que de altero dicuntur. sed verbum est h̄mōi. q̄. **Primo** patet exemplariter. **Primo** quo ad primū dicendo homo est aīal. **Secūdo** quo ad secundū homo est albus.

Querit Quō debet hoc intelligi q̄ verbū est semp nota eorum que de altero dicuntur. **Solo** hoc debet sic intelligi. q̄ verbum est signū illius q̄ p̄dicatū dicit de subiecto. q̄z verbū fecit compositionem qua quilibet p̄dicatū tam subale q̄z accēntale ad subiectū retorquet i s̄gnū cuius verbū semp ponit a p̄re p̄dicati nisi transiret in vñ nomis. sicut fit in verbis infinitiui modi. vt patet de hoc legere est bonū.

Ad Nomen est sepe p̄dicatū. q̄ male dicit q̄ verbū semp ponit a parte p̄dicati. **In** s̄ pater dicens homo est aīal homo non est alius. **Solo** q̄ duplex est p̄dicatū sc̄z formale et materiale. **Iam** nomen est bene p̄dicatū materiale q̄nq̄z. sed verbū semper est p̄dicatū formale. quia solum verbum includit compositionem qua p̄dicatur materiale retorquet ad subiectū cui inest et de quo dicit.

Querit Quare p̄hus in definitōne verbi non ponit illas particulas vox significatiua ad placitū sicut in definitōne nominis. **Solo** Alberti q̄ illas particulas supponit p̄hus notas ex definitōne nominis. quia nomen et verbū generaliter in illis particulis conueniunt. **Sed** alias particulas in quibus verbū a noīe distinguit illas ponit. **Et** si querat quare tunc ponit illā particulam cuius pars extra nihil significat cum tamen in illa etiam nome et verbū conueniant. **Solutio** q̄ illā particulam posuit p̄hus ad remouendū dubiū. Quia ex quo dixit q̄ verbum est nota eorum que de altero dicuntur et includit in se quandam compositionem possit videri alicui q̄ partes eius separte possent aliquid significare sicut partes orationis. et ergo ad hoc remouendum dicit cuius pars extra nihil significat.

Querit Que sunt illa que remouet p̄hus a definitōne verbi et a consideratione dyalectica. **Solutio** primo remouet s̄ba infinita. secūdo verba obliqua.

Primi perihementias

Queritur Quō remouet phus verba infinita. **Solutio** dicit q̄ non currit non laborat z similia non sunt verba fin dia lectiū. quia licet significēt tempus z sint note eoz. que de altero dicuntur tamen non sunt verba specialiter dicta quia eis non est nomen impositum sed dicuntur infinita. quia equaliter dicūt de ente z nō ente.

Queritur Quid est verbum infinitū. **Solutio** verbum infinitum est cuius actus specialis est ablatiū z derelictus ē actus generalis infinitus. Pro cuius intellectu est notandū q̄ sicut in nomine reperitur duo scz substantia cui nomen imponit z qualitas a qua fit nominis impositio. Ita in quolibet verbo etiā duo reperitur scz actus generalis z actus specialis. Actus generalis ē qui significat p̄ verbū substantiū est. Specialis qui significat p̄ participiū vel p̄ rē verbi. Sicut ergo in nomine negatio infinitans aufert qualitatem derelinquendo substantiam infinitam. Ita z in verbo aufert actū specialem z actum generale derelinquit infinitū. Exemplū vt currit valet tm̄ sicut est currens qm̄ ergo ad dicitur sibi negatio infinitans z dicit non currit tunc valet tm̄ sicut est non currens.

Verba infinita.

Queritur An omne verbū possit infinitari. **Solutio** q̄ nō vñ ad hoc q̄ aliqd̄ uerbū infinite requiritur tres cōditōes. Prima est q̄ tale verbum non sit transcendens. Et ergo verbum substantiū in sua transcendentia acceptum non potest infinitari.

Ad hoc q̄ aliqd̄ vñ infinitari sequitur q̄ dicitur.

Secunda est q̄ tale verbū non sit semel infinitatum.

Tercia est q̄ non includat etiam certum suppositū. Et ergo verba p̄ me z secūde personarū z verba excepte actionis non possunt infinitari.

Queritur Utū verbum in enuntiatōe positū possit infinitari. **Solutio** Alterū q̄ non. Et ratio illius est. quia ad h̄ q̄ aliqd̄ verbum possit infinitari requiritur q̄ habeat actum generale in infinitum z actum specialem finitum. ita q̄ possit actus specialis ab actu generali separari. Sed verbum in enuntiatōe positū habet vtrūq̄ actum finitum actum em̄ specialem habet finitum de se vt satis manifestum est. et actus generalis finitatur per etrā. ergo sequitur q̄ verbū in enuntiatōe positum non possit infinitari.

Ubi in enuntiatōe positū nō potest infinitari.

Ad Verbū pot̄ infinitari extra p̄positōnem. ergo etiā in p̄positōne. cōsequētia p̄batur. quia si verbo extra p̄pōnem infinitato p̄ponatur subiectum tunc fit enuntiatō. **Solutio** non valet cōsequētia z ad p̄barōnem dēm est q̄ si verbo infinitato addatur subiectum tunc eo ipso quo sibi additur amittit formā sue infinitatōnis z fit negatum eo q̄ negatio infinitans inclusa quod am̄ō inter partes talis verbi z ibi ligata relinquit ad actum negatōnis. Et ergo tales p̄pōnes sub forma sue enuntiatōnis non sunt infinite sed negatiue. quia alias omnes p̄pōsitiones in quibus verbo p̄poneret negatio essent dubie z semp̄ oporteret eas disting. vere. quia vel in eis negatio esset negans vel infinitans qd̄ tamen non admittit vsus logicorū.

Reparationes

Querit Quò remouet p̄hs verba obliqua a definitōne verbi. **Solutio** dicit q̄ currit currebat nō sunt verba s̄ca sed verbi. **Et** rō illius est q̄ illa verba non consignificant tempus p̄sens. sed solum tempus p̄teritū vel aliud q̄ copulatur ad p̄sens nunc.

*Verba obliqua
dicuntur*

Querit Que dicitur verba obliqua. **Solutio** verba obliqua dicitur oīa verba que sūt alterius temporis a p̄nti et alterius modi ab indicatiuo modo. **Et** quo patet q̄ est duplex obliquitas in verbo sc̄z t̄pis et modi. obliquitas t̄pis est in omnib; illis verbis que sūt alterius t̄pis a p̄nti. Obliquitas vero modi est in omnib; illis que sūt alterius modi ab indicatiuo. **Et** ista obliquitas sc̄z modi est maior; est obliquitas alia sc̄z t̄pis. **Et** ergo infer pe. h. y. q̄ solū verbū p̄ntis t̄pis indistinctiui modi est verbū apud dyalecticū. **Et** rō illius est quia per solū verbum p̄ntis temporis potest enuntiarī conceptus qui est determinate verus et falsus.

Ar̄ Per verba p̄teriti et futuri t̄pis sepe enuntiat̄ cōceptus verus vel falsus. ergo hoc dicit̄ est falsum. **Solutio** q̄ p̄ verba p̄teriti et futuri temporis enuntiat̄ aliqui verum et falsum hoc nō habet a se s̄ inq̄tum resoluūt in verbū p̄sentis t̄pis. vñ ista nō est vera. **Adam** fuit ut si in virtute istius ad quā resoluūt sc̄z adam est nisi em̄ semel verum fuisset dicere in p̄senti adam est hec non esset modo vera adam fuit.

Dubium

Querit Quod est illud dubiū q̄ remouet p̄hs circa p̄dicta. **Solutio** quia dictum est q̄ semper est nota eoz que de altero dicitur q̄ solum conuenit sibi in enuntiatōne poss; aliquis dubitare an verba s̄m se sumpta nihil significarent. **Ad** hoc dubium r̄s̄der p̄hs q̄ verba s̄m se dicta non significant nihil. quia ip̄a s̄m se dicta sunt nomina et aliq̄d significant. **Et** hoc sic p̄bat quia qui dicit vel p̄fert verbū s̄m se cōstituit in seipso conceptum siue intellectū simplicem de aliqua re et qui audit tale verbum quiescit in prima apprehensione intellectus. s̄ verbū s̄m se dictum significat aliquid sc̄z illud de quo audiens quiescit et proferens sibi constituit intellectum. **Et** quia circa hoc poss; aliquis putare q̄ verba s̄m se dicta significant aliquid esse vel non esse per affirmatōnem et negationem hoc dubiū remouendo dicit p̄hs q̄ hoc non ē verum. **Et** rō illud est quia ad hoc q̄ verbū significet esse vel non esse oportet q̄ actu cōponat cum re cuius est esse et tunc p̄prie est verbum quia tunc concipit compositionem determinatam ad id cuius est. sed verbum s̄m se dictum nihil h̄y de significatōne verbi. ergo verbum s̄m se dictum non significat esse vel non esse. **Et** q̄ verbum s̄m se dictum nihil habeat de significatōne verbi p̄ob̄at p̄hs per locum a maiori. quia si aliquod verbum per se aliquid significaret q̄d est de intentōne verbi tunc maxime videretur de illo verbo est s̄ hoc non. quia si hoc verbum est purū et simplex dixeris ipsum quidē nihil est et nihil finitū significat. sed significat infinite quandam compositionem quā sine extremis non est intelligere.

*Verba s̄m se dicta
sūt nomina*

Querit Quò dicitur hoc intelligi q̄ verba s̄m se dicta sunt nomina. **Solutio** nō dicitur sic intelligi quasi verba a solis

Primi perihermenias

maliter sint noia, qz hoc falsum est. sed verba p se accepta z extra orōnem posita fm modū z officii scandi sunt noia. qz fecant simplicem mentis cōceptū quod est officium ipsius nois. sicut patz ex vocabulo. dicit em̄ nomē quasi notamen vel nota mentis. z nō habent ppletū officii verbi siue actū verbale qui est fecare pōnem p̄dicari cum subiecto

Quartū caplm De oratione

Quatio aut̄ est vox significatiua cuius partium aliquid zc

In hoc quarto caplo p̄s determinat p̄sequēter de genere enūciatōnis quod est oratio. Et diuiditur in duas partes p̄ncipales. In quarum p̄ma ponit definitionem oratōis. In secūda vero declarando illam definitiōnem remouet quedā dubia

Definitio orationis

Queris Quid est oratio. **S**olo oratio est vox significatiua cuius partium aliquid est fecatiuū separatim vt dictio. nō aut̄ vt affirmatio

Añ Oratio est voces. ergo nō est vox. qz idem est vox z vna vox. **S**olo. licet oratio nō sit vna vox simplex z incomplexa. est tamen vna vox complexa

Añ Oratio nō est vox fecatiua. qz illud non est fecatiuū quod nō est institutū ad fecandū. sed oratio nō est instituta ad fecandū. ergo zc. **S**olo. licet oratio non sit instituta ad fecandū p̄mo z p se. tñ bene ex consequenti z gratia suarū partium

Queris Quō ostendit p̄s qz partiz oratōis aliqd est fecatiuū separatim vt dictio z nō vt affirmatio. **S**olo. hoc sic ostendit. qz partes orōnis fecant aliquid separate. vt homo aliquid fecat. s; homo nō fecat vt affirmatio vel negatio. qz nō fecat esse vel nō esse nisi sibi aliquid addatur. ergo sequitur qz partes orōnis nō fecant aliquid separatim vt affirmatio vel negatio. sed vt simplex dictio.

Queris De quib; partib; intelligit hoc qz separate aliquid significat vt dictio. **S**olo p̄bi. qz hoc nō intelligit de quibusdam partib; orōnis. qz nō intelligit de partib; remotis. quales sunt littere z syllate. sed intelligit de partib; p̄p̄inquis. Et qz partes remote vt sūt littere syllate nihil fecant separatim. p̄bat p̄his p locum a maiori in illis syllabis. qz quib; possunt esse dictōes p se. sicut h; qz dico rex quib; est vna dictio per se significans z tñ in cōtū accipit vt syllaba istius nois sozex nō significat aliqd p se sed est sola vox id est vox sine significatōne. Et qz circa h; posset aliquis putare qz idem iudiciū esset de partib; nomis compositis figure z simplicis. hoc dubiū remouendo dicit p̄s qz non qz in noibus cōsposite figure pars sepeata aliqd significat sed non fm se sed queadmoduz dictū est sup̄le superius in caplo de nomie.

Reparationes

Querit Quō fecit oratio vtrū naturaliter vel ad placitū. **S**olutio p̄bi q̄ oratio est vox fecatiua ad placitū z nō naturaliter vt voluit plato. **V**olebat em̄ plato q̄ oratio esset instrumentū virtutis naturalis. scz virtutis interpretatiue seu expressiue que est in homine. sicut a simili. manus brachia pedes sunt instrumenta virtutis naturalis. q̄ est virtus motiua. et ergo quia omne instrumentum virtutis naturalis videtur esse naturale. ideo dixit ipse q̄ oratio esset fecatiua naturaliter. **S**ed illū errorem remouendo dicit p̄bus q̄ omnis oratio p̄ certo est fecatiua nō sicut instrumentū. i. naturaliter. sed ad placitū. quemadmodū dictum est **S**us de nomine z s̄bo que sunt partes ex quibz cōstituitur ipsa oratio. **E**t ergo ad argumentū z motiū platōnis debet dici q̄ est duplex instrumentum virtutis naturalis. quoddā em̄ est immediatū. z tale instrumentū virtutis naturalis est bene naturale. sicut sunt pulmo guttur lingua z similia. **A**liud est instrumentū mediatum. z tale instrumentū non oportet esse naturale. iam oratio non est instrumentum immediatum virtutis interpretatiue in homine. sicut erronee intēdebat plato. sed mediatū. z ergo nō oportet q̄ fecit naturaliter sed ad placitum

Querit Vtrū ista definitio orōnis etiā pueniat orōni hypoteticæ. **E**t videtur q̄ non. qz partes orōnis hypoteticæ significat aliquid vt affirmatio vel negatio. vt patz dicendo si sol lucet dies est. **S**olo. ista definitio etiā puenit orationi hypoteticæ. quia quāsi aliqua pars orōnis hypoteticæ fecit aliquid vt affirmatio vel negatio. tamē aliqua pars eius etiā fecit vt simplex dictio. qz oratio hypoteticæ pponitur ex duabz cathegoricis. z ille psequēter pponitur ex simplicibz dictionibus. sed quicquid est pars partis est etiā pars totius. z sic aliquæ eius partes fecant vt dictio. z hoc sufficit. **E**t ergo ad hoc innuendū dixit p̄bus partiue cuius partium aliquid est fecatiuum separatim. z nō dixit cuius partes s̄m **B**oetium z **A**lterum. quasi velit p̄bus dicere q̄ non est necessarium q̄ nullius orōnis pars sic fecatiua vt affirmatio. qz istius orationis si sol lucet dies est pres fecant vt affirmatio. sed vult q̄ partium orōnis aliqua fecatiua ē vt dictio. sed nō vt affirmatio. **A**lij vero breuiter tamen minus subtiliter se absoluentes dicunt q̄ hic solum definit p̄bus orōnem simplicem cuius partes em̄ fecant vt dictio

Querit Quare p̄bus in definitione orōnis hic non ponit illas particulas sine tpe vel cum tpe. **S**olo. qz neutra earum conuenit omni enūtiationi. nam significare cum tempore nō conuenit orationi imperfecte. cui tamen aliquo modo puenit ista definitio. **E**t fecate sine tpe nō puenit orōni pfecte

Querit Quō diuidit oratio. **S**olo. quāsi p̄bus in textu nō ponat aliquā diuisione orōnis expresse. tamē solent duci elici quas etiā ponit **P**etrus hyl. **P**rima est. q̄ orationis alia est pfecta alia imperfecta. **O**ratio perfecta dicitur que perfectum sensum generat in animo auditoris. vt homo currit. **O**ratio vero imperfecta est que imperfectum sensum generat in animo auditoris. vt homo albus. **S**ecūda diuisio est q̄

*Prima diuisio
orationis*

Secūda

Primi perthermenias.

orōnum pfectarum alia indicatiua vt homo currit. Alia imperatiua. vt pe-
tre fac ignem. Alia optatiua. vt vtinam essem bonus clericus. Alia est cō-
iunctiua. vt cuz veneris ad me dabo tibi equū. Et alia est. deprecatiua. vt
miserere mei deus

Querit **¶** Vtrū omīs oratio perfecta sit enūciatiua vel enūciatio
Solo. q. nō. Unde sic dicit pbs. Enūciatiua vero
nō omīs. sed in qua verum vel falsum est. Quod sic probat. qz oratio dep-
cariua est oratio. tamen in ea nō est verum vel falsum. Et ergo inferit pbs
qz cetera oratione seu spēs orōnis perfecte sunt in pposito relinquende. qz
earum consideratio magis spectat ad rethoricam vel poeticam scientiam
q̄ logicam. Enūciatiua vero oratio. id est oratio indicatiua est solum pres-
sentis speculationis.

Definitio enūciationis

Querit **¶** Quid est enūciatio **¶** Solo. enūciatio est oratio in q̄
verum vel falsum est. et ista definitio enūciatiōis trahit
ex verbo pbi quo dicit. enūciatiua vero nō omīs sed in qua verū vel falsū
est. vt iam patuit.

Querit **¶** Vtrū illa definitio enūciationis sit bona **¶** Solo. q. sic
quia datur per genus et p dñam. genus em est oratio et
in qua verū vel falsum est ponitur loco dñe. qz p hoc differt enūciatio ab
omīb; alijs orōnib; in quib; nō est verū vel falsum

Ar Petrus hispanus in suo primo tractatu qui correspondet isti li-
bro definit propositionem. ergo Aristoteles male definit hic enū-
ciationem. Consequenter probatur. quia non videntur esse idem propo-
sitiō et enūciatio **¶** Solo. Petrus hispanus definit enūciationem sub nomi-
ne propositionis. quia illo noie p̄muniter vtiūtur logici Et hoc nō est incō-
ueniens. quia p̄positio et enūciatio in re et materialiter sunt vnum et idem. et
sic vñū tene potest poni loco alterius. Solet tamen poni differentia forma-
lis inter enūciationē et p̄ponem. qz dicit enūciatio inq̄rtum refert ad p̄ceptum
verū vel falsum intellectus p̄ponentis et diuidentis. sed p̄positio dicitur in
q̄rtum ponit in forma syllogistica ad inferendū p̄clusionē

Ar Nulla bona definitio delect dari per opposita. sed ista est huius
modi. ergo non est bona. Quinon patet. quia verus et falsus op-
ponuntur **¶** Solo. q. verum et falsum non ponuntur hic vt opposita sunt.
sed inquantum per ea circulo quiniur differentiam ipsius enūciationis cui
pon est vñū nomen impositum

Ar Verus et falsum sunt in aīa. vt dicit sexto metaphi. q̄ male dicitur hic qz
sunt in enūciatiōe **¶** Solo. verum et falsum sunt tripl̄ in aliquo.
Vno mō sicut in subiecto. et sic sunt in anima. Alio mō sicut in cā. et sic sūt
in reb;. Et tercio mō sicut in signo. et sic sunt in enūciatiōe. vt hic dicitur

Reparatiões

Ar Petrus hys. addit illā particulā indicando. ⁊ illa non ponit hic
Solutio licet p̄s nō ponat illā particulā exp̄sse tamē factis in
nuit eā p̄ hoc q̄ enūtiatiuā orōnē distinguit ab alijs sc̄z deprecatiua impa
tīua optatiua ⁊c.

Tractatus secundus

De diuisionibus enūtiatiōnis.

Est autem vna prima oratio enūtiatiua affirmatio

Isse est secūdus tractatus hui⁹ libri in quo p̄s determinat de enūtiatiō
ne s̄m se. Et non habet nisi vnicū capitulū in quo p̄s innuit aliquas diui
siones enūtiatiōnis.

Querit Quot sunt diuisiones enūtiatiōnis quas innuit p̄s
Solutio q̄ tres. Quaz prima est q̄ enūtiatiōnum
alia est vna, alia plures. Et istius diuisionis ponit t̄m vnū membrū dicēs
Est autē vna prima oratio enūtiatiua ⁊ sub illo membro intelligitur relis
quū. Secūda diuisio est q̄ enūtiatiōnū vnaz alia est affirmatiua alia neg
gatiua. Et illius ambo membra ponūtur in textu.

*Haec sunt diuisiones
enūtiatiōnis*

Tercia est q̄ Enūtiatiōnū vnaz alia est vna simpliciter alia est vna cō
iunctōne. Et istius diuisionis ponit t̄m vnū membrū.

Querit Quō differunt ille tres diuisiones enūtiatiōnis. So
lutio sic differunt quia p̄ma sumpra est ex parte vocis.
et est s̄m aliquos equiuoci in sua equiuocata Secūda vero sumpra est pe
nes qualitātē enūtiatiōnis. Et tertia penes subam enūtiatiōnis q̄ sunt
materia ⁊ forma. qz enūtiatio vna simpliciter (que alio noie dicit̄ cathe
gorica) habet subiectū ⁊ p̄dicatū p̄ materia ⁊ copulā verbalē p̄ forma. S̄
enūtiatio cōiunctōne que a petro hys. vocat̄ hypothetica habet p̄ matē
ria duas categoricas ⁊ p̄ forma copulā cōiunctōnalem.

Ar prima diuisio enūtiatiōnis est penes eius substantiam sc̄z in cat
egoricā ⁊ hypotheticā. ergo male dicitur hic q̄ prima diuisio
est in plures ⁊ vnam. Solutio q̄ petrus hys. non diuidit enūtiatiōnē
in tota eius latitudine. sed solum diuidit enūtiatiōnem vnā referuas aliā
vsqz ad sextū tractatū vbi magis sibi deseruit ad p̄positū.

Querit Quomodo aliqua enūtiatio potest dici vna simpliciter
vel enūtiatio simplex. Solutio q̄ enūtiatio non di
citur esse simplex per exclusionem omnis compositōnis. sed dicit̄ simplex
quia constituitur ex vno simplici subiecto ⁊ simplici p̄dicato. Ita q̄ nec a
parte subiecti nec a parte p̄dicati ponantur plura nec cōiunctim nec li
ne cōiunctōne.

Querit Quomodo p̄bat̄ philosophus q̄ enūtiatio non dicit̄
simplex v̄l vna simpliciter p̄ exclusionē ois cōpositōnis

Primi perihermenias

Solutio hoc sic pbat quia oportet omnē enuntiatōem seu orōnem enū-
riatiuam esse compositā ex verbo vel casu verbi. lex verbo obliquo. Et h
pbat p locū a maiori. Quia si aliqua oratio sine verbo esset enuntiativa h
maxime videret de definitōne qz illa inter omnes orōnes sine verbo sum
ptas videt magis pfecta. sed hoc non qz si definitōni nō addat est aut erit
aut fuit aut aliqd h mōi nō est orō enuntiativa. qz feat tñ vñū esse vnus
rei. Et circa h excusat se de determiatōne cuiusdā questionis quare scz des
finitio est quid vñū z nō multa. Et dicit qz de hoc determiare est alterius
negocij spectat tñ ad metaphysicū. Excludit tamē vnā falsam cām vnita-
tis dicens qz definitio nō est ideo quid vñū qz partes sue ponit sibij neqz
p̄p̄inque sine aliqua interpositōne p̄iunctōnis vel alicui⁹ more platōis qz
illā nō interpositōem p̄iunctōnis vel more cōtingit obseruare etiā m̄his q
non sunt qd vñū vt si dicat sine mora hō albus musicus.

Res Superius dicitur est quō verba obliqua excludūt a definitōe ver-
bi. ḡ male dicit qz oīs enuntiatio constituit ex verbo vel casu
verbi. **Solutio** qz enuntiatio accipit dupliciter. Vno mō p̄p̄ie z in potē
simo suo statu. z sic nō pōt cōstrui ex verbo obliquo. z ḡ superius p̄hs ex-
cluit verba obliqua a definitōne verbi. Alio mō generaliter z cōiter z sic
potest bene constitui ex verbo obliquo z hoc ē qd p̄hs dicit hie.

Querit Quare dicit p̄hs qz oportet omnē enūtiatōnem esse cō-
positam ex verbo vel casu verbi z nihil loq̄tur de noie.
Solutio qz non est intentio p̄hi hic osidere qz nomē z p̄būm sufficiant
vel requirant ad complendā enūtiatōnem quia hoc superius satis patuit
Sed vult solū remouere dubiū quia ex quo dixerat quedā enuntiatio ē
vna simpliciter posset aliquis dubitare an illa que est vna simpliciter careat
at omni compositōne. Ergo p̄hs hoc dubiū remouendo dicit qz oportet
in omni enuntiatōne esse verbū qd importat compositōnem nomen autē
non importat compositōnem. z ergo de illo nihil loquit sed supponit ipm
requiri ex dictis.

Querit Quid est enuntiatio vna simpliciter. **Solutio** Enū-
tiatio vna simpliciter est que vñū de vno significat sine
coniunctōne. sicut cum dicit homo est aīal.

*Enuntiatio vna
simpliciter*

Res hic dicit vñū de vno sine cōiunctōne canis ē corpus et tñ nō est
enuntiatio vna simpliciter. ḡ illa definitio est falsa. **Solutio** licz
ibi vñū dicat de vno fm vocē nō tñ fm featōem. Pro quo ē notandum
fm dñm Alterū qz tripliciter enuntiatio dicit vna. scz voce tñ significatō-
ne tñ. z voce z significatōe simul. Enuntiatio vna voce tñ est quādo sub-
iectum vel predicatū est terminus equiuocus z hoc modo ista est vna cas-
nis est corpus. Enuntiatio vna featōne tñ est qñ a p̄e subiecti vel p̄dicat-
ti ponūtur plures voces ex quibz tamē resultat aliqd vñū. sicut cū dicit hō
est aīal rōnale mortale. Sed enuntiatio vna voce z featōe simul est quā-
do vñū p̄dicatū dicit de vno subiecto. z neutrum est multiplex vel equiuo-
cum. sicut cum dicit homo currit fortes disputat.

*Enuntiatio
vna simpliciter*
vna simpliciter
vna simpliciter
vna simpliciter

Reparationes

*Enuntiatio
vna coniu[n]ctio*

Querit Quid est enuntiatio vna cōiunctōne. **S**olo est q̄ plura fecit de vno vel vniū de pluribus v̄ plura de pluribus mediante cōiunctōne. **E**xemplū p̄mi vt fortes currit z disputat. secūndū vt fortes albus z musicus currit. terciū vt fortes albus z musicus currit et disputat.

Ar Omnis coniu[n]ctio est nota diuersitatis. q̄ non potest esse aliqua enuntiatio vna coniu[n]ctōne. **I**mo videtur esse oppositio in adiecto quando dicitur vna coniu[n]ctio. **S**olutio argumentū p̄bat tene q̄ non est tanta vnitas in enuntiatiōne vna cōiunctōne sicut in vna simplici ter sed non improbat q̄n sit aliqua vnitas ad minus illa quā facit conu[n]ctio diuersa ad se inuicem coniungendo.

*Enuntiatio
plures*

Querit Quid ē enuntiatio plures. **S**olutio Enuntiatio plures est in qua plura dicūtur de vno vel vniū de pluribus vel plura de pluribus incōiuncte id est sine coniu[n]ctōne. **E**xemplū p̄mi est vt fortes est albus musicus citharedus. secūdi vt fortes albus musicus citharedus currit. terciū vt fortes albus musicus citharedus currit legit disputat.

Querit Utrū simplici vel nomīe vel verbo potest fieri enuntiatio. **S**olutio p̄bi q̄ licet enuntiatio non est sine nomīe vel verbo tamen simplici noīe vel verbo nunq̄ fit enuntiatio. **E**t ratio illius est quia in omni enuntiatiōne debet aliquid enuntiarī sed per simplex nomen vel verbū non enuntiat aliqd̄ z hoc siue aliqd̄ p̄ferat hoc ab aliquo interrogat siue p̄ferat h̄ ap̄d seipm̄ nō interrogat. **E**xemplū ḡa siue aliqd̄ dicat apud seipm̄ currit siue interrogat ab aliq̄ currit ne fortes r̄ndeat currit h̄ qd̄ sic dicit nō ē enūtiatio. **S**implici noīe v̄ verbo nō p̄t fieri enūtiatio.

Ar Quando querit quis est in scolis z r̄ndet magister. vel quid facit magister. z r̄nderur scribit ibi videt aliqd̄ enuntiarī p̄ simplex nomen vel verbū quia audita tali r̄nsione querens quiescit. **S**olo q̄ p̄positum nomen vel verbū p̄ se. platum nihil enuntiat de rigore sermonis licet tene aliq̄n de bonitate intelligentis inq̄ntum sc̄z posito vno nomine subintelligitur verbum. vel posito verbo subintelligit nomen. **S**ed sic tamē nō accipitur nomen vel verbum s̄m se licet videatur s̄m se capi. sed accipitur p̄ vna tota enuntiatiōne

Tercius tractatus.

de oppositione enuntiationum

Qm̄ aut̄ enuntiare et qd̄ est esse et qd̄ est non esse ē **I**ste est tercius tractatus istius libri in quo determinat p̄bus de p̄ncipali passione enuntiationis que est oppositio. **E**t diuidit in tria capitula. **I**n quoz primo determinat de oppositiōne s̄m se. **E**t diuidit in duas p̄tes quia primo ostendit quid sit oppositio. sc̄do determinat de speciebus eius. **P**rima in duas quia p̄mo ostendit oppositiōnem inesse oppositiōnibus et modo enuntian̄di. secūdo ponit definitiōnem.

Primi perihermenias.

Querit quot modis
contingit enuntiare.
Solo quatuor mo-
dis. Nam

Primo modo cōtingit enuntiare eē qđ ē vt patz
dicendo deus est. *2° qđingit in p^o p^o affirmatio*

Secundo modo contingit enuntiare non esse qđ
est vt deus nō est. *2° qđingit in p^o p^o nō falsa*

Tercio^o ptingit enūtiare eē qđ nō ē vt chimera ē. *2° qđingit in p^o p^o affirmatio*

Quarto modo cōtingit enuntiare nō esse qđ nō
est vt chimera non est. *2° qđingit in p^o p^o nō vera*

Et dicit phs q̄ sicut istud ptingit circa rps p̄ns. ita etiā ptingit circa ea q̄
sunt extra rps p̄ns. i. circa p̄teritū z futurū. Ita q̄ fm omne dīam rps p̄ns
gū id negare qđ q̄s affirmauerit z affirmare ecōtra qđ negauerit. Et quo
infern correlative qđ oppositio inest p̄positiōnibz. qz manifestū est q̄ oī affirma-
tioni est negatio opposita z oī negatōni affirmatio.

Querit Que est rō istoz quatuor modoz enuntiantū. **Solu-**
tio q̄ rō ē ista qz omne enuntiable subordinat intellectui
in scda eius opatōne. vel ergo subordinat intellectui cōponenti qui enun-
tial esse vel diuidenti qui enuntiat nō esse. Si primū hoc est dupliciter. qz
vel enuntiat esse vere fm q̄ est a parte rei z sic est primus modus. vel false
et sic ē tercius modus. Si secūdū hoc etiā est dupliciter quia v̄l enuntiat nō
esse vere z sic est quartus modus. vel false. z sic est secundus. Et quo patet
q̄ primus modus semper contingit in p̄pōne affirmatiua vera. secundus in
p̄pōsitōne negatiua falsa. tercius in p̄pōsitōne affirmatiua falsa seu f̄
cta. Et quartus in p̄pōsitōne negatiua vera.

Definitio oppositionis

Querit Quomodo phs definit oppositōnem. **Solutio** defi-
nit eam sub noīe contradicōnis. Et dicit sic. Contra-
dictio est affirmatio z negatio opposite. Et declarando illā definitionem
dicit q̄ talis affirmatio z negatio dñt esse eiusdem predicari de eodem sub-
iecto non equiuoce accepto. quia ad oppositōnem p̄positiōnū non sufficit q̄
sit idem subiectum z idem p̄dicatū in vtroqz fm vocē. sed oportet q̄ etiā
sit idem fm rem significatam. z requirūtur etiā alie conditōnes que p̄-
muntur in libro elenchoz. circa definitionem elenchī que sunt ad idem fm
idem similiter z sic de alijs.

Ar. Illa est definitio contradicōnis. ergo non est definitio oppositō-
nis. **Solutio** q̄ phs definit hic oppositōnem que est gen^o sub
nomine contradicōnis tanq̄ sub nomine sue potissime speciei. Et q̄ con-
tradictio sit potissima species oppositōnis patet quia formale oppositōnis
est repugnantia sed in contradicōne est maxima repugnantia.

Contra si definit hic oppositio sub nomine contradicōnis tunc de-
finitur hic idem per seipsum quia in definitōne ponitur postea oppositē qđ
est concretū ab oppositōne. **Solo** non est inconueniens abstractum de-
finitū p̄ concretum. quia concretum est notius quo ad nos q̄ abstractum
et sic in predicamentis qualitas etiā fuit definita p̄ quale.

Reparatiões

Affirmatio est enuntiatio affirmatiua. z negatio est enuntiatio negatiua. sed oppositio non est enuntiatio. sed passio enuntiationis. q̄ illa definitio non valet. **S**olo q̄ ista p̄dicatio qua dicitur cōtradictio est affirmatio z negatio oppositae nō est formalis vniuoca z ordinata s̄ est p̄dicatio materialis z inordinata. quia enuntiatio est materia in qua z subiectum oppositionis sicut in simili si diceret risibile est homo.

De speciebus oppositionis

Queritur Quō inuestigat p̄hs spēs oppositiōnis **S**olo ex vna diuisione rez que talis ē. **R**ez hec quide sunt vniuersalia illa vero singularia.

Affirmatio Logicus non est artifex realis. q̄ male ponit hic diuisio rez **S**oluto q̄ res pōt accipi dupliciter. **U**no mō p̄ re ad extra. z sic non accipit hic a p̄ho. **A**lio mō accipit p̄ re subijcibili vel p̄ subiecto enuntiationis et sic accipit in p̄posito. vñ sensus diuisionis est rez sp̄c subijcibiliū vel subiecto enuntiationis hec sunt vniuersalia alia vero sūt particularia. **E**t hoc innuit p̄hs manifeste in textu qm̄ declarans diuisionē definit vlt̄ z part̄ culare non p̄ esse sed p̄ p̄dicari.

Queritur Quid est vniuersale z qd̄ particulare. **S**olo vniuersale est qd̄ aptū natū est p̄dicari de pluribz. **S**ed singulare est qd̄ nō. i. qd̄ nō est aptū natū p̄dicari de pluribz sed de vno solo. **E**t empliū est vt homo est vlt̄ sed plato est de numero eoz q̄ sūt singularia.

Queritur Quod est illud correlatiū qd̄ infert p̄hs ex ista diuisione rez **S**olo q̄ necesse est enuntiare qm̄ ē vel nō est aliq̄ qm̄ in his q̄ sunt vniuersalia z aliq̄ in his q̄ sunt singularia. **E**t ita innuit h̄ p̄hs diuisionē enuntiationis penes eius q̄ritatē q̄ est q̄ **E**nuntiationū alia ē vniuersalis alia singularis

Queritur Vt̄ ex diuisione rerum cōuenienter innuat p̄hysolophus diuisionem enuntiationis penes eius quantitatem **S**olutio q̄ sic. **E**t ratio illius est quia quantitas ut hic accipit. est quēdam p̄prietas subiecti enuntiationis qua mensuratur acceptio eius p̄ vno vel pro pluribus suppositis. sed subiectum enuntiationis est nomen significans simpliciter conceptum rei. sicut ergo res diuiditur in vniuersalem et singularem. **I**ta similiter subiectum enuntiationis. **E**t ita cōuenienter enuntiatio ex parte sui subiecti diuiditur in vniuersalem z singularem. **C**irca hoc tamen est aduertendum q̄ illud primū membrum subdiuidit quia vel illud subiectum vniuersale sumit vlt̄ vel nō vlt̄. si sic est enuntiatio vniuersalis simpliciter. si secū dū hoc est dupliciter. quia vel accipit cum signo z sic est enuntiatio particularis vel sine signo z sic est indefinita. **E**t in toto sunt quatuor membra diuisionis enuntiationis penes eius quantitatem sicut expresse patet ex primo tractatu pe. h̄ys.

*Uniuersale
particularia*

Coroll.

Primi perihermenias

Querit Quot sunt species oppositionis? Solo phi q tres sc^{ilicet} oppositio contraria subcontraria z contradictoria. Et no istius diuisionis est qz oppositio no est aliud qz quedā repugnantia duar^{um} propositionū vtroq^{ue} termino participantū fm eundem ordine. Vel ergo repugnant in qualitate tm vel in qualitate z quantitate sit. Si secūdu sic ē oppositio contradictoria. Si primū hoc est dupliciter. qz vl^{terius} sunt ante vles z sic est oppositio contraria vel ante particulares z sic ē oppo subcontraria.

Ad Est aliqua oppositio subalterna z illa nō ponit hic. q sunt plures species oppositōnis q̄ tres. Ans p p̄ma parte patet p pe. hyl. in primo tractatu. Solutio q p̄bus nō ponit hic nisi species oppositōnis formalis. Sed oppositio subalterna nō est oppositio formalis sed solū materialis. z nō ponit hic. Qz aut oppo subalterna non sit formalis s; materialis. patet qz p̄pones subalterne in forma id est in qualitate conueniunt et differunt solū in quantitate que tenet se ex parte materie. Et si querat quare tunc pe. hyl. posuit eam dōm est q pe. hyl. magis cōter loquitur de oppositōne q̄ Aristo.

Ad Due positōnes singulares diuerse qualitatis (vt iste sortes currit sortes nō currit) sunt opposite z nō fm aliquā istaz specierū. q̄ sunt plures species oppositōnis q̄ tres. Solutio q due p̄pones singulares differentes penes affirmatōnem z negatōnem opponuntur contradictorie z hoc fm veritate z simpliciter. qz eis uenit lex p̄ponū contradictoriarū eo q non possunt vnq̄ esse simul vere vel simul false. Et si querat qre tūc p̄hs non loquitur hic de eis. Solutio q p̄hs non loquitur hic de contradictorijs nisi fm q constituitur ex terminis cōmūib^{us} veritatis posterius ex p̄se loquitur de eis.

Querit Que dicuntur enuntiatōnes contrarie opposite. Solutio si aliquis vniuersaliter enuntiat in terminis vlib^{us} qm̄ est vel non est tales erunt contrarie enuntiatōnes. Et exponendo hoc dicit p̄bus q enuntiatio vniuersalis habet fieri in vniuersali subiecto. Ex emplū vt si dicat omnis homo est albus nullus homo est albus. Et hoc dicit pe. hyl. sic p̄pones contrarie sunt vniuersalis affirmatiua z vls negatiua eiusdem subiecti z eiusdem predicati.

Enuntiatōnes contrarie opposite

Querit Que dicuntur enuntiatōnes subcontrarie. Solutio qm̄ aliquis enuntiat esse vel nō esse in terminis vlib^{us} nō vl^{terius} tunc enuntiatōnes non sunt contrarie sed que significant sunt contrarie. s. quibus preponitur signa vniuersalia. Et hoc declarat per exempla dicēs dico aut non vniuersaliter enuntiare in his que sunt vniuersalia sicut cum dicitur homo est albus homo non est albus. q̄uis em̄ homo ibi sit vniuersale tamen qui sic enuntiat non vritur eo vniuersaliter in enuntiatōne. q̄a non preponit sibi signum vniuersale. Et istud est q petrus hyl. dicit alijs verbis planius qz propositiones subcontrarie sunt particulares siue indefinita affirmatiua z particularis siue indefinita negatiua eiusdem subiecti z eiusdem predicati.

Enuntiatōnes subcontrarie opposite

Reparationes

*Quo dubia sunt
p. tra p. dicta
Quo p. m.*

Queritur Quot dubia remouet pbs circa predicta. **Solutio** duo. Quorū p. m. est qz dicitur est qz iste ppositōnes hōs mo est albus. homo nō est albus nō sunt cōtrarie. qz licet hō sit vlt tū qut sic enuntiat nō vitur eo vlt qz nō pponit sibi signū vlt ois vel sitē possz as liqs dubitare an hoc signū ois vel sibi site esset vlt hoc qz dubiū remouen do dicit pbs qz ois nō est vlt sed qm vlt cōsignificat hoc est tū dicit qz il la dictio ois nō fecit aliquā vlem naturā sz est signū z sincat pegozema ad hoc inuentū vt denoret subiectū vlt accipi p oibus suis suppositis sicut p. cum dicimus ois homo currit.

Secundū

Secundū dubiū est qz superius in definitōne oppositōnis cōtrarie dicitur est. Si aliquis vlt enuntiet in terminis vniuersalibz qm est vel nō est tales enuntiatōnes sunt p. rarie possit aliqs dubitare an hoc vlt esset indifferenter siue vlt sumet vlt in subiecto siue in p. dicato. Hoc qz dubiū remouendo dicit pbs qz nō qz vlt non p. vniuersaliter p. dicari eo qz nulla affirmatio est vera in qz p. dicat vniuersale sumptū vniuersaliter. Sicut p. exēpliter dicitō ois hō ē oīe aīal illa em enūtiatio est falsa quia p. dicatum scz aīal sumit vniuersaliter.

Ar. Ista est vera nullus homo est ois homo z tū ibi p. dicatur vniuersale sumptū vniuersaliter. **Solutio** qz ois illa affirmatio est falsa in qua p. dicat vniuersale sumptū vniuersaliter non aut ois negatio mō ista ppositio nullus homo est ois homo est negatiua.

Ar. Hic est affirmatio. z tū est vera ois sol ē ois sol. **Solutio** qz illa ppositio non est vera sed falsa. vt dicit Albertus. Et rō est qz p. dicatū actu multiplicatū significat inesse alicui vni cui repugnat multiplicatio. Vlt possit dicit qz licet sit vera fm rem enuntiatā non tamen fm modum enuntiantū.

*Quid hūc ois
rō p. dicitur.*

Queritur Que dicuntur enūtiatōnes cōtradictorie. **Solutio** affirmatio dicitur opponi p. dicitōne negatōni que vniuersaliter fecit z que nō vlt. hoc est ppositōnes cōtradictorie sūt vltis affirmatiua z particularis negatiua vel ecōtra vltis negatiua z particularis affirmatiua eiusdem subiecti z eiusdē p. dicati. Exēplū p. m. est vt ois homo est albus non omnis homo est albus. Exēplū secūdi vt quidaz homo ē albus. nullus homo est albus.

Capitulū secūdū de legibus ppositiōnū

Cōtrarie vero vlem affirmatōem z vlem negatōnem. **In** hoc secūdo capitulo pbs determinat de legibz oppositaz ppositiōnū. Et diuidit in tres pres pncipales. In quaz p. ma ostendit que sint leges specierū oppositōnis. In secūda remouet quandā opiniōne erroneā platōnis circa legem ppositiōnū subcontrariā. Et in tercia remouet quedā impedimenta que impediunt leges oppositōnū.

Queritur Quot sūt leges p. pōnū. **Solutio** qz tres fm qz tres sūt species oppositōnis vt patet ex dictis. p. ma em est lex p. tra

¶ Tres sūt leges pponū
p̄m q̄ vob̄ s̄t s̄p̄c̄i oppos̄

leḡ cōtrariay
leḡ subcōtrariay
leḡ cōtradictoriay

Primi perihermenias

ritatū. secūda lex subcōtrariay. z terciā lex cōtradictoriay. p̄positiōnū

Querit Que est lex cōtrariay. ¶ Solo lex cōtrariay p̄positiōnū
talis est s̄m p̄m q̄ impossibile est eas esse simul veras
etiā in quacūq; materia. Et rō istius legis est q̄a si due p̄pōnes cōtrarie
possent esse simul vere tunc icēitabiliter sequerēt q̄ due cōtradictorie pos
sent esse simul vere s̄ hoc ē impossibile z p̄tra veritatē p̄mi p̄ncipiū. Illud
ex quo seq̄tur. Sc̄q̄la p̄bat qz cōtrarie sunt due v̄les. z ad veritatē vniuers
salis seq̄tur veritas sue p̄ticularis. Et sic p̄pōnes quatuor angulorū cēt
simul vere s̄ ex illis cōponūtur cōtradictorie. ergo sequerēt q̄ due cōtradi
ctorie essent simul vere.

leḡ cōtrariay
p̄positiōnū

Querit In quot punctis cōsistit lex cōtrariay. ¶ Solo in tribus
sicut colligit̄ ex p̄mo tractatu pe. hys. Prīmū punctum
est. q̄ in nulla materia cōtrarie p̄nt esse simul vere cui rō iam paruit. Sec
cūndū est q̄ p̄pōnes cōtrarie p̄nt esse simul false in materia contingenti de
accēte sepabili. Et rō est qz in materia cōtingenti de accēte sepabili p̄dica
tū p̄t p̄uenire subiecto. p̄ aliquib; suppositis z p̄ aliqb; nō. Et s̄ p̄ illis q̄
tū tale p̄dicatū nō cōuenit v̄lis affirmatiua ē falsa z p̄ illis q̄b; conuenit
vniuersalis negatiua est falsa z sic p̄nt esse ambe false nec seq̄tur etiā hoc ins
cōueniens ad falsitatē eay qd̄ seq̄tur ad eay veritatē. Tercū ē q̄ in matē
ria cōtingenti de accēte inseparabili z in materia naturali vel remota nuncq̄
p̄nt esse simul vere vel false. q̄a als seq̄ret q̄ due cōtradictorie essent simul
vere vel false qd̄ est p̄tra veritatē p̄mi p̄ncipiū.

Querit Que est lex subcōtrariay p̄pōnum. ¶ Solo q̄ p̄pōnes
subcōtrarie p̄nt b̄n esse simul vere. s̄ impossibile est eas
simul esse falsas. Et rō istius est qz p̄pōnes subcōtrarie sunt particulares
sed ad veritatē particularis non seq̄tur veritas sue v̄lis. qz p̄ticularis p̄dē
esse vera in materia cōtingenti de accēte sepabili sua v̄l eētē falsa. Et sic
nō seq̄tur duas cōtradictorias esse simul veras. Sed ad falsitatem parti
cularis seq̄tur falsitas sue vniuersalis qz non potest vniuersalis esse ver
ra sua particulari existente falsa. ergo si due subcontrarie essent simul false
sequeret p̄pōnes cōtradictorias esse simul falsas.

leḡ subcōtrariay
p̄positiōnū

Querit In quot punctis cōsistit lex subcontrariay. ¶ Solo in
tribus. Prīmū est q̄ due p̄pōnes subcontrarie in nulla
materia p̄nt esse simul false. Secūndū est q̄ in materia contingenti de accē
tente sepabili possunt esse simul vere. Tercū est q̄ in materia naturali res
mota z contingenti de accidente inseparabili nō possunt esse simul vere vel
false sicut plane habet̄ in pe. hys.

Querit Que est lex cōtradictoriay p̄positiōnū. ¶ Solutio q̄
cūq; cōtradictiones sunt vniuersaliū vniuersaliter ne
cesse est alterā esse veram z alteram falsam. Et quecūq; cōtradictiōnes
in singularibus sunt etiā sic se habent hoc est tantum dictū q̄ lex p̄pos
itionum cōtradictoriarum talis ē q̄ impossibile est eas esse simul veras
vel falsas in quacūq; materia. Et innuit phylosophus ibi duplex cons

leḡ cōtradictoriay
p̄positiōnū

Reparationes

eradiciorias quasdam de terminis cōmunibz sicut sunt omnis homo ē albus. quidam homo non est albus alias de terminis singularibz sicut sunt fortes est albus. z fortes nō est albus. Et omnes ille eadem lege regulā.

Querit Que est rō istius legis? **Solutio** q̄ eius nō oportet q̄ rere cām qz lex cōtradictoriāz fundata est in primo p̄ncipio cui⁹ veritas est omnibz notissima. Et ergo dicit **Albertus** q̄ querere quare cōtradictoria non possunt esse simul vera vel falsa non est aliud q̄re re q̄ querere quare contradictoria sunt contradictoria.

Querit Quare nō ponitur alique p̄pōnes subcōtradictorie si cut ponitur alique subcōtrarie? **Solutio** rō illius est quia p̄positiones contrarie sunt ambe vniuersales z sic sub eis potest aliqd contineri sub vniuersali eim affirmatiua continetur particularis affirmatiua. z sub vniuersali negatiua particularis negatiua. Et ergo ponitur aliq̄ p̄pōsitiōnes subcōtrarie quasi sub contrarijs posite z contente. Sed p̄pōsitiōnes p̄radictorie non sunt ambe vniuersales sed vna est vniuersalis et alia particularis. vel sunt ambe singulares. sed sub particularibus vel singularibz nihil pōt cōtineri. z ḡ nō sunt alique p̄pōnes subcōtradictorie.

Erroz platōis que habuit circa istos leges

Querit Circa secūdā partē capiti q̄s est ille error platōis quem habuit circa istas leges? **Solutio** q̄ p̄pōsitiōnes subcōtrarie non possunt esse simul vere.

Querit Quō p̄cedit p̄his circa illoz erroze? **Solutio** primo ostendit q̄ p̄pōsitiōnes subcōtrarie possunt simul esse vere. secūdo ponit moriū platōis. z tercio soluit.

Substātie p̄pōsitiō possunt esse simul vere.

Querit Quō ostendit q̄ p̄pōnes subcōtrarie possunt esse sil vere? **Solutio** hoc ostendit triplici exemplo. Primo est

iste p̄pōsitiōnes possunt esse simul vere homo est albus z non est homo albus. Secūdū est qz iste p̄pōnes possunt esse simul vere homo est probus homo est turpis. sed ad istam homo est turpis p̄ locum a contrarijs sequit ista homo non est probus que est subcōtrarie opposita ad istam homo ē probus. ergo p̄pōnes subcōtrarie possunt simul esse vere. Terciū exemplū est qz iste p̄pōnes p̄nt sil esse vere hō ē pulcher z nō ē hō pulcher. parz q̄ iste sūt sil vere hō ē pulcher. z hō ē sedus. s̄z ad istā hō ē sedus sequit p̄locū a p̄trarijs hō non est pulcher. Et iā iste p̄nt sil stare hō est pulcher z hō fit pulcher. s̄z ad illā hō fit pulcher sequit ista hō nō ē pulcher qz qd fit nō dū est. ḡ p̄pōnes subcōtrarie nō p̄nt esse simul vere.

Quid platōis

Querit Quod fuit moriū platōis q̄re dixit q̄ p̄pōnes subcōtrarie nō possent sil esse vere? **Solutio** moriū suū fuit illud. qz si p̄pōnes subcōtrarie dicerent sil esse vere. tūc sequer̄ q̄ p̄pōnes cōtradictorie eēt sil vere. s̄z hoc ē in cōueniens z impossibile. ḡ. Seq̄lā p̄ba ut exemplariter qz si iste due possent sil esse vere hō ē albz z nō ē hō albz que sunt subcōtrarie tūc iste due etiā possent esse vere hō ē albz z nemo est albz seu nullus hō ē albz. qz ista nemo ē albz seu nullus homo est albus videt idem significare cum ista nō homo est albus.

Primi perihermenias

Querit Quō soluit p̄hs hoc motiū platonis. ¶ Solo d̄t q̄ h̄
motiū est falsum. q̄ indefinita negatiua. vt nō est h̄
albu. z v̄tis negatiua. vt nemo est albus. nō fecant idem nec necesse est eas
esse simul veras.

Volunt motiū pla

Ad illa. nō est h̄o albu q̄ fm̄ p̄hm̄ hic est indefinita negatiua equalz
huic nemo vel nullus homo est albu. ergo videt q̄ indefinita neg
gatiua z v̄tis negatiua eq̄pollent z possint esse s̄t vere. **Ad is p̄z** q̄z nega
tio p̄posita p̄ticulari affirmatiue facit eq̄pollere v̄t negatiue. ¶ Solo q̄
in ista nō est homo albu est inordinatio negatōis. q̄z negatio p̄cedit ibi sub
iectum. z ergo videt formalz respicere subiectū z negare ip̄m. Sed si terz
mini illaz enunciationū debite ordinent. tūc hoc nō p̄tingit. vt si ista non
est h̄o albus resoluat in istam. homo nō est albus. tunc nō eq̄poller isti nō
mo est albu z sic est ea d̄e cū ea q̄z tunc negatio nō fert ad subiectū. s̄z ad cō
positōem. Et ista inordinatio negatōis fm̄ expōem d̄nit alberti fuit caus
sa quare putabant platonici. p̄p̄em indefinitā negatiua z v̄niuersalem ne
gatiua idem valere.

Querit Circa tertiā prem capituli Quor impedimenta ponit
p̄hs q̄ impediūt leges oppositionū. ¶ Solutio q̄ duo
Primū est q̄ nō affirmat z negat idē p̄dicatū de eodē subiecto. Remo
uendo ergo illud impedimentū d̄t p̄hs q̄ vna negatio d̄z esse v̄nius z eti
idem affirmatiōis. Et ratio est. q̄z si negatio z affirmatio debeāt esse op
posite. op̄z q̄ illud idē neget negatio q̄d affirmat affirmatioz hoc de co
dem subiecto siue tale subiectū sit singulare siue v̄le. z siue etiā tale subies
ctum v̄le sit sumptū v̄t siue nō v̄t. q̄z in om̄ibz illis oppositio requit v̄nita
tem z idēnitatē. nō genericā vel specificā. sed numeralē. **Exempli gr̄a** iste
p̄p̄nes sunt oppositē. socrates est albu socrates nō est albu. s̄t iste ois h̄o
est albu nō ois h̄o est albu. q̄z ibi affirmat z negat idem p̄dicatū de eodē
subiecto. S̄z iste p̄p̄nes nō sunt oppositē. sortes est musicus plato nō est
musicus. q̄z ibi nō est idem subiectū. nec iste sunt oppositē. sortes est musi
cus sortes nō est albus. q̄z ibi nō est idem p̄dicatum.

*P̄hs ponit duo
impedimenta q̄
impediūt leges
oppositiōis p̄m̄c.*

¶ Secundū impedimentū quod impedit leges oppositaz. p̄p̄num ē eq̄
uocatio p̄dicati vel subiecti. Et remouēdo hoc impedimentū d̄t p̄hs q̄
vna affirmatio vel vna negatio est q̄ fecat v̄nū p̄dicatū de vno subiecto si
ue hoc subiectū sit sumptū v̄t siue nō. **Exemplū est** vt om̄is homo ē albu
nō ois h̄o est albu. z nullus h̄o est albu. q̄ d̄a h̄o est albu. q̄libz em̄ istaz p̄po
sitionū est vna si albu fecat v̄nū. S̄z si duobz esset v̄nū nomē impolituz ex
q̄bus nō sit v̄nū tunc affirmatio nō est vna nec negatio vna **Exempli gr̄a**
si hoc nomē tunica imponeret ad fecandū hoīem z equum. z diceret tunic
ca est alba illa affirmatio nō esset vna. Et hoc sic ostendit. q̄z tunc nihil re
ferret dicere tunica est alba z tunica nō est alba. q̄z dicere equus est albu
z h̄o nō est albu. Sed ille due p̄p̄nes nō fecant v̄nū s̄z multa. ergo etiam ista
affirmatio. tunica est alba fecat multa vel op̄reret dicere q̄ fecat nihil. quia
nō sunt vnum homo z equus. Et ergo parz q̄ equocatio impedit legem
oppositiōis p̄radictorie z nō est necesse in equocis vnam prem p̄radict
tionis ēē verā z aliā falsam. s̄z p̄nt simul esse vere vel falsē.

*Secundū
impedimentū*

Reparationes

Querit *Utr* pōnes p̄radictonie equaliter hñt se penes hoc q̄ est vnā esse verā z alia falsam. *Solo* q̄ nō. qz in his q̄ sunt de p̄senti z de p̄terito necesse est alterā prem esse determinate verā et alterā falsam. z hoc tā in vltis q̄ in singularibz. *Exemplū* de vltis vt cū dicitur ois hō currit. nō ois hō currit nullus hō currit qdā hō currit. ibi em̄ q̄ necesse est hanc determinate eē verā z alia falsam. *Exemplū* de singularibz vt sortes currit sortes nō currit ibi est s̄l̄r. *Sz* in illis enūciatōibz q̄ dicuntur in vltis nō vlt distributis sicut in equocis nō est necesse vnā prem determinate eē verā z alterā falsam vt statim dictū fuit. de p̄pōnibz de futuro videbitur in capitulo sequente.

Querit *Que* est rō illius q̄ in p̄pōnibz p̄radictonis de p̄senti et de p̄terito vnā est determinate vera z alia falsa. *Solo* lūrio. qz p̄ns hoc hz esse determinatū in seip̄o. *Et* p̄terita in sua p̄teritōe inq̄trum semel fuerit p̄sentia etiā sunt certa. *Et* ergo p̄pōnes p̄radictonie de p̄nti z p̄terito sic se hñt q̄ vnā eaz ē determinate v̄a z alia determinate falsa.

Ad *Utr* p̄pōnes sunt p̄radictonie de p̄nti. *papa* sedet *papa* non sedet. *Silr* iste stelle sunt in numero pari. *stelle* sunt in numero impari et tñ neutra eaz est determinate vera vel falsa. *Solo* lz ille p̄pōnes nō sunt determinate quo ad nos. qz nos ignoramus q̄ illaz sit vera vel falsa. tñ q̄ p̄te rei vnā eaz est determinate vera z alia falsa.

Ad *Utr* p̄pōnes sunt p̄radictonie de p̄terito. *adam* fuit *adam* nō fuit. z tñ nulla est determinate vera. *U* sic ostendit. qz ab eo q̄ res est vel nō est ois dicitur vera vel falsa sed res p̄cata p̄ illas p̄pōnes nō est. *Solutio* lz res p̄cata p̄ pres illaz p̄p̄ositionū nō sit tñ res p̄cata p̄ totaz illam p̄pōnem est scz *adam* fuisse. z ergo illa est determinate vera z alia scz *adam* nō fuisse determinate falsa.

Tertium capitulum.

In singularibus vero z futuris nō similiter. *Nam* si rō. *In* hoc tertio capitulo tractat p̄hs sp̄cialiter de oppōne enūciationum de futuro p̄tingenti. *Et* p̄t diuidi in q̄ncz pres. *In* quaz p̄ma ostēdit q̄ in p̄radictonis de futuro p̄tingenti nō est determinata veritas. *In* sc̄da remouet vnā falsam solutiōem. *In* tertia p̄cludit incōuenientia. *In* quarta ostēdit h̄mōi incōuenientia esse impossibilia. *Et* in quinta remouet vnā possibilibus p̄cludit p̄positum suum.

Queritur *Utr* in singularibus z futuris p̄tingentibus nō sit determinata veritas sicut in p̄positiōibus de p̄terito. *Solutio* q̄ nō. *Et* p̄bat p̄hs duabus ratiōibus. *Prima* est ista si in singularibus z futuris p̄tingentibus vnā ps p̄radictonis esset determinate vera z alia falsa tunc seq̄ret q̄ oia q̄ euenirent euenirent ex necessitate z oia q̄ nō euenirent nō euenirent ex necessitate lz hoc est impossibile. qz tunc nihil fieret ad vtrūlibet vel a casu. ergo. *Secūda*

In singularibus et futuris p̄tingentibus nō ē determinata veritas p̄bat. p. diuisio ratiōibz. Prima

Primi perihementias

pbatur. qz ponatur q sint duo homines quoz vnus dicat aliqd futurū esse pura q fortes erit cras albu z alius dicat hoc nō esse futurum. pura dicit q fortes nō erit cras albus tunc necesse est alterum eorum esse verum et alterum falsum. quia due pōnes p̄radicorie nō possunt esse simul vere vel false. Si ergo vnus eorum dicat determinate verum pura ille q dicit fortes cras erit albus. z alter determinate falsum. scz ille qui dicit fortes nō erit albus. tunc necesse est q cras fortes sit albus. quia alias ille nō diceret determinate verum q dicit q cras erit albus. Et p̄ p̄ns sequeretur q omne quod eueniret. eueniret ex necessitate z quod non eueniret ex necessitate non eueniret.

¶ Scda rō est. qz si in p̄radicorie de futuro p̄tingenti necesse sit vnā p̄tem esse determinate veram. z aliam determinate falsam. tunc sequeret q sicut determinate dicitur nunc de aliquo albo q ipm est albus. ita anteq fieret albus verum fuit dicere determinate q hoc erit albus z similiber de quolibet quod factum est verum erat dicere determinate q h̄ erit anteq esset. Et si verum eēt dicere q erit tunc nō potest nō esse vel non fieri z si nō potest nō fieri tunc impossibile est non fieri. Et si impossibile ē nō fieri tunc necesse est fieri qz oīa illa eqpollent in quarta linea modaliz. Et sic sequitur idem inconueniēs qd̄ p̄ns. scz q oīa que futura sunt necesse est fieri z q nihil est ad vtrūlibet vela casu.

¶ Querit̄ Que est illa falsa solutio que posset dari ad istā scdaz ratōnem iam dictam. **¶** Solutio q ista. qz posset alius quis dicere q de eo qd̄ nunc est albus. nec fuit heri v̄z dicere hoc erit albus nec etiā hoc non erit albus. z ergo non videtur illa scda ratio. p̄cedere. istam solutiōem reprobat p̄ns duabz ratioibz. Prima est. quia si sic tunc sequeretur q cum affirmatio sit falsa negatio erit nō vera. id est falsa z cum negatio sit falsa q affirmatio erit nō vera seu falsa z sic due pōnes e contra dicorie erunt simul false quod est contra veritatē p̄mi p̄ncipi.

¶ Scda ratio est. Si verum est dicere de aliquo p̄nti pura de albo q necesse est ipm esse. z si v̄z est dicere de aliquo futuro q cras erit. tunc oīz ipm cras esse. Ergo si verum esset dicere q necs erit necs non erit tūc oīz geret ipm in futuro necs esse necs non esse. Et hoc est impossibile. qz per hoc destruitur p̄tingens ad vtrūlibet z ipsum necs fieret necs non fieret. sicut istud futurum contingens cras erit nauale bellum. id est bellum per naues nec erit cras nec non erit si illa solutio esset vera

¶ Quot caullatōes ponit p̄ns q possent fieri p̄ra suas rōes p̄ns politas. Solo duas. Prima ē p̄ra scdam rōem in qua dicitur fuit si aliqd̄ ē nunc albu q tūc p̄ns de eo erat v̄z dicere hoc erit albu. posset em̄ aliqd̄ dicere q bñ v̄z erat dicere hoc erit albu in tpe multuz p̄inquo s̄ non in tpe remoto. z ergo nō erat semp v̄z dicere hoc erit albu. S̄ ad illā caullatōem respōdet p̄ns. Dices q nihil differt an̄ mille simū annuz q aliquis dicat hoc esse futurum z alter dicat hoc idem nō esse futurum qz siue dicat in millesimo anno siue in quocūqz alio tpe nō variat veritas sed sp̄ est eadē qnecūqz dicat. z ergo sequitur q de quolibet eoz q nunc sunt v̄z erat dicere. in quocūqz tpe p̄terito qm̄ erit z si hoc erat determinate v̄z.

Scda rō

Prima caullatio

Reparationes

Caullatio 27

dicere tunc sequitur ut ibi dictum fuit quod omnia necessario eueniant quocumque euentum
¶ Secunda caullatio est pro prima rationem in qua dictum fuit quod si sint duo
quorum unus dicat aliquid esse futurum et alter dicat hoc non esse futurum. necesse
est unum eorum dicere verum. postea aliquid dicere quod hoc est propterea. quod pro
dictoria sic a nobis dicuntur. sed si nullus diceret ea tunc hoc non sequeretur. Hanc
caullationem remouendo dicitur philosophus quod nihil differt siue aliquid dicat siue non
ad hoc quod res eueniat vel non eueniat. quod propter nostrum affirmare vel negare
nihil erit vel non erit.

Queritur Que sunt inconuenientia que sequuntur si dicat quod in singu-
laribus et futuris contingentibus sit determinata veritas
et falsitas. **Solutio** primo sequitur quod nihil fiet in rebus ad veritatem vel
ad casum sed omnia euenient de necessitate. Secundo sequitur quod non oportebit nos
consilium quod consilium est de his que possunt aliter fieri. Tertio sequitur quod non
oportebit nos negotiari ad acquirendum diuitias quod siue consulimus fuerimus siue
non equaliter veniet quod futurum est. Et siue negotiati fuerimus siue non eodem
modo dicabimur si dicabimur.

Queritur Quomodo ostendit philosophus quod hoc sit impossibile quod omnia euen-
niant ex necessitate. **Solutio** hoc ostendit quod ubi ra-
tionibus. Prima est ista quecumque causantur ab actionibus et consiliis nostris
illa non eueniunt ex necessitate. sed multa futura contingunt huiusmodi
et ergo non omnia eueniunt ex necessitate. Maior pars. quod actiones nostre et
consilia sunt voluntarie. et ergo possumus agere vel non agere consilium vel
non consilium.

¶ Secunda ratio est quecumque non sunt semper actu sed possibile est esse vel
non esse fieri vel non fieri illa non fiunt ex necessitate. sed multa sunt talia. ergo
non omnia eueniunt ex necessitate. Minor pars. quod possibile est hanc vestem
inciendi vel non inciendi. Et circa hoc tangit philosophus triplex contingens scilicet ad verum
liber contingens naturam et contingens rarum.

Queritur Quomodo philosophus iam istis inconuenientibus et impossibi-
libus remotis determinat veritatem questio-
nis philosophus motu de futuris contingentibus. **Solutio** primo ostendit quod
res se habent ad necessitatem essendi. Et secundo quod orationes seu propositiones se
habent ad veritatem et falsitatem. Primum ostendit dupliciter. quod primo ostendit
de rebus finis et absolute consideratis. Secundo de rebus in ordine ad sua opposita

Queritur Ut res finis et absolute considerata habeat ali-
quam necessitatem essendi. **Solutio** quod sic. quia
omne quod est quando est necesse est esse. Et omne quod non est quando non est ne-
cesse est non esse. Et dicitur notanter quando est. et quando non est. quod per hoc habe-
atur quod huiusmodi necessitas est ex suppositione et non absoluta vel simpliciter
dicta. quia non omne quod est necesse est esse simpliciter. sed cum illa supposi-
tione quando est similiter non omne quod non est necesse est non esse. simpli-
citer sed cum illa conditione quando non est.

Ad hoc est falsum quod omne quod est quando est necesse est esse. Assumptum per
bar. quod ex eo sequitur falsum sic arguendo. Omne quod est quando est necesse est esse

Primi perihermenias

Et ois homo est quoniam est. ergo omnem hominem necesse est esse. **Solutio** quod illa propositio per hoc quod est necesse est esse quod ponit ibi per maiore est distinguenda quod illa determinatio quando est vel determinat predicatum scilicet necesse est esse. et tunc est composita et vera. quod tunc sensus est. omne quod est necesse est esse quoniam est scilicet tunc male subsumit in illo argumento. quod illa determinatio non debet tunc poni cum medio in minore. sed cum maiore extremitate in conclusione sic arguendo. omne quod est quando est necesse est esse. ois homo est. ergo omnem hominem necesse est esse quando est. Vel illa determinatio quando est determinat subiectum vel medium. scilicet hoc verbum est. et tunc est diuisa et falsa. quod sensus est. omne quod est. est quando est. necesse est esse et tunc bene arguatur sed sicut maior est falsa ita conclusio.

Queritur Quomodo res habent se ad necessitatem essendi per proportionem ad sua opposita. **Solutio** quod eodem modo sicut se habet necessitas in rebus secundum se consideratis. ita etiam se habet in contradictorijs. quod sicut res que non habet absolutam necessitatem sit necessarium ex supposito. ita in contradictorijs illud quod secundum se non est necessarium sit necessarium per distinctionem ad oppositum. quod de quo libet necesse est quod sit vel non sit et quod sit futurum vel non sit futurum. scilicet capiendum contra contradictoria diuisim neutrum sit necessario determinatum. **Exemplum** gratia necesse est naua esse bellum cras esse futurum. vel non esse futurum sub distinctione. Sed diuisim non est necesse alterum esse futurum. ut non est necesse naua esse bellum cras esse futurum. nec necesse est ipsum non esse futurum.

Queritur Quomodo orationes seu propositiones contradictorie se habent ad veritatem et falsitatem. **Solutio** quod orationes contradictorie eodem modo se habent ad veritatem et falsitatem sicut res se habent ad esse et non esse. et ergo sicut sunt aliquae res que non sunt determinate ad esse nec ad non esse. sicut sunt res que non sunt nec sunt non sunt. ut res contingentes. sic etiam orationes seu propositiones contradictorie que sunt de huiusmodi rebus futuris non sunt determinate ad veritatem et falsitatem. ita quod scilicet necesse sit alteram partem esse veram vel falsam non tamen hanc vel illam determinate.

Queritur Quomodo concludit philosophus principale propositum suum in fine textus. **Solutio** de quod ex dictis manifestum est quod non est necesse in omnibus affirmatiuis et negatiuis vnā partem esse determinate veram et aliam determinate falsam. Et quod non est sile de contradictorijs de futuro contingenti dicitur de illis que sunt de preterito vel de presenti.

Ad In futuris contingentijs est determinata veritas et falsitas. ergo. **Ad** istud probatur. quod ista est de futuro contingenti. sol cras orietur et tamen est de determinate vera. **Solutio** quod est triplex futurum scilicet necessarium contingens et impossibile. ita ista sol cras orietur non est de futuro contingenti. sed de futuro necessario et hoc stante ordine qui iam est in rebus.

Ad Ista est de futuro contingenti dies iudicii erit et tamen est determinate vera. **Solutio** quod scilicet illa propositio sit contingens quantum est ex habitudine suorum terminorum. tamen supposita per ordinem et determinationem diuinam sic est determinate vera et necessaria.

Secundi per ihermentia s

¶ Scdm dubium est. An ponendū in enūciatōe affirmatiua vel negatiua debeat esse vnū vel plura. **¶** Et respōdet p̄hs q̄ d̄z eē qd vnū z hoc v̄o s̄ ee z fcatōe s̄t. qz alias p̄pō nō posset multiplicari.

¶ Tertiū est. qd est unnominabile. **¶** Ad hoc d̄t p̄hs q̄ innominabile nihil aliud est q̄ nomē infinitū vel etiam verbum infinitum

¶ Quartū est v̄tz nomē infinitū fcat qd vnū. **¶** Et respōdet p̄hs q̄ nomē infinitū fcat quod āmodo vnū infinite. i. indeterminate. **¶** Et d̄z notanter infinite. qz d̄rā ē iter fcare aliqd̄ simplr̄z fcare aliqd̄ infinite i. indeterminate

¶ Queritur Quare p̄hs vocat hic nomē infinitū innominabile Solo alberti q̄ idco. qz nomē infinitum nihil nominat. v̄n̄ d̄t boetius cū dico hō aliquā rē p̄stituo fcatōe. s̄z cū dico nō hō qd̄ p̄stitutū est tollo nihil entū vel nō entū pono. **¶** Alij dicunt q̄ vocat ip̄m innominabile. qz añ tempus suū nō fuit sibi nomē impositū.

¶ Ad Supius dictū fuit q̄ nomē infinitū remouet a p̄sideratōe logici. q̄ male d̄t hic p̄hs q̄ p̄t eē subiectū in enūciatōe. **¶** 5o^o q̄ p̄ rāto remouet nomē infinitū a p̄sideratōe logici. qz ex eo nō p̄t p̄stitui enūciatio p̄rie d̄t̄a in q̄ aliqd̄ determinate enūciat̄ de aliq̄. **¶** S̄z qz enūciatio q̄n̄ qz accipit p̄muniter p̄ om̄i oratōe in qua aliqd̄ enūciat̄ de aliquo. siue hoc sit determinate siue indeterminate. sic d̄t hic p̄hs q̄ nomē infinitū p̄t esse subiectū enūciatōis. z ita loq̄tur hic de enūciatōe p̄muniter. v̄n̄ p̄cludendo d̄t p̄hs q̄ oīs affirmatio est ex noīe z verbo vel ex infinito noīe z p̄bo finito. qz p̄ter verbū nulla est affirmatio vel negatio. **¶** Et d̄z notāter z verbō finito. qz verbū in enūciatōe positū nō p̄t esse infinitū vt p̄us dictū fuit

Secundum capitulum.

Quare prima est affirmatio z negatio est homo zc.

In hoc scdo capitulo p̄hs docz multiplicare p̄pōes de ē scdo adiacēte

¶ De Quoruplices sunt p̄pōes de hoc p̄bo ē. **¶** 5o^o duplices. qz q̄das sunt de hoc verbo ē scdo adiacēte. qdā de ē tertio adiacēte. p̄pō de ē scdo adiacēte d̄z in q̄ post hoc p̄bū ē nullū seq̄tur materiale p̄dicatur vt p̄z dicēdo hō ē. aīal ē. **¶** S̄z p̄pō de ē tertio adiacēte ē q̄n̄ post hoc verbū ē seq̄tur materiale p̄dicatū. vt dicēdo hō ē iust^{us} hō est albu

Duplices sunt p̄pōes de hoc verbo est.

¶ Ad Nulla ē p̄pō de ē p̄mo adiacēte. q̄ nō erit aliq̄ de ē scdo adiacēte. vt tertio adiacēte. p̄n̄a p̄bat a sili. **¶** 5o^o q̄ nō ē s̄t̄e z rō illius ē qz p̄m̄i nō ē adiacere s̄z t̄m̄ sc̄di vel tertij. qz adiacere est ad alterum iacere. z ergo adiacere p̄supponit alterum scz p̄m̄um.

¶ Ad Est semper ponitur scdo loco. ergo om̄is p̄pō est de est secundo adiacēte z p̄z sequens nō est aliqua p̄pō de est tertio adiacēte. **¶** An̄s patz exemplariter cum d̄z homo est albus homo est iustus. **¶** 5o^o luro alberti q̄ licet hoc verbum est sit semper scdm̄ ordine. quia semp̄ ponitur scdo loco nō tamen est semp̄ scdm̄ numero quia in tali p̄positōe nō s̄t̄ria fcat̄ subiectum p̄dicarum z copula. qz ergo cōpōnibilia sunt añ p̄positiōnem. ergo est in illis p̄pōnibus est tertium numero.

Reparaciones

Querit Quō docet phus multiplicare ppos de est secūdo ad iacentē. **Solutio** docet eas multiplicare in duplici quāritate. scz in q̄ritate indefinita z vli. In q̄ritate indefinita sunt iste homo est hō nō est nō hō est nō hō nō est. In q̄ritate vero vli sunt iste ois homo est ois homo nō est ois nō homo est ois nō homo non est. Et sicut ista multiplicatio fit in tempore p̄ri. ita etiā p̄t fieri in extrinsecis temporibz scz in in p̄terito z futuro.

Querit Quare phus in ista multiplicatōne ppositōnum nō facit mentōnem de enunciatōne particulari z singulari sicut de indefinita z vniuersali. **Solutio** q̄ particulari z p̄prehenditur hic sub indefinita. quia signum particulare nihil addit supra terminum in definite sumptum nisi quendam vagum respectum. Sed enunciatōnem singularem p̄termisit. quia singulares non variantur penes vniuersalitatem z nō vniuersalitatem cum subiecto earum nō possit addi signū. Et sic s̄m p̄m sunt tantum octo ppositōnes p̄ncipales que multiplicantur de p̄bo est secūdo adiacēte. scz quattuor in quāritate indefinita z quattuor in quāritate vniuersali. Possent tamen ppositōnes ille multiplicari s̄m s̄m omnem quāritatem. Et quia sunt quattuor quāritates z in quālibet quāritate fiunt quattuor sic sunt in toto sedecim ppositōnes que fiunt de hoc verbo est secūdo adiacente saltem de tempore p̄senti quia si multiplicarentur ille ppositōnes etiam s̄m tempora extrinseca. scz s̄m p̄teritum z futurum tunc fierent multo plures. Et vt studentibz magis pateat ordinari ppositōnes illas de tempore p̄senti in hac figura.

In q̄ritate vniuersali	Prima ois homo est	affirma. de subiecto finito.
	Secūda ois hō nō est	negaria de subiecto finito
	Tertia ois nō hō est	affirmaria de subiecto infinito
	Quarta ois nō hō nō ē	negaria de subiecto infinito.

In q̄ritate particulari	Prima qdā hō est	affirmaria de subiecto finito.
	Secūda qdā hō nō est	negaria de subiecto finito.
	Tertia qdā nō hō ē	affirmaria de subiecto infinito
	Quarta qdā nō hō nō ē	negaria de subiecto infinito.

In q̄ritate indefinita	Prima homo est	affirmaria de subiecto finito.
	Secūda homo nō est	negatiua de subiecto finito
	Tertia nō homo est	affirmaria de subiecto infinito.
	Quarta nō hō nō ē	negaria de subiecto infinito

In q̄ritate singulari	Prima socrates est.	affirmaria de subiecto finito.
	Secūda socrates nō ē	negatia de subiecto finito
	Tertia nō socrates est	affirma. de subiecto infinito
	Quarta nō socrates nō ē	negatia de subiecto infinito

Secundi perihermenias

Queritur Quare iste ppositōnes de est secundo adiacente non multiplicantur ex parte predicati sicut ex parte subiecti. **Solutio** quia ista multiplicatio fit penes affirmatōem et negatōnem finitum et infinitum. sed predicatum ppositōnis de est secundo adiacente nō potest variari penes finitum et infinitum. quia predicatum est hoc verbum substantiuum est quod infinitari non potest. vt in capitulo de verbo superius dictum fuit.

Tertium capitulum

Quando autem est tertium adiacens predicatur dupliciter dicuntur oppositōnes.

In isto capitulo phus docet multiplicare ppositōnes de est tertio adiacente. Et habet duas partes. In pma docet multiplicare tales ppositōnes subiecto semper manente finito. et in secunda docet hoc subiecto manente infinito.

De est 3° adiacente

Queritur Quō docet phus multiplicare ppositōnes de est tertio adiacente. **Solutio** dicit q sunt in duplo plures q̄ de est secundo adiacente. Et ratio est. quia ppositōnes de est tertio adiacente nō solum multiplicantur ex parte subiecti. sicut ille de est secundo adiacente. sed etiam ex parte predicati. quia habent predicatū materiale quod potest variari penes finitum et infinitum. Et ergo quando in dupli solum quantitate multiplicantur sicut multiplicat eos phus in textu. tunc fiunt sedecim ppositōnes de est tertio adiacente. Sed si multiplicetur fm omnes quantitates tunc fiunt triginta due saltem de tempore presenti. quia in qualibet quantitate fiunt octo. quattuor de subiecto finito et quattuor de subiecto infinito variando semper predicatum penes finitum et infinitum vt patet in sequenti figura.

Reparationes

	Prima ois hō ē iustus	affir ^a	de subiecto p̄dicat ^o
	Secūda ois hō nō ē iust ^o	negaria	et finit ^o .
	Tertia ois hō ē nō iust ^o	affir ^a	de subiecto finito z
	Quarta ois hō nō ē n̄ iust ^o	negaria	p̄dicato infinito
In q̄^{te} vii	Prima ois nō hō ē iust ^o	affir ^a	de subiecto infinito
	secūda ois nō hō nō ē iust ^o	negaria	z p̄dicato finito
	tertia ois nō hō ē nō iust ^o	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	q̄rta ois nō hō n̄ ē nō iust ^o	negaria	caro infinitis.
	Prima q̄dā hō ē iustus	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	Secūda q̄dā hō nō est iust ^o	negaria	caro finit ^o .
In q̄^{te} p̄ticulari	tertia q̄dā hō ē nō iustus	affirma.	de subiecto finito z
	q̄rta q̄dā hō nō ē nō iust ^o	negaria	p̄dicato infinito
	p̄ma q̄dā nō hō ē iust ^o	affirma.	de subiecto infinito
	secūda q̄dā nō hō nō ē iust ^o	negaria	z p̄dicato finito
	tertia q̄dā nō hō ē nō iust ^o	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	q̄rta q̄dā nō hō n̄ ē nō iust ^o	negaria	dicato infinitis.
	p̄ma homo est iustus	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	secūda homo nō est iustus	negaria	caro finit ^o .
	tertia hō est nō iustus	affirma.	de subiecto finito.
	q̄rta hō nō ē nō iust ^o	negaria	z p̄dicato infinito.
In q̄^{te} idē^a	p̄ma nō hō ē iustus	affirma.	de subiecto infinito
	secūda nō hō nō ē iust ^o	negaria	z p̄dicato finito
	tertia nō hō ē nō iust ^o	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	q̄rta nō hō nō ē nō iust ^o	negaria	dicato infinitis.
	p̄ma socrates ē iustus	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	secūda socrates nō ē iust ^o	negaria	dicato finit ^o .
	tertia. socrates ē nō iust ^o	affirma.	de subiecto finito
	q̄rta. socrates n̄ ē nō iust ^o	negaria	z p̄dicato infinito.
In q̄^{te} titate singulari	p̄ma. nō socrates ē iustus	affirma.	de subiecto infinito
	z ^a nō socrates nō ē iust ^o	negaria	z p̄dicato finito
	z ^a . nō socrates ē nō iust ^o	affirma.	de subiecto z p̄dicat ^o
	q̄rta nō socra. n̄ ē n̄ iust ^o	negaria	caro infinitis.

Querit Qualem habitudine h̄nt p̄pones de est tertio adiacen
te multiplicitate penes p̄dicatū finitū z infinitū subiect^o
eo sp̄ manēte finito. **Solutio** d̄r p̄bus q̄ sic multiplicādo eas fuit qua
tuor. p̄pones vt patuit q̄ sic se habēt q̄ duc̄ eaz se h̄nt ad affirmatōnem z

Secundi perihementias

negationem fin pñaz sicut ppos puaritue. Alio vero due minime. **Q**so
ler pmutiter sic exponi q due psequunt se. id est ad affirmatiua de predi
cato finito seqtur negatiua. de pdicato infinito vt bn sequit ho est iust? **S**
ho no est no iustus. **E**t ad affirmatiua de pdicato infinito seqtur nega
tiua de pdicato finito. vt bene seqtur homo est no iustus. ergo homo non
est iustus. **D**ue vero minime psequunt se. qz ad affirmatiua de pdicato
finito no seqtur affirmatiua de pdicato infinito. vt no seqtur ho no est ius
tus. ergo homo est no iustus. **E**t ad negatiua de pdicato finito no seq
tur negatiua de pdicato infinito. vt no sequitur homo no est iustus. ergo
homo no est no iustus.

Querit Quor regule pñaz eliciunt ex habitu dine illaz quar
tuor positionu. **S**olutio q due. **P**rima est q ab af
firmatiua de pdicato finito ad negatiua de pdicato infinito est bona ple
queria. **S**eda e q ad affirmatiua de pdicato infinito ad negatiua de pdi
cato finito est bona pna. **E**xempla patet ex dictis. **R**o vero istaz regular e
qz cuiusqz attribuit vnu oppositorz ab eode remouet reliquu. s3 terminus
finitus z infinitus hnt oppoem. **S**icutqz attribuit terminus finit? ab eo
dem remouet terminus infinit? z sicut cuiusqz attribuit terminus infinit?
ab eode remouet termin? finitus. **E**t eode mo sicut ia dictu est de pponi
bus de pdicatis infinitis ita odme de ppos de pdicatis puarituis. qz sic
bn seqtur ho e iust? **S**ho no e no iustus ita bn seqtur ho e iust? **S**ho no
e iniustus. z sicut bn seqtur ho e no iustus. ergo homo no est iustus. ita bn
seqtur homo est iniustus. ergo homo no est iustus.

Ar **R**o seqtur in rheno sunt no pisces. **S** in rheno no sunt pisces. in
bursa sunt no studeres. **S** in bursa no sunt studeres. **S**eda regu
la e falsa. **S**o qz ibi no arguit fm illa regula. qz no arguit ibi ab affirma
tiua de pdicato infinito s3 de subiecto infinito. qz no pisces vel no studens
res est subiectu s3 videatur poni a pte pdicari

Ar **V**ic arguit ab affirmatiua de pdicato infinito z tu no seqt. sortes
videt no hoem. **S** no videt hoem. **S**olo ad hoc q bn arguatur
penes illa regula reqrit qz totu pdicatu infinitu. z no tm ps pdicari. vñ
de deberet sic argui. sortes est no videns hoem. ergo sortes no videt ho
minem z tunc esset bonum argumentum.

Qr **A**rz etiã eod traualeat pna a negatiua de pdicato finito ad affir
matiua de pdicato infinito. **S**o qz no valz absolute s3 solu fuaz
duobz pdicatis. **Q**uaz pma e q arguat cu pñatia subiecti. z no seqtur
ada no e iust? **S** ada e no iust? s3 bn seqt posito qz petr? habeat ee in reru
natura. petr? no e iust? **S** petr? e no iust? **S**eda qz arguat in pdicatis essen
tialibz z no accidentalibz. z bn seqtur chimera no e ho. **S** chimera e nonho.
nec ad illa chimera e no ho seqt ista. **S** chimera e. s3 pmitit fallacia a dicto
fm qd ad dictu simplr z h ppreca. qz negatio infinitas in subalibz nihil re
linquit. **S**z no seqt chimera no e iusta. **S** chimera e no iusta. qz ad illa chi
mera e no iusta seqtur ista. **S** chimera e. qz negatio infinitas in accidentalibz
bus relinquit aliqd scz subiectu vt dt albertus.

Reparaciones

Dubiu

Queritur Quod est illud dubium quod mouet phus circa
ppones yntuerfales de est tertio adiacente. **S**o
luto dubiu e istud ex quo ppones vles de est tertio adiacente multiplicant
sicut ppones indefinite. **I**n in omibus equaliter se habeant sicut ppones
indefinite. **S**ed ad hoc responder phus q no qz in ppositionibz vlibz non
ptingit angulares. id est directe in angulis sibynuicem oppositis esse siml
veras. sed hoc bene ptingit in indefinitis. **E**t ratio illius est qz ppoes an
gulares vles de angulis oppositis sunt p rarie. sed ppoes p rarie no pnt
esse simul vere. sed ppones angulares indefinite sunt subcontrarie. sed pp
sitiones subcontrarie possunt esse simul vere. **E**t istud patz ad oculum in
istis duabus quadrangularibus figuris.

A Homo est iustus	B Homo no est iustus.
C Homo e no iustus	D Homo no est no iustus
A Omis homo e iustus	B Omis homo no est iustus.
C Omis homo e no iust?	D Omis ho no e no iustus.

Quintum capitulum.

In his vero in quibus est no contingit vt in eo zc.
In isto capitulo phs docet multiplicare ppones de alijs verbis qz de
illo verbo est. puta de verbis adiectiuis. **E**t diuiditur in duas pres. quia
pmo facit hoc. scdo remouet dubia.

Queritur Quod debent multiplicari ppones de verbis ad
iectiuis. sicut sunt currere ambulare zc. **S**o
q eodem modo debent multiplicari z eodem mo se habent ad opponem
et eqpollentiam sicut ppones de illo verbo est. **E**xempli gratia in qritate
vlt sunt ille ppoes. ois homo currit ois homo no currit. ois no homo cur
rit ois no homo non currit. **E**t sic psequenter etiam possunt multiplica
ri in alijs quantitatibus.

Ar Propositiones de est multiplicant ram ex pre subiecti qz ex pre
p dicitur. sed ppositiones de verbis adiectiuis no multiplicantur ex
parte predicari. ergo male dicit phus q eodem modo debent multiplicari.
Solo. qn phs dicit q ppoes de vbis adiectiuis debet eodm mo multiplica
ri. sicut ille que sunt de verbo est. hoc debet intelligi de ppombus de est se
cundo adiacente. quia ille solum multiplicantur ex pre subiecti z no debz
intelligi de ppombus de est tertio adiacente. qz nullum verbum in ppositioe
poret infinitari. verum tamen si resolueret verbum adiectiuu in suum p rict
pium tunc posset multiplicari talis ppoe ex pre vtriusqz. scz ex parte subie
cti z predicari sicut ille que sunt de est tertio adiacente. quia tunc ipsa mes
esset de est tertio adiacente.

Uir p. Amoz duo
Dubiu pmo

Queritur Quor dubia remouet phus in textu circa prius
dicta. **S**olutio q duo. Primum est. qz dicitur e

Secundi periherm enias

q̄ p̄pōnes v̄les possunt multiplicari penes finitum ⁊ infinitū. sicut p̄pōes indefinite. posset aliquis dubitare an negatio infinitans deberet addi termino p̄muni vel signo. Hoc ergo dubium remouet p̄hus ⁊ d̄t q̄ negatio infinitans nō debet addi signo sed termino p̄muni siue subiecto. Et ratio istius est. qz signum nō potest infinitari sicut patz ex p̄ditionibz positis in capitulo de noie q̄ requirunt ad hoc q̄ aliq̄s nomē possit infinitari.

¶ Scdm̄ dubium est. qz dictum est superius q̄ p̄pō est v̄l̄s in qua ponit hoc signum om̄is vel p̄simile. posset aliquis dubitare an om̄is f̄c̄aret v̄le remouēdo ergo dubium d̄t p̄hus q̄ om̄is non f̄c̄at v̄le sed qm̄ v̄l̄r. vt etiam dictum fuit superius in p̄mo. Et hoc probat exemplariter. qz iste p̄pō positōnes homo currit ⁊ homo nō currit nō differunt ab istis. om̄is homo currit om̄is homo non currit. nisi qz in istis subiectum accipitur v̄l̄r in alijs vero non.

¶ Sextum capitulum.

¶ Quoniā vero p̄traria est negatio ei que est omne animal.

In hoc sexto capitulo p̄hus remouet circa predica aliqua dubia. Et diuiditur in sex p̄res s̄m q̄ remouet sex dubia.

Queritur Quod est p̄mum dubium. ¶ Solutio p̄mum dubium est circa hoc quod dictum est q̄ p̄positōnes angulares in v̄l̄ibus non possunt esse simul vere que scz sic cā illius. Et respondet p̄hus q̄ causa illius est. qz p̄pōnes angulares in v̄niuersalibz sunt p̄trarie ⁊ de hoc satis diximus ibi.

¶ Scdm̄ dubium. qz dictum est p̄hus q̄ quando hoc verbum est p̄dicat tertiū adiacens sunt quattuor p̄pōnes quaz due se p̄sequunt s̄m affirmatiōnem ⁊ negatiōnem. posset aliquis querere que sunt ille p̄pōnes que p̄sequuntur se. Hoc ergo dubium remouēdo d̄t p̄hus q̄ ad negatiuam de p̄dicato finito sequitur affirmatiua de p̄dicato infinito. Et hoc arguendo cum p̄stantia subiecti. vt bene sequitur nullus homo est iustus. ergo ois hō est nō iustus. Et q̄ illa p̄sequētia sit bona probat p̄hus sic. qz oppositum p̄ntis nō potest stare cum antecedēte. Nō oppositū p̄ntis est aliquis hō est iustus ⁊ hoc non p̄t stare cum ante scz nullus homo est iustus. qz oppositū sibi p̄tradicōrie. ergo sequitur q̄ p̄ma p̄sequētia fuit bona. de intellectu tamē istius dubij latius dictum est superius.

¶ Tertium dubium. qz dictum est q̄ in p̄pōnibus simpli sumptis vna sequitur ad aliam. puta affirmatiua de p̄dicato infinito ad negatiuam de p̄dicato finito. posset aliquis dubitare an sic etiam esset in p̄positōnibus sumptis interrogatiue. Ad hoc respondet p̄hus q̄ sic in singularibz sed nō in v̄l̄ibus. ¶ Sic sic in singularibz p̄bat p̄hus. qz in singularibz idē est siue negatio p̄ponatur siue postponatur. Exempli gratia. Si queratur p̄teras nō socrates est sap. ens. Si dicatur q̄ nō tunc illa responsio valet istaz socrates nō est sapiens ⁊ ad illam sequitur. ergo socrates est nō sapiens. S; q̄ nō sit sic in v̄l̄ibus. p̄bat. qz si querat. Est ne om̄is homo sapiens. ⁊ respondetur non tunc illa responsio valet istam non om̄is homo est sapiens et ad illam non sequitur ista de p̄dicato infinito. om̄is homo est nō sapiens

Scdm̄ dubium

Reparationes

qz pma potest esse vera. scz non omnis homo est sapiens. qz valet ista qdam homo nō est sapiens. qz tñ scda sit falsa scz ista ois homo est nō sapiens. qz illa valet istam nullus homo est sapiens.

¶ Quartum dubitū qz dictum est qz pōnes multiplicant ex pre subiecti et i p̄dicati penes finitum z infinitum. posset aliquis dubitare an noia ee verba infinita essent negatōes vel pōnes negatiue. Ad hoc responder p̄hus qz non. Et ratio est. qz opz oem negatōem esse verā vel falsam. s; no mina infinita vel verba non fecant verum vel falsum. ergo minorē probat qz qd̄ nō homo non plus d̄r verum si non addat aliud predicatum q̄ si diceret homo tantum.

¶ Quintū dubitū ex quo dictū est qz pōnes de p̄dicato finito z infinito z sequunt se. ita qz ad negatiuā de p̄dicato finito sequat affirmatiua de p̄dicato infinito z alie due s̄lr. Posset aliq̄s dubitare an etiā pōnes de subiecto infinito haberēt aliquam eq̄pollentiā z p̄nam. sicut haberēt pōnes de p̄dicato infinito z finito. Ad hoc respōdet p̄hus qz vlr nō. Et hoc sic p̄bat. qz ad affirmatiuā de subiecto infinito nec sequitur affirmatiua de subiecto finito nec negatiua de subiecto finito. ergo nulla sequitur ad eā. Ante cedēs p̄z exemplariter. qz ad istā ois nō hō ē iustus. nec sequitur ista ois hō ē iustus. nec ista. ois homo non est iustus. nec ip̄a sequitur ad aliquā istarū.

Coningit tñ aliquas eaz q̄ sunt de subiecto infinito esse eadē inter se q̄rum ad p̄nam. vt ois nō hō est nō iustus est eadē illi nullus nō homo ē iustus z vna sequitur ad aliā. z sic ad negatiuā de p̄dicato finito sequitur affirmatiua de p̄dicato infinito in p̄positōnibus habentibus subiecta infinita. sicut in habentibus subiecta finita.

¶ Sextum dubitū Ex quo p̄hus in multiplicatōne p̄positiōnū sepe posuit p̄dicatū an̄ subiectum. Posset aliq̄s dubitare an hoc posset p̄grue sic fieri. Et responder p̄hus qz sic. qz noia z verba transposita idē fecant. Et hoc sic p̄bat. qz si noia z verba transposita nō idē fecarent. tunc sequeretur qz vnus affirmatōnis essent plures negatōnes. cuius tñ oppositum fuit superius ostensum. Sequa p̄bat. qz huius affirmatōnis est albi hō negatio est nō est albi homo. si ergo hec affirmatio est homo albi nō sit eadē p̄dicte affirmatōni tunc negatio eius erit ista. nō est nō hō albi. aut ista nō est hō albi. Nō p̄ma qz illa est negatio huius affirmatōis. nō homo ē albus. ergo scda scz ista nō est homo albi erit sua negatio. sed illa etiā est negatio huius est albi homo. ergo vnus affirmatōnis scz istius est albi homo erunt due negatōnes diuersē scz iste nō est albi homo z nō ē hō albus qd̄ est inconueniēs. quare sequitur qz noia z verba transposita idē fecant.

¶ Ad Aristoteles in ista ratōe petit p̄ncipiū. qz accipit illud qd̄ debet p̄bare. accipit em̄ istā nō est homo albi q̄ est negatio secūde affirmatōnis esse etiā negatōem p̄me istius scz est albi homo. z tñ hoc debet p̄bare. **¶ Solutio** boetij qz vlr est qz aristoteles accipit hoc qd̄ debet p̄bare. sed tñ nō petit p̄ncipiū. qz accipit hoc p̄ncipiū manifeste ee supponit p̄ter eius euidentiā. Unde cum ista affirmatio ē albi homo dicitur p̄ncipiū ip̄ius esse cū p̄p̄t̄io ex hoc z albedine z manifestū sit qz illa

Secundi perihermenias

Inexonem remouet tam ista nō est homo albi q̄ ista nō ē albi homo. sic factis manifestū ē z euidēs q̄ utraq; ē negatio ipsius. z ideo aristoteles hoc supposuit. Et quando hoc non attendit p̄tingit sepe q̄ textus aristotelis hic a multis non intelligatur.

Ar iste p̄pōes nō fecant idē. oīs homo est aīal z omne animal ē homo ergo videtur q̄ nō sit bñ dictum q̄ noīa z verba transposita idēz fecant. **Solutio** transpositio p̄t dupl̄r fieri. vno modo sic q̄ illa q̄ transponunt maneat in eadem p̄te enūciatōnis scz semp a parte subiecti v̄ a parte predicati. et sic proprie intelligit dictum suum Aristoteles. vt patet ex exēplo quod adduxit. **Alio** mō potest fieri transpositio sic. q̄ ea q̄ transponuntur non maneat in eadem parte enūciationis. sicut fit hic omnis homo est animal. z omne animal est homo. z tunc non oportet q̄ nomina verba transposita idēz significant. **Etiam** attendendum est diligenter q̄ in transpositōne non fiat mutatio proprietatum terminorum. que sunt suppositio appellatio ampliatio restrictio z huiusmodi. quia ille p̄prietates variate variant veritatem z falsitatem propositōnis. z sic fit q̄ nomina z verba transposita cum mutatiōne talium proprietatum nō idēz significant. z ergo non idēz significant. homo est mortuus z mortuum est homo. homo non currit. z non homo currit. vidi canem comedere panem z vidi panem comedere canem z sic de alijs.

Septimum capitulum.

Attuero vnum de pluribus vel plura de vno affirmare. vel negare si non est vnum zc.

In hoc septimo capitulo p̄bus postq̄ determinauit de multiplicatiōne consequentia z equipollentia enūciationum vnarum. consequenter determinat de multiplicatiōne consequentia z equipollentia enūciationum plurium. **Et** diuiditur in duas partes. quia primo ostendit quando affirmatio z negatio dicunt plures. **Secundo** docet multiplicare enūciatōnes plures. **Et** ostēdit p̄nam z eq̄pollentiā eaz.

Queritur Quando affirmatio vel negatio dicitur plures **Solutio** quando vnum affirmatur vel negatur de pluribus. vel plura de vno vel plura de pluribus. ita tñ q̄ ex illis pluribus non fit vnū talis affirmatio vel negatio nō ē vna sed plures.

Queritur An tunc quandoq̄ vnum p̄dicatur de vno affirmatio vel negatio sit vna. **Ad** hoc responderet p̄bus q̄ sic nisi in ea esset vnum nomē pluribus impositum ex q̄bus nō fit essentialiter vnum. qz tunc affirmatio vel negatio nō esset vna sed plures vt si dicitur canis est substantia. **Sed** si plura p̄dicatur de vno vel vnum

Reparationes

de pluribus ex quibus sit unum. tunc affirmatio vel negatio non est plures sed una. ut cum dicitur homo est animal mansuetum bipes.

Queritur Quomodo probatur philosophus quod tunc enunciatio est plures quando predicatur unum de pluribus vel plura de uno. **Solutio** probatur in effectu tali ratione. illa enunciatio non est una ad quam dialectice interrogata habet ad enunciatorem in quibus plura predicant de uno vel uno de pluribus dialectice interrogata non datur una responsio. sed talis enunciatio non est una sed plures. Maior pars quod dialectice interrogatio petit libere sponderi alteram partem contradictionis. sed quilibet pars contradictionis est una. ergo. **Sed** queret aliquis quod hic dicitur ad interrogatorem plures non est respondendum una responsione quid faciendum est. si interrogatio plures sit vera in omni sensu. **Ad** hoc respondet philosophus quod adhuc non sufficit dare unam responsionem. **Et** ratio est quod interrogatio et responsio sunt relativa et ergo si interrogatio non est una responsio etiam non debet esse una. **Et** de hoc latius in libro elenchorum dicitur.

Queritur Quid est interrogatio dialectica. **In** se quod est sit interrogatio dialectica. **Solutio** philosophi quod non. **Ratio** illius est quod interrogatio dialectica debet accipere utramque partem contradictionis. ita quod respondens possit eligere determinare unam partem quam velit. sed sic non est de interrogatone quid est. **Sicut** si querens quid est homo non potest responderi sic. vel non ergo interrogatio querens quid non est dialectica. **Et** ostendit hic philosophus incidentaliter quid non sit interrogatio dialectica. sed quid sit hoc referuat ad librum thopicozum.

Queritur Quomodo docet philosophus multiplicationes consequentias et equipollentias enunciatonum plurium. **Solutio** per duas questiones quas determinat.

Queritur Que est prima questio. **Solutio** verum ad animam diuisum sequatur consequens coniunctum. hoc est **An** a diuisis ad coniuncta sit bona propositio. **Et** arguit philosophus primo ad partem affirmatiuam quod sic duobus exemplis. **Primum** est quod bene sequitur. homo est animal et homo est bipes. ergo homo est animal bipes. **Secundum** est quod bene sequitur. fortes est homo et fortes est albus. ergo homo est albus. **Secundo** arguit ad partem negatiuam quod non sit bona. quod non sequitur fortes est citharedus et fortes est bonus. ergo est bonus citharedus. quod animus potest esse verum sine propositio. **Etiam** si talis propositio a diuisis ad coniuncta valeret tunc sequerentur multa inconuenientia. **Primum** est quod committeretur nugatio. quod de quocumque homine quod est albus verum est dicere pro se quod sit homo. et quod sit albus. **Si** ergo semper valeret propositio a diuisis ad coniuncta tunc sequeretur bene fortes est homo albus et est homo et albus. ergo fortes est homo albus et homo albus sed ibi committitur nugatio. **Secundum** inconueniens est quod esset processus in infinitum quod si esset verum dicere. fortes est homo albus homo albus tunc bene sequeretur sed fortes est homo et albus. ergo fortes est homo albus homo albus homo albus. et sic sequenter in infinitum.

Secundi perihermenias

finitum. Et sicur p illa incouenientia exemplariter ostendit sequi in acci-
dentalibz ita etiam in substantialibz potest ostendi.

Queritur Quò soluit phus istam questionē. **Solutio** p
duas distinctōnes z vult q arguendo a diuisis
ad pincta qñqz est bona pñā quandoqz nō. **Et** vt distincti intelligat
porest sic dici q p̄dicata vel sunt ambo substantialia v'l ābo accīdētia. vel
vnū subst̄āiale z aliud accīdētia. **Si** s̄z ābo subalia tūc vel sunt p̄uertibī-
lia vel nō. si sunt p̄uertibīlia tunc nunqz valet p̄sequētia impediere nuga-
tione. vt nō seq̄tur iste est homo z est ratiō nalis. ergo est homo ratiō nalis.
Si nō sunt p̄uertibīlia. hoc est duplr. qz vel magis p̄mune p̄cedit z mis-
nus p̄mune sequitur vel ecōtra. **Si** magis p̄mune p̄cedit tunc est bonuz
argumentū. vt bñ seq̄tur fortes est aīal z est hō. ergo ē aīal hō. **Si** ecōtra
hoc est si minus p̄mune p̄cedit tunc nō tenet pñā p̄pter negatiōem. vt nō
seq̄tur fortes est hō z est aīal. ergo est hō aīal. **Si** vero ambo p̄dicata s̄z
accīdētia. hoc est duplr. qz vel sunt subordinata vel nō. **Si** sunt subīnui-
cem subordinata. hoc est duplr. qz vel magis p̄mune p̄cedit vel ecōtra. **Si**
magis p̄mune p̄cedit tunc est bonū argumentū. vt bñ seq̄tur fortes ē col-
loratus z est albz. ergo est coloratus albz. **Si** minus p̄mune p̄cedit tūc nō
valet impediēte negatiōe. vt nō seq̄tur fortes est albz z est coloratus. ergo
est albz coloratus. **Si** vero p̄dicata nō habēt inter se ordinem tunc nunqz
valet pñā. vt nō seq̄tur fortes est citharedus z est bonus. ergo est bonus
citharedus. fortes est clericus z est bonus. ergo est bonus clericus. **Si** āc
vnū p̄dicatū fuerit subst̄āiale z aliud accīdētia. hoc est duplr. qz v'lla
p̄dicata sunt p̄uertibīlia vel nō. si sunt p̄uertibīlia tunc nūqz valet p̄sequē-
tia p̄pter negatiōem. vt nō seq̄tur fortes est hō z est risibīlis. ergo est hō ris-
ibīlis. **Si** vero nō sunt p̄uertibīlia tunc bñ valet pñā. vt bñ seq̄tur fortes
est hō z est albz. ergo est hō albz. **Et** p istas distinctōnes soluunt oēs obie-
ctōnes p̄us facte z q̄ solent p̄muniter hic fieri.

Queritur Que est sc̄da questio. **Solutio** sc̄da questio ē
ista. vtz etiā ecōtra valeat pñā a p̄unctis ad di-
uisa. **Et** arguit phs. p̄ pte affirmatiua q sic. quia bene seq̄tur fortes est hō
albz. ergo fortes est homo z est albus.

Queritur Quò soluit phus istā questionē. **Solutio** vult
q quandoqz teneat z qñqz nō. z dz distingui hic
de p̄dicat̄z sicut statim distinctum fuit in solutiōe p̄me questionis. Sed
ad dir phus hic duas conditiones quas oportet obseruari si debeat vales-
re consequētia a coniunctis ad diuisa. **Prima** est q̄ in illis p̄dicatis in
quibus arguitur a coniunctis ad ad diuisa non sit contrarietas vel opposi-
titiō in adiecto. **Et** ergo non sequitur fortes est homo mortuus. ergo est
homo z est mortuus. quia antecedens est verum z consequens falsum.
Unde oppositio in adiecto dicitur quando obiectum seu determinatio
repugnat illi cui adijcitur. vel suo determinabili vt homo mortuus homo

Reparationes

Pictus. **S**ecunda conditio est q̄ vnum p̄dicatum nō dīminuat aut dīstrahat vel alienet aliquid de ratōne alterius. z ergo nō seq̄tur homerus viuit vt poeta. ergo homerus viuit vt poetam nō est eum viuire simplr sed soluz fm qd̄ sc̄z in opinione seu in memoria z ref̄cordatōne suozum discipulorum.

Queritur Quō potest hoc sciri qm̄ est p̄trarteras vel oppositio in p̄dicatis z qm̄ nō. **A**d hoc responder p̄bs q̄ facilliter cognoscit ex definitōibz talū p̄dicatoz ponendo sc̄z definitōnes talium p̄dicatozum loco nominum

Querit Quare nō seq̄tur homo est in opinione. ergo homo est vel homerus est in opinione. ergo homerus est. **S**olutio p̄bs q̄ ratio est ista. qz opinio nō ē eius qd̄ est sc̄z qd̄ non est. **E**t ex ista passu solet trahi auctoritas q̄ d̄: q̄ opinio non ē entis sed nō entis.

Secundus tractatus

De modalibus:

His vero determinatis p̄spiciendum est quēadmodum zc̄. **I**ste est sc̄dus tractatus. in quo p̄bs determinat p̄r de multiplicatōne p̄naḡ eq̄pollentia enunciationū modalū. **E**t diuidit in quattuor capitula. In quoz p̄mo determinat de oppōne p̄positiōnū modalū. **E**t diuiditur in tres p̄tes. qz p̄mo ponit intentū. sc̄do mouet vnam dubitatōem de oppōitōne p̄radictōnis in modalibz. z tertio soluit.

Queritur Quid est p̄positio modalis. **S**olutio p̄positio modalis fm̄ pe. h̄yl. est que modificatur aliquo istoz sex modozum. possibile p̄tingens impossibile necesse verum z falsuz et accipit ibi Petrus h̄ yspanus p̄pōnem modalem p̄muniter p̄ om̄i p̄positōne in qua ponitur modus determinans p̄pōnem. vnde accipiendo eā p̄prie deberet sic definiti q̄ p̄pō modalis est que modificat aliquo istozum quattuor modozum. possibile contingens impossibile z necesse. **E**t ergo Petrus h̄ yspanus posterius in textu suo dicit q̄ illi duo modi sc̄z veruz z falsum relinquuntur cuius ratio postea statim patebit.

Queritur Utrum p̄positio modalis sit specificē distincta a p̄positōne de simplici inherētia. **S**olutio q̄ sic **E**t ratio illius est p̄mo. quia illa distinguuntur specificē que distinguuntur formaliter. sed p̄positio modalis z p̄positio de simplici inherētia differunt formaliter. ergo distinguuntur specificē. **S**inor probatur. qz forma in om̄i enunciatōne est compositio. sed alia est p̄positio in p̄pōne modalis z in p̄pōne de simplici inherētia. quia compositio in p̄pōne modalis est modificata. ita q̄ modus sit substantialis illi compositiōni sed compositio in p̄pōne de simplici inherētia est compositio simpliciter z non

Secundi perihementias

modificara. ¶ Secundo illa distinguuntur specificce que habent distinctas proprietates z passiones. sed propositio modalis z de simplici inherencia sunt huiusmodi. ergo distinguuntur specificce. ¶ Vnoq; parz. quia e alia oppositio z alia consequentia z equipollentia in modalibus q̄ in illis que sunt de simplici inherencia.

¶ Propositio modalis z de simplici inherencia distinguunt soluz penes modum. ergo nō distinguunt specificce. p̄na tener qz modus nō variat sp̄m. ¶ Solo q̄ e duplex modus. scz essential z accidentalis it̄ h̄ modus accidentalis nō variat sp̄m. qz facit solā distinctōem modalem tñ modus substantialis bñ variat sp̄m z facit distinctōnem essentialē. qz ille ē de integritate eius cuius est modus. z sic est in p̄posito. qz modus faciens p̄pōem modale est de essentia p̄pōnis modalis.

¶ Quot sunt modificacōes p̄pōem modale p̄rie dicta. ¶ Solo q̄ quattuor. scz possibile z p̄tingens impossibile z necesse. ¶ Et rō sufficienter fm albertū ē. qz ois modus determinat p̄pōem. vel ḡ determinat p̄pōem q̄ d̄r ēe vel q̄ d̄r nō ēe. Si determinat p̄pōem q̄ d̄r ēe hoc ē dupliciter. qz vel d̄r esse simplr. z sic est necessariū. vel esse p̄mixtūm potētie. z sic ē possibile vel p̄tingēs. Si vero determinat p̄pōem q̄ d̄r nō ēe. sic ē im̄ possibile. ¶ Ubi norandū est qz possibile z p̄tingēs sunt idē materialr z finitrem. z d̄nt solū ratōe p̄ hoc qz possibile determinat esse p̄mixtū potētie fm se. h̄ p̄tingēs determinat illud in ordine ad cām nō stantē

¶ Querit̄ Quot p̄ditōes req̄runt ad hoc qz aliquis modus faciat p̄pōem modale p̄rie dictam. ¶ Solo qz tres. ¶ Prima est qz talis modus debet determinare totam p̄pōnem dicti. ¶ Ergo modi determinantes rem verbi sicut sunt fortiter velociter z similes non faciunt propositōnem modalem. ¶ Secunda est qz talis modus determinet p̄positōnem intrinsece. z ergo isti modi scz scitum opinarum z huiusmodi nō faciunt p̄positōnem modalem. sicut quando dicitur fortiter currere est opinarum. vel fortiter currere est scitum. quia talis compositio non dicitur scira vel opinata per aliquam op̄inonem vel scientiam inherentes illi compositōni sed solum per scientiam vel op̄inonem que est in sciēte vel opinante. ¶ Tertia est qz talis modus debet ampliare copulam ultra presens tempus. ¶ Et p̄pter defectum illius conditōnis excludunt verum et falsum. quia licet sint modi determinantes p̄pōnem. tamen non ampliant eam ultra presens tempus.

¶ Queritur Quō attenditur quantitas in propositōnibus modalibus. ¶ Solutio quātitas in modalibus potest tripliciter attendi primo ex parte totius dicti. ¶ Et sic omnes sunt singulares qz oīe dictū est singulare seu indiuidū eo qz appeller singularē rem p̄pōem sicut parz in eius expōne. exponit eū p̄ p̄nomē demonstratiuum p̄mative sp̄i. vt hōiem currere est possibile. i. hec p̄positio cursus eius hōie est possibilis. ¶ Secōdo ex pte subiecti dicti. z sic sunt eiusdē q̄ritatis cuius sunt sue p̄facēs de simplici inherencia. ¶ Exempli gr̄a. ista oēm hōiem currere est possibile. ē vltis q̄ritatis qz sua p̄facēs scz. ois hō currit est vltis

Reparationes

Ita vero, quædã hoiem currere ē p̄icularis. q̄ sua p̄iacens sc̄z q̄dam h̄o
currit est p̄icularis z sic de alijs. Tertio ex p̄e modi. Et sic ille q̄ sunt de
necessario z impossibili sunt v̄les q̄z necesse ampliat ad om̄e tēp̄ affirmat
iue z impossibile negatiue. s̄z ille de possibili z p̄ingenti sunt p̄iculares
quia possibile z p̄ingens ampliant ad aliqua tēp̄a sc̄z ad p̄ns z futur̄.

Querit Quò attendit qualitas in modalibz. **S**olo qualitas
tas p̄r etiã attendi trip̄t. Primo ex p̄e dicti. z sic ille
p̄ones sunt affirmatiue q̄ sunt de dicto affirmato. z ille negatiue q̄ sunt
de dicto negato. veritatem est q̄ tales nō sunt simpl̄r negatiue. s̄z dicitur
habere negatiuã figurã. Sec̄do ex p̄e modi z sic ille q̄ sunt de necessario po
ssibili z p̄ingenti affirmatiue z de impossibili negato sunt affirmatiue. z q̄
sunt de illis negatis z de impossibili affirmato sunt negatiue. Tertio ex
p̄e totius enūciatōnis. Et sic ille sunt affirmatiue in q̄bus copula totius
affirmatur. z ille negatiue in q̄bus copula totius negatur

Queritur Quæ est illa questio quã mouet p̄hs de oppōe p̄
positionū modalium. **S**olutio questio est ista.
An oppositio in modalibz debeat sumi penes negatōem positã ad verbū
vel ad modū. Et arguit p̄hs p̄mo q̄ d̄z sumi penes negatōem positã ad
verbū q̄b̄ ponit inter p̄es dicti. Et stat ratio in hoc. Sicut est in p̄p̄ōibz
de inesse ita erit in modalibz. s̄z sic est q̄ in p̄p̄ōibz de inesse sumit p̄rad
ictio penes negatōem positã ad verbū. Et etiã sic erit in modalibz. Dico ē
declarat exemplariter. q̄ istius affirmatiōis q̄ est h̄o. p̄radictio est. nō est
h̄o. vbi negatio ponit ad verbū z nō ista est nō h̄o. s̄z istius affirmati
ōnis est albi h̄o. p̄radictoria nō est hec. ē nō albi h̄o. s̄z ista nō est albi h̄o.
Et hoc sic p̄bat q̄z de quolibet affirmatio vel negatio de nullo vero siml̄.
s̄z de aliquo sc̄z de ligno p̄ingit ista duo s̄z false enūciare. sc̄z ē albi h̄o
et esse nō albi h̄o. q̄z ite ambe sunt false. lignū est albi h̄o z lignū ē nō
albi h̄o. q̄z v̄robiz d̄z q̄ lignū sit h̄o. sequit̄ ergo q̄ ille due nō p̄radict̄
est albi h̄o z nō albi h̄o. Et sicut est in p̄p̄ōibz de illo verbo est ita etiã
est in alijs in q̄bz aliud verbū p̄dicat. vt istius affirmatiōis ambular̄ h̄o cō
tradictoria est ista nō ambular̄ h̄o. z non ista ambular̄ non h̄o. ergo videt̄
q̄ p̄radictio in modalibz d̄z sumi penes negatōem positã ad verbū.
Sec̄do arguit p̄hs ad p̄tem oppositã sc̄z q̄ p̄radictio in modalibus
nō d̄z sumi penes negatōem positã ad verbū. Et ponit tale argumentū
Si p̄radictio in modalibz sumeret̄ p̄ negatōem positã ad verbū t̄nc sc̄z
ret̄ q̄ p̄radictoria possent simul verificari de eodem. sed hoc est falsum. ergo
illo ex quo sequit̄. **S**eçla. p̄batur. q̄z de eodem v̄z est dicere possibi
le est esse possibile est nō esse. possibile est ambulare possibile est nō ambu
lare z sic de alijs. Et q̄ illud q̄d possibile est esse sit possibile non esse. p̄bat
p̄hs. q̄z illud quod possibile est esse hoc nō est semper actu. ergo possibile
est ipsum nō esse.

Queritur Quò soluit p̄hs illam questionē. **S**olutio
dicit q̄ oportet vnum de duobus eligere sc̄z q̄ v̄
p̄radictoria verificentur simul de eodem. vel q̄ p̄radictio in modalibus

Secundi perihemenias

nō debet sumi p negatōem positā ad verbū. Si ergo illud impossibili⁹ est scz q duo cōtradictoria simul verificentur de eodē aliter erit magis eligendū scz q cōtradictio nō debet sumi per negatōem positā ad verbum sed ad modū. Et ex isto textu solet trahi illa auctoritas qua dicit q inter duo q videntur inconuenientia minus inconueniens eligendū est

Queritur Quō pbat phus q cōtradictio in modalibus debet sumi penes negatōem positā ad modū. **Solutio** duplt. primo exemplo. scdo ratōe. **Exemplo** sic. vt isti affirmatōni possibile est esse. opponitur ista negatio. nō possibile est esse et eodem mō dōm est de cōtingenti impossibili et necessario. **Ratōe** sic. sicut in ppositibus de inesse res subijciunt et esse vel nō esse. i. verba pdicantur ita in modalibus esse et nō esse id est verba vel dicta subijciunt et modū pdicant. Et ergo sicut cōtradictio in illis de inesse sumit penes negatōem positā ad verbū qd est ibi pdicat. ita in modalibus debet etiā sumi cōtradictio penes negatōem positā ad modū. qz modus ibi pdicat. Et sicut sumit cōtradictio in modalibus q sunt de verbo affirmato penes negatōem positā ad modū. ita etiā eodē mō in illis q sunt de verbo negativo. vt istius possibile est nō esse. cōtradictoria est. nō possibile est esse. Et sicut est de possibili. ita etiā est de necessario et impossibili sicut ostēdit phs exemplariter in textu. De contingenti vero phus nō exemplificat qz contingens cōuertitur cum possibili.

Hic Determinatio debet addi suo determinabili. sed negatio ē de terminatio verbi. ergo etiā debet addi verbo. et p pns oppositio in modalibus debet sumi penes negatōem positā ad verbū. **Solutio** q vey est q negatio debet sp addi verbo. sed in modalibus est duplex verbū. scz verbū dicti qd est infinitiuus et verbū qd est copula totius enūciatōis. Nam in modalibus negatio debet addi verbo qd est copula totius enūciatōis. et nō verbo quod est pars dicti

Hic Negatio est malignantis nature quicquid post se inuenit hoc totum destruit et oppositum inducit sed negatio posita inter ptes dicti pcedit modū. ergo etiā negat modū et p pns facit cōtradictio nem. **Solutio** ad maiore q quicquid negatio post se inuenit in eadē cōpositōne hoc totū destruit. sed in modalibus est duplex cōpositio. vna est cōpositio priū dicti et illā negat negatio posita inter pres dicti et nō amplius. Alia est cōpositio modi cū dicto et illam negat negatio posita ad modum et illa est cōpositio totius modalis pōtis. et ergo penes negatōem sic positam sumitur cōtradictio.

Secundum capitulum.

Consequentie vero fm ordinē sunt ita ponentibus rē.

In hoc scdo capitulo phs determinat de cōsequētia et cōpollēria ppositionū modalium. Et diuidit in duas pres. qz in prima facit hoc fm opinionē antiquorū. et in scda fm opinionem ppriam. Prima in duas. qz pmo ordinat illas cōsequēcias. scdo ostēdit q antiq bñ vltimale dixerūt.

Reparationes

Dr Quò antiq̄ ordinauerūt p̄nas z eq̄pollentias p̄ponum modaliū. **S**olutio ordinauerūt eas fm̄ quattuor̄ lineas quas re ducit p̄hs ad talem quadrangularem figuram

	Amabimus	Edentuli	
Prima linea	Possibile ē eē Cōringēs ē eē Nō ipossibile ē eē Nō necesse ē eē	possibile ē nō eē. cōringēs ē nō eē nō ipossibile ē nō eē nō necesse ē nō esse.	Sc̄da linea
Tertia linea	Nō possibile ē eē Nō cōringēs ē eē Impossibile ē esse Necesse ē nō eē	nō possibile ē nō eē. nō cōringēs ē nō eē impossibile ē nō esse necesse est esse.	Quarta linea.

Unde volebāt antiq̄ q̄ oēs p̄pōnes de eadē lineā sicut tā ordinate sūt i figura eēt eq̄pollētes inter se z yna seq̄ref ad aliā. **Sz** errauerūt in duabus p̄mis lineis dicētes amabimus z edentulu vbi nos dicim⁹ amabimus z edentuli.

In q̄ antiq̄ bñ dixerūt ordinādo istas eq̄pollērias modalū z in quo male. **S**olo bñ dixerūt assignādo eq̄pollērias siue p̄nas p̄ positōnū modalū de possibili cōringēti z ipossibili. dicētes q̄ ille fuit eq̄pollētes p̄ negatōez positā ad modū. vr ad possibile eē vt cōringēs eē sequat nō ipossibile eē. z ecōtra ad ipossibile eē sequat nō possibile esse vel nō cōringēs eē. **Et** rō isti ē. qz possibile z ipossibile opponunt dicitōrie. sz p̄pōes dicitōrie eq̄pollēt p̄ negatōnem positā. negatio aut̄ dicitōrie p̄poni in modalibz qñ ponit ad modū. **Sz** male dixerūt in assignatōe illaz de necessario in p̄ma z sc̄da lineis. dicētes necessariū eodē mō seq̄ ad possibile z cōringēs sicut ipossibile. volebāt em̄ q̄ ad possibile eē seq̄ref nō necesse eē z q̄ illa eēt de p̄malinea. **Sz** dr. p. q̄ h̄ sit falsuz. z h̄ p̄bat i effectu tribz rōibz. **Prima** ē qz possibile eē opponit dicitōrie ad nō possibile eē sz ad nō possibile eē seq̄ref necesse nō eē. **ḡ** ad possibile eē seq̄ref dicitōria de necesse nō eē. sz negatio ei⁹ nō ē nō necesse eē. qz cōringit abas illas esse sit veras sc̄z necesse nō eēt nō necesse eē. qz qd̄ de necessitate nō eīd nō est necessariū q̄ sit. **ḡ** ad possibile eē nō seq̄ref nō necesse eē sicut dicebāt antiq̄.

Sc̄da rō. qz illa vltis de ipossibili q̄ ē ipossibile nō eē idē valz q̄ necesse eē. **ḡ** ad quā seq̄ref negatio ei⁹ q̄ dr ipossibile nō eē ad eā seq̄ref negatio de necesse eē. qz ipossibile nō eē z necesse eē idē valēt. sz negatio de ipossibili nō eē est illa q̄ dr nō ipossibile nō eē z negatio de necesse eē ē ea q̄ dr nō necesse esse. **Sz** antiq̄ dixerūt q̄ nō ipossibile nō eē seq̄ref ad possibile nō eēt nō ad possibile eē. **ḡ** etiā nō necesse eē nō dz sequi ad possibile eē. sicut dixerunt an tiqui seq̄ ad possibile non esse.

Secundi perihermenias

Tertia rō. qz ad necesse eē seqtur possibile eē. qz si nō tūc dīctoria de possibili seqtur ad ipm. scz nō possibile eē cū de q̄bet affirmatio v̄l negatio de nullo vero sil. s; ad nō possibile eē seqt̄ ipossible eē. z q̄ si ad necesse eē nō seqretur possibile eē opreret q̄ ad ipm sequeret ipossible esse q̄ q̄ hōc eē incōueniēs opz q̄ ad necesse eē seqtur possibile eē. s; ad possibile eē seqtur nō ipossible eē. q̄ si nō necesse eē sequat̄ ad istas duas vltias sicut dixerūt antiq̄ fm̄ p̄mā ordinatōez ad necesse eē seqtur nō necesse eē et ita due p̄pōes dīctorie stabunt simul in veritate.

Dr̄ Si ad possibile esse nō seqtur nō necesse esse sicut dixerūt antiq̄ q̄ e tūc illa de necessario q̄ seqtur ad eā. Solo ē ista. nō necesse ē nō esse. Et q̄ illa d; esse p̄pō posita in quarto angulo p̄me linee. Et q̄ illa seqtur ad possibile esse. pbat p̄hus in effectū duabus ratiōibus.

Prima stat in hoc. Ad possibile eē opz q̄ seqtur aut necesse eē aut necesse nō esse. aut nō necesse eē aut nō necesse nō esse. s; pbatuz est tā q̄ ad possibile esse nō seqtur nō necesse esse. Et ad ipm nō p̄t etiam seq̄ necesse esse vel necesse nō esse. qz qd̄ possibile est esse indifferenter se h; ad esse z nō esse. z ergo ad ipm nec seqtur necesse esse nec necesse nō esse. z ergo relinquatur q̄ ad possibile esse sequatur quarta. scz ista. non necesse est nō esse.

Secūda ratio. Illa p̄pō de necessario que directe contradicit p̄ positōnibus modalib; que ponunt̄ in tertia linea deb; poni cū p̄ma de possibili in p̄ma linea z ei expollet. s; quarta de necessario. scz nō necesse est nō esse est hmōi. ergo. Maior patet. qz p̄ma de possibili p̄radicit̄ d; recte. p̄pōnibus de tertia linea. ergo om̄is p̄pō p̄radicēs directe illis de tertia linea est ponenda in p̄ma. Vinocenti declarat p̄hs exemplariter. qz illa q̄ d̄r nō necesse est nō esse. p̄radicit̄ huic. necesse est nō esse. z etiaz huic nō possibile est esse. z etiaz istū impossibile est esse q̄ sunt p̄pōes de tertia linea fm̄ p̄carōem illius dīctōnis iliace. Et ergo corrigat p̄hs figurā superius positā. Et ordinat̄ líneas p̄pōnum modalium fm̄ veritatem z opinionem propriam vt patet in hac figura.

Prima linea

A
m
b
i
m
us

Possible ē esse
Cōtingēs ē esse
Nō ipossible ē eē
Nō necē ē nō eē

E
d
e
n
t
u
l
i

Secūda linea

Possible est nō esse
Cōtingēs ē nō esse.
Nō ipossible ē nō eē
Nō necesse est esse

Tertia linea

I
l
i
a
e

Nō possibile ē esse
Nō p̄tingēs est eē
Impossible est eē
Necesse est nō esse

P
u
r
p
u
r
e
a

Quarta linea.

Nō possibile ē nō eē.
Nō p̄tingēs ē nō esse.
Impossible ē nō esse
Necesse est esse.

R **ū**

Reparationes

In hac enī figura omēs ppōnes que sunt de eadem linea cōsequuntur se conuertibiliter et equipollent inter se. Et omēs ille de p̄ma linea sequuntur ad illas de quarta linea et nō econuerso. et omēs ille de secunda linea ad illas de quarta linea et nō econuerso. et hoc per legem subalternarum. quia ille sunt subalterne. ppōsitiōes uero de p̄ma linea et sc̄da sunt subcontrarie. de tertia et q̄rta p̄rie et ille q̄ sunt de p̄ma linea et tertia. et de secunda et de quarta sunt contradictorie

Nō ppōsitiōes modales nō possunt equipollere. ergo. Nōcōdens probatur. q̄ ppōnes equipollentes debent esse eiusdem subiecti et eiusdem predicati. sed ppōnes modales de diuersis modis habent diuersa predicata. quia modus in modalibus semper est p̄dicaturus ergo. **S**olutio q̄ ppōnes modales nō sunt pp̄rie eq̄pollētes s̄ magis se se cōsequētes. dicunt enī eq̄pollentes accipiēdo eq̄pollentiā cōmunitē vt extendit se ad conuertibilem p̄sequentiam

Tertium capitulum

Dubitabit autem aliquis si illud quod est rē.

In hoc tertio capitulo p̄bus mouet vnam dubitatōnem. Et dicitur dicitur in duas partes. quia p̄mo mouet dubitatōnem et arguit ad partes. secundo soluit

Querit **Q**ue est illa dubitatio quam mouet p̄bus. **S**olutio vtrum ad necesse esse sequatur possibile esse. ita q̄ ista sit bona cōsequentiā. illud necesse est esse. ergo illud possibile est esse. Et arguit p̄bus p̄mo ad partem affirmatiuam q̄ sic. quia ad necesse esse vel sequitur ista. possibile est esse vel eius contradictoria. sc̄z non possibile est esse. Sed illa nō potest sequi ad eam. vt patet ex dictis in capitulo precedenti. ergo alia que est possibile est esse seq̄tur ad eam. **S**ecundo arguit ad partem negatiuam q̄ nō. quia si ad necesse esse sequeretur possibile esse tunc sequitur q̄ ad necesse esse sequatur contingere nō esse. s̄ hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. **S**equela. p̄barur. quia ad possibile esse sequitur possibile nō esse. sed ad possibile nō esse sequitur contingere nō esse. ergo de p̄mo ad vltimum. si ad necesse esse seq̄retur possibile esse. tunc ad necesse esse sequatur contingere non esse. Et q̄ ad possibile esse seq̄tur possibile nō esse. p̄bat p̄bus. q̄ quod possibile est fieri possibile est nō fieri. sicut quod possibile est incidi possibile ē nō incidi.

Queritur **Q**uō soluit p̄bus istam dubitatōnem. **S**olutio p̄mittit p̄mo duas distictōes et postea soluit **P**rima distictio est q̄ duplex est potentia. quedam est potētia q̄ potest ad opposita. sicut est potētia rationalis. vt potētia loquēdi vel non loquēdi. potētia currendi vel nō currendi. Quedam uero est potētia que nō est ad opposita sicut ē potētia irrationalis. vt potētia calefaciēdi in igne. potētia illuminandi in sole. dicit tamen p̄bus q̄ potētia irrationalis est duplex. quedam est actiua et illa nō est ad opposita. vt iā

Secundi perihermenias

dicitum fuit. **A**lia est passiva z illa est bene ad opposita. quia illa tenet se ex parte materie que est in potentia ad vtrumq; contrarioz. **E**t ista distinctioem ponit hic phus vt ostendat qd nō omnis potentia sit oppositorz.

Arguitur **V**oluntas z intellectus sunt potentie ratiōales. z tamen nō possunt ad opposita. ergo ista distinctio potentiarum est falsa. **A**necedens probatur. quia voluntas ita vult bonum qd nō potest velle malum. **E**t intellectus assentit vero z nō potest vero non assentire. **S**olutio qd nulla potentia potest in oppositum subiecti sui. sed tamen bene potest in opposita contenta sub suo obiecto. **E**t licet voluntas nō possit nō velle bonum. tamen potest in differenter velle hoc bonum vel illud bonum z potest suam operationem suspendere. similiter intellectus. s; hoc nō potest potentia irratiōalis.

Ad **O**mnis potentia est reducibilis ad actum. si ergo esset aliqua potentia ad opposita tunc opposita possent simul eadem inesse. **S**olutio neganda est consequentia. z ratio est. quia licet potentia ratiōalis sit ad opposita. non tamen simul ducitur ad actum oppositorz sed determinate ad alterum.

Ad **P**otentia calefactiua solis est potentia irratiōnalis actiua z tamen est ad opposita. ergo ista distinctio est falsa. **A**necedens p secunda parte patet. quia sol sua potentia calefactiua liquefacit z induratur. **S**olutio qd potentia calefactiua solis non est ad opposita per se. sed per se est ad vnum tantum. scz ad calefacere. z ad alia est solum p accidens in quantum ad calefactionem eius in aliquibus sequitur liquefactio. z in aliquibus induratio.

Secunda distinctio est qd duplex est potentia. quia quedam est potentia que est actu coniuncta. z fm illam potentiam dicimus qd possibile ē aliquid ambulare quando actu ambulat. **A**lia est potentia distans ab actu. **E**t fm illam dicimus qd possibile est aliquid ambulare. quia ambulabit. **E**t ponit phus vnam differentiam inter istam duplicem potentiam et vult qd potentia actui coniuncta reperitur bene in immobilibus z p petuis. quia in illis vt dicitur tertio physicorum esse z posse non distans. **S**z potentia distans ab actu reperitur solum in mobilibus z nō in sempernatis. **I**llis duabus distinctioib; p multis phs soluit dubitationem motā. **D**ices qd possibile qd nō est actu coniunctū. sed distans ab actu hoc nō sequitur ad necessarium. sed possibile qd est coniunctū actu hoc bñ sequitur ad necessarium. **E**t sic. qd possibile habet se in plus qd necessarium. concludit phs qd possibile sequitur bene ad necessarium fm prem sed nō omnino.

Queritur **Q**uid facit phus in fine istius capituli z tractatus. **S**olutio infert ex dictis vnum alium ordinem propositionum modalium ex naturali ordine modorum z dicit qd fortasse ille de necessario sunt priores omnibus alijs. z omnes alie cōsequuntur ad ipsas. **E**t dicitur notanter fortasse. quia licz in essendo na

Reparationes

naturaliter sunt priorēs. tamen in consequendo sunt simul. quia vna sequitur ad aliam conuertibiliter in eadem linea. Et q̄ ille de necessario sunt priorēs naturaliter in essendo sic probat. quia illa que semper actu sunt vt sempiterna naturaliter sunt priora. Sed necessaria sunt semper in actu. alia vero non. ergo necessaria sunt priora omnibus alijs. 7 per consequens propositiones de necessario sunt priorēs omnibus alijs. quia talis est ordo inter propositiones qualis est inter modos

Queritur Que est illa distinctio rerum quam ponit p̄hs circa hoc. **Solutio** dicit q̄ triplices sunt res. Quia quedam sunt semper in actu sine potestate vel potentia p̄cedente actum sicut sunt prime substantie. id est intelligentie. Alię vero sunt actu 7 potestate sicut sunt ille in quibus actus p̄cedit potentiam naturaliter sed sequitur tempore. Alię vero sunt que nunq̄ sunt actu sed semper potestate sicut infinitum tam in appositione q̄ in diuisione. 7 sicut materia prima vt quidam exemplificant.

Tertius tractatus

Utrū autē contraria est affirmatio negationi 7c.

Iste est tertius 7 vltimus tractatus huius secundi libri in quo p̄hs incidentaliter mouet vnam questionem. Et diuiditur in duo. quia p̄mo facit hoc. secundo soluit eam.

Querit Que est dubitatio quam mouet hic p̄hs. **Solutio** ista. vtrum affirmatio cōtrarietur negationi que est de contrario modo enunciandi vel que est de contrario extremo. **Exempli gratia.** vtrum iste p̄pones sint contrarie. omnis homo est iustus 7 nullus homo est iustus. que sunt de contrario modo enunciandi. vlti omnis homo est iustus 7 omnis homo est iniustus. que sunt de contrarijs extremis. **Et** idem dubium est in singularibus. **An** scz iste sunt contrarie. callias est iustus callias nō est iustus. vel iste callias est iustus callias est iniustus.

Queritur Quō soluit p̄hs istam questionem. **Solutio** dupl̄t. p̄mo conditionalt. sc̄do determinate. **Conditionalt** soluit eā sic. **Si** verum est q̄ p̄trarietas que est in vocet in p̄ponibz sequat eam q̄ est in aia siue in p̄ceptibus seu opinionibz. tūc si in opinionibus sic est q̄ illa opinio q̄ est de cōtrario exteriori est p̄traria vere opinioni affirmatiue tunc etiā sic debet eē in vocibz q̄ affirmatio debet esse p̄traria negationi q̄ est de p̄trario extremo. **Si** autē non est sic in opinionibus tunc etiā nō debet sic esse in vocibz seu p̄ponibus. **Et** ergo d̄t q̄ p̄siderandū est cui opinioni false contraria sit opinio vera an scz illi q̄ est de contrario modo opinandi. an illi q̄c de p̄trario extremo.

Secundi perihermenias

Querit Quō soluit phs istam questionē determinate z sim-
pliciter. **Solutio** pmo pmittit que opinio sit alte-
ri contraria. **Secdo** applicat hoc ad ppones. qz dictum est tā qz sicut ē de
opinionibz ita oportet esse de pponibus.

Querit Que opinio est alteri cōtraria. **Solutio** phi qz opi-
nio que est de contrario extremo nō est contraria ve-
re opinioni. sed illa que est de contrario mō opinādi. z vtrūqz pbat phs

Queritur Quō probat qz opinio que est de contrario ex-
tremo nō est contraria vere opinioni. **Solutio**
hoc probat duplr. pmo de opinione que est de vtroqz extremo cōs-
trario. **Secdo** de opinione que est de altero extremo contrario tantum.
De primo sic probat. quia ille opiniones nō sunt contrarie que possunt
ambe esse simul vere. sed opiniones que sunt de vtroqz extremo contra-
rio possunt simul esse vere. ergo nō sunt cōtrarie. **Maio** est nota. **Di-**
noz pbat. qz opinio qua quis opinat bonū est bonū z qua quis opina-
tur malū est malū sunt de vtroqz extremo cōtrario z tamē sunt simul ve-
re ve manifestū est. qz vtrobiqz dicitur ibi idē de seipō. **Et** qz posset aliqz di-
cere qz ergo ille due opiniones nullo modo essent contrarie. **Et** phus qz
sunt contrarie p tanto. qz sunt de contrarijs extremis. sed nō sunt vere
cōtrarie sicut ille qz sunt de cōtrario mō. **De alia** vero opinione qz scz ē de
altero extremo contrario sic pbat phus. qz si sic tunc seqretur qz infinite
opiniones essent vni contrarie sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequit
Sequela pbat. qz iste opiniones sunt de altero extremo cōtrario qua
scz quis opinatur bonū esse qd nō est z bonū nō esse qd est. **Sed** vtraqz
potest esse infinita. qz infinite possunt esse opiniones quibus aliqz opi-
netur bonū aliqd esse. qd tamē nō est. vel bonū nō esse qd est sicut exem-
pli gratia. opinio qua quis opinatur bonū esse malū est opinio qua quis
opinat bonum aliqd esse quod nō est. sicut ista. bonum est turpe z bo-
num est inhonestum. z sic de alijs.

Querit Quō probat phus qz opinio que est de contrario mō
do opinandi est contraria vere opinioni. **Solutio.**
hoc probat sex rationibus. **Prima** est ista. illa opinio debet esse contraria
opinionī. primo vere in qua reperitur prima falsitas. **Sed** in opinione qz
est de contrario modo opinandi reperitur prima falsitas. ergo ipsa con-
trariat opinionī pmo vere. **Primo** ē pbat. qz in illis est pma falsitas per
que designantur generatōes fieri. sed per contraria que sunt de contrario
modo enunciandi designantur generatōes fieri. vt ex non ente dicimus
fit ens z ex non albo fit album. ergo prima falsitas reperitur in opinio-
nibus contrarijs de contrario modo enunciandi.

Secunda ratio. illa opinio que est falsa fm se magis est contraria vere
opinionī qz illa que est falsa fm accidens. sed opinio de contrario modo
opinandi est falsa fm se. z alia que est de contrario extremo solū fm acci-
dens. **Primo** ē declarat sic. qz ista bonū ē bonū ē fm se. ista bonū

Reparationes

nō est malum est solum vera ex consequenti z p accidens. scz gratia ista bonum est bonum. ergo etiam ista bonum nō est bonum. est sū se falsa et ista bonum est malum solum falsa per accidens. gratia illius que dicitur bonum non est bonum.

¶ Tertia ratio illa sunt contraria que habent fieri circa idem z maxime a se invicem distant. sed opinio de contrario modo opinandi. z opinio vera sunt huiusmodi. ergo. Minorem probat p̄hus. quia opinio que ē de contrario modo opinandi illa replicatur z includitur in illa que est de contrario extremo z non e converso. Jam illa que sic se habent q̄ vnum impliatur in alio z non e converso. si comperitur ad vnum tertium a quo distant tunc magis distat illud quod implicatur in alio q̄ illud quod non implicatur.

¶ Quarta ratio opinioni simpliciter opinio simplex debet esse contraria. sed opinio vera est simplex z etiam illa que est de contrario modo opinandi. z non illa que est de contrario extremo. ergo. Minorem probat p̄hus primo q̄ opinio de contrario extremo non sit simplex. quia illa implicat illam que est de contrario modo enunciandi z non e converso. vt opinio qua quis opinatur q̄ bonum est malum. implicat istam q̄ bonum nō est bonum. Secundo probat q̄ opinio que est de contrario modo enunciandi sit simplex. quia opinio vera boni qua quis opinatur q̄ bonum est verum. illa est simplex. ergo falsa sibi opposita qua quis opinatur q̄ bonus non est bonum etiam est simplex.

¶ Quinta ratio. Sicut est in substantijs. ita debet esse in accidentibus. Sed in substantijs sic est q̄ opinio de contrario modo opinandi est contraria vere opinioni. ergo etiam sic debet esse in accidentibus. Maiorem probat p̄hus. quia videtur q̄ contrarietas eodem modo debet sumi in omnibus opinionibus. Sed minor parer quia substantie nihil est contrarium. ergo non potest ibi sumi contrarietas penes contraria predicta z per consequens si debet ibi esse contrarietas oportet q̄ sumatur penes contrarium modum enunciandi.

¶ Sexta ratio. sicut se habet ista opinio que opinatur bonum est bonum ad illam que opinatur nō bonum est nō bonum. ad veritatem sic se habet ista opinio que opinatur bonum nō est bonum ad istam nō bonum est bonum ad falsitatem. Sed isti opinioni vere nō bonum nō est bonum nō contraria ista nō bonum est malum. quia possunt esse simul vere. nec ista nō bonum nō est malum. qz ille etiam possunt esse simul vere. ergo relinquitur q̄ isti nō bonum est nō bonum. contrariatur ista. nō bonus est bonum. z p̄ consequens isti bonum est bonum contrariatur ista. bonum non est bonum. que est de contrario modo enunciandi.

Queritur Quod est hoc dubium quod remouet p̄hus circa ista. ¶ Solutio. quia hic semper exemplificatum est in terminis indefinite sumptis. posset aliquis dubitare an etiam sic esset in terminis sumptis vniuersaliter. Ad hoc responderet p̄hus q̄ sic. Dicens q̄ nihil refert siue termini sumantur vniuersaliter siue vides

Secundi perihermenias

finire. quia semper ille opiniones sunt contrarie que sunt de contrario modo opinandi. **E**xempli gratia. opinio qua quis opinatur. omne bonum esse bonum. contrariatur isti qua quis opinatur nullum bonum esse bonum.

Queritur Quomodo iam phus istud quod dictum est de opinionibus applicat ad oppositum scilicet ad propositiones. **S**olutio dicit quod sicut est de opinionibus. ita etiam est de propositionibus. sed sic est quod opinio de contrario modo opinandi est contraria vere opinioni. ergo etiam oppositio que est de contrario modo enunciandi est contraria vere propositioni. **V**alor patuit superius in principio primi libri. quia voces sunt signa conceptuum. unde ex dictis infert phus unam proprietatem contrariorum que est ista quod scilicet contraria non possunt esse simul vera neque in opinionibus neque in propositionibus. **E**t ratio est. quia sicut se habent res ad esse. ita se habent opiniones et propositiones ad veritatem. sed duo contraria realia non possunt eadem similes esse. ergo due opiniones contrarie vel propositiones non possunt etiam esse simul vere.

Queritur Quare phus in fine huius libri movit istam dubitationem de modo sumendi oppositionem propositionum. **S**olutio quod ideo. quia consequentia propositionum variatur secundum oppositionem versus prius patuit. sed aliqui volebant quod oppositio esset sumenda penes oppositas res seu penes opposita extrema. **A**lij vero volebant quod deberet sumi penes diversos modos enunciandi. **E**t ergo ad sciendum de hoc veritatem phus induxit istam dubitationem.

Queritur Quomodo accipit phus hic contrarietatem quando dicitur quod contrarietas sumenda est penes contrarium modum enunciandi. **S**olutio accipit contrarietatem communiter et large prout extendit se ad omnem speciem oppositionis. et hoc patet manifeste ex exemplis philosophi. quia ipse exemplificat tam in indefinitis quam in verbis.

Arguitur Ea que sunt in voce sunt signa eorum que sunt in anima. et ea que sunt in anima causantur a rebus ad extra. ergo opiniones anime que sunt de rebus contrariis erunt contrarie. et per consequens etiam propositiones que significant tales opiniones erunt contrarie et non ille que sunt contrario modo enunciandi.

Solutio quod quibus ea que sunt in anima causantur a rebus. non tamen habent eundem modum essendi in anima sicut in rebus ad extra. et ergo non oppositer quod opiniones de rebus contrariis sunt contrarie. nec per consequens propositiones. **E**t si dicatur ab eo quod res est vel non est et oratio dicitur esse vera vel falsa. ergo contrarietas propositionum magis debet se tenere ex parte rerum quam ex parte modorum enunciandi. **S**olutio quod licet veritas et falsitas causentur originaliter a rebus. tamen non sunt formaliter in eis. sed in conceptibus complexis ipsius intellectus. et ergo propositiones magis debent dici vere vel false secundum veritatem et falsitatem conceptuum. et similes contrarie secundum contrarietatem conceptuum quam ipsarum rerum.

Reparationes

Hic dicitur superius quod iste propositiones sunt contrarie. omnis homo est iustus. omnis homo est iniustus. et tamen non sunt de contrario modo enunciandi. ergo. **S**olutio quod ille propositiones sunt bene contrarie virtualiter et implicatiue in quantum vna implicat contrarium alterius. tamen non sunt contrarie formaliter. Et tantum de hoc secundo libro dictum sufficiat.

Epitomata (quod communi vocabulo reparationes lectionum exercitiorum vocantur) totius veteris artis ad perfectum et utilitatem scholarium. in via domini Alberti studere cupientium summis diligentiarum laboribus collecte feliciter finiuntur.

UNIVERSITÄTS-
LANDESBIBLIOTHEK
DUISBURG